

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för utgiftsområde 16, som totalt uppgår till ca 78 miljarder kronor för 2018, och vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet oppositionspartiernas alternativa budgetförslag.

Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning för utgiftsområdet i olika avseenden. Utskottet har vidare gjort en uppföljning av vissa riktade statsbidrag och satsningar inom skolområdet.

Samtliga motionsförslag avstyrks. Utskottet hänvisar i flertalet av dessa frågor till vidtagna åtgärder, pågående arbete och gällande rätt.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i fem särskilda yttranden (M, SD, C, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:1 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Budgetprocessen i riksdagen	8
Betänkandets disposition	9
Bakgrund	10
Propositionens huvudsakliga innehåll	11
Utskottets överväganden.....	12
1 Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning m.m.	12
Utskottets ställningstagande	19
2 Anslag inom utgiftsområde 16	24
3 Barn- och ungdomsutbildning	27
Inledning.....	27
Resultat.....	27
Politikens inriktning	36
Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning	41
1:1 Statens skolverk.....	41
1:2 Statens skolinspektion	43
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	44
1:4 Sameskolstyrelsen	44
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	45
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	49
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	49
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	50
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	51
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	51
1:15 Upprustning av skollokaler och utemiljöer.....	52
1:16 Fler anställda i lågstadiet	53
1:17 Skolforskningsinstitutet.....	53
1:18 Praktisknära skolforskning.....	54
1:19 Bidrag till lärarlöner	54
1:20 Särskilda insatser inom skolområdet	55
1:21 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	55
Slutbehandlade tillkännagivanden som behandlas inom utgiftsområde 16.....	56
Motionerna	60
Utskottets ställningstagande	70
4 Vuxenutbildning.....	86
Inledning.....	86
Resultat.....	86
Politikens inriktning	91
Anslag och bemyndiganden för vuxenutbildningen	93
1:11 Bidrag till vissa studier.....	93
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	93
1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning	94
1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	95
Motionerna	96

Utskottets ställningstagande	98
5 Universitet och högskolor.....	100
Inledning.....	100
Resultat.....	100
Politikens inriktning	103
Anslag och bemyndiganden	104
2:1 Universitetskanslersämbetet	104
2:2 Universitets- och högskolerådet	104
Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor	105
Anslag för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forsknarnivå vid universitet och högskolor	107
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	109
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	110
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor.....	112
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	113
2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	115
Motionerna	115
Utskottets ställningstagande	119
6 Forskning.....	123
Inledning.....	123
Resultat.....	123
Politikens inriktning	126
Anslag och bemyndiganden	127
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	127
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	130
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	131
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	131
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	132
3:6 Institutet för rymdfysik.....	133
3:7 Kungl. biblioteket.....	133
3:8 Polarforskningssekreteriatet	134
3:9 Sunet.....	134
3:10 Centrala etikprövningsnämnden	135
3:11 Regionala etikprövningsnämnder	135
3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål.....	136
Motionerna	137
Utskottets ställningstagande	138
7 Gemensamma ändamål.....	140
Inledning.....	140
Resultat.....	140
Anslag och bemyndiganden	141
4:1 Internationella program	141
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM.....	141
4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet.....	142
4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	142
Motionerna	143
Utskottets ställningstagande	143
Särskilda yttranden	144
1. Anslag inom utgiftsområde 16 (M)	144
2. Anslag inom utgiftsområde 16 (SD).....	146

3. Anslag inom utgiftsområde 16 (C)	149
4. Anslag inom utgiftsområde 16 (L)	152
5. Anslag inom utgiftsområde 16 (KD)	156
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	160
Propositionen	160
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	161
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	171
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden	177
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets anslagsförslag	178
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden	183
<i>Bilaga 6</i>	
Regeringens redovisning av resultaten för utgiftsområde 16 i korthet	184
<i>Bilaga 7</i>	
Utskottets uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet 2016	189
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:5 enligt Årsredovisning för staten	191
Tabell 2 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:7 enligt Årsredovisning för staten	198
Tabell 3 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:10 enligt Årsredovisning för staten	199
Tabell 4 Utfall 2015–2016 för anslaget 1:18/1:16 enligt Årsredovisning för staten	201
Tabell 5 Utfall 2016 för anslaget 1:19 enligt Årsredovisning för staten	202
Tabell 6 Statsbidragens utformning	204

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Anslag inom utgiftsområde 16

a) Anslagen för 2018

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 enligt utskottets förslag i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 16 punkt 5 och avslår motionerna

- 2017/18:101 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD),
 2017/18:300 av Jesper Skalberg Karlsson (M),
 2017/18:474 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 2 och 8,
 2017/18:522 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,
 2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–5,
 2017/18:900 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6 och 9,
 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 6–9 och 11,
 2017/18:906 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 3,
 2017/18:908 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) yrkande 7,
 2017/18:909 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 7,
 2017/18:911 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 1, 5 och 7,
 2017/18:931 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 4,
 2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 18 och 25,
 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 2–4, 6, 9, 14, 16, 19, 20, 22, 25, 29, 37 och 39–47,
 2017/18:1317 av Mikael Oscarsson (KD),
 2017/18:1593 av Heidi Karlsson m.fl. (SD) yrkande 6,
 2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,
 2017/18:2794 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD),
 2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 19 och 22,
 2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1,
 2017/18:3072 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 9,
 2017/18:3215 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 10,
 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,
 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2–4, 13, 14, 16, 17, 21 och 25,
 2017/18:3574 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2,
 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 1, 5, 7, 10, 23, 39, 42, 47, 56 och 57,
 2017/18:3626 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13,
 2017/18:3650 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 16,
 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 14 och 28–31,
 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C),
 2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7,

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 30, 104 och 121,
 2017/18:3751 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3,
 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 1, 4, 18, 25–28, 32 och 44,
 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L),
 2017/18:3836 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24–27 samt
 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1, 2 och 4–10.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2018 bilda ett holdingbolag knutet till Malmö universitet och för anslaget 2:30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om kapitaltillskott till bolaget på högst 1 500 000 kronor,

2. under 2018 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag på högst 600 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS),

3. under 2018 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. ERIC-konsortier: European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRIS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och European Research Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en medlemsavgift på högst 3 000 000 kronor. Vidare bemyndigas regeringen att under 2018 besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDA-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESSERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 7 750 000 kronor,

4. under 2018 för anslaget 3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel,

5. under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i utskottets förslag i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:1 utgiftsområde 16 punkterna 1–4 och 6.

Stockholm den 7 december 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L)*, Erik Bengtzboe (M)*, Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M)*, Michael Svensson (M)*, Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C)*, Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M)*, Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD)*, Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD)*, Roza Güclü Hedin (S), Eva Sonidsson (S) och Crister Spets (SD)*.

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas regeringens budgetproposition 2017/18:1 i de delar som gäller utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2018. Utskottet behandlar även 115 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2018.

I budgetpropositionen redovisar regeringen två tillkännagivanden från riksdagen som slutbehandlade. Redogörelsen för de två slutbehandlade tillkännagivandena arbetsmiljö i förskola och fritidshem samt lex Sarah i skolan återges i sin helhet i avsnitt 3 Barn- och ungdomsutbildning.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2018 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna föreslår i sina anslagsmotioner.

I bilaga 4 finns utskottets förslag till anslagsfördelning och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

Resultaten för utgiftsområdet återges kortfattat i bilaga 6. Utskottets uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet finns i bilaga 7.

Under ärendets beredning har en skrivelse från Teologiska högskolan i Stockholm inkommit (dnr 223-2017/18).

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i första steget fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har, med bifall till regeringens förslag, bestämt utgiftsramen för 2018 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till 77 965 638 000 kronor (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FiU1, rskr. 2017/18:54). I detta ärende ska utbildningsutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultatet av statens verksamhet.

Utskottet har mot den bakgrunden analyserat regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 16 i budgetpropositionen. Analysen har syftat till att vara ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att inledningsvis behandlas utskottets uppföljning av budgetpropositionen för 2018 i olika avseenden, bl.a. i fråga om regeringens resultatredovisning till riksdagen (avsnitt 1). Därefter följer utskottets ställningstagande till anslagen m.m. och motioner inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2018 (avsnitt 2). Utskottets närmare skäl till sitt ställningstagande till anslag m.m. och motioner i avsnitt 2 tas sedan upp i de följande avsnitten, vilka är

- 3 Barn- och ungdomsutbildning
- 4 Vuxenutbildning
- 5 Universitet och högskolor
- 6 Forskning
- 7 Gemensamma ändamål.

Under varje avsnitt sammanfattas även regeringens redovisning av resultaten för verksamhetsområdet.

I bilaga 1 redovisas behandlade förslag, i bilaga 2 och 3 redovisas regeringens och oppositionens förslag. I bilaga 4 och 5 redovisas utskottets anslagsförslag respektive förslag om beställningsbemyndiganden. I bilaga 6 återges regeringens redovisning av resultaten för utgiftsområdet, och i bilaga 7 finns utskottets uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet.

Bakgrund

Utgiftsrådets omfattning

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning omfattar utbildning inom skolväsendet,¹ viss annan utbildning, eftergymnasial yrkesutbildning, högskoleutbildning, forskning och rymdverksamhet. Inom utgiftsområdet varierar huvudmannaskap och finansieringsformer mellan och inom olika verksamheter.

Inom skolväsendet är staten huvudman för specialskolan och sameskolan. Kommunerna är huvudmän för den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och särskild utbildning för vuxna (särvux). I komvux ingår utbildning i svenska för invandrare. För övriga skolformer kan kommunerna, i vissa fall landstingen och enskilda vara huvudmän (förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet). Verksamheterna finansieras dels med kommunala skatteintäkter, dels med generella statsbidrag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna och med riktade statsbidrag inom bl.a. utgiftsområde 16. De kommunala skatteinkomsterna utgjorde 2016, ungefär två tredjedelar av de totala inkomsterna för kommunsektorn på 1 021 miljarder kronor. Statsbidragen (generella och riktade) till kommuner och landsting uppgick 2016 till 185 miljarder kronor, varav 96 miljarder kronor var riktade statsbidrag (prop. 2017/18:1 utg.omr. 25 s. 18 och 22). Från utgiftsområde 16 utbetalades totalt 11,3 miljarder 2016, bl.a. ca 3,5 miljarder kronor för maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m., ca 1,4 miljarder kronor för Lärarlönelyftet och ca 1,3 miljarder kronor för fler anställda i lågstadiet (skr. 2016/17:102 s. 40 och s. 77–81). Under anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 25 s. 27–33) framgår vilka medel som tillförs för att kompensera för ökade kostnader till följd av reformer inom utbildningsområdet och som betalas ut till kommunsektorn i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Statsbidragen kan på motsvarande sätt minska om kommunerna fråntas skyldigheter eller får möjlighet att bedriva en effektivare verksamhet.

Med eftergymnasial yrkesutbildning avses främst utbildning inom yrkeshögskolan som anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting eller enskilda huvudmän men även utbildning utanför yrkeshögskolan som anordnas av enskilda huvudmän, s.k. kompletterande utbildningar.² Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om statsbidrag till

¹ Skolväsendet omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Obligatoriska skolformer är grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

² Förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar upphörde att gälla den 25 december 2013. Den upphävda förordningen gäller fortfarande för de utbildningar som beviljats stöd enligt förordningen, dock endast för den tid som beslutet om stöd gäller. En stor del av de kompletterande utbildningarna fasades ut under 2015, och utfasningen fortsatte under 2016.

dessa utbildningar och utövar tillsyn över dem. Det är myndigheten som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan.

Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor men det finns även ett antal enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. Högskoleutbildning finansieras i huvudsak genom direkta statliga anslagsmedel inom utgiftsområde 16.

Utöver medel från utgiftsområde 16 finansieras forskningen vid statliga universitet och högskolor med medel från andra utgiftsområden (bl.a. utg.omr. 6 Försvar och samhällets krisberedskap, utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och socialomsorg, utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård, utg.omr. 21 Energi, utg.omr. 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och utg.omr. 24 Näringsliv), stiftelser, kommuner, landsting, privata företag och EU.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Vidare föreslås ett antal bemyndiganden för olika anslag. I propositionen lämnar regeringen också en resultatredovisning för utgiftsområdet och respektive verksamhetsområde.

Utskottets överväganden

1 Uppföljning av budgetpropositionens resultatredovisning m.m.

Bakgrund

Som en del i beredningen av budgetpropositionen följer utbildningsutskottet upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 16. Uppföljningen genomförs av utskottets styrgrupp för uppföljning och utvärdering och är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Riksdagen har beslutat om mål för utgiftsområde 16 (prop. 2011/12:1, utg.omr. 16, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Regeringen har delat in utgiftsområdet i sex verksamhetsområden med mål som regeringen har beslutat om för varje område. Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål riksdagen har beslutat.

I årets uppföljning fokuserar utskottet på dels hur regeringen har utvecklat redovisningen utifrån utskottets uppföljning hösten 2016, dels avsnittet som benämns Analys och slutsatser. Dessutom följer utskottet upp den särskilda redovisning av förskolläraryrket och lärarsituationen i skolväsendet som regeringen presenterar för andra året. Härutöver gör utskottet motsvarande uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet som har gjorts de två senaste åren. Denna uppföljning finns på s. 18. Inledningsvis görs en kortfattad översikt av redovisningens avsnitt om resultat och avsnitt om analys och slutsatser.

Resultat och analys

Hela utgiftsområdet

Målet för hela utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet. Regeringen anger att huvuddelen av de nio indikatorer som används för att följa upp det övergripande målet för utgiftsområdet bygger på internationell statistik. Indikatorn *Övergången mellan olika utbildningsnivåer*, som tillfälligt hade utgått i förra årets budgetproposition, har lyfts in igen.

Regeringens analys och slutsats om måluppfyllelsen är sammantaget att Sverige i flera avseenden är en framstående kunskaps- och forskningsnation. Regeringen sammanfattar måluppfyllelsen enligt följande. De senaste internationella kunskapsmätningarna pekar på att den resultatförsämring som tidigare har setts inom skolan har vänt och att en viss uppgång nu kan skönjas. Andelen lågpresterande elever har också minskat. Internationella mätningar av

vetenskaplig produktion och av forskningens kvalitet tyder på att Sverige ligger kvar på en hög nivå. Bilden är dock inte entydigt positiv. Andelen högutbildade vid en viss given ålder är något lägre än tidigare och något färre väljer att ta steget från en utbildningsnivå till en annan. Det finns även viktiga utmaningar kvar, exempelvis när det gäller jämställdheten.

Generellt om verksamhetsområdena

Regeringen har i årets budgetproposition utvecklat flertalet av de tabeller i kapitel 10 Budgetförslag som visar en härledning av anslagsnivån. I dessa utvecklade härledningstabeller är det numera möjligt att urskilja specifika satsningar inom anslagen.

För verksamhetsområdena Förskola och grundskola, Gymnasiutbildning och Kommunernas vuxenutbildning anger regeringen att de valda indikatorerna inte ger en heltäckande bild av respektive verksamhet men att de belyser de delar av måluppfyllelsen och resultaten som regeringen bedömer vara centrala. För området Eftergymnasial yrkesutbildning redovisas resultat utifrån de angivna indikatorerna medan det på områdena Förskola och grundskola respektive Universitet och högskolor redovisas resultat även utifrån annat än indikatorerna.

Förskolläraryrkes- och lärarsituationen i skolväsendet

Regeringen har uppdaterat förra årets redovisning av förskolläraryrkes- och lärarsituationen i skolväsendet med statistik för 2016. Resultatredovisningen är avgränsad till skolans nuvarande personalsituation och den historiska bakgrunden till densamma. En redovisning per skol- och verksamhetsform görs utifrån fyra indikatorer för personalens utbildning samt ytterligare ett antal mått för legitimationer och behörigheter och om utvecklingen av utbildningarna på området. Dessutom görs en omfattande genomgång av pågående och beslutade statliga satsningar som syftar till att påverka tillgången på utbildade förskollärare och lärare.

I analysavsnittet kommenterar regeringen vissa resultat från redovisningen, t.ex. att det finns tecken på skillnader i skolors tillgång till legitimerade och behöriga lärare. I anslutning till detta redovisar regeringen också vissa satsningar som görs i syfte att förbättra den iakttagna situationen, t.ex. att införa karriärtjänster i utanförskapsområden. Analysavsnittet innehåller också redovisningar av Skolverkets och Regeringskansliets prognoser för behovet av lärare. En viss minskning av rekryteringsbehovet kan ses jämfört med föregående års redovisning, huvudsakligen beroende på förändrade antaganden om invandringen till Sverige. I avsnittet presenteras vidare uppgifter om skolhuvudmännens bedömningar av personalsituationen samt en allmän genomgång av faktorer som påverkar lärartillgången. Avslutningsvis sammanfattar regeringen på vilka sätt den arbetar för att öka läraryrkets attraktivitet.

Verksamhetsområdet Förskola och grundskola

Målet för verksamhetsområdet är en förskole- och grundskoleutbildning av hög och likvärdig kvalitet. Alla ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt, oberoende av kön. En indikator vardera avser förskola och förskoleklass, sex indikatorer avser grundskolan och en indikator avser lärarbehörighet och personalens utbildning för alla verksamheter. Den senare redovisas i ovanstående särskilda resultatredovisning om personalsituationen. I avsnittet redovisas även vissa resultat för övriga verksamheter inom skolväsendet, nämligen fritidshem, grundsärskola, specialskola och sameskola. Detsamma gäller verksamhet utanför skolväsendet, s.k. annan pedagogisk verksamhet, som består av pedagogisk omsorg, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under kvällar, nätter och helger. Regeringen beskriver även olika utvecklingsinsatser inom verksamhetsområdet samt ger en redogörelse för skolmyndigheternas verksamhet.

I avsnittet Analys och slutsatser gör regeringen bedömningar av vissa av de redovisade resultaten på områdena förskola, fritidshem och grundskola. I analysavsnittet omnämns även en kvalitetsgranskning av förskolan. Regeringen anger att den bild som resultaten ger av måluppfyllelsen visar på flera positiva trender, bl.a. i fråga om behörighet till gymnasieskolan och resultat från internationella kunskapsmätningar. Samtidigt kvarstår flera utmaningar, särskilt när det gäller ojämlikheten inom svensk förskole- och grundskoleutbildning. Regeringen redovisar också åtgärder som har vidtagits för att möta olika utmaningar och problem och som, tillsammans med övriga beskrivna utvecklingsinsatser, bedöms bidra till att väga upp skillnaderna i elevernas förutsättningar och därmed innebära en bättre skolgång för alla elever. Avslutningsvis hänvisas till insatser som beskrivs i avsnitt 9 Politikens inriktning liksom åtgärder inom andra utgiftsområden.

Verksamhetsområdet Gymnasieutbildning

I inledningen till avsnittet anger regeringen följande mål för området. Svensk gymnasieutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla unga kvinnor och män i gymnasieskolan ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Gymnasieskolan ska ge unga kvinnor och män en god grund för yrkesverksamhet eller för vidare studier. Målet för verksamhetsområdet beskrivs i mer utvecklad form i avsnittet Analys och slutsatser.

Verksamhetsområdet omfattar skolformerna gymnasieskola och gymnasiesärskola. Förutom den indikator som avser lärarbehörighet och personalens utbildning, och som redovisas i den tidigare nämnda särskilda redovisningen om personalsituationen, avser indikatorerna gymnasieskolan. I redovisningen ges även en kortfattad beskrivning av vissa resultat i gymnasiesärskolan.

Vidare redovisar regeringen resultat i fråga om etablering på arbetsmarknaden efter avslutade studier och övergång till högskola och kommunal vuxenutbildning. Regeringen redogör vidare för insatser på området och anger att dessa syftar generellt till att öka genomströmningen i gymnasieskolan så att fler unga personer slutför sina gymnasiestudier och kan påbörja en anställning eller vidare studier. Regeringen påpekar att vissa insatser som redovisats i avsnittet om Förskola och grundskola också avser gymnasie- och gymnasiesärskolan, t.ex. fler anställda i elevhälsan, jämställdhet och lovskola. I resultatredovisningen presenteras även resultat från ett antal uppföljningar och utvärderingar genomförda av skolmyndigheterna.

I avsnittet Analys och slutsatser kommenterar och diskuterar regeringen de resultat som har visats både utifrån angivna indikatorer och från utvärderingar m.m. För vissa områden anges att beslut om insatser har fattats som på olika sätt ska bidra till att förbättra resultaten, t.ex. inom ramen för satsningen Samverkan för bästa skola och ett långsiktigt reformprogram för minskad segregation (inom ett annat utgiftsområde).

Verksamhetsområdet Kommunernas vuxenutbildning

Regeringen hänvisar i avsnittet till det mål för vuxnas lärande som riksdagen har fastställt. Alla vuxna ska ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning. Området offentligt finansierad vuxenutbildning består framför allt av kommunal vuxenutbildning (komvux), inklusive kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi), särskild utbildning för vuxna (särvox), yrkeshögskolan och folkbildningen. Resultatredovisning för yrkeshögskolan finns i nästkommande avsnitt. Resultatredovisning för folkbildningen lämnas inom utgiftsområde 17.

Fyra indikatorer vardera finns för komvux respektive sfi och en för särvox. Dessutom finns en indikator som avser personalens utbildning, vilken behandlas i den tidigare nämnda resultatredovisningen om personalsituationen. Förutom resultat för valda indikatorer ger regeringen också information om utvecklingsinsatser inom området som berör bl.a. regionalt yrkesvox och validering.

I analysavsnittet påminner regeringen om att målet för komvux bl.a. är att vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Enligt regeringen blir denna uppgift allt viktigare mot bakgrund av att allt fler bedöms ha behov av att studera. Regeringen påminner om att kommunerna har en viktig roll för att möta behovet av utbildning hos personer som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag. Trots lagändringar som syftar till mer effektiv vuxenutbildning och satsningar på att öka tillgången på utbildningen är andelen som studerar under etableringstiden liten och det är för få deltagare

som lämnar etableringen för studier, enligt regeringen. Regeringen understryker betydelsen av en väl fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna, liksom införandet av studiestartsstödet samt av att Arbetsförmedlingens och kommunernas insatser samverkar i högre utsträckning än i dag. Även frågan om validering är viktig i sammanhanget, enligt regeringen.

Verksamhetsområdet Eftergymnasial yrkesutbildning

Regeringen anger att målen för yrkeshögskolan finns i lagen (2009:128) respektive förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Det övergripande syftet med yrkeshögskolan är att svara mot arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft med eftergymnasial yrkesutbildning. Inom yrkeshögskolan ska säkerställas att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd fördelas effektivt, att utbildningarna håller hög kvalitet och att behovet inom smala yrkesområden av eftergymnasiala yrkesutbildningar, som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke, tillgodoses. Utbildningarna ska vidare bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Verksamhetsområdet omfattar i första hand yrkeshögskolans utbildningar men även vissa konst- och kulturutbildningar m.fl. Det finns två indikatorer för området men resultat redovisas även utifrån andra aspekter, t.ex. genomförda tillsyner och kvalitetsgranskningar av utbildningar. En redogörelse ges även för visst utvecklingsarbete som genomförs av Myndigheten för yrkeshögskolan, t.ex. att främja branschens valideringsarbete.

I analysavsnittet görs bedömningar av yrkeshögskolans verksamhet, bl.a. ur ett kvalitetsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv. Regeringen bedömer att matchningen och träffsäkerheten mellan yrkeshögskoleutbildningar och arbetslivets behov är god. Regeringen bedömer vidare att utbildningarna inom yrkeshögskolan håller en hög kvalitet men att det finns flera utvecklingsområden, t.ex. att examensgraden bör kunna öka ytterligare för vissa studerandegrupper. Regeringen påpekar att utbildnings- och yrkesval inom yrkeshögskolan till viss del präglas av stereotypa könsmonster. I avsnittet redovisar regeringen även beslut om åtgärder för att utveckla resultaten på områden, t.ex. att utbildningsanordnare nu kan erbjuda behörighetsgivande förutbildning. Regeringen redovisar även vissa insatser som Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppdrag att arbeta med och som syftar till att förbättra utvecklingen.

Verksamhetsområdet Universitet och högskolor

Målet för verksamhetsområdet är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Sju indikatorer finns på verksamhetsområdet. När det gäller resultat

för en av dessa, indikatorn *Vetenskaplig produktion*, hänvisas till redovisning under verksamhetsområdet Forskning. Förutom resultat kopplat till presenterade indikatorer redovisas även resultat utifrån andra aspekter, t.ex. antal studenter och doktorander, examina och internationell rörlighet, med ett flertal tabeller och översiktsdiagram över utvecklingen.

I avsnittet *Analys och slutsatser* anger regeringen att måluppfyllelsen för verksamhetsområdet både när det gäller kvalitetsmålet och effektivitetsmålet har ökat under de senaste åren. Regeringen bedömer att det finns mycket som tyder på att svensk högre utbildning håller hög kvalitet och bedrivs effektivt men att det finns skäl för fortsatta insatser som befäster och ytterligare förbättrar måluppfyllelsen. Förutom denna bedömning av det övergripande målet gör regeringen vidare en bedömning av ett antal mål som finns i högskolelagen (1992:1434), nämligen främjandet av hållbar utveckling, internationalisering, jämställdhet och breddad rekrytering. Regeringens slutsatser för dessa mål är att det saknas en samlad bild av hur utbildning för hållbar utveckling tillämpas, att det finns mycket att göra för att nå en jämn könsfördelning, att det finns behov att stärka internationaliseringen samt att det är viktigt att motverka skillnader i tillgång till utbildning. Avslutningsvis påminner regeringen om att det pågår en utredning med uppdrag att göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning (dir. 2017:46).

Verksamhetsområdet Forskning

I forskningspropositionen 2016 presenterade regeringen ett nytt mål för forskningspolitiken samt tre uppföljningsbara delmål. Målet är formulerat enligt följande. Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar upp mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Delmålen är följande. 1) Sverige ska vara ett internationellt attraktivt land för investeringar i forskning och utveckling. De offentliga och privata investeringarna i forskning och utveckling bör även fortsatt överskrida EU:s mål. 2) En övergripande kvalitetsförstärkning av forskningen ska ske och jämställdheten ska öka. 3) Samverkan och samhällspåverkan ska öka.

Regeringen har gett Vetenskapsrådet och Universitetskanslersämbetet i uppdrag att utveckla indikatorer för uppföljning av svensk forskningskvalitet i jämförelse med omvärlden och i förhållanden till regeringens nya mål för forskningspolitiken. Till dess att nya indikatorer finns framtagna använder regeringen föregående års indikatorer för att följa upp de nya målen. De fyra indikatorer som används för att redovisa resultaten inom området är inriktade på produktivitet och kvalitet, med mått för antal artiklar och andel citerade artiklar. Tidigare år har regeringen använt två källor för resultat om publiceringsdata men i år används endast en källa, Web of Science.

Förutom redovisning av resultat kopplat till de presenterade indikatorerna görs i resultatredovisningen en genomgång av den statliga forskningen med aktörer och deras verksamhet, inriktning på forskning, infrastruktur, internationellt samarbete, pågående utredningar m.m.

I analysavsnittet gör regeringen en bedömning av svensk forskning i internationell jämförelse utifrån angivna indikatorer. Det konstateras att antalet publicerade artiklar har ökat men att ökningen per capita är större i flera andra länder. När det gäller vetenskapligt genomslag tillhör Sverige de 15 länder som presterat högst. Andelen högt citerade artiklar har dock länge varit konstant trots att finansieringen har ökat kraftigt över tid. De senaste årens ökade finansiering av forskning har alltså inte ökat svensk forsknings genomslag mätt som andel högt citerade artiklar, enligt regeringen.

I analysavsnittet kommenteras även vissa delar av föregående avsnitts genomgång av aktörer och verksamhet. Regeringen gör en bedömning av den verksamhet som Vetenskapsrådet genomför och anger att man ser positivt på denna.

Sammanfattning av utskottets uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet 2016

Utskottet har under de föregående två åren inom ramen för utskottets årliga genomgång av regeringens resultatredovisning gjort en särskild uppföljning av de riktade statsbidragen inom skolområdet (bet. 2015/16:UbU1 bilaga 5 och bet. 2016/17:UbU1 bilaga 9). I årets genomgång, vilken avser budgetåret 2016, redovisas tolv riktade statsbidrag och två uppdrag inom fem olika anslag. Några av de genomgångna statsbidragen eller satsningar där statsbidraget är en del är Matematiklyftet, Läsllyftet, Mindre barngrupper i förskolan och Lärarlyftet II samt de två uppdragen Nationella skolutvecklingsprogram och Samverkan för bästa skola.

Inga av satsningarna inom skolområdet har avslutats under 2016. Flera av statsbidragen har däremot förlängts eller fått tilläggsuppdrag. Dessutom har tre nya statsbidrag inom skolområdet tillkommit. De nya statsbidragen är Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik, Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan och Personalförstärkningar i skolbibliotek.

Årets genomgång visar att medelsåtgången för vissa av satsningarna understiger vad som har avsatts för ändamålet. Här kan t.ex. nämnas statsbidragen för Matematiklyftet och Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever. Genomgången av statsbidragen har även visat att regeringen i budgetpropositionen för ett flertal av satsningarna har redovisat vissa resultat från de uppföljningar och utvärderingar som har genomförts.

I en bilaga till betänkandet, bilaga 7, redovisas medelsanvändningen och utfallet för 2016 för de tolv statsbidrag och två uppdrag som har identifierats. Samtliga statsbidrag som redovisas är s.k. stimulansbidrag som syftar till att

påverka huvudmännens prioriteringar. De är av mer tillfällig karaktär och avser insatser som syftar till att stimulera skolutveckling, t.ex. undervisningen i vissa ämnen, lärarfortbildning eller personaltäthet. Genomgången fokuserar på statsbidragens syfte och utformning eller motsvarande för uppdragen samt utfall och medelsanvändning för 2016. Avslutningsvis redovisas en tabell med översikt över statsbidragens syfte och kommande uppföljningar och utvärderingar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de förändringar av resultatredovisningen som regeringen har gjort med anledning av de iakttagelser som utskottet har fört fram i de senaste budgetbetänkandena. Utskottet ser positivt på att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) fortsätter arbetet med att utveckla mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Utskottet har förståelse för att det är ett långsiktigt arbete och sätter stort värde på en fortsatt dialog. I det följande redovisas de iakttagelser som utskottet gjort med anledning av budgetpropositionen för 2018. Årets uppföljning fokuserar i större utsträckning än tidigare på resultatredovisningens avsnitt Analys och slutsatser.

Hela utgiftsområdet

Utskottet ser med tillfredsställelse på att indikatorn *Övergången mellan olika utbildningsnivåer* åter finns med för hela utgiftsområdet. Utskottet anser vidare att det är positivt att regeringen i likhet med tidigare år gör en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen av det övergripande målet för hela utgiftsområdet.

Förskolläraryrket och lärarsituationen i skolväsendet

Utskottet välkomnar regeringens uppdatering av redovisningen av förskolläraryrket och lärarsituationen. Det är värdefullt för utskottet att på detta sätt återkommande ta del av uppgifter om t.ex. prognosticerat rekryterings- och examinationsbehov. Det är vidare positivt att regeringen redovisar de åtgärder som vidtas för att öka intresset för läraryrket. Utskottet noterar att flera av dessa åtgärder behandlas i budgetpropositionens kapitel 9 Politikens inriktning, med förslag om medelstildelning, men ser inte att regeringen gör någon bedömning av i vilken utsträckning pågående och planerade satsningar kan förbättra situationen. Enligt utskottet är personalläget även fortsättningsvis bekymmersamt och utskottet fortsätter att följa utvecklingen noga.

Verksamhetsområdet Förskola och grundskola

Utskottet anser att regeringens redovisning av resultat på området är fyllig och intressant. Det är positivt att mycket information åskådliggörs i diagram och tabeller och även är fördelad på kön.

Indikatorerna för förskola och förskoleklass avser deltagande i verksamheten. Utskottet anser att det är värdefullt med den typ av kvalitativ redovisning som regeringen presenterar och bedömer i analysavsnittet, dels av resultat från en kvalitetsgranskning av förskolan, dels av frågan om kvalitet i fritidshemmen och satsningar för att öka densamma. Enligt utskottet vore det av värde om regeringen övervägde möjligheten med fler indikatorer som fokuserar på kvaliteten i verksamheten.

Utskottet noterar att delar av de verksamheter som ingår i skolväsendet, t.ex. grundsärskola och specialskola, liksom verksamhet som ligger utanför skolväsendet, såsom annan pedagogisk omsorg, i princip inte omfattas av vare sig mål för verksamhetsområdet eller av de utvalda indikatorerna. Utskottet önskar en kommentar av regeringen om vad som är skälet till detta. Utskottet konstaterar samtidigt att viss redovisning, t.ex. om deltagande, ändå ges om verksamheterna.

Utskottet noterar att regeringen gör en bedömning av måluppfyllelsen för verksamhetsområdet i analysavsnittet. I avsnittet redovisar regeringen även olika åtgärder som har vidtagits för att möta utmaningar inom skolområdet. Enligt utskottet vore det också värdefullt om regeringen kommenterade i vad mån det är möjligt att redan nu se några resultat av dessa insatser eller när resultat kan förväntas. Utskottet har tidigare år efterfrågat såväl redovisningar av större satsningar som uppföljningar av medelstilldelningar till sådana. Utskottet välkomnar att regeringen i år beskriver genomförandet av ett flertal satsningar som riksdagen tidigare har fattat beslut om medel för. Inom ramen för utskottets särskilda uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet har utskottet fått information om bl.a. medelsanvändning. Utskottets önskemål om att regeringen i resultatredovisningen ska presentera uppgifter om utfall, medelsanvändning och bedömning av måluppfyllelse av satsningar kvarstår. Utskottet anser att det är positivt att regeringen i sin analys och sina slutsatser tydligt hänvisar till relevanta förslag som lämnas på en annan plats i budgetpropositionen.

Verksamhetsområdet Gymnasieutbildning

Utskottet noterar att målet för verksamhetsområdet Gymnasieutbildning beskrivs på olika sätt i avsnittet och menar att det är oklart i vad mån gymnasiesärskolan omfattas av målet. Utskottet noterar vidare att regeringen förutom de specificerade indikatorerna redovisar resultat för etablering på arbetsmarknaden efter avslutade studier och övergång till högskola och kommunal vuxenutbildning. Denna information ger värdefull information om genomströmningen i gymnasieskolan, och utskottet ser gärna att motsvarande typ av information redovisas även i fortsättningen. Utskottet anser även att

regeringens redovisning av slutsatser från aktuella uppföljningar och utvärderingar tillför viktig information till bilden av läget på området.

Enligt utskottet är det positivt med de tydliga slutsatser regeringen drar av den resultatinformation som ges för olika aspekter av området. När det gäller påbörjade satsningar som syftar till att förbättra resultat i olika delar hade det varit värdefullt med regeringens bedömning av satsningarnas effekt hittills. I flera fall är det inte heller tydligt i detta avsnitt vad regeringen drar för slutsatser om behov av åtgärder, inklusive behov av medel, för att påverka resultatutvecklingen. Utskottet kan inte se att regeringen gör någon explicit bedömning av måluppfyllelsen.

Verksamhetsområdet Kommunernas vuxenutbildning

Utskottet konstaterar att flera av de valda indikatorerna för verksamhetsområdet Kommunernas vuxenutbildning är inriktade på volymer. Enligt utskottet är det inte tydligt om utbildningsdeltagande för gruppen nyanlända ingår i denna statistik. Utskottet vill också lyfta frågan om det kan finnas indikatorer som ytterligare kan relatera till riksdagens mål.

Utskottet kan inte se att regeringen gör någon uttalad bedömning av måluppfyllelsen för verksamhetsområdet. I analysavsnittet förs en diskussion om behovet av utbildning hos nyanlända och behovet av samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen. Några slutsatser om åtgärder för att utveckla t.ex. det senare redovisas inte i detta avsnitt. Enligt utskottet kunde det också vara intressant med bedömningar av hur de refererade utvecklingsinsatserna inom lärlingsvux, regionalt yrkesvux och validering kan spela en roll för att möta utbildningsbehovet. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionens kapitel 9 Politikens inriktning anger att den ska återkomma i frågan om kommuners möjlighet att möta de nyanländas behov av utbildning. I samma kapitel redovisar regeringen även förslag på ett flertal satsningar inom vuxenutbildningen, t.ex. regionalt yrkesvux. Utskottet menar slutligen att möjligheterna för utskottet att bedöma regeringens förslag på verksamhetsområdet skulle öka om det i resultatredovisningens avsnitt om analys och slutsatser görs en tydlig hänvisning till förslagen i kapitel 9.

Verksamhetsområdet Eftergymnasial yrkesutbildning

Enligt utskottet ger regeringens resultatredovisning värdefull information om utvecklingen på området. Regeringen uttalar sig inte explicit om måluppfyllelsen på verksamhetsområdet. Utskottet värdesätter att regeringen gör tydliga bedömningar i analysavsnittets olika delar samt att det i flera fall redovisas åtgärder som vidtagits för att utveckla verksamheten.

Verksamhetsområdet Universitet och högskolor

Utskottet anser att resultatredovisningen ger en utförlig och värdefull information, både utifrån indikatorerna och den övriga redovisningen. Regeringen gör en tydlig bedömning av måluppfyllelsen på området. Det hade

varit önskvärt om regeringen i analysavsnittet tydligare redovisat bedömningar av vilka insatser som anses viktiga för att ytterligare förbättra målpuppfyllelsen.

Verksamhetsområdet Forskning

Enligt utskottets mening ger regeringens resultatredovisning en fyllig beskrivning av verksamhetsområdet och utskottet uppskattar att regeringen i år återigen ger en samlad bild av forskningssatsningar för alla utgiftsområden. Utskottet noterar att indikatorerna för verksamhetsområdet Forskning har en annan utformning än den som används vid resultatredovisningen för hela utgiftsområdet för forskning. Utskottet önskar att regeringen kommenterar skälet till skillnaden i utformningen och vad detta innebär för bedömningen av målpuppfyllelsen. Regeringen gör ingen uttalad bedömning av målpuppfyllelsen på området.

Utskottet noterar att regeringen i analysavsnittet anger att det inte går att se något samband mellan ökade resurser till forskning och antalet citeringar. Någon diskussion om möjliga förklaringar till detta eller förslag på åtgärder i syfte att påverka utvecklingen presenteras dock inte i avsnittet, men utskottet menar att det borde vara av intresse. Utskottet ser med intresse fram emot resultatet av det aviserade utvecklingsarbetet av indikatorer för jämförelse av forskningskvaliteten.

I sammanhanget vill utskottet påminna om att det vid behandlingen av den senaste forskningspropositionen (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208) med tillfredsställelse noterade att regeringen i propositionen betonade vikten av uppföljning och utvärdering av forskning. Utskottet uttalade då att det är av stor vikt att kunna följa utvecklingen av forskningsverksamheten, inte minst utifrån de ökade anslagen till forskning som riksdagen har beslutat om och regeringens nya mål för forskningspolitiken.

Resultatredovisningen i övrigt

Utskottet är mycket positivt till att regeringen i årets budgetproposition har utvecklat en modell med härledningstabeller och att det därmed är möjligt att urskilja satsningar inom anslagen. Utskottet har tidigare påpekat vikten av transparenta förslag till anslagsbeslut och ser i årets budgetproposition en positiv utveckling i detta hänseende.

Utskottet har noterat att regeringen gör en bedömning av målpuppfyllelsen för vissa av sektorns myndigheter men inte för andra. En kommentar om skälet för detta vore av intresse.

Sammantaget menar utskottet att det finns utrymme för att utveckla avsnitten om analys och slutsatser i fråga om de olika verksamhetsområdena. Utskottet ser gärna att regeringens bedömningar och slutsatser om åtgärder ytterligare tydliggörs liksom att hänvisningar i större utsträckning görs i sådana fall relevanta satsningar beskrivs på en annan plats i

budgetpropositionen. Detta sammantaget skulle kunna öka möjligheten för utskottet att bedöma regeringens förslag på insatser i kapitlet Politikens inriktning och regeringens budgetförslag.

Uppföljningen av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet 2016

Det är viktigt att riksdagen kan följa upp satsningar på skolområdet, bl.a. när det gäller medelsanvändning och regeringens bedömning av måluppfyllelsen. Utskottet har tidigare år betonat att regeringen som en del av utformningen av statsbidragen bör överväga hur bedömningen av måluppfyllelsen ska genomföras så att det finns ett bra underlag för resultatredovisningen och resultatanalysen i budgetpropositionen. Utskottet ser därför positivt på att planerade utvärderingar av satsningar redan från början är ett inslag i flera av satsningarna.

Årets genomgång av de riktade statsbidragen inom skolområdet visar att regeringen i budgetpropositionen för ett flertal statsbidrag har redovisat vissa resultat av de uppföljningar och utvärderingar som har genomförts. Utskottet ser positivt på detta. Utskottet vill dock understryka vikten av att regeringen i resultatredovisningen än tydligare redovisar uppgifter om utfall och medelsanvändning samt utvecklar sin bedömning av måluppfyllelsen för respektive satsning.

Regeringen framför i budgetpropositionen att det som ett led i den förbättrade styrningen av skolan behövs en översyn av statsbidragen för att t.ex. lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen. Utskottet instämmer med regeringen i detta avseende. Utskottet noterar dock att antalet statsbidrag inom skolområdet trots detta ökade under 2016.

Utskottet noterar även att medelsanvändningen i ett antal satsningar skiljer sig mycket från de medel som har avsatts för ändamålet. Mot denna bakgrund efterfrågar utskottet en mer utförlig analys av dels hur statsbidragen har nyttjats av huvudmännen i förhållande till avsatta medel, dels varför medlen för vissa statsbidrag inte nyttjas i större utsträckning.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om att utskottet även tidigare har framhållit vikten av att resultaten av utvärderingarna av de riktade statsbidragen redovisas och att arbetet med att utveckla lämpliga metoder fortsätter (bet. 2015/16:UbU1 s. 21 samt bet. 2016/17:UbU1 s. 23). Finansutskottet har vid ett flertal tillfällen gjort liknande uttalanden i samband med behandlingen av den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (se bl.a. bet. 2016/17:FiU8 och bet. 2017/18:FiU8).

2 Anslag inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning i enlighet med regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen begärt. Oppositionspartiernas alternativa förslag till anslagsfördelning och övriga förslag med anslagspåverkan avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Propositionen

Budgetförslag m.m.

Regeringen föreslår 104 anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2018 om sammantaget ca 78 miljarder kronor (punkt 5 i propositionen). Förslaget finns i betänkandets bilaga 2. Utgiftsområdet omfattar därmed cirka en femtedel av antalet anslag i budgetpropositionen och motsvarar ca 6 procent av de föreslagna utgifterna för hela statsbudgeten.

Av de 104 anslagen föreslår regeringen 17 anslag för barn- och ungdomsutbildning om totalt ca 20 miljarder kronor, 4 anslag för vuxenutbildning om totalt drygt 4,9 miljarder kronor, 67 anslag för universitet och högskolor om sammantaget närmare 44,8 miljarder kronor, 12 anslag för forskning m.m. om totalt ca 8,2 miljarder kronor samt 4 anslag för gemensamma ändamål om sammantaget ca 144 miljoner kronor. Av dessa 104 anslag inom utgiftsområdet är 16 förvaltningsanslag, vilket motsvarar sammanlagt nästan 4,5 procent av de föreslagna medlen.

Regeringen har också lämnat förslag om 16 bemyndiganden av olika slag (punkterna 1–4 och 6 i propositionen). Förslag om beställningsbemyndiganden finns i betänkandets bilaga 3.

Resultat för utgiftsområdet

Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). I budgetpropositionens inledande avsnitt om utbildning och universitetsforskning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.) redovisar regeringen resultat för utgiftsområdet. Denna redovisning av resultat sammanfattas nedan och återges kortfattat i bilaga 6.

I resultatredovisningen för utgiftsområdet redogör regeringen för indikatorer som jämför Sveriges utbildning och universitetsforskning med omvärlden, såsom befolkningens utbildningsnivå i internationell jämförelse, svenska publiceringar och citeringar av forskningsartiklar och forskningssamarbeten samt överenskomna indikatorer

inom EU:s strategiska ramverk för europeiskt utbildningssamarbete Utbildning 2020. Sammantaget framhåller regeringen att Sverige i flera avseenden fortsätter att vara en framstående kunskaps- och forskningsnation, men att det finns många viktiga utmaningar kvar. Sverige har uppnått goda resultat när man ser till befolkningens utbildningsnivå. Sysselsättningsgraden efter avslutad utbildning är hög och dessutom stigande. Sverige står sig bl.a. också väl i mätningar av omfattningen och kvaliteten på den forskning som bedrivs. En förändring som bidragit till att göra Sverige till en mer framstående utbildningsnation är att andelen lågpresterande 15-åringar i läsförståelse, matematik och naturvetenskap nu sjunker efter att ha stigit under en lång följd av år. Ser man till utvecklingen under de senaste åren är dock bilden inte lika entydigt positiv. Flera utbildningsindikatorer visar på en svag tillbakagång. Antalet studenter som är inskrivna på universitet och högskolor har minskat. Andelen ungdomar som går vidare från en utbildningsnivå till nästa sjunker, och andelen unga som inte fullföljer gymnasieskolan och därefter och inte heller studerar stiger. Sverige har enligt regeringen i vissa avseenden också långt kvar innan vi når ett jämställt utbildningssystem.

Motionerna

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har i sina motioner för vissa anslag föreslagit alternativ till regeringens förslag.

I förhållande till regeringens förslag till budget föreslår Moderaterna en minskning av anslagsnivån för utgiftsområdet med nästan 2,6 miljarder kronor. Sverigedemokraterna föreslår att anslagsnivån för utgiftsområdet ökar med 468 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår en minskning av anslagsnivån för utgiftsområdet om drygt 3,7 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag. Liberalerna föreslår att anslagsnivån för utgiftsområdet minskas med 643 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår en ökning av anslagsnivån för utgiftsområdet med nästan 1,4 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag.

En sammanställning av oppositionspartiernas alternativa förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i betänkandets bilaga 2.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av förslagspunkten i utskottets förslag till riksdagsbeslut tillstyrker utskottet punkterna 1–6 i propositionen om anslag och bemyndiganden och avstyrker motionerna. Utskottets förslag till anslag – som alltså överensstämmer med regeringens förslag – för budgetåret 2018 inom utgiftsområde 16 finns i betänkandets bilaga 4. Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden – som alltså överensstämmer med regeringens

förslag – för budgetåret 2018 inom utgiftsområde 16 finns i betänkandets bilaga 5.

Nedan redogörs närmare i avsnitten 3 Barn- och ungdomsutbildning, 4 Vuxenutbildning, 5 Universitet och högskolor, 6 Forskning och 7 Gemensamma ändamål för innehållet i propositionen och motionerna när det gäller anslagen m.m. och för bakgrunden till utskottets ställningstagande.

3 Barn- och ungdomsutbildning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av inriktningen på regeringens politik inom verksamhetsområdet Barn- och ungdomsutbildning för budgetåret 2018 samt en närmare redogörelse för propositionen inom detta område. Sedan följer en beskrivning av de motioner som har väckts med anledning av regeringens förslag. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i propositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 2 Anslag inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98).

Målet för verksamhetsområdet Förskola och grundskola är att svensk barn- och ungdomsutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av kön.

Målet för verksamhetsområdet Gymnasieutbildning är att svensk gymnasieutbildning ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla unga kvinnor och män i gymnasieskolan ska ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Gymnasieskolan ska ge unga kvinnor och män en god grund för yrkesverksamhet eller för vidare studier.

Resultaten för verksamhetsområdena Förskolan och grundskolan samt Gymnasieutbildning (inklusive resultatanalysen) sammanfattas nedan för de verksamheter där regeringen använder resultatindikatorer för att bedöma måluppfyllelsen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 85 f. och 119 f.). Indikatorerna belyser de delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer vara centrala. Utöver indikatorerna som sammanfattas nedan lyfter regeringen i resultatredovisningen även in övriga utvecklingsinsatser och resultat för att bedöma måluppfyllelsen. Regeringen redovisar också övergripande indikatorer om svensk utbildning och universitetsforskning i förhållande till omvärlden i ett inledande avsnitt (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.) som sammanfattas under avsnitt 2 och återges kortfattat i bilaga 6.

Förskolan

Omfattning och kostnader

Hösten 2016 var ca 501 000 barn inskrivna i förskolan, vilket motsvarade 84 procent av gruppen ett–femåringar. Under den senaste tioårsperioden har andelen inskrivna barn ökat i alla åldersgrupper. Nyinvandrade och barn med okänd bakgrund³ motsvarar ungefär 4,4 procent av de inskrivna barnen i förskolan. Detta är en ökning med 19 procent jämfört med 2015 då motsvarande siffra var 3,7 procent av de inskrivna barnen. Under 2016 gick det i genomsnitt 5,2 barn per årsarbetare och 15,9 barn per grupp, vilket är en minskning med 0,8 barn jämfört med 2015. Den totala kostnaden för förskolan uppgick till 71,7 miljarder kronor 2016 (en ökning med 4,2 procent jämfört med 2015). Kostnaden per barn beräknas ha uppgått till i genomsnitt 144 300 kronor 2016, vilket var en ökning med 2,7 procent.

Resultat

Förskolan är en frivillig skolform inom skolväsendet. Indikatorn *Deltagande i förskola* beskriver i vilken utsträckning barn i åldern tre–fem år deltar i förskola. År 2016 var andelen barn i åldern tre–fem år som var inskrivna i förskolan 94,4 procent. Andelen pojkar respektive flickor som var inskrivna i förskolan 2016 var 94,5 procent respektive 94,2 procent.

Regeringens analys och slutsatser

I resultatanalysen konstaterar regeringen att andelen inskrivna barn i förskolan fortfarande är stor och att under 2016 har även andelen nyinvandrade barn respektive barn med okänd bakgrund ökat. Barngruppernas storlek har länge varit relativt konstant men har minskat under de senaste två åren och är nu de lägsta sedan 1992. Regeringen lyfter fram regeringens statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan tillsammans med de från 2016 återinförda riktmärkena för barngruppernas storlek i kommentaren till Skolverkets allmänna råd om förskolan som troliga förklaringar till de mindre barngrupperna. Regeringen ser positivt på utvecklingen och menar att den främjar såväl tryggheten som pedagogiken i förskolan.

Regeringen redogör vidare för Skolinspektionens kvalitetsgranskning av förskolan (2015–2017) som indikerar att det finns utmaningar och svårigheter när det gäller förskolans kvalitet och måluppfyllelse, bl.a. i fråga om det pedagogiska uppdraget. Den pedagogiska kvaliteten skiljer sig mellan förskolor, vilket bl.a. kan få konsekvenser för likvärdigheten i barnens utbildning.

³ Med begreppet nyinvandrad avses enbart folkbokförda barn som är födda utomlands, som har båda föräldrarna födda utomlands och som har kommit till landet under de senaste fyra åren. Med barn med okänd bakgrund avses barn som saknar personnummer i registren.

Förskoleklassen

Omfattning och kostnader

Läsåret 2016/17 gick 122 818 elever i förskoleklass, vilket är det största antalet sedan skolformen infördes hösten 1998. Den totala kostnaden för förskoleklass uppgick till ca 6,8 miljarder kronor 2016, vilket var en ökning med 7 procent jämfört med föregående år. Kostnaden per elev var i genomsnitt ca 57 500 kronor, vilket var en ökning med 2,8 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Förskoleklassen är en frivillig skolform inom skolväsendet. Indikatorn *Delta i förskoleklassen* beskriver i vilken utsträckning sexåringar deltar i förskoleklassen. Andelen sexåringar som var inskrivna i förskoleklassen var 97,8 procent läsåret 2016/17, vilket var den största andelen sedan hösten 1998 då skolformen infördes. Av de inskrivna läsåret 2016/17 var 51 procent pojkar respektive 49 procent flickor.

De sexåringar som inte var mottagna i förskoleklassen återfanns i bl.a. förskolan eller grundskolans årskurs 1. Andelen av alla sexåringar som var mottagna i förskolan var 1,1 procent 2016. I grundskolans årskurs 1 var 1,0 procent av eleverna sex år eller yngre läsåret 2016/17. Detta innebär att ca 1,7 procent av alla sexåringar varken återfanns i förskoleklassen, förskolan eller årskurs 1 i grundskolan.

Regeringens analys och slutsatser

Regeringen kommenterar inte förskoleklassen i resultatanalysen i fråga om förskola och grundskola (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 116 f.).

Grundskolan

Omfattning och kostnader

Elevantalet i grundskolan minskade kontinuerligt mellan läsåren 2001/02 och 2010/11. Därefter har elevantalet ökat och uppgick läsåret 2016/17 till ca 1 024 000 elever, vilket var en ökning med nära 38 300 elever jämfört med föregående läsår. Läsåret 2016/17 uppgick andelen nyinvandrade elever i grundskolan till 5,6 procent och motsvarande andel elever med okänd bakgrund uppgick till 2,3 procent. Av alla elever i grundskolan läsåret 2016/17 var andelen flickor 48,3 procent och andelen pojkar 51,7 procent. Den totala kostnaden för grundskolan uppgick 2016 till ca 103,6 miljarder kronor, vilket var en ökning med 9,1 procent jämfört med 2015. Kostnaden per elev var i genomsnitt 103 600 kronor 2016, vilket var en ökning med 4,9 procent jämfört med föregående år. Därtill uppgick kostnaden för skolskjuts till drygt 3 miljarder kronor.

Resultat

Regeringen använder nedanstående indikatorer för att redovisa centrala delar av måluppfyllelse och resultat för grundskolan.

Nationella prov genomförs i årskurs 3, 6 och 9. Indikatorn *Resultat på nationella prov* beskriver andelen elever som nådde kravnivån eller fick minst provbetyget E (Godkänd) läsåret 2015/16. Indikatorn ger regeringen underlag för en analys av i vilken utsträckning målen för utbildningen nås. I årskurs 3 nådde 67,8 procent av eleverna kravnivån i matematik, i svenska 80,2 procent och i svenska som andraspråk 53,1 procent. Av de elever som gjorde alla delprov uppnådde flickorna kravnivåerna i matematik i något högre utsträckning än pojkarna och i svenska och svenska som andraspråk i betydligt högre utsträckning. I årskurs 6 nådde 90,8 procent av eleverna kravnivån i matematik, 94,4 procent i engelska, 94,5 procent i svenska och 68,8 procent i svenska som andraspråk. För samtliga ämnen var det en större andel flickor än pojkar som uppnådde kravnivåerna. I årskurs 9 nådde 91,5 procent av eleverna kravnivån i matematik, 96,4 procent i engelska, 95,8 procent i svenska och 72,9 procent i svenska som andraspråk. Flickor i årskurs 9 hade bättre resultat i samtliga ämnen där det finns nationella prov. Läsåret 2015/16 hade flickorna bättre resultat även i matematik där pojkarna tidigare år har haft marginellt bättre resultat än flickorna.

Indikatorn *Betyg* beskriver andelen elever som fick minst betyget E (Godkänd), dvs. uppnådde målen, i samtliga ämnen i slutbetyget i årskurs 9. Från och med läsåret 2012/13 har betyg från årskurs 6 införts, vilket nu gör det möjligt att följa och avläsa trender över måluppfyllelsen för elever som lämnar denna årskurs. Regeringen använder indikatorn för att följa den del av målet som anger att alla barn och elever ska ges förutsättningar att nå de nationella målen för utbildningen. Andelen elever som fått minst E i betyg i årskurs 6 ligger högre i svenska, matematik och engelska (91–95 procent) än i svenska som andraspråk (60 procent). Betygen ligger på en relativt jämn nivå för de fyra år betyg har lämnats i årskurs 6. Flickor har bättre resultat än pojkar i samtliga ämnen. Andelen elever som vårterminen 2016 fick minst betyget E i alla ämnen i årskurs 9 uppgick till 74,2 procent, vilket är en minskning jämfört med föregående år då motsvarande siffra uppgick till 77,0 procent. Förändringarna mellan åren har tidigare varit relativt små och siffran har legat på mellan ca 76 och 77 procent. Det finns skillnader i måluppfyllelse mellan olika ämnen. Ämnena där störst andel elever uppnår kunskapskraven är svenska, slöjd, bild, samt moderna språk, inom ramen för såväl elevens val som språkval. Flickor presterar bättre än pojkar i samtliga ämnen som redovisas. Skillnaden mellan pojkar och flickor har varit i stort sett oförändrad de senaste åren.

Indikatorn *Meritvärde* beskriver det genomsnittliga meritvärdet⁴ i årskurs 9. Våren 2016 var det genomsnittliga meritvärdet beräknat på 16 ämnen 216,3 meritpoäng, vilket är en minskning med 0,7 poäng jämfört med våren 2015. Exkluderas resultaten för elever med okänd bakgrund visas i stället en ökning jämfört med motsvarande elevgrupp 2015. Från och med läsåret 2013/14 kan de elever som fått slutbetyget A–E i ett modernt språk få ytterligare 10–20 meritpoäng, vilket innebär att dessa elever kan få ett meritvärde på maximalt 340 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknat på 17 ämnen var 224,1 poäng våren 2016. Flickor har ett högre genomsnittligt meritvärde än pojkar. År 2016 var skillnaden mellan flickor och pojkar 30 meritpoäng (16 ämnen) respektive 32 meritpoäng (17 ämnen). Denna skillnad har varit i stort sett oförändrad de senaste åren.

Indikatorn *Behörighet till något av gymnasieskolans nationella program* beskriver andelen elever i årskurs 9 som var behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Regeringen anser att det är en viktig indikator på resultat och måluppfyllelse i grundskolan. Våren 2016 var 83,1 procent av eleverna som gick ut grundskolan behöriga till yrkesprogrammen, vilket kan jämföras med 85,6 procent våren 2015. Av eleverna i årskurs 9 läsåret 2015/16 var 79,4 procent behöriga till gymnasieskolans naturvetenskaps- och teknikprogram, vilket var något färre än läsåret 2014/15 då 82,3 procent var behöriga.⁵ Flickor var i högre grad än pojkar behöriga till något av gymnasieskolans nationella program. Skillnaden mellan flickors och pojkars behörighet till gymnasieskolans naturvetenskaps- och teknikprogram har de senaste åren varit ca 4 procentenheter, men uppgick under läsåret 2015/16 till 9,5 procentenheter. Resultatskillnaden mellan flickors och pojkars behörighet (omkring 9 procentenheter) gällde i stort sett även för de andra av gymnasieskolans nationella program läsåret 2015/16. Även om andelen elever som är behöriga till gymnasieskolans nationella program totalt sett har sjunkit med 2,5 procentenheter jämfört med våren 2015 visar en uppdelning utifrån elevernas bakgrund att den lägre andelen behöriga gäller elever med okänd bakgrund, från 13 procent våren 2015 till 4 procent våren 2016. Andelen nyinvandrade elever som var behöriga har ökat från 26 procent våren 2015 till 30 procent våren 2016. Även bland elever födda i Sverige har andelen behöriga till något av gymnasieskolans nationella program ökat mellan våren 2015 och 2016, från 90 till 91 procent.

Indikatorn *Resultat i internationella studier avseende grundskola* beskriver de resultat som framkommer i PISA, en internationell studie organiserad av OECD som jämför 15-åringarnas kunskaper och färdigheter i matematik, naturvetenskap och läsförståelse, samt i Timss, en internationellt jämförande

⁴ En elevs meritvärde beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen samt fr.o.m. läsåret 2013/14 även betygsvärdet i moderna språk inom ramen för språkval i elevens slutbetyg. Betygsskalan som infördes 2012/13 ger poäng enligt följande: A 20 poäng, B 17,5 poäng, C 15 poäng, D 12,5 poäng och E 10 poäng.

⁵ Enligt information från Regeringskansliet saknas samlad statistik för behörighet till samtliga nationella program eftersom behörighetskraven skiljer sig mellan de olika programmen. Det mest närliggande måttet för behörighet till samtliga nationella program är behörighet till naturvetenskaps- och teknikprogrammen.

studie som undersöker elevers kunskaper och attityder till matematik och naturvetenskap i årskurs 4 och 8.

I PISA-undersökningen 2015 förbättrades svenska elevers resultat i matematik och läsförståelse, jämfört med PISA 2012. Sveriges resultat låg över OECD:s genomsnitt i läsförståelse, och jämfört med övriga OECD-länder låg Sverige på en genomsnittlig nivå i både naturvetenskap och matematik. Detta ska jämföras med PISA 2012 då Sveriges resultat låg under OECD:s genomsnitt i samtliga kunskapsområden. För OECD i genomsnitt presterade pojkar bättre resultat i både naturvetenskap och matematik, medan flickor presterade bättre i läsförståelse. I Sverige presterade pojkar och flickor på samma nivå i både naturvetenskap och matematik, medan i läsförståelse presterade flickor på en högre genomsnittlig nivå än pojkar.

I Timss-undersökningen 2015 förbättrades tre av fyra resultat jämfört med tidigare års undersökning. Fjärdeklassarnas resultat förbättrades i matematik och nådde samma nivå i naturvetenskap som i förra undersökningen. Jämfört med resultaten i övriga EU och OECD presterade svenska elever, såväl fjärdeklassare som åttondeklassare, något under genomsnittet i matematik. I naturvetenskap presterade fjärdeklassarna över genomsnittet och åttondeklassarna på genomsnittet.

Indikatorn *Elevers trygghet i grundskolan* beskriver de resultat som framkommer i Skolinspektionens skolenkät där elever i årskurs 5 och årskurs 9 får ta ställning till påståendet ”Jag känner mig trygg i skolan”. Andelen elever i årskurs 5 som vårterminen 2017 svarade att påståendet stämmer helt eller ganska bra uppgick till 90 procent, vilket är i nivå med tidigare års undersökningar. Motsvarande andel för årskurs 9 var 84 procent, vilket är något lägre än tidigare års undersökningar.

Regeringens analys och slutsatser

I sin resultatanalys över grundskolan konstaterar regeringen bl.a. att det är bekymmersamt att nästan 3 av 10 elever inte når kravnivån på samtliga delprov i matematik, att 2 av 10 elever inte uppnår denna nivå i svenska samt att resultaten i svenska som andraspråk har försämrats. Samtidigt framhåller regeringen att en större andel elever uppnår kravnivån i dessa ämnen på de nationella proven i årskurs 6 och 9 och att det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 har ökat successivt. Totalt sett stannar trenden av 2016.

Kunskapsutvecklingen i grundskolan bedömd utifrån svenska elevers resultat i internationella kunskapsmätningar har sjunkit under många år. De senaste positiva resultaten från PISA och Timss kan därför ses som ett tredebrott, konstaterar regeringen. Att andelen elever som är behöriga till något av gymnasieskolans nationella program ökar, såväl bland elever födda i Sverige som nyinvandrade elever, är också ett viktigt tredebrott.

Regeringen framhåller samtidigt att trots indikatorer som pekar på en vändning i kunskapsutvecklingen i svensk skola återstår det utmaningar, särskilt när det gäller jämlikheten. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag

beträffande de elever som har sämre förutsättningar. Likväl finns det skillnader i skolans kapacitet och förmåga att möta elever med olika bakgrund och behov, vilket får betydelse för skolresultaten, konstaterar regeringen.

Gymnasieskolan

Omfattning och kostnader

Hösten 2016 gick ca 343 900 elever i gymnasieskolan, vilket är en ökning med drygt 20 000 elever eller ca 6 procent jämfört med året innan. Skolverkets prognos visar att elevminskningen kommer att stanna upp efter 2015/16. Därefter kommer enligt prognosen elevkullarna återigen att öka. Läsåret 2016/17 var andelen kvinnor i gymnasieskolan 45 procent och andelen män 55 procent. Av det totala antalet elever i gymnasieskolan 2016/17 gick drygt 55 procent ett högskoleförberedande program, drygt 27 procent ett yrkesprogram och knappt 18 procent ett introduktionsprogram. De totala kostnaderna för gymnasieskolan med kommunal eller enskild huvudman 2016 uppgick till knappt 38 miljarder kronor, vilket är en ökning med 6 procent jämfört med 2015. Kostnaden per elev uppgick till i genomsnitt 115 800 kronor 2016, vilket är en ökning med 3,5 procent jämfört med föregående år. Därtill uppgick kostnaderna för skolskjuts, reseersättning och inackordering till drygt 1,1 miljarder kronor.

Resultat

Nationella prov finns för ett urval av ämnen. Indikatorn *Resultat på nationella prov* beskriver andelen elever som fått minst godkänt provbetyg (minst betyget E) i kursproven i engelska 5 och 6, matematik 1a, 1b och 1c, 2a, 2b och 2c, 3b och 3c och 4 samt svenska 1 och 3 och svenska som andraspråk 1 och 3. Proven är en indikator på måluppfyllelse men prövar inte samtliga delar och mål i ämnena. Andelen elever som klarade de inledande kursproven i matematik var något mindre våren 2016 än våren 2015. Störst andel elever med godkänt provbetyg fanns bland de elever som läst matematik 1c (den inledande kursen på de tekniska och naturvetenskapliga programmen). Av de elever som skrev det provet våren 2016 fick 95 procent minst godkänt provbetyg, att jämföra med 97 procent våren 2015. Andelen elever med minst godkänt provbetyg på matematik 1a (den inledande matematikkursen på yrkesprogrammen) våren 2016 var 71 procent, vilket är en ungefär lika stor andel som föregående år. Andelen elever med minst godkänt provbetyg i matematik 1b (den inledande matematikkursen på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och estetiska programmet) våren 2016 var 85 procent, dvs. samma andel som våren 2015. I engelska 5 och svenska 1 fick 96 respektive 97 procent av de elever som gjorde proven våren 2016 minst provbetyget E, vilket är ungefär lika stora andelar för båda ämnena jämfört med våren 2015. I svenska som andraspråk 1 var det drygt 84 procent som fick ett godkänt betyg eller mer. Provresultaten är i stort sett desamma både för

kvinnor och för män när det gäller kursproven i matematik och engelska som gjordes våren 2016. Skillnaderna är dock större på kursproven i svenska 1 och svenska som andraspråk, där kvinnor har högre provresultat än män.

Indikatorn *Genomsnittlig betygspoäng* beskriver den genomsnittliga betygspoängen i gymnasieskolan, dvs. det genomsnittliga värdet av alla betyg som redovisas i elevens slutbetyg om minst 2 500 betygsatta gymnasiepoäng. Den genomsnittliga betygspoängen i gymnasieskolan var 14,1 av maximalt 20 poäng för samtliga elever som fick slutbetyg läsåret 2015/16. Det är i nivå med utfallet de senaste tretton läsåren. Våren 2015 var den genomsnittliga betygspoängen för kvinnor 14,6 poäng och för män 13,4 poäng, vilket är samma genomsnittliga betygspoäng för både kvinnor och män jämfört med föregående år.

Indikatorn *Andel elever som slutfört utbildningen inom tre år*⁶ visar att av de som började i gymnasieskolan hösten 2013 hade 71,4 procent slutfört utbildningen våren 2016, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutbetyg inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste tio åren. Kvinnor som började i gymnasieskolan hösten 2013 slutförde utbildningen inom tre år i högre grad än männen, 73,8 procent jämfört med 69,2 procent.

Indikatorn *Andel elever som uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildning inom tre år* beskriver andelen elever som kan antas till en högskoleutbildning. Av alla elever som började gymnasieskolan hösten 2013 hade 53,6 procent uppnått grundläggande behörighet inom tre år. Det är en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med den föregående elevkullen. Kvinnor hade ett bättre resultat än män, då 61 procent uppnådde sådan behörighet inom tre år, att jämföra med 46,7 procent av männen. Elever med utländsk bakgrund lyckades i lägre grad än övriga elever att uppnå den grundläggande behörigheten, 38,6 procent jämfört med 58,3 procent. Det innebär en minskning med 0,6 procentenheter för elever med utländsk bakgrund och en ökning med 0,8 procentenheter för elever med svensk bakgrund. Av nybörjarna på högskoleförberedande program 2013 uppnådde 75,6 procent grundläggande behörighet inom tre år. Motsvarande andel av nybörjarna på yrkesprogram var 30,9 procent.

Indikatorn *Övergång från preparandutbildning och programinriktat individuellt val till nationella program på gymnasieskolan* beskriver andelen elever som byter till ett nationellt program från en preparandutbildning eller ett programinriktat individuellt val.⁷ Hösten 2015 började 1 426 elever i årskurs 1 på introduktionsprogrammet preparandutbildning och 2 452 elever på programinriktat individuellt val som nybörjare i gymnasieskolan. Av

⁶ Med elever som har slutfört utbildningen avser regeringen elever som har avslutat gymnasieskolan med examensbevis eller studiebevis som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng.

⁷ Preparandutbildningen är till för att elever från grundskolan som saknar behörighet till ett visst nationellt program i gymnasieskolan ska få sådan behörighet. Programinriktat individuellt val är till för att elev som saknar behörighet till ett visst yrkesprogram ska få sådan behörighet och bli antagen till det programmet.

eleverna i årskurs 1 på en preparandutbildning 2015 hade 54,1 procent bytt till ett nationellt program hösten 2016. Motsvarande andel för elever på programinriktat individuellt val var 43,9 procent. Det innebär att andelen nybörjare som har bytt till ett nationellt program har ökat med ca 2 procentenheter jämfört med föregående läsår avseende preparandutbildningen respektive programinriktat individuellt val. Det var vissa skillnader mellan kvinnor och män; en något större andel av männen hade hösten 2016 bytt till ett nationellt program från preparandutbildning respektive programinriktat individuellt val, 56,3 procent respektive 46,1 procent. Motsvarande andelar för kvinnorna var 51,9 procent respektive 40,8 procent.

Indikatorn *Elevers trygghet i gymnasieskolan* återger de resultat som framkommer i Skolinspektionens skolenkät där elever som läser på det andra året i gymnasieskolan får ta ställning till påståendet ”Jag känner mig trygg i skolan”. Andelen elever som vårterminen 2017 svarade att påståendet stämmer helt och hållet eller ganska bra var 89 procent, vilket är i nivå med tidigare års undersökningar.

Indikatorn *Andelen unga kvinnor och män från det underrepresenterade könet som fullföljer utbildningen på program med ojämn könsfördelning* beskriver att könsfördelningen på gymnasieskolans nationella program är ojämn och att endast programmen Naturvetenskap, Ekonomi, Restaurang- och livsmedel samt International Baccalaureate hade jämn könsfördelning bland nybörjare 2013. Bland nybörjare på nationella program 2013 var det 82 procent av kvinnorna och 80 procent av männen som inom tre år hade slutfört sina studier med studiebevis eller gymnasieexamen. På de kvinnodominerade programmen var skillnaden mellan kvinnors och mäns genomströmning ofta större. Det gäller t.ex. Vård- och omsorgsprogrammet där 77 procent av kvinnorna och 67 procent av männen slutförde studierna inom tre år. Det omvända gäller dock ofta på mansdominerade program. På fem av programmen där män dominerar bland nybörjarna, t.ex. Fordon och transport och VVS och fastighet, var genomströmningen bland kvinnor lägre än bland män.

Regeringens analys och slutsatser

I resultatanalysen framhåller regeringen betydelsen av en slutförd gymnasieutbildning för att få arbete och varaktigt etablera sig på arbetsmarknaden. Även om de allra flesta ungdomar påbörjar en utbildning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan är det alldeles för många som inte fullföljer en sådan utbildning, anser regeringen.

Regeringen ser det fortsatt vikande intresset för yrkesutbildningar som en stor utmaning. En möjlig förklaring till det minskande intresset som regeringen lyfter fram är att många elever ser yrkesprogrammen som återvändsgränder. Efter 2011 blev det svårare för elever på yrkesprogrammen att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet för högskoleutbildning

på grundnivå. Därför behöver yrkesprogrammen utvecklas menar regeringen för att i högre grad möta ungdomars varierande intressen och framtidsmål.

Regeringen konstaterar också att andelen elever på introduktionsprogram i förhållande till andelen elever på nationella program har ökat som en följd av den stora ökningen av antalet nyanlända elever 2015. Mot denna bakgrund framhåller regeringen att introduktionsprogrammen behöver utvecklas för att öka övergången till nationella program.

Politikens inriktning

Den svenska utbildningspolitiken strävar efter att utjämna socioekonomiska skillnader och ge alla människor möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. Sverige ska vara en ledande kunskapsnation när det gäller utbildning, forskning och innovation. Det ska starta i en förskola av hög kvalitet och fortsätta i en jämlik kunskapsskola med behöriga och kompetenta lärare som ger barn och unga en god grund att stå på.

Jämlikheten i skolan

De svenska elevernas kunskaper förbättras, och andelen elever som lämnar grundskolan med behörighet till gymnasieskolan ökar i de flesta grupper. Samtidigt har ojämlikheten i skolan ökat och är alltjämt en prioriterad fråga. Barn och elever ska lära sig mer, och alla skolor ska vara bra skolor. För att kunskaperna ska fortsätta att öka och ojämlikheten i skolsystemet brytas krävs fler reformer.

Resurserna till skolan måste i större utsträckning fördelas efter behov och därmed bidra till att nå målet om en jämlik kunskapsskola. För att säkerställa detta ska resurser prioriteras och fördelas så att hänsyn tas till de skolor och elever som har störst behov.

Jämlikheten i skolan har försämrats över tid, vilket bl.a. har synliggjorts genom att skillnader i resultat mellan skolor har ökat liksom de sociala faktorernas betydelse för resultaten. Grundläggande förändringar behövs för att säkerställa en jämlik skola. Eftersom alla skolor ska vara bra skolor ska resurser prioriteras och fördelas så att hänsyn tas till skolor och elever med störst behov.

Skolkommissionen

Skolkommissionens slutbetänkande visade på vissa svagheter i skolans styrning, bl.a. i form av en splittrad ansvarsfördelning, otillräcklig kompensatorisk resursfördelning samt problem med segregation och ojämlikhet. Regeringen föreslår därför en förstärkning av den statliga finansieringen av skolan med sex miljarder kronor under en treårsperiod. Stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling ska fördelas så att resurserna viktas med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund.

Bidraget ska vara villkorat så att de tillförda medlen leder till ökade insatser för jämlikhet, kunskapsutveckling och kvalitet i verksamheten. Därutöver föreslås att extra medel avsätts under 2018 för en jämlikhetspeng som initierades i vårandringsbudgeten 2017 för att öka andelen behöriga elever till nationella program i gymnasieskolan.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över de statliga myndigheterna inom skolväsendet, inklusive ansvarsfördelningen och organiseringen av myndigheterna på skolområdet, i syfte att skapa en mer ändamålsenlig myndighetsstruktur som effektivare än i dag kan bidra till en bättre skola. Som ett led i regeringens förbättrade styrning av skolan behövs även en översyn för att t.ex. lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen och en översyn av behovet av ändrad styrning av den gymnasiala utbildningen.

Förskola

Förskolan spelar en viktig roll för barns allsidiga utveckling och bidrar till att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. För att stärka förskolan har regeringen bl.a. beslutat om åtgärder för en stärkt profession. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att göra en översyn av förskolans läroplan.

Regeringen vill satsa på att öka nyanlända barns deltagande i förskola för att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten samt påskynda etableringen för utrikes födda kvinnor. Regeringen avsätter därför resurser för att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska kunna ge kommuner vägledning i hur de kan samordna öppen förskola och insatser i bl.a. svenska under föräldradeltid. Syftet är att ge en introduktion till förskola samtidigt som föräldrar får stöd i språkinlärning och etablering i samhället.

Rättvis och likvärdig betygssättning

Betygsättning av elever ska ske på ett rättvist och likvärdigt sätt. Utredningen om nationella prov (SOU 2016:25) visade dock att dagens provsystem inte klarar av att vara ett stöd som säkerställer en rättvis och likvärdig betygssättning. Riksdagen har hösten 2017 bifallit regeringens proposition med förslag om digitalisering av de nationella proven, om att proven ska bedömas av någon annan än den undervisande läraren och om att provresultaten särskilt ska beaktas vid betygssättningen.

Mer kunskap för alla elever

Alla elever har rätt att utvecklas, och skolan ska ge alla elever möjlighet att nå kunskapsmålen oavsett bakgrund och behov. Fortsatta insatser behövs för att lyfta skolorna och elevernas resultat, inte minst i socioekonomiskt utsatta områden. Regeringen har lämnat en proposition med förslag om att införa en åtgärdsgaranti i läsning, skrivning och matematik i förskoleklassen och lågstadiet. Syftet är att säkerställa att elever i behov av extra anpassningar eller

särskilt stöd får rätt stöd i rätt tid. Tidiga insatser är effektiva och viktiga för barnens självkänsla.

Efter flera års negativ resultatutveckling i internationella studier visar kunskapsresultaten för svenska elever en uppgång i matematik. För att ytterligare stärka elevernas kunskaper i matematik bör enligt regeringen tidigare aviserade satsningar kompletteras med ytterligare en utökning av antalet undervisningstimmar i matematik, med 105 timmar i årskurs 7–9 fr.o.m. den 1 juli 2019.

Alla barn har rätt att få en bra och likvärdig grund inför grundskolan. Riksdagen har hösten 2017 bifallit regeringens proposition med förslag om obligatorisk skolstart vid sex års ålder. Enligt beslutet ska skolplikten inledas i förskoleklassen och vara obligatorisk fr.o.m. höstterminen 2018.

Nyanlända elevers lärande

Elever som kommer till Sverige sent i grundskolan

Goda kunskaper i svenska är viktigt för nyanlända elevers möjlighet att klara sin skolgång och fullt ut kunna delta i den ordinarie undervisningen. Som en del i arbetet för att stärka nyanlända elever har en försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan pågått sedan 2013. Satsningen bör enligt regeringen förlängas till 2018. För att öka sent anlända elevers möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program föreslår regeringen även medel för att stärka rätten till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever i åldern 13–16 år.

Gymnasieskolans introduktionsprogram

För många huvudmän är introduktionsprogrammen en allt större andel av gymnasieskolan och många har behövt bygga upp nya verksamheter. I vårpropositionen 2017 avsattes medel för utveckling av introduktionsprogrammen. Regeringen bedömer att det är viktigt att fortsatt stärka huvudmännen när det gäller att öka förutsättningarna för ungdomar på introduktionsprogrammen att bli behöriga till ett nationellt program.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL) är ett viktigt inslag i all yrkesutbildning och ger bl.a. elever möjlighet att bygga nätverk. Det kan i synnerhet vara viktigt för nyanlända elever där anknytningen till arbetsmarknaden är svag. För att stärka förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden för elever på introduktionsprogram anser regeringen därför att målgruppen för statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning bör vidgas så att den även omfattar elever på introduktionsprogram som genomför utbildning i lärlingsliknande former.

För en nyanländ elev är det angeläget att snabbt utveckla kunskaper i svenska för att kunna gå vidare i sin utbildning. Regeringen menar därför att satsningen på undervisning under skollov bör stärkas för att möjliggöra

ytterligare undervisning för elever på gymnasieskolans språkintruktionsprogram.

Mer tid för lärande

Elevers möjlighet att få hjälp med läxor ska inte vara beroende av föräldrarnas utbildningsnivå eller betalningsförmåga. För att ytterligare minska familjebakgrundens påverkan föreslår regeringen studieförbundsinsatser inriktade på att öka föräldrars delaktighet i lärandet. Regeringen bedömer att det finns behov av fler simundervisningstillfällen och vill därför införa stöd till huvudmän att anordna lovsimskola för elever i årskurs 6–9.

Trygghet, studiero och hälsa i skolan

Ett aktivt arbete med jämlikhet och jämställdhet är en grundförutsättning för att säkerställa trygghet och studiero samt motverka kränkande behandling i skolan. Regeringen genomför ett antal satsningar på trygghet, studiero och hälsa i skolan, men ytterligare investeringar krävs. Insatser görs bl.a. i syfte att öka personaltätheten inom elevhälsan. Regeringen verkar även för att skolor och huvudmän inom skolväsendet ska utveckla sitt förebyggande arbete mot våld, mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling och med att skapa trygga skolmiljöer.

Daglig rörelse och idrott i grundskolan

Mer rörelse under skoldagen och mer idrott i skolan kan vara en viktig del i att skapa förutsättningar för en skola som ger alla elever bättre möjligheter att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Regeringen avser att genom ändringar i skolförordningen (2011:185) utöka undervisningstiden i idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar fr.o.m. hösten 2019. Undervisningstiden i elevens val ska minskas med motsvarande antal timmar.

Fler ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning

Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. En slutförd gymnasieutbildning ökar möjligheterna till arbete eller vidare studier. Regeringen avser att våren 2018 lämna en proposition till riksdagen utifrån förslagen i betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77).

Genom bättre undervisning och rätt stöd får alla elever förutsättningar att fullfölja sina studier i gymnasieskolan. Detta kan också bidra till att minska och motverka segregation. Inom Regeringskansliet bereds förslag bl.a. om att återinföra ett obligatoriskt estetiskt ämne i alla nationella program i gymnasieskolan (U2017/03537/GV).

Läraryrket

Mer attraktiva skolprofessioner

Läraryrkets attraktivitet måste öka. Alla barn och elever ska få möta kompetenta förskollärare och lärare som har förutsättningar att undervisa och utveckla sin profession. De är avgörande för att skapa studiero i klassrummet och stödja eleverna så att ingen lämnas efter eller hålls tillbaka.

Det är viktigt med ett starkt pedagogiskt ledarskap i förskolan. En del i detta är att den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor.

En annan viktig del i arbetet med att göra lärar- och förskolläraryrkena mer attraktiva och att åstadkomma en ökad professionalisering av yrkena är att minska förskollärares, lärares och rektorers administrativa arbetsbörda.

Kompetensutveckling för fler lärare och förskollärare

Regeringen gör omfattande satsningar på kompetensutveckling och vidtar åtgärder för att klara den framtida lärarförsörjningen. Satsningen Lärarlyftet II erbjuder behörighetsgivande utbildning till legitimerade lärare och förskollärare som undervisar i ämnen de inte har behörighet för. Regeringen har föreslagit att satsningen förlängs t.o.m. 2019. Läslyftet är en kompetensutvecklingsinsats i språk-, läs- och skrivutveckling. För att fler ska kunna ta del av satsningen avser regeringen att förstärka och förlänga satsningen till 2020.

Det är angeläget att säkerställa att alla elever som har behov av specialpedagogiskt stöd ges tillgång till det så att ingen elev lämnas efter. Satsningen Specialpedagogik för lärande syftar till att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt i skolan. Regeringen avser att förlänga satsningen t.o.m. 2020 inom ramen för avsatta medel för specialpedagogik.

Vidare framför regeringen att det är viktigt att lärare och förskollärare får avlastning och kan ägna sig åt undervisning. Mer stödpersonal i skola och förskola gör det möjligt för lärare, förskollärare och annan personal att få mer tid till det pedagogiska mötet med barn och elever. Regeringen föreslår att medel avsätts för ändamålet för 2018 för en informationsinsats om anställning genom befintliga arbetsmarknadsåtgärder.

Gymnasieskolans yrkesprogram

Det krävs kraftfulla åtgärder för att stärka den nationella kompetensförsörjningen och öka antalet sökande till gymnasieskolans yrkesprogram. Yrkesprogrammen är basen för industrins och välfärdens kompetensförsörjning och måste ge relevant yrkeskunskap samt i större utsträckning ge grundläggande behörighet till högskolan. Återvändsgränder i utbildningssystemet måste tas bort, och möjligheten att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen behöver stärkas. Regeringen avser

att lämna en proposition till riksdagen under 2018 med förslag om stärkta möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa in grundläggande behörighet till högskolan.

Lärande som förläggs till arbetsplatser ger elever insikt i arbetslivets villkor och innebär ofta stimulerande lärmiljöer. Regeringen föreslår att det arbete som syftar till att utbilda handledare och stödja utvecklingen av kvalitet inom det arbetsplatsförlagda lärandet (APL), både riktat till huvudmän och branschorganisationer, ska förlängas och utvecklas.

Regeringen vill underlätta arbetsgivares kompetensförsörjning av yrkesutbildad arbetskraft och möjliggöra för personer att korta vägen från utbildning till arbete. Regeringen föreslår därför att en försöksverksamhet med yrkesprov ska införas i yrkesutbildningen inom bl.a. gymnasieskolans introduktionsprogram och yrkesprogram. Syftet är att stärka yrkesutbildningens arbetsmarknadsrelevans och samverkan mellan skola och arbetsliv samt tydliggöra vad utbildningarna leder till.

En förutsättning för ökad tillgång till och ett brett utbud av yrkesutbildning är tillgång till yrkeslärare. Regeringen bedömer att det fortfarande är viktigt att stimulera olika branscher och arbetsgivare att i högre utsträckning engagera sig i rekryteringen av yrkeslärare.

Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning

1:1 Statens skolverk

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 124 218 000 kronor till anslaget 1:1 *Statens skolverk* för 2018. Anslaget ökar med 13 142 000 kronor (1,2 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens skolverks förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Satsningar inom anslaget

Karriärstegsreformen

För att finansiera en ökning av statsbidraget till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare föreslår regeringen att anslaget minskas med 12 000 000 kronor 2018 och beräknar att anslaget minskas med 12 000 000 kronor 2019. Anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* föreslås ökas med motsvarande belopp 2018 respektive 2019.

Utveckling nationella prov

För att finansiera utveckling av nationella prov föreslås anslaget minska med 7 000 000 kronor 2018 och beräknas minska med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2019. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslås öka med motsvarande belopp 2018 och beräknas öka med motsvarande belopp fr.o.m. 2019.

Försöksverksamhet yrkesprov

För att utveckla arbetet med yrkesprov beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 6 000 000 kronor 2018, 6 000 000 kronor 2019 och 3 000 000 kronor per år 2020–2021.

Arbetsplatsförlagt lärande gymnasieskolan

För utveckling av det arbetsplatsförlagda lärandet i yrkesutbildningen beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 30 000 000 kronor 2018, 25 000 000 kronor 2019 och 8 600 000 kronor 2020.

Insatser fler yrkeslärare

För att få fler att vilja bli yrkeslärare beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 5 000 000 kronor 2018 respektive 2019.

Vuxenutbildning i Skolverkets nyanländauppdrag

För utvidgning av myndighetens uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och, vid behov, för barn och elever med annat modersmål än svenska, till att även omfatta vuxenutbildningen beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 2 500 000 kronor årligen fr.o.m. 2018.

Ekonomisk redovisning på skolenhetsnivå

För kommande förslag med anledning av Skolkostnadsutredningens betänkande (SOU 2016:66) beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 3 000 000 kronor för 2018 och 1 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Ökad kvalitet och genomströmning i gymnasieskolan

För kommande förslag om att alla ungdomar ska fullfölja en gymnasieutbildning beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 15 000 000 kronor 2018, 11 000 000 kronor 2019, 9 000 000 kronor 2020 och 3 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

Informationsinsats subventionerade anställningar

För att genomföra en informationsinsats om anställning i skola och förskola genom befintliga arbetsmarknadsåtgärder beräknar regeringen att anslaget behöver öka med 4 000 000 kronor 2018, 2 000 000 kronor 2019 och 2 000 000 kronor 2020.

Stärkt informationsinsats om läraryrket

För att genomföra en informationsinsats för att tydliggöra vägarna in i lärar- och förskolläraryrkena beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 4 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Sedan den 1 juli 2011 tar Skolverket ut avgifter som ersättning av den enskilda läraren eller förskolläraren för att utfärda legitimationer. Avgifterna ska på sikt ge full kostnadstäckning. De lärare och förskollärare som har avlagt behörighetsgivande examen före den 1 juli 2011 och har arbetat minst ett läsår eller motsvarande undantas dock från avgiftsskyldigheten. Myndigheten får inte disponera intäkterna.

1:2 Statens skolinspektion

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 405 298 000 kronor till anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* för 2018. Anslaget ökar med 7 110 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens skolinspektions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet samt Skolväsendets överklagandenämnd.

Regeringens överväganden

Satsningar inom anslaget

Ägarprövning

Mot bakgrund av förslagen om ägarprövning föreslår regeringen att anslaget för detta ändamål ökas med 3 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 6 000 000 kronor för 2019 och 4 600 000 kronor fr.o.m. 2020.

Ekonomisk redovisning på skolenhetsnivå

Med anledning av Skolkostnadsutredningens betänkande (SOU 2016:66) föreslår regeringen att anslaget ökas med 1 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 722 806 000 kronor till anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* för 2018. Anslaget ökar med 13 300 000 kronor (1,9 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete.

Regeringens överväganden

Satsningar inom anslaget

Karriärstegsreformen

För att finansiera en ökning av statsbidraget till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare föreslår regeringen att anslaget minskas med 3 100 000 kronor 2018 och beräknar att anslaget minskas med 3 100 000 kronor 2019. Anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* föreslås ökas med motsvarande belopp 2018 och beräknas ökas med motsvarande belopp 2019.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Delar av Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhet är avgiftsfinansierad. Myndigheten disponerar intäkter från tillgängliggörande av läromedel och från ersättning från kommuner för elever i specialskola. Det ekonomiska målet är i denna del av verksamheten att intäkterna delvis ska täcka kostnaderna.

Myndigheten disponerar även intäkter från kommuner för elever i förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola samt från Folkbildningsrådet för administration av förstärkningsbidrag till folkhögskolor. Det ekonomiska målet är i denna del av verksamheten full kostnadstäckning.

För 2018 beräknas avgiftsintäkterna uppgå till 310 000 000 kronor.

1:4 Sameskolstyrelsen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 40 099 000 kronor till anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* för 2018. Anslaget ökar med 650 000 kronor (1,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Sameskolstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för Sameskolstyrelsens verksamhet.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Avgifterna avser ersättning från kommuner för elever i sameskola samt förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Ersättningens storlek ska beräknas efter samma grunder som elevens hemkommun tillämpar vid fördelning av resurser i sin egen grundskola, förskoleklass eller fritidshem. Dessutom avser avgifterna intäkter från kommuner för vilka Sameskolstyrelsen efter avtal bedriver samisk förskola. Intäkterna disponeras av myndigheten.

För 2018 beräknas avgiftsintäkterna uppgå till 41 225 000 kronor.

1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 685 198 000 kronor till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet samt för insatser som syftar till att minska skolsegregation. Anslaget får även användas för utgifter för svenskt deltagande i internationella studier och tävlingar på utbildningsområdet. Anslaget får vidare användas för utgifter för administration av uppdrag, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Regeringens överväganden

Satsningar inom anslaget

Införande av prao

För att finansiera ersättning till kommunerna för ett utökat åtagande vid ett införande av prao för elever fr.o.m. årskurs 8 i grundskolan och årskurs 9 i specialskolan föreslår regeringen att anslaget minskas med 15 000 000 kronor

2018, och det beräknas minskas med 37 500 000 kronor 2019 och med 45 000 000 kronor fr.o.m. 2020. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslås ökas med motsvarande belopp 2018 samt beräknas ökas med motsvarande belopp 2019 och fr.o.m. 2020.

Betygsättning i moderna språk

För att finansiera en justering av belopp för ersättning till kommunerna för ett utökat åtagande för betygsättning i moderna språk beräknar regeringen att anslaget minskas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2019. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner beräknas ökas med motsvarande belopp fr.o.m. 2019.

Utveckling av nationella prov

För att finansiera utveckling av nationella prov föreslår regeringen att anslaget minskas med 7 000 000 kronor 2018, och det beräknas minskas med 7 000 000 kronor fr.o.m. 2019. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslås ökas med motsvarande belopp 2018 och beräknas ökas med motsvarande belopp fr.o.m. 2019.

Jämlikhetspeng till utsatta skolor

Regeringen föreslog i vårändringsbudgeten för 2017 en förstärkt investering i de mest utsatta grundskolorna genom att införa en jämlikhetspeng. Regeringen beräknar att anslaget behöver ökas med 500 000 000 kronor 2018 för detta ändamål.

Läsllyftet

För att förstärka och förlänga satsningen Läsllyftet beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 75 000 000 kronor 2018, 100 000 000 kronor 2019 och 80 000 000 kronor 2020.

Fortbildning av lärare i specialpedagogik

För att förlänga den generella satsningen på fortbildning av lärare i specialpedagogik beräknar regeringen en omfördelning av 59 000 000 kronor 2020 av sedan tidigare avsatta medel för specialpedagogik.

Försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska

För att förlänga den pågående försöksverksamheten med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 80 000 000 kronor 2018.

Kompetensutveckling i programmering

För bidrag för lärare som deltar i fortbildning i fråga om programmering beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Läsa-, skriva-, räknagaranti, kompetensutveckling

För kompetensutveckling och genomförande med anledning av införandet av en åtgärdsgaranti i läsning, skrivning och matematik beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 25 000 000 kronor 2018, 25 000 000 kronor 2019 och 25 000 000 kronor 2020.

Simskola på loven

För att införa ett stöd till huvudmän för att anordna simskola på loven för elever i årskurs 6–9 beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 14 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Säkerhetshöjande åtgärder på skolor

För att stödja säkerhetsarbetet på skolor som har en hotbild mot sig beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 4 000 000 kronor 2018, 4 000 000 kronor 2019 och 4 000 000 kronor 2020.

Insatser i svenska kombinerat med öppen förskola

För att sprida goda exempel och stimulera kommuner att erbjuda insatser i svenska kombinerat med öppen förskola beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 5 000 000 kronor 2018, 5 000 000 kronor 2019 och 5 000 000 kronor 2020.

Läsa-, skriva-, räknagaranti, compensation till kommunerna

För att ytterligare kompensera skolhuvudmännen för ökade utgifter med anledning av en åtgärdsgaranti i läsning, skrivning och matematik föreslår regeringen att anslaget minskas med 41 000 000 kronor fr.o.m. 2019 och att motsvarande belopp tillförs anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25. Minskningen sker genom en minskning av avsatta medel för specialpedagogik.

Neddragning av statsbidrag gymnasial lärlingsutbildning

För att finansiera andra prioriterade insatser, framför allt för att stärka kvalitet och attraktionskraft i yrkesutbildningen i gymnasieskolan, föreslår regeringen att anslaget minskas med 92 700 000 kronor 2018, och det beräknas minskas med 98 900 000 kronor 2019, 99 400 000 kronor 2020, 100 000 000 kronor per år 2021–2022 och 99 800 000 kronor årligen fr.o.m. 2023 i den del som avser statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning.

Gymnasieskolans yrkesprogram blir behörighetsgivande

För kommande förslag om att återinföra högskolebehörigheten på yrkesprogrammen beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 59 000 000 kronor 2020, 176 000 000 kronor 2021 och 234 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2022.

Behörighetsgivande utbildning yrkeslärare

För att förlänga och förstärka Skolverkets pågående insats att erbjuda verksamma yrkeslärare som undervisar i gymnasieskolan behörighetsgivande utbildning beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 30 000 000

kronor 2018, 46 000 000 kronor 2019, 66 000 000 kronor 2020, 71 000 000 kronor 2021 och 36 000 000 kronor 2022.

Insatser för fler yrkeslärare

För att förstärka det arbete som branscherna bedriver i syfte att få fler yrkesverksamma att vilja bli yrkeslärare beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 10 000 000 kronor 2018 och 5 000 000 kronor 2019.

World Skills Sweden

För att förlänga och förstärka det arbete som World Skills Sweden bedriver för att stärka yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 2 000 000 kronor 2018, 2 000 000 kronor 2019 och 15 000 000 kronor 2020.

Ökad kvalitet gymnasieskolans introduktionsprogram

För att stärka gymnasieskolans introduktionsprogram beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 300 000 000 kronor 2018 och 300 000 000 kronor årligen 2019 och 2020.

Lovskola på gymnasieskolans språkintröduktion

För att förstärka möjligheten för huvudmännen att erbjuda elever på språkintröduktionsprogrammet undervisning under skollov beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 56 000 000 kronor 2018 och 56 000 000 kronor 2019.

Vuxenutbildning i Skolverkets nyanländauppdrag

För utvidgning av Skolverkets uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och, vid behov, för barn och elever med annat modersmål än svenska, till att även omfatta vuxenutbildningen beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 2 500 000 kronor årligen fr.o.m. 2018.

Inackorderingstillägg försöksverksamhet med branschskolor

För att kompensera kommunerna för ökade kostnader för inackordering i samband med försöksverksamheten med branschskolor (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319) föreslår regeringen att anslaget minskas med 1 000 000 kronor 2018. För samma ändamål beräknas anslaget minskas med 3 000 000 kronor årligen 2019–2022 och med 1 000 000 kronor 2023. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 föreslås ökas med motsvarande belopp 2018 och beräknas ökas med motsvarande belopp 2019–2023.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 495 000 000 kronor 2019–2024.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Skolverket inom sin verksamhet behöver kunna sluta fleråriga ekonomiska avtal. Vidare behöver myndigheten kunna lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 296 950 000 kronor till anslaget 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 5 341 000 kronor (1,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning som är mottagna vid någon av de riksrekryterande utbildningarna i Göteborgs kommun, Kristianstads kommun, Linköpings kommun, Stockholms kommun och Örebro kommun. Anslaget får vidare användas för förvaltningsutgifter i samband med Utredningen om kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U 2013:02).

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 34 000 000 kronor 2019.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Specialpedagogiska skolmyndigheten beslutar om bidrag för omvårdnad och habilitering för elever som deltar i Rh-anpassad gymnasieutbildning. Bidraget beviljas per läsår.

1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 436 000 000 kronor till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och pedagogisk omsorg. Anslaget får vidare användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och pedagogisk omsorg. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera minskade barngrupper och ökad personaltäthet i förskolan. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för ökad personaltäthet och kvalitetsförbättringar på fritidshemmet samt för utgifter för att stimulera kvalitetsförbättringar vad gäller fritidshemmet.

Regeringens överväganden

Inkomsttaket i maxtaxan indexeras med inkomstindex sedan den 1 juli 2015. Justering av bidraget sker med anledning av uppdaterade beräkningar av utvecklingen av inkomsttaket i maxtaxan. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att anslaget ökas med 52 000 000 kronor för 2018 jämfört med den beräknade anslagsnivån i beslutad budget för 2017. Från och med 2019 beräknas anslaget öka med 73 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 664 000 000 kronor 2019.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Skolverket i vissa fall behöver lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 190 220 000 kronor till anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.* för 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för

- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieskolutbildning
- statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office och för viss International Baccalaureate-utbildning

- statsbidrag och särskilt stöd för utbildningsverksamhet med särskild inriktning
- statsbidrag för riksrekryterande gymnasiala utbildningar och riksinternatskolor
- ersättning till skolhuvudmän för kostnader för nordiska elever
- statsbidrag för utlandssvenska elever samt barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige eller som vistas i landet utan tillstånd.

Anslaget får även användas för utgifter för arbete med administration och uppföljning av statsbidrag.

Regeringens överväganden

För att förstärka anslaget, då behovet av medel överstiger beräknad anslagsnivå för de kommande åren, föreslår regeringen att anslaget ökas med 7 200 000 kronor för 2018. Anslaget beräknas för samma ändamål ökas med 7 400 000 kronor årligen fr.o.m. 2019.

1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 102 540 000 kronor till anslaget 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* för 2018. Anslaget ökar med 1 841 000 kronor (2 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Anslaget får även användas för utgifter inom ramen för Skolverkets utvecklingsinsatser för svensk undervisning i utlandet och för stöd för undervisning i svenska vid utländska skolor. Anslaget får vidare användas för utgifter för anställda vid Europaskolorna.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal⁸

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 308 385 000 kronor till anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* för 2018.

⁸ Anslagen 1:11–1:14 redogörs för under avsnittet 4 Vuxenutbildning.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utbildning av lärare, förskollärare, rektorer, förskolechefer och viss annan personal.

Regeringens överväganden

För att förlänga utbildningsåtgångarna för rektorer och förskolechefer beräknar regeringen att anslaget behöver ökas med 20 000 000 kronor 2019.

För att förlänga den pågående satsningen på Lärarlyftet II beräknar regeringen att 90 000 000 kronor omfördelas 2019 av sedan tidigare avsatta medel för kompetensutvecklingsinsatser för lärare och förskolepersonal.

För att förbättra villkoren för utbildningsinsatser i samiska och därmed öka graden av behöriga lärare föreslås Skolverket få i uppdrag att utveckla, upphandla och finansiera uppdragsutbildningar i samiska. Regeringen beräknar att anslaget behöver ökas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2018.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:10 Utbildning av lärare och förskolepersonal ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 205 000 000 kronor 2019–2021.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Skolverket behöver ingå fleråriga avtal med lärosäten om uppdragsutbildning och lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:15 Upprustning av skollokaler och utemiljöer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 680 000 000 kronor till anslaget 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag för renovering av skollokaler och för upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem. Anslaget får även användas för Boverkets administration av statsbidraget för renovering av skollokaler och för upprustning av utemiljöer för förskolor, skolor och fritidshem.

Regeringens överväganden

Sammantaget föreslår regeringen att 680 000 000 kronor anvisas till anslaget 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* för 2018.

1:16 Fler anställda i lågstadiet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 300 000 000 kronor till anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att öka antalet anställda i förskoleklassen och lågstadiet.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 150 000 000 kronor 2019.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Skolverket behöver kunna sluta ekonomiska avtal inom ramen för arbetet med satsningen på fler anställda i lågstadiet. Vidare kan Skolverket i vissa fall behöva lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:17 Skolforskningsinstitutet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 23 756 000 kronor till anslaget 1:17 *Skolforskningsinstitutet* för 2018. Jämfört med 2017 ökar anslaget med 327 000 kronor (1,4 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Skolforskningsinstitutets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

1:18 Praktiknära skolforskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 18 543 000 kronor till anslaget 1:18 *Praktiknära skolforskning* för 2018.

Ändamål

Anslaget får användas till finansieringsbidrag inom den praktiknära skolforskningen. Anslaget disponeras och fördelas av Skolforskningsinstitutet.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:18 *Praktiknära skolforskning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 19 000 000 kronor 2019 och 2020.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att för att kunna utlysa och fördela medel för praktiknära forskning behövs ett bemyndigande om att ingå ekonomiska åtaganden.

1:19 Bidrag till lärarlöner

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 4 457 100 000 kronor till anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* för 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till höjda löner för lärare, förskollärare och fritidspedagoger i fritidshem samt utbildade fritidspedagoger eller motsvarande i förskolan, förskoleklassen, grundskolan och motsvarande skolformer samt i gymnasie- och gymnasiesärskolan. Anslaget får även användas för karriärstegsreformen och för särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå.

Regeringens överväganden

För att stärka statsbidraget till skolhuvudmän som inrättat karriärsteg för lärare föreslås anslaget öka med 15 100 000 kronor 2018 och beräknas öka med 15 100 000 kronor 2019. Det föreslås respektive beräknas att anslaget 1:1

Statens skolverk minskas med 12 000 000 kronor samt att anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* minskas med 3 100 000 kronor för dessa år.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 221 000 000 kronor 2019.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Skolverket behöver kunna lämna förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag.

1:20 Särskilda insatser inom skolområdet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 163 418 000 kronor till anslaget 1:20 *Särskilda insatser inom skolområdet* för 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

1:21 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 000 000 000 kronor till anslaget 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* för 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter som syftar till att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i förskoleklassen och grundskolan.

Regeringens överväganden

För att öka jämlikheten och förbättra kunskapsutvecklingen i skolan föreslår regeringen ett nytt statligt stöd riktat till huvudmän för grundskolor och

förskoleklasser. Bidraget föreslås fördelas med hänsyn till elevernas socioekonomiska bakgrund och genomförs med en infasning över tre år.

Slutbehandlade tillkännagivanden som behandlas inom utgiftsområde 16

Inom utgiftsområde 16 redovisar regeringen behandlingen av totalt sex tillkännagivanden, och av dessa bedömer regeringen att två tillkännagivanden är slutbehandlade. De två slutbehandlade tillkännagivandena om arbetsmiljön i förskola och fritidshem och lex Sarah i skolan återges i sin helhet nedan.

Arbetsmiljön i förskola och fritidshem

Riksdagen har i ett tillkännagivande anfört att regeringen ska återkomma med förslag om hur arbetsmiljön för barn och elever i förskolor och fritidshem ska förbättras (bet. 2010/11:UbU6 punkten 7, rskr. 2010/11:170). Barnen i förskolan och eleverna i fritidshemmet omfattas inte av arbetsmiljölagen (1977:1160), till skillnad mot elever i förskoleklassen och grund- och gymnasieskolan. Personalen i förskolor och fritidshem omfattas dock av arbetsmiljölagen på vanligt sätt, eftersom de är arbetstagare.

1999 års skollagskommitté ansåg i sitt slutbetänkande Skollag för kvalitet och likvärdighet (SOU 2002:121) att en konsekvens av att kommittén föreslog att förskolan skulle bli en egen skolform borde vara att arbetsmiljölagen (1997:1160) skulle utvidgas till att även omfatta barn i förskolan. Vilka förändringar som detta skulle leda till övervägdes inom ramen för den utredning som tillsattes av regeringen i juni 2004 (dir. 2004:91) för översyn av vissa delar av arbetsmiljölagen. Utredningen, som tog namnet Utredningen om arbetsmiljölagen, lämnade ett delbetänkande i maj 2006, Bättre arbetsmiljöregler I Samverkan, utbildning, avtal m.m. (SOU 2006:44) och ett slutbetänkande i juni 2007, Bättre arbetsmiljöregler II Skyddsombud, beställansvar, byggarbetsplatser m.m. (SOU 2007:43). I utredningen framkom att det finns vissa brister i tillsynen över barnens och elevernas hälsa och säkerhet i förskolor respektive fritidshem. Utredningen ansåg dock inte att det är lämpligt att åtgärda bristerna med en utvidgning av arbetsmiljölagen till barn i förskolan och eleverna i fritidshemmet, utan menade att arbetsmiljön i förskolan och fritidshemmet kan regleras i skollagen. Utredningen konstaterar i delbetänkandet att arbetsmiljölagen inte är utformad med hänsyn till barns och elevers situation i förskolor och skolor. Lagen utgår från ett arbetsgivar- och arbetstagarförhållande och förutsätter samverkan som även innebär skyldigheter för arbetstagare. Arbetsmiljöverkets tillsyn över den fysiska miljön i förskolor och fritidshem för personalen kommer dock även barnen till godo enligt utredningen. Den fysiska miljön kontrolleras dessutom av flera andra aktörer som t.ex. Statens skolinspektion och kommunernas tillsyn enligt skollagstiftningen (29 kap. 3 och 4 §§).

Med hänvisning till ovanstående föreslog regeringen i sin proposition Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165) att den tidigare bestämmelsen om barngruppernas sammansättning och storlek skulle bibehållas som en viktig del av de allmänna bestämmelserna om förskolan och fritidshemmet. I likhet med vissa remissinstanser ansåg dock regeringen att barnens rätt till en god miljö i förskolan ytterligare kunde lyftas fram och föreslog därför att det skulle tydliggöras att barnen även i övrigt ska erbjudas en god miljö och vidare att det i lag skulle införas en bestämmelse som reglerar tillgängligheten av lokaler och utrustning så att syftet med verksamheten ska kunna uppfyllas. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag och den nya skollagen (2010:800) trädde i kraft den 1 juli 2011. Sammantaget verkar båda bestämmelserna för att förebygga ohälsa och i övrigt skapa en god inne- och utemiljö för barnen i förskolan och för eleverna i fritidshemmet (2 kap. 35 §, 9 kap. 8 § och 14 kap. 9 §). Regeringen anser att regleringen är tillräcklig i skollagen och att det är huvudmännens ansvar att barnen har en trygg och säker miljö.

Regeringen beslutade i april 2012 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder för hur barns säkerhet i förskolan kan förbättras och säkerställas. Utredaren redovisade sitt uppdrag i april 2013 i betänkandet Fri att leka och lära – ett målinriktat arbete för barns ökade säkerhet i förskolan (SOU 2013:26). Betänkandet har remitterats, och remisstiden gick ut i oktober 2013. Bland huvudförslagen fanns en ny bestämmelse i skollagen om ett målinriktat arbete för barns säkerhet i förskolan samt ett nytt nationellt rapporteringssystem för olyckor och tillbud i förskolan. Regeringen anser att ett nationellt rapporteringssystem i sig inte leder till att målet att minska barnolycksfall nås. Det skulle också innebära ännu ett i raden av uppdrag där kommunen som huvudman ska rapportera till staten. Kostnaden i tid och resurser för ett nationellt register motsvarar inte nyttan av detsamma. Ett alltför omfattande krav på dokumentation av olyckor och tillbud riskerar att öka det administrativa arbetet och leda till överbyråkratisering, vilket regeringen inom ramen för sin tillitsreform aktivt arbetar för att motverka. Regeringen bedömer att det systematiska arbetet för att öka säkerheten för våra barn i förskolan måste bedrivas på lokal nivå och utifrån de lokala förutsättningarna på varje förskola.

För att säkerställa att det finns förutsättningar för en förskola där varje barn kan utvecklas efter sina behov har regeringen gjort satsningar på mindre barngrupper. En viktig förutsättning för att förskolan ska kunna erbjuda barnen en god miljö och uppfylla målen för verksamheten är att barngrupperna har en lämplig storlek och att personaltätheten är tillräcklig. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att återinföra riktmärken för barngruppernas storlek i förskolan (U2015/1495/S). Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i februari 2016. Nya riktmärken för barngruppernas storlek infördes i februari 2016 i kommentaren till allmänna råd om förskolan och baseras på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolverket har även fått regeringens uppdrag att fördela statsbidrag till huvudmän för att minska barngruppernas storlek i förskolan (U2015/3229/S). Huvudmännen ska prioritera barngrupper med de yngsta barnen. I enlighet med vad som aviserades i 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) har 830 miljoner kronor avsatts för detta ändamål sedan bidragsåret 2015/16. Satsningen är ett sätt för regeringen att stimulera huvudmännens arbete med att se till att förskolans barngrupper har en lämplig storlek.

Skolverkets senaste statistik visar att det 2016 gick i genomsnitt 15,9 barn i en barngrupp jämfört med 16,7 barn 2015. Barngrupperna i förskolan har inte varit så små som nu sedan 1992. Det är dock fortfarande en bit kvar till Skolverkets riktmärken för barngruppernas storlek. Statistiken visar också att förskolorna har anställt mer personal.

Sedan 2015 lämnas statsbidrag för att anställa mer personal i de lägre årskurserna och ge lärare i förskoleklassen och årskurs 1–3 mer tid för varje elev.

Med hänsyn till områdets komplexitet anser regeringen att de vidtagna åtgärderna är de mest ändamålsenliga med anledning av riksdagens tillkännagivande. Tillkännagivandet får därmed anses färdigbehandlat.

Lex Sarah i skolan

Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2012/13:UbU6 punkten 20, rskr. 2012/13:186) anfört att det krävs kvalitetssäkrade och evidensbaserade anti-mobbningmetoder och kunskap och kompetens om mobbningsmekanismer. Lärare och annan skolpersonal behöver få den kunskap och kompetens som krävs för att kunna arbeta mot mobbning. Det behövs forskning om och utvärdering av vilka metoder mot mobbning som fungerar. Lex Sarah bör införas i skolan, och det bör övervägas om skolors skyldighet att agera mot mobbning bör skärpas. Regeringen bör enligt tillkännagivandet vidta lämpliga åtgärder för att tillgodose detta.

I 6 kap. skollagen (2010:800) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda en anmälan om kränkande behandling och att i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra sådan behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen). Huvudmannen ska, om denne eller personalen åsidosatt sina skyldigheter enligt bl.a. 10 §, betala skadestånd (6 kap. 12 §).

Skolverket har på uppdrag av regeringen (U2007/01205/S) genomfört en utbildningsstatsning om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning i skolan. Detta innefattade en utvärdering av program som används mot mobbning och kränkningar. Skolverket lät externa forskare utvärdera åtta program mot mobbning som används i skolorna (Utvärdering av metoder mot mobbning, rapport 353, 2011). Skolverket har arbetat med att sprida de nya kunskaper som utvärderingen gett och som kan vara till stöd för

verksamheterna, bl.a. genom framtagandet av publikationen Vad fungerar? Resultat av utvärdering av metoder mot mobbning, som huvudsakligen riktar sig till dem som arbetar i skolan. Skolverket har även publicerat allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10).

Under 2011 gav regeringen Skolverket ett förnyat uppdrag att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling (U2011/00567/S och U2011/02649/S). Uppdraget har redovisats i myndighetens årsredovisning och slutredovisades i januari 2015 (U2015/00299/S).

Chefen för Utbildningsdepartementet gav den 23 oktober 2012 i uppdrag åt dåvarande utbildningsdirektör Thomas Persson att biträda Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) med att utarbeta förslag som innebär en minskad administration för lärare (U2012:E, U2012/05725/SAM). Genom beslut den 3 juni 2013 utvidgades uppdraget till att även omfatta vilka konsekvenser det skulle få för lärares administrativa arbete att genomföra en sådan rapporterings- och anmälningsskyldighet för missförhållanden inom skolväsendet och vissa andra verksamheter som Utredningen om skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet m.m. föreslog i betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33).

I juli 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor (U2015/03844/S). Insatserna ska bestå av olika kompetensutvecklings- och stödinsatser och kan avse arbetsformer och arbetssätt för att utveckla arbetet med skolans värdegrund, t.ex. i fråga om trygghet, studiero, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, jämställdhet och normkritik. Myndigheten redovisade den 14 december 2015 en långsiktig plan för genomförandet av uppdraget i dess helhet för 2016–2019. En utvärdering av de nationella skolutvecklingsprogrammen för 2016 och 2017 ska lämnas senast den 13 april 2018 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). Den 24 september 2015 gav regeringen Skolverket i uppdrag att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet (U2015/04666/S). I uppdraget ingick att lämna förslag för en kritisk, säker och ansvarsfull it-användning hos eleverna, t.ex. när det gäller studiero, personlig integritet och förebyggande av kränkningar, samt vid behov ändringar i läroplaner, kursplaner eller ämnesplaner. Skolverket redovisade uppdraget 2016 (U2016/01646/S och U2016/02148/GV). I mars 2017 fattade regeringen beslut om ändringar i läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen när det gäller digitalisering i skolan. Dessa ändringar omfattade bl.a. förtydliganden i skolans uppdrag att ge eleverna möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik och att alla som arbetar i skolan i arbetet med normer och värden ska uppmärksamma både de möjligheter och de risker som en ökande digitalisering medför. I exempelvis kursplanen för samhällskunskap i grundskolan har det i det

centrala innehållet för ämnet gjorts tillägg om hur man agerar ansvarsfullt vid användning av digitala medier och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter. Förslagen i övrigt bereds inom Regeringskansliet.

Det är viktigt att det finns bestämmelser och system för att upptäcka och hantera missförhållanden som rör enskilda elever, grupper av elever och skolverksamheten i övrigt. Sådana bestämmelser och system finns, som framgått ovan, redan i dag. Utöver de system som fanns i bruk när Utredningen om skyldighet att anmäla missförhållanden inom skolväsendet m.m. lämnade sitt betänkande Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33), har ett antal nya bestämmelser på området börjat tillämpas. Det är av avgörande betydelse att en eventuell ytterligare rapporterings- och anmälningsskyldighet verkligen bidrar till att barns och elevers rättigheter tas till vara på ett bättre sätt och fyller syften som inte tillgodoses genom befintliga bestämmelser. Den nytta som eventuellt kan uppstå genom att man inför en generell rapporterings- och anmälningsskyldighet måste även vägas mot den arbetsinsats som systemet kommer att kräva av personalen, verksamhetsansvariga, huvudmannen och tillsynsmyndigheten. Enligt flera av de remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet riskerar förslagen att leda till att det upprättas ett stort antal rapporter om olika förhållanden, oavsett om de är att anse som missförhållanden eller inte. Sammantaget riskerar förslagen att leda till en betydande ökning av bl.a. lärarnas administrativa arbete, vilket många aktörer redan bedömt som alltför omfattande samtidigt som nyttan av förslaget framstår som begränsad. Därför görs bedömningen att det inte bör införas en generell rapporterings- och anmälningsskyldighet av missförhållanden inom skolväsendet, särskilda utbildningsformer eller annan pedagogisk verksamhet.

Regeringen bedömer att de ovan redovisade och vidtagna åtgärderna är de mest ändamålsenliga med anledning av riksdagens tillkännagivande. Tillkännagivandet får därmed anses färdigbehandlat.

Motionerna

Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna

I kommittémotion 2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1 begärs att regeringen ska rikta en del av karriärtjänsterna för lärare till utanförskapsområden.

Moderaterna

I kommittémotion 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag minskningar på anslaget 1:1 *Statens skolverk* med 23 000 000 kronor, anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 2 495 500 000 kronor, anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och*

annan pedagogisk verksamhet, m.m. med 130 000 000 kronor, anslaget 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* med 200 000 000 kronor samt anslaget 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 1 000 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* med 196 900 000 kronor. Därutöver föreslår motionärerna att ett nytt anslag införs: *99:1 Kunskapskontrakt*. Motionärerna tillför anslaget 1 200 000 000 kronor.

Också i yrkande 2 i kommittémotionen föreslår motionärerna en satsning på kunskapskontrakt. För åtgärder kopplade till införandet av framför allt obligatoriska kunskapskontrakt och statligt huvudmannaskap för svagpresterande skolor satsar Moderaterna, som nämnts ovan, 1,2 miljarder kronor för 2018. Motsvarande satsning behandlas även i partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 3. I yrkande 2 i partimotionen vill Moderaterna införa en nolltolerans mot skolor som inte ger tillräckliga kunskaper till eleverna, vilket innebär ett stärkt statligt ansvar för dåligt fungerande skolor där staten kan besluta om att ta över driften eller lägga ned en skola, oavsett huvudman. I yrkande 4 föreslås att Skolverket ska kunna ta över huvudmannskapet för skolor med bristande utbildningskvalitet. Motsvarande yrkande finns i motion 2017/18:300 (M).

Vidare föreslås i yrkande 16 ett professionsprogram för lärares fortbildning, som säkerställer lärares kompetensutveckling. Moderaterna föreslår att 10 000 000 kronor omfördelas inom anslaget för detta ändamål.

I yrkande 4 i kommittémotionen föreslår motionärerna en satsning på idrott på fritidshem. Moderaterna satsar därför 10 000 000 kronor på ett aktivitetslyft för fritidshemmen. Även i kommittémotion 2017/18:3072 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 9 föreslår motionärerna att den fysiska aktiviteten och idrotten på fritidshemmen ska öka.

I yrkandena 5 och 6 anges att Moderaterna vill fortsätta att bygga ut antalet karriärtjänster så att de uppgår till totalt 22 000 tjänster. Moderaterna avsätter 186 000 000 kronor för detta ändamål. Vidare avsätter Moderaterna 26 000 000 kronor för en fortsatt satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden. Motsvarande förslag behandlas även i yrkandena 13 och 14 i partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M).

I kommittémotion 2017/18:3215 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 10 anges att inom skolans område har hälften av hbtq-eleverna bevitnat negativa uttalanden eller beteenden gentemot andra hbtq-elever. Moderaterna avsätter 2 000 000 kronor för att ta fram en webbaserad pilotmodell för att förebygga mobbning, våld och kränkningar. I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 föreslås kompetensutvecklings-satsningar om kränkande behandling, hot och våld. Motsvarande förslag behandlas även i partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 25.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2017/18:2794 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) i denna del föreslår motionärerna i jämförelse med regeringens förslag en ökning av anslagsnivåerna på anslagen 1:2 *Statens skolinspektion* med 100 000 000 kronor och 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 4 416 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även en minskning av anslagsnivåerna i förhållande till regeringens förslag för anslagen 1:4 *Sameskolstyrelsen* med 2 000 000 kronor, 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* med 1 300 000 000 kronor, 1:19 *Bidrag till lärarlöner* med 2 657 000 000 kronor och 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 50 000 000 kronor.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär bl.a. 1 800 000 000 kronor för att införa en karriärtjänstreform enligt den s.k. Singaporemodellen, 100 000 000 kronor för en satsning på statligt tillsatta rektorer, 50 000 000 kronor för att införa en s.k. pliktsskola för unga kriminella, 55 000 000 kronor för att utreda införandet av ämnesbetyg på gymnasieskolan och för att gymnasieskolans introduktionsprogram språkintröduktion ska nivåändelas och 1 000 000 000 kronor för en satsning på fler personalkategorier i skolan samt införandet av gemensam klädsel under skoltid.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär vidare en rad satsningar som behandlas i följande yrkanden.

I kommittémotion 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 6 föreslår motionärerna en satsning på teknikgymnasium, s.k. teknikcollege, för att ytterligare förbättra relationerna med arbetsliv och teknikföretag. Enligt motionärerna ska företagen vara med och utbilda den arbetskraft de kommer att behöva vid teknikgymnasierna. I yrkande 7 anförs att ett tvåårigt yrkesgymnasium ska införas för ungdomar som inte är motiverade att studera teoretiska ämnen på gymnasiet. Det ska dock vara möjligt att bygga på en tvåårig utbildning med ett tredje år för att stärka den teoretiska profilen. I yrkande 8 föreslår motionärerna att ämnesbetyg ska införas i gymnasieskolan i stället för kursbetyg.

Vidare begär motionärerna i yrkande 9 att det ska genomföras en satsning på studie- och yrkesvägledning i den svenska gymnasieskolan. Motionärerna menar att studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas och effektiviseras för att skapa en så effektiv matchning mellan arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 39 samt i motion 2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3.

I yrkande 11 föreslås en satsning på en s.k. teknikbrygga, som innebär att ungdomar som inte blivit anställningsbara genom sitt första gymnasieval ska få en andra chans genom att erbjudas två terminers gymnasiestudier samt en termin betald praktik hos en lokal industri. Syftet är enligt motionärerna att generera gymnasieingenjörer som kan anställas och vidareutbildas inom industrin.

I kommittémotion 2017/18:906 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 3 lämnas ett förslag om att slopa karensdagen för fritidspedagoger och förskollärare inom förskola och grundskola. Enligt motionärerna är en slopad karensdag för lärarkåren en betydelsefull åtgärd för lärare, som också kan bidra till att höja läraryrkets attraktionskraft. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 9. Vidare föreslås i kommittémotion 2017/18:908 av Robert Stenkvist m.fl. (SD) yrkande 7 att karensdagen för personal som arbetar i förskolan ska slopas, bl.a. för att dämpa smittspridning. Motsvarande förslag finns i kommittémotionerna 2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 25 och 2017/18:1593 av Heidi Karlsson m.fl. (SD) yrkande 6.

I kommittémotion 2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 18 anför motionärerna att statsbidraget för kvalitetssäkrande åtgärder för kommuner som infört maxtaxa bör höjas.

I kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 2–4 föreslås att det i enlighet med Singaporemodellen införs en utbildningstrappa med ett certifieringssystem inom vilken det ställs tydliga krav på lärare att vara mentor för lärarkollegor och för andra skolor. Varje ny nivå föreslås medföra utökat ansvar och en löneförhöjning. Liknande förslag om lärares vidareutbildning och karriärmöjligheter förs fram i yrkande 41.

I yrkande 6 framför motionärerna att ett stimulansbidrag för digital kompetensutveckling av skolans personal ska införas. Motionärerna menar att lärarutbildningarna i dag inte är tillräckliga när det gäller hur digitala verktyg kan användas för att förbättra undervisningen. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 14 att ämnesbetyg ska införas fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan. Motionärerna menar att tydliga utvärderingar och betyg ska vara en naturlig och integrerad del av den svenska skolan som också gör det möjligt att tidigt upptäcka barn som har behov av stödinsatser.

I yrkande 16 behandlar motionärerna ett system med jourklasser som ska kunna införas i samtliga svenska kommuner, dit elever som inte fungerar i den normala skolsituationen ska kunna flyttas med omedelbar verkan. Dessa åtgärder syftar till att elever som mobbas ska få hjälp och att övriga elever ska få en trygg och lugn tillvaro med studiero i skolan. I yrkande 19 framförs att landsbygdsskolorna bör värnas, inte minst de bygdeskolor som fortfarande finns kvar. Detta bör enligt motionärerna ske genom att det införs ett särskilt statligt stöd för landsbygdsskolor med tillfälligt lågt elevunderlag.

I yrkande 20 föreslås en satsning på fler vuxna i skolan för att komma till rätta med tryggheten i skolan, lärarnas arbetsbelastning och elevernas hälsa. För att komma till rätta med dessa problem bör fler skolsköterskor, skolpsykologer, kuratorer, vaktmästare och administrativ personal anställas. Dessutom föreslås i yrkande 22 en satsning på barn med särskilda behov för att ge dessa barn en chans att lyckas i skolan. I yrkande 25 anför motionärerna att man snarast bör utreda möjligheten att införa nivågruppering i undervisningen i matematik, svenska och engelska fr.o.m. årskurs 4. Motionärerna menar att elever som lär sig lite långsammare annars riskerar att

hamna efter och elever som lär sig lite snabbare riskerar att tappa sugen för att de saknar utmaningar. I yrkande 29 föreslås att det ska införas olika nivåer i introduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet utifrån elevernas förkunskaper – de som har genomgått grundskola och de som inte har någon tidigare skolgång.

I yrkande 37 beskrivs ett förslag om att genomföra en matreform i den svenska grundskolan. Matreformen innebär enligt motionärerna införandet av ett statligt stimulansbidrag som bl.a. ska bidra till att skolmaten tillagas på plats i skolan och att skolmaten i högre grad tillagas av lokalproducerade varor.

Då många kommuner inte maktar med renoveringsbehovet i landets skolor föreslås i yrkande 40 dels en satsning på skolmiljön, dels att staten tar ett större ansvar för skollokaler.

I yrkande 42 framför motionärerna att det finns skolor som inte fungerar i fråga om trygghet och undervisning. Motionärerna föreslår därför ett statligt övertagande av de skolor som fungerar illa och statligt tillsatta rektorer, detta i enlighet med modellen för s.k. academy schools som finns i Storbritannien. I yrkande 43 föreslås att en s.k. pliktsskola för personer som är misstänkta för grova brott ska införas. Enligt motionärerna är utredningstiden för brott begångna av unga personer ofta mycket lång, och därför ska elever som utreds för grova våldsbrott eller sexualbrott avskiljas från sin vanliga klass och sättas i pliktsskola. I yrkande 44 föreslås införandet av en digital elevpeng. Motionärerna menar att dagens system när det gäller elevpengen inte är tillräckligt effektivt och flexibelt, varför ett nytt system för ändamålet bör utarbetas.

I yrkande 45 framför motionärerna att myndighetsstrukturen inom skolväsendet bör ses över och effektiviseras. De många myndigheter som i dag styr det svenska skolsystemet leder till otydlighet och försämrad effektivitet. Motionärerna vill på sikt ha en myndighet med ett övergripande ansvar för lägre utbildning.

I yrkande 46 förordar motionärerna införandet av frivilliga betyg på folkhögskolorna. Syftet är att göra det lättare för elever som har studerat på en folkhögskola att söka sig vidare till studier på högskola eller universitet. Därutöver vill motionärerna i yrkande 47 se en ökad satsning på Skolinspektionen med större resurser och krav på att genomföra fler kontroller, framför allt oanmälda besök på religiösa friskolor.

I motion 2017/18:101 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) anför motionärerna att det bör införas en frivillig rätt för skolor att besluta om gemensam klädsel för skolans elever. Enligt motionärerna kommer en gemensam klädsel att öka säkerheten och känslan av gemenskap i skolan.

Centerpartiet

I kommittémotion 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag minskningar av

anslagnivåerna på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 145 940 000 kronor, 1:2 *Statens skolinspektion* med 3 130 000 kronor, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 3 990 000 kronor, 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 878 000 000 kronor, 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan* med 1 600 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* med 1 410 000 000 kronor, 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.* med 7 200 000 kronor, 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* med 200 000 000 kronor och 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 1 000 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även en ökning av anslagsnivån i förhållande till regeringens förslag för anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* med 212 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även en lägre uppräkningsstakt av pris- och löneomräkningen. Inom området barn- och ungdomsutbildning påverkar det anslagen 1:1–1:4, 1:6, 1:9 och 1:17.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär bl.a. att 30 000 000 kronor avsätts för en satsning på organisationen Teach for Sweden, 500 000 000 kronor avsätts för en satsning på språk- och introduktionsprogram i gymnasieskolan, 16 000 000 kronor avsätts för en satsning på Ung Företagsamhet och 212 000 000 kronor avsätts för att inrätta fler karriärtjänster, särskilt i utanförskapsområden. Motionärerna avslår bl.a. förslag från regeringen som rör förstärkningar av vissa riktade statsbidrag, med hänvisning till att denna typ av riktade statsbidrag bör ersättas av ökade generella statsbidrag till kommunerna. Motionärerna avslår även regeringens förslag om en försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska med hänvisning till partiets egna satsningar på området.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär en rad satsningar som behandlas i följande yrkanden.

I partimotion 2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 28 föreslås att kommunernas inflytande över avgiftsnivåerna i förskolan ska ökas. Enligt motionärerna skulle detta kunna skapa utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper. Att se över och reformera resursfördelningen och systemet med maxtaxa i förskolan är enligt motionärerna ett steg i att höja kvaliteten och göra förskolan tillgänglig för fler barn. Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 44.

I yrkande 29 i partimotionen föreslås en nationell satsning för att stödja kommunerna i att införa intensivutbildning i svenska för nyanlända barn. Den första tiden i skolan måste nyanlända elever ges tillräckligt med stöd för att snabbt ta till sig språket, och för detta behövs fler undervisningstimmar, intensivundervisning och stöd med den bästa pedagogiken. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 27.

I partimotionen framför motionärerna i yrkande 31 att systemet med karriärlärartjänster behöver utvecklas och stärkas, med särskilda satsningar i

utanförskapsområden, för att locka fler av de bästa lärarna till de mest utsatta skolorna.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 4 begärs att skickliga lärare och skolledare som arbetar på skolor i utanförskapsområden ska premieras med höjda löner. I yrkande 26 föreslås att förutsättningarna att intensifiera och utöka nyanlända elevers undervisningstid ska utredas. I yrkande 28 föreslås att elever som kommit till Sverige i högstadieåldern ska tillåtas att fokusera på något färre ämnen utan att få minskad undervisningstid. Förslaget syftar till att förbättra förutsättningarna för elever som kommit till Sverige i högstadieåldern att klara kunskapsmålen och ta sig vidare till ett av gymnasieskolans nationella program.

I yrkande 32 behandlar motionärerna förutsättningarna för ett generellt bidrag öronmärkt för skolan i stället för riktade statsbidrag. Skolans finansiering har under en längre tid diskuterats utifrån hur resurser ska hamna där de behövs som mest. För att säkerställa en likvärdig skola i hela landet och att resurser går dit de behövs mest borde de riktade statsbidragen därför ses över i syfte att bli ett generellt statsbidrag, menar motionärerna.

Liberalerna

I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag ökning på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 207 000 000 kronor, 1:2 *Statens skolinspektion* med 9 000 000 kronor, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* med 2 318 000 000 kronor samt 1:19 *Bidrag till lärarlöner* med 853 000 000 kronor.

Motionärerna föreslår i förhållande till regeringens förslag minskningar av anslagsnivåerna på anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 1 039 000 000 kronor, 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan* med 1 000 000 kronor, 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* med 200 000 000 kronor samt 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 1 000 000 000 kronor.

Motionärernas anslagsförslag ovan innebär bl.a. att 200 000 000 kronor avsätts för utbildningsinsatser för förskollärare och lärare med en prioritering av utbildning i specialpedagogik, 50 000 000 kronor för riktade insatser för specialpedagogik, 10 000 000 kronor till Skolinspektionen för att förstärka tillsynen genom att genomföra regelmässiga stickprov på ett antal förskolor i varje kommun, 68 000 000 kronor för fortbildningsinsatser för att de förskollärare som i dag arbetar i förskoleklassen ska bli lågstadielärare vid införandet av en tioårig grundskola, 50 000 000 kronor för tillfälliga kostnader som uppstår vid införandet av en tioårig grundskola, 150 000 000 kronor för det förebyggande arbetet för ökad studiero och förberedelse för införandet av ett skriftligt ordningsomdöme, 170 000 000 kronor för en utbyggnad av karriärtjänster, 298 000 000 kronor för karriärtjänster i utanförskapsområden, 2 000 000 000 kronor för vidareutbildning av lärare i ämneskunskaper vid

universitet och 310 000 000 kronor för att förstärka statsbidraget till gymnasial lärlingsutbildning.

Liberalerna föreslår att pris- och löneomräkningen för åren 2018–2020 justeras ned med 20 procent årligen. Detta får till följd att det i förhållande till regeringens förslag föreslås minskningar av anslagsnivåerna på anslagen 1:1–1:3, 1:5, 1:8 och 1:20 inom området barn- och ungdomsutbildning.

I partimotion 2017/18:522 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 föreslås att Skolinspektionen ges i uppdrag att komplettera den nuvarande kommunala tillsynen av förskolan med regelmässiga stickprov. Liberalerna anslår 10 000 000 kronor för 2018 på anslaget 1:2 för regelmässiga stickprov.

Liberalerna avvisar i kommittémotion 2017/18:3812 regeringens anslagsökningar för ett särskilt statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling till förmån för en egen satsning på utanförskapsområden.

I partimotion 2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 föreslås en fortsatt ökning av antalet förstelärare, särskilt i utanförskapsområdena. För de elever som har de sämsta förutsättningarna ska det finnas mer ekonomiska resurser. Dessa elever ska också möta de skickligaste lärarna och rektorerna. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utanförskapsområden ska dessa enligt motionärerna ges bättre löne- och arbetsvillkor. Liberalerna anslår utöver regeringens förslag 170 000 000 kronor för 2018 på anslaget 1:19 för en utbyggnad av karriärtjänster, 298 000 000 kronor för 2018 till karriärtjänster i utanförskapsområden samt 300 000 000 till en extra satsning på rektorer och lärare i utanförskapsområden för 2018, 600 miljoner kronor för 2019 och 1 000 000 000 kronor för 2020. Ett liknande förslag finns i partimotion 2017/18:2815 yrkande 22 av Jan Björklund m.fl. (L).

I yrkande 4 föreslås att en ny yrkeskategori, lärarassistenter, ska införas för att minska lärarnas arbetsbörda. Assistenterna ska kunna ta över administrativa och praktiska uppgifter för att frigöra tid åt lärarna och rektorerna så att de kan ägna sig åt sina kärnuppgifter i skolan. Liberalerna föreslår en ny form av verksamhetsförlagd utbildning där lärarstudenterna arbetar som lärarassistenter i en mer strukturerad form under ledning av handledare som blir en ny form av karriärtjänster för lärare. För införandet av en ny struktur av den verksamhetsförlagda utbildningen som lärarassistenter anslår Liberalerna 100 000 000 kronor för 2018 på anslaget 1:19.

I yrkande 5 föreslås att huvudmännen efter en viss tids tjänstgöring ska erbjuda alla lärare inom grundskolan och gymnasiet en längre vidareutbildning. För huvudmännen ska det vara ett krav att erbjuda ett års vidareutbildning i ämneskunskaper eller ämnesmetodik på universitetet för alla legitimerade lärare inom grundskolan och gymnasiet som har minst tio års tjänstgöring som lärare bakom sig. Under denna utbildning ska lärarna få 80 procent av sin lön. Liberalerna anslår 2 miljarder kronor för 2018 på anslaget 1:10 för att bekosta ersättningen till lärarna under fortbildningstiden.

I partimotion 2017/18:3574 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 föreslås karriärtjänster för kvinnodominerade akademikeryrken som lärare och

specialistsjuksköterskor. Liberalerna anslår utöver regeringens förslag 170 000 000 kronor för 2018 på anslaget 1:19 för en utbyggnad av karriärtjänster.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag bl.a. ökning av anslagsnivåerna på anslagen 1:1 *Statens skolverk* med 496 000 000 kronor och 1:19 *Bidrag till lärarlöner* med 312 000 000 kronor och minskningar av anslagsnivåerna på anslagen 1:2 *Statens skolinspektion* med 2 000 000 kronor, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* med 4 000 000 kronor, 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* med 1 325 000 000 kronor, 1:6 *Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan* med 2 000 000 kronor, 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* med 250 000 000 kronor, 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* med 1 000 000 kronor, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* med 70 000 000 kronor, 1:15 *Upprustning av skollokaler och utemiljöer* med 680 000 000 kronor och 1:21 *Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling* med 308 000 000 kronor. Därutöver föreslår motionärerna att sex nya anslag införs. Motionärerna förordar att anslaget 99:2 *Antimobbningsprogram* tillförs 95 000 000 kronor, anslaget 99:3 *Utbildningsdag för föräldrar* 40 000 000 kronor, anslaget 99:4 *KD skolpolitik* 2 100 000 000 kronor, anslaget 99:5 *Sociala utfallskontrakt* 337 000 000 kronor, anslaget 99:6 *Motverka övergrepp i föreningar* 70 000 000 kronor och anslaget 99:7 *Barnomsorgspeng* 600 000 000 kronor.

Motionärernas anslagsförslag innebär bl.a. 312 000 000 kronor för lönepåslag för förstelärare som väljer att arbeta i utanförskapsområden, 200 000 000 kronor för en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk, 500 000 000 kronor för att minska barngrupperna i förskolan och 230 000 000 kronor för ett speciallärarlyft för lärare inom specialpedagogik.

I yrkande 5 föreslår motionärerna att alla skolhuvudmän ska ha evidensbaserade antimobbningsprogram. Att barn mår bra och känner sig trygga i skolan är avgörande för hur de lyckas i sitt lärande och sin utveckling. Därför krävs att skolor använder sig av metoder för att hantera mobbning som är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. Vidare föreslås i yrkande 7 ett speciallärarlyft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare. Motionärerna anslår 230 000 000 kronor utöver regeringens budget för denna kompetensutveckling under 2018.

I yrkande 10 framförs behovet av fler karriärartjänster, särskilt i utanförskapsområden. Karriärstegsreformen bör därför förstärkas, menar motionärerna, med ett tillskott på 312 000 000 kronor för 2018. Vidare anförs i yrkande 23 att en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk bör genomföras för att stödja språkutvecklingen och möjligheterna

att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andraspråk. För reformen avsätts 200 000 000 kronor årligen.

I yrkande 39 anför motionärerna att förskolans småbarnsgrupper i dag är alltför stora och föreslår att det ska införas ett tak för barngruppernas storlek i förskolan. I yrkande 42 anförs bl.a. att kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgspengen behöver skärpas samt att kommunernas möjlighet att neka barnomsorgspong till enskilda som vill bedriva familjedaghem eller annan pedagogisk omsorg med hänvisning till negativa följder för kommunens verksamhet ska tas bort. Motsvarande förslag förs fram i partimotion 2017/18:3836 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 22.

Vidare anslås 70 000 000 kronor i yrkande 56 till förskolor för utbildning och införande av arbetssätt som stärker barns integritet och motverkar sexuella övergrepp. Liknande förslag förs fram i partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 104.

I yrkande 57 anslås 337 000 000 kronor för att införa sociala utfallskontrakt. Förslaget innebär att externa finansiärer investerar i offentliga sociala projekt för att uppnå mål som motsvarar mänskliga och ekonomiska vinster för den offentliga parten. Enligt motionärerna borde det inrättas en nationell strategi för att möta behoven och underlätta framväxten av sociala utfallskontrakt, samt införas en nationell fond för att öka intresset för att investera. Motsvarande förslag om att införa sociala utfallskontrakt framförs även i partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 121 samt i kommittémotion 2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

I partimotion 2017/18:3751 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås en satsning på särskilda utbildningsträffar för föräldrar, där skolhuvudmännen ska erbjuda konkreta verktyg för föräldrar som vill stötta sina barn. Målet med förslaget är att involvera alla föräldrar i sina barns skolgång.

I partimotion 2017/18:3836 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 24 föreslås en barnomsorgspong för föräldrar som tar hand om egna och anhörigas barn mellan ett och tre år. Ett motsvarande förslag finns i motion 2017/18:1317 av Mikael Oscarsson (KD).

I yrkande 25 anför motionärerna att kommunerna ska införa ett tak för barngruppernas storlek i förskolan med högst tolv barn för åldern 1–3 år och högst 15 barn för åldern 4–5 år. Motionärerna avser även att återkomma med förslag om skärpta krav på kommunerna att minska barngrupperna i förskolan.

I yrkande 26 förordar motionärerna att statsbidraget till de kommuner som minskar barngrupperna i förskolan dels ska ha ett tydligt mål om högst tolv barn i småbarnsgrupperna, dels endast ska ges till dem som har uppnått eller visar att de arbetar mot detta mål. Motionärerna föreslår därför att fördelningen av statsbidraget förändras och skärps. Utformningen bör likna den s.k. kömiljarden som tidigare fanns i sjukvården, med en tydlig koppling till prestation. Vidare anslår motionärerna 500 000 000 kronor i yrkande 27 för en höjning av statsbidraget för att minska barngrupperna i förskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att regeringens utbildningspolitik strävar efter att utjämna socioekonomiska skillnader och att ge alla människor möjlighet att utvecklas. Alla barn, unga och vuxna ska också ges förutsättningar att pröva och utveckla sin förmåga och sina kunskaper till sin fulla potential oberoende av ålder, könstillhörighet eller funktionsnedsättning. Utskottet delar regeringens oro för den negativa resultatutvecklingen i skolan och ser positivt på de reformer som regeringen nu genomför inom skolväsendet.

Utskottet redovisar nedan sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag m.m. och att avstyrka motionerna.

Förskola och fritidshem

Den svenska förskolan har i över 40 år utvecklats genom medvetna politiska satsningar och blivit en central del i det svenska utbildningssystemet, som i dag berör de flesta barn och familjer i Sverige. Utskottet anser att förskolan och annan pedagogisk verksamhet ska hålla hög kvalitet och att förskolans pedagogik ska vara tillgänglig för alla barn. En bra förskola lägger grunden för barnets fortsatta lärande.

Utskottet vill understryka betydelsen av förskolans roll i att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. Forskning visar att barn som har gått i förskolan lyckas bättre i skolan än de som inte deltagit. Detta gäller särskilt de barn som har föräldrar med en kort utbildning och de barn som av olika skäl lever i en utsatt situation. Flera faktorer påverkar kvaliteten i förskolan, däribland det pedagogiska ledarskapet, personalens utbildning och möjligheter till kompetensutveckling, personaltäthet och barngruppernas storlek. Motsvarande gäller för fritidshemmen.

Minskade barngrupper i förskolor m.m.

Utskottet vill anföra följande när det gäller yrkanden om minskade barngrupper i förskolor, införande av ett tak för barngruppernas storlek, om ändringar i villkor för statsbidrag, om satsningar på kvaliteten i förskolor och fritidshem samt om att förebygga övergrepp mot barn. Forskningen visar sammantaget att barngruppernas storlek har betydelse för barns trygghet, utveckling och lärande (se t.ex. Skolverkets rapport 433, Barngruppers storlek i förskolan, 2016). Regeringen genomför sedan 2015 en stor satsning för att stimulera huvudmännens arbete med att se till att förskolans barngrupper har en lämplig sammansättning och storlek. Skolverket har fått i uppdrag att fördela statsbidrag till huvudmän för att minska barngruppers storlek i förskolan (U2015/03229/S). Huvudmännen ska prioritera barngrupper med de yngsta barnen. Av budgetpropositionen framgår att 830 miljoner kronor har avsatts för detta ändamål sedan bidragsåret 2015/16 (prop. 2017/18:1 utg.omr.

16 s. 103). Satsningen är ett sätt för regeringen att stimulera huvudmännens arbete med att se till att förskolans barngrupper har en lämplig storlek.

Skolverket har i enlighet med ett uppdrag från regeringen återinfört ett riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan (U2015/01495/S). Riktmärket är satt till 6–12 för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 för barn i åldern 4–5 år. Riktmärket ska relateras till ett antal faktorer såsom personalens utbildning och kompetens, personaltäthet, barngruppens sammansättning samt förskolans fysiska miljö. Riktmärket har införts i Skolverkets kommentar till allmänna råd om förskolan.

Skolverkets senaste statistik visar att det gick i genomsnitt 15,9 barn i en barngrupp 2016 jämfört med 16,7 barn 2015. Barngrupperna i förskolan har inte varit så små som nu sedan 1992. Det är dock fortfarande en bit kvar till Skolverkets riktmärken för barngruppernas storlek. Statistiken visar också att förskolorna har anställt mer personal (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16).

Vidare har Skolinspektionen fått i uppdrag av regeringen att under åren 2015–2017 granska förskolornas kvalitet och måluppfyllelse.

Utskottet kan därmed konstatera att det pågår ett omfattande arbete för att förskolans barngrupper ska ha en lämplig storlek och för att stärka kvaliteten i förskolan. Utskottet anser att de åtgärder och satsningar som redogörs för ovan är viktiga för att nå och hålla god kvalitet i förskolor.

När det gäller yrkanden om införande av en s.k. barnomsorgspeng som innebär omsorg om enbart egna barn och anhörigas barn i hemmet i åldern ett till tre år med en viss ersättning, ser inte utskottet skäl för att införa denna modell. Utskottet vill i sammanhanget påminna om att det i dag finns ett regelverk som ger personer, anhöriga eller inte, möjlighet att bedriva godkända former av pedagogisk omsorg. När det gäller bidrag till pedagogisk omsorg, t.ex. familjedaghem där dagbarnvårdarens egna barn ingår i barngruppen, får bidrag lämnas för vård av egna barn om de inte är fler än andras barn.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta åtgärder med anledning av yrkanden om bl.a. minskade barngrupper, ett tak för barngruppernas storlek, om ändringar i villkor för statsbidrag och införande av en s.k. barnomsorgspeng.

Maxtaxa i förskolan och fritidshemmet

Kostnaderna för förskolan finansieras genom kommunala skatteintäkter, statsbidrag och avgifter. En kommun får ta ut en avgift för en plats i förskola som den anordnar (8 kap. 16 § skollagen). Avgifterna ska vara skäliga. Förskolan är avgiftsfri under minst 525 timmar per år från höstterminen det år när barnet fyller tre år, vilket motsvarar ungefär tre timmar om dagen under skolans terminer. Den s.k. maxtaxan är frivillig för kommunerna att införa (alla kommuner har infört den). Maxtaxan innebär att avgifterna för förskolan är reglerade. Inkomsttaket i maxtaxan indexeras med inkomstindex sedan den 1 juli 2015 (bet. 2014/15:UbU1 s. 41, rskr. 2014/15:90).

Den kommun som väljer att tillämpa maxtaxan har rätt till två statsbidrag, ett som ska kompensera för inkomstbortfall i och med att avgifterna sänks och ett för kvalitetssäkrande åtgärder, enligt förordningen (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet och förordningen (2001:161) om statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet till kommuner som tillämpar maxtaxa.

Vad gäller yrkandet om en reformering av systemet med maxtaxa i förskolan vill utskottet hänvisa till att regelverket nyligen reformerats genom att inkomsttaket i maxtaxan indexerats med inkomstindex sedan den 1 juli 2015. Vidare vill utskottet påminna om att den kommun som väljer att tillämpa maxtaxan också har rätt till ett statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom bl.a. förskolan. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta åtgärder med anledning av de aktuella yrkandena.

Idrott på fritidshemmen

När det gäller yrkanden som behandlar frågor om idrott inom fritidshemmets verksamhet vill utskottet inledningsvis anföra att enligt 14 kap. 2 § skollagen är fritidshemmets uppgift att komplettera skolan och stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Vidare framgår av läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Det ska vidare bl.a. anordnas friluftsverksamhet under lärares ledning i den omfattning som rektorn bestämmer (5 kap. 6 § skolförordningen [2011:185]).

Kommissionen för en jämlik hälsa lyfter i sitt slutbetänkande fram att barn i socioekonomiskt utsatta familjer idrottar och rör sig mindre än andra barn och att flickor med utländsk bakgrund är den grupp barn som idrottar i lägst utsträckning (SOU 2017:47). Mer rörelse under skoldagen och mer idrott i skolan kan därför vara en viktig del i att skapa förutsättningar för en skola som ger alla elever bättre möjligheter att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Under våren 2017 presenterade regeringen initiativet Samling för daglig rörelse, som innehåller ett flertal insatser för att öka inslaget av fysisk aktivitet i skolan. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att se över behovet av mer rörelse under skoldagen och lämna förslag som syftar till att eleverna erbjuds mer rörelse.

Utskottet noterar även att sedan 2007 pågår satsningen Idrottslyftet som organiseras av Riksidrottsförbundet (RF). Satsningen finansieras med medel från utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Idrottslyftets syfte är att utveckla verksamheten så att barn och unga i åldern 7–25 år väljer att idrotta i föreningar och stimuleras till ett livslångt idrottande i

föreningsidrotten. I utvecklingsarbetet eller som ett resultat av detta kan samverka med andra aktörer, t.ex. skolor, fritidsgårdar och fritidshem, vara aktuellt. Hur idrottsrörelsen arbetar med dessa frågor är dock en fråga för idrottsrörelsen att bestämma.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta åtgärder med anledning av yrkandena om idrott inom fritidshemmens verksamhet.

Lärare

Utskottet kan konstatera att ett flertal yrkanden behandlar lärares karriärutveckling och behovet av lärarassistenter och fortbildning. Svenskt skolväsen har under flera år haft problem med att rekrytera tillräckligt många utbildade lärare och förskollärare. Många insatser har genomförts för att stärka lärar- och förskolläraryrkenas attraktivitet i syfte att locka fler studenter till utbildningarna men också för att få fler yrkesverksamma att stanna i yrket. Utskottet instämmer med regeringen i att en viktig del i att motverka lärarbristen är att utbildade lärare väljer att fortsätta att arbeta som lärare. Utskottet vill även understryka att de kommande pensionsavgångarna bland Sveriges lärare är den största orsaken till den befintliga och prognostiserade lärarbristen.

För att göra läraryrket mer attraktivt behöver lärarna ges tid att ägna sig åt undervisningen och möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Även förskollärare och fritidspedagoger behöver ges bättre möjligheter att utvecklas i sina professioner. Utskottet instämmer med regeringen i att det inte finns några snabba lösningar som löser lärar- och förskolläraryrkenas bristen och vänder utvecklingen i skolan. Utskottet anser därför att samtidigt som det är av yttersta vikt att på kort sikt tillgodose det akuta behovet av lärare i skolväsendet finns det ett behov av att stärka läraryrkets status och attraktivitet för att kunna säkra tillgången till kompetenta lärare på längre sikt. Ett sådant arbete behöver ske på såväl nationell som lokal nivå.

Utskottet vill därför uppmärksamma de beslutade och pågående insatser som regeringen har tagit initiativ till för att stärka läraryrkets attraktivitet och samtidigt påminna om att ansvaret för frågor om läraryrkets attraktivitet är delat mellan stat och skolhuvudmän.

Insatser för läraryrket

Utskottet vill inledningsvis framhålla att regeringen har initierat Läraryrkesutvecklingsprogrammet och vidareutvecklat karriärtjänstsystemet för att göra en lärarkarriär attraktiv. Regeringens arbete fortsätter också inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket som regeringen tagit initiativ till i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.1) och i 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100 s. 53). Den nationella samlingen för läraryrket har ett tydligt fokus på att stärka läraryrkets attraktivitet, bl.a. genom statliga insatser för en

höjning av lärares löner, kvalitetssatsningar på lärarutbildningarna, kompetensutveckling för lärare, investeringar i mer personal i grundskolan och andra åtgärder som ger läraren bättre förutsättningar att ge varje elev en undervisning av god kvalitet.

Genom Lärarlönelyftet har det skett en investering i höjda löner för ca 60 000 lärare och förskollärare. Från och med 2017 avsätts 3 miljarder kronor per år för höjda lärarlöner. Lärarlönelyftet bygger på att huvudmännen fattar beslut om lönehöjningar lokalt. Arbetsgivarna bestämmer hur många lärare som uppfyller de fastställda kriterierna i förordningen (2016:100) om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier, och hur mycket de ska få i höjd lön. Den sammanlagda löneökningen hos varje huvudman ska överstiga den lön som annars skulle ha betalats ut enligt den ordinarie lönerevisionen med i genomsnitt minst 2 500 kronor och högst 3 500 kronor per månad och person. Lärarlönelyftet ska fördelas så att det premierar skicklighet och utveckling i yrket. Det ska bidra till en långsiktig löneökning till de lärare som kommer i fråga, utöver den ordinarie lönerevisionen. Modellen för satsningen har tagits fram i dialog med de centrala arbetsgivarorganisationerna inom skolan och lärarnas fackliga organisationer. Regeringen följer noggrant hur modellen genomförs, fungerar och hanteras av parterna. Statskontoret har fått i uppdrag att följa upp, analysera och utvärdera hur statsbidraget för höjda lärarlöner har genomförts, fungerat och nyttjats av huvudmännen samt om satsningen har uppfyllt sitt syfte. Statskontoret ska slutredovisa uppdraget i juni 2021, med delredovisningar i december 2017 respektive 2019 (U2016/02466/UH).

När det gäller yrkanden om karriärtjänster vill utskottet framhålla att skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare sedan 2013 har möjlighet att ansöka om statsbidrag från Skolverket. Syftet med karriärstegsreformen är att möjliggöra för skickliga lärare att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen och därigenom bidra till yrkets attraktivitet och till förbättrad undervisning och förbättrade studieresultat. En lärare kan göra karriär genom att utses till förstelärare eller lektor, vilket innebär ett genomsnittligt lönepåslag med 5 000 kronor per månad för en förstelärare och 10 000 kronor per månad för en lektor.

Sedan 2014 kan skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden också ansöka om extra statsbidrag, så att minst dubbelt så många förstelärare kan anställas i skolor i dessa områden. Skolhuvudmän som gör insatser enligt särskilda överenskommelser inom ramen för bl.a. Skolverkets uppdrag om samverkan för bästa skola (U2015/03357/S) kan också sedan 2016 få ytterligare statsbidrag för att inrätta karriärsteg i form av förstelärare och lektorer. I detta fall kan statsbidrag även lämnas för insatser för personer i ledande befattning. Under 2016 betalade Skolverket ut drygt 1,2 miljarder kronor i statsbidrag för förstelärare och lektorer. Statsbidraget finansierade löneökningar för ca 15 000 förstelärare och 170 lektorer. Med anledning av ovanstående anser utskottet att det inte finns några skäl att tillstyrka yrkanden om lärares

karriärutveckling och behov av lärarassistenter. Utskottet finner inte heller skäl att tillstyrka yrkanden om slopad karensdag.

Fortbildning m.m.

När det gäller yrkanden om att säkerställa lärares behov av fortbildning inom olika områden och nya vägar till fortbildning m.m. kan utskottet inledningsvis konstatera att det är huvudmannen som ansvarar för att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 § skollagen [2010:800]). Utskottet kan även konstatera att i arbetet inom ramen för den nationella samlings för lärarkyrket har ett antal insatser föreslagits för att stärka lärare, förskollärare och fritidspedagoger i sina professioner och för att ge bättre förutsättningar för rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag.

Utskottet vill i sammanhanget upplysa om att utredningen Bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (U 2016:06) har fått i uppdrag att lämna förslag som syftar till att ge bättre förutsättningar för lärare, förskollärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag och även ska se över hur lärare och förskollärare kan stärkas i sin profession, bl.a. hur en god introduktion i lärar- och förskolläraryrkena kan säkras. Uppdraget slutredovisas den 1 december 2017 (se dir. 2016:76).

Utskottet vill även framföra att insatserna inom de nationella skolutvecklingsprogrammen, som har fokus på grund- och gymnasieskolan, ska bestå av olika kompetensutvecklings- och stödsatser (se regeringens uppdrag till Skolverket U2015/03844/S). Skolverket redovisade hösten 2015 en plan för åren 2016–2019 när det gäller utformning, innehåll och genomförande av uppdraget. En utvärdering av de nationella skolutvecklingsprogrammen för 2016 och 2017 ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 13 april 2018 (U2015/03844/S).

Regeringen genomför för närvarande flera satsningar på kompetensutveckling och behörighetsgivande fortbildning för lärare och förskollärare, bl.a. i form av specialdestinerade statsbidrag som huvudmän kan ansöka om. Exempelvis pågår satsningar som Matematiklyftet (fortbildning i didaktik för lärare som undervisar i matematik) och Läslyftet (kompetensutveckling i språk-, läs- och skrivdidaktik). Läslyftet bygger på kollegialt lärande med stöd av handledare och material. För att fler ska kunna ta del av satsningen avser regeringen att förstärka satsningen och förlänga den till 2020. Vidare omfattar de nationella skolutvecklingsprogrammen såväl riktade som generella kompetensutvecklingsinsatser. Inom ramen för Lärarlyftet II erbjuds sedan 2012 behörighetsgivande utbildning till legitimerade lärare och förskollärare som undervisar i ett ämne de inte har behörighet i. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att satsningen Lärarlyftet II förlängs t.o.m. 2019 inom ramen för avsatta medel för lärarfortbildning.

Under 2016 förbättrades villkoren ytterligare för lärare och förskollärare som deltar i utbildning till speciallärare och specialpedagog samt i utbildning i svenska som andraspråk, då det sökbara statsbidraget täcker delar av deltagarens lönekostnad under utbildningstiden. Under 2016 utbetalades 69 miljoner kronor i statsbidrag för personalförstärkning och fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att regeringen har avsatt betydande medel för att utbilda och säkerställa tillgången till fler speciallärare och specialpedagoger för att utveckla det specialpedagogiska arbetet. Detta är ett viktigt steg mot den läsa-skriva-räkna-garanti som regeringen har föreslagit, och som ska behandlas av riksdagen under våren 2018 (prop. 2017/18:18).

När det gäller yrkandet om att vidareutbilda förskollärare så att de kan bli behöriga att undervisa i den nya tioåriga grundskolan vill utskottet uppmärksamma att Skolverket genomför flera fortbildningsinsatser under 2017–2019 för personalen i förskoleklassen (U2016/05615/S). Viss fortbildning ska riktas särskilt mot förskollärare i förskoleklassen inom områdena språk och kommunikation samt matematiska resonemang och uttrycksformer. Skolverket har också fått i uppdrag att genomföra särskilda insatser för att möjliggöra genomförandet av de nya läroplansavsnitten för förskoleklassen. Utskottet kan alltså konstatera att det pågår ett arbete med kompetensutveckling för personalen utifrån förskoleklassens förstärkta uppdrag. Insatser för kompetensutveckling pågår också inom bl.a. Matematiklyftet och Läsllyftet (bet. 2017/18:UbU7 s. 15).

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl att vidta åtgärder med anledning av yrkanden som rör lärares fortbildning.

Elever

Studiero och mobbningsförebyggande arbete

När det gäller yrkanden om studiero och mobbningsförebyggande arbete vill utskottet inledningsvis understryka att skolan ska vara en trygg plats för alla elever och att ingen elev ska behöva utsättas eller känna oro för kränkande behandling eller trakasserier, oavsett religionstillhörighet eller kulturell bakgrund.

Utskottet vill påminna om att regeringens satsning på nationella skolutvecklingsprogram (U2015/3844/S) bl.a. innehåller fortbildnings- och stödsatser riktade till huvudmän och skolor för att utveckla arbetet med skolans värdegrund, t.ex. i fråga om trygghet, studiero, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, jämställdhet och normkritik. Inom ramen för uppdraget tog Skolverket under 2016 fram kompetensutvecklingsmaterial med fokus på elevers delaktighet och inflytande bl.a. i fråga om arbetet med att främja likabehandling.

Utskottet noterar att det under senare år även har genomförts ett flertal insatser för att stärka skolans värdegrund samt för att förebygga mobbning och diskriminering. Diskrimineringsombudsmannen (DO) har t.ex. tagit fram

handledningar till skolans personal om det främjande och förebyggande arbetet, t.ex. Husmodellen för skolan som är ett verktyg för att upptäcka risker för diskriminering, trakasserier och andra kränkningar i skolan och som utgår från de olika diskrimineringsgrunderna.

Utskottet noterar vidare att Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering (dir. 2014:10 och dir. 2014:79) lämnade sitt betänkande i december 2016 (SOU 2016:87). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att analysera hur samarbetet mellan DO och Skolinspektionen fungerar samt ta ställning till om, och i så fall hur, diskrimineringslagens (2008:567) regler på det skollagsreglerade området bör flyttas till skollagen. Utredningen föreslog bl.a. att tillsynsansvaret för arbetet med åtgärder mot diskriminering i skollagsreglerad verksamhet ska samlas inom Skolinspektionen och att diskrimineringslagens regler som rör skollagsreglerad verksamhet till följd av det ska flyttas till skollagen och samordnas med regelverket för kränkande behandling. Regeringen har remitterat slutbetänkandet.

Utskottet vill också påminna om att enligt 5 kap. skollagen (2010:800) ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 §) och att ordningsregler, som ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet, ska finnas för varje skolenhet (5 kap. 5 §). Enligt 5 kap. 6 § får rektorn eller en lärare vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Enligt de förutsättningar som följer av skollagen (5 kap. 7–23 §§) får det beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig omplacering vid en annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål.

Vidare ser utskottet positivt på att regeringen även i det fortsatta arbetet avser att verka för att skolor och huvudmän inom skolväsendet utvecklar sitt förebyggande arbete mot våld, mobbning, diskriminering och annan kränkande behandling samt med att skapa trygga skolmiljöer.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av yrkanden om studiero och mobbningsförebyggande arbete.

När det gäller yrkanden om gemensam skolklädsel i syfte att bl.a. öka säkerheten ser utskottet inget behov av att införa en rätt för skolor att besluta om gemensam klädsel för skolans elever.

Elevers lärande

I fråga om yrkanden som handlar om elever med behov av särskilt stöd vill utskottet inledningsvis peka på hur viktigt det är att alla former av utbildning tar hänsyn till elevers olika behov. Utskottet instämmer därför med regeringen i att det behövs ökad kunskap hos huvudmän, rektorer och förskolechefer om hur resurser och kompetens kan organiseras på bästa sätt för att skapa tillgängliga lärmiljöer för alla barn och elever.

Utskottet vill lyfta fram att det pågår ett flertal satsningar som syftar till att förbättra tillgången på speciallärare och specialpedagoger. Här kan exempelvis nämnas satsningen Lärarlyftet II, som bl.a. omfattar möjligheter för lärare och förskollärare att studera till en speciallärarexamen, samt statsbidraget för personalförstärkning och fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser (förordning 2016:400). Sedan 2016 har också Skolverket i uppdrag att svara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik för lärare i grundskolan (Specialpedagogik för alla). Syftet med uppdraget är att stärka den generella specialpedagogiska kompetensen i skolan. Utifrån det anförda ser utskottet inget skäl att tillstyrka yrkanden som handlar om elever med behov av särskilt stöd.

När det gäller yrkandet om utbildningsträffar för att involvera alla föräldrar i sina barns skolgång har regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslagit studieförbundsinsatser inriktade på att öka föräldrars delaktighet i lärandet. Förslaget syftar till att minska familjebakgrundens påverkan på elevernas förutsättningar att klara sina läxor. Mot denna bakgrund ser utskottet inga skäl till att tillstyrka det ovannämnda yrkandet. Det finns heller inte några skäl att tillstyrka yrkanden om dels en satsning på barn med särskilda behov, dels införandet av nivågruppering i matematik-, svensk- och engelskundervisningen från årskurs 4.

Skolmat

När det gäller yrkandet om näringsriktig och lokalt producerad skolmat vill utskottet framhålla att Livsmedelsverkets skrift Bra mat i skolan innehåller en beskrivning av måltidens kvalitet ur ett helhetsperspektiv samt förtydliganden om hur skolan kan bedöma och dokumentera näringsriktig skolmat. Skriften riktar sig till kommuner och enskilda skolor som stöd i det viktiga folkhälsoarbetet att främja bra matvanor hos eleverna i skolan.

I skollagen, se exempelvis 10 kap. 10 § och 8 kap. 2 §, ställs krav på att skolmåltiderna i de obligatoriska skolformerna ska vara näringsriktiga. Det är huvudmannen som har ansvar för att kontrollera att skolmaten lever upp till skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider.

Mot denna bakgrund finner utskottet att det inte finns några skäl att tillstyrka yrkandet som rör matkvaliteten i skolan.

Nyanlända elever

Ett stort antal barn och unga med en mycket varierande skolbakgrund har de senaste åren kommit till Sverige. När det gäller yrkanden om nyanlända elevers skolgång och ökad undervisning i svenska vill utskottet inledningsvis framhålla att nyanlända elever ska ges bästa möjliga förutsättningar för att kunna uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning. Utskottet vill också påminna om att nya bestämmelser i skollagen om mottagande och skolgång för nyanlända elever trädde i kraft i januari 2016 (3 kap. 12 a–f §§). I de nya bestämmelserna anges det bl.a. att en nyanländ elevs kunskaper ska bedömas

och att resultatet av bedömningen ska ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för planeringen av undervisningen och tidsfördelningen mellan ämnena. Av 9 kap. 4 a § skolförordningen (2011:185) framgår det vidare att en nyanländ elev i grundskolan vars kunskaper har bedömts enligt ovan får ges mer undervisning i svenska eller svenska som andraspråk än övriga elever i samma årskurs hos huvudmannen genom en omfördelning av undervisningstiden, s.k. prioriterad timplan. En elev får omfattas av en prioriterad timplan under högst ett år. Med de nya bestämmelserna om nyanlända reglerades även de s.k. förberedelseklasserna i skollagen.

Som en del i arbetet för att stärka nyanlända elevers resultat pågår sedan 2013 en försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan. Regeringen bedömer i budgetpropositionen att satsningen bör förlängas till 2018, något som utskottet instämmer i. Goda kunskaper i svenska är viktigt för en nyanländ elevs möjlighet att klara sin skolgång och delta i undervisningen.

Utskottet vill även upplysa om att regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslår att medel ska avsättas för att stärka rätten till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever i åldern 13–16 år. Förslagen syftar till att öka sent anlända elevers möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utskottet instämmer även i regeringens bedömning att det är viktigt att fortsätta att stärka huvudmännens möjligheter att öka förutsättningarna för ungdomar på gymnasieskolans introduktionsprogram att bli behöriga till ett nationellt program genom att medel tillförs för detta ändamål.

Regeringen har även gjort bedömningen att satsningen på undervisning under skollov bör stärkas för att möjliggöra ytterligare undervisning för elever på gymnasieskolans språkintruktionsprogram. Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget för nyanlända elever att snabbt utveckla kunskaper i svenska för att kunna gå vidare i sin utbildning. En förstärkning av satsningen att använda skolloven för studier välkomnas därför.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns några skäl att tillstyrka yrkanden som rör nyanlända elevers skolgång och ökad undervisning i svenska för nyanlända elever.

Vissa skolfrågor

Betyg

Utskottet vill anföra följande vad gäller yrkanden om betyg i grund- och gymnasieskolan. Skolverket har fått i uppdrag av regeringen att utforma, genomföra och utvärdera en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4. Försöksverksamheten inleddes hösten 2017 och planeras pågå t.o.m. juni 2021. Försöksverksamheten bygger på en överenskommelse om betyg som i februari 2015 träffades mellan regeringen och Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Utskottet har tidigare framfört (bet.

2016/17:UbU10) att ett sätt att fördjupa kunskapen om effekten av betyg i lägre åldrar är att genomföra en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 i linje med den politiska överenskommelsen. Utskottet anser därmed att yrkandet om att införa ämnesbetyg från årskurs 4 bör avstyrkas.

Med anledning av yrkanden om införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan vill utskottet påminna om att Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) i sitt slutbetänkande bl.a. gjorde bedömningen att ämnesbetyg har en betydande potential att ge elever och lärare bättre möjligheter samt minska risken för tidiga studiemisslyckanden. Sammantaget framförde utredningen att arbetet mot att införa ämnesbetyg bör fortsätta och att det finns viktiga skäl för att bereda frågan vidare och ta fram nödvändiga författningsförslag. Gymnasieutredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund anser utskottet att yrkanden om betyg i grund- och gymnasieskolan ska avslås. Utskottet anser även att det inte finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av yrkandet om att införa frivilliga betyg på folkhögskolorna.

Myndighetsstrukturen inom skolväsendet och tillsyn

Med anledning av yrkanden om myndighetsstrukturen inom skolväsendet vill utskottet påminna om att regeringen i mars 2017 utsåg en särskild utredare för att göra en bred översyn av ansvarsfördelningen och organiseringen av myndigheterna på skolområdet. Syftet är att skapa en mer ändamålsenlig myndighetsstruktur som effektivare än i dag kan bidra till en bättre skola. Utredaren ska bl.a. analysera fördelningen av uppgifter mellan myndigheter på skolområdet samt analysera och föreslå hur den statliga tillsynen av skolväsendet kan förbättras och organiseras. Utredaren ska också analysera behovet av statlig granskning av förskolan. En parlamentariskt sammansatt referensgrupp är knuten till utredningen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2018 (dir. 2017:37). Med hänvisning till det pågående arbetet anser utskottet att yrkanden med förslag om en översyn av myndighetsstrukturen inom utbildningsväsendet, om en förstärkt tillsyn över förskolan och om en satsning på Skolinspektionen för att utöka antalet inspektioner av religiösa friskolor ska avslås.

Skolans finansiering

Verksamheten inom skolväsendet finansieras dels med kommunala skatteintäkter, dels med generella statsbidrag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna och med riktade statsbidrag bl.a. inom utgiftsområde 16. Regeringen har i budgetpropositionen framfört att det som ett led i den förbättrade styrningen av skolan behövs en översyn för att t.ex. lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen. Utskottet instämmer i denna bedömning. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att yrkandet om att ersätta de riktade statsbidragen med ett generellt bidrag för skolan ska avslås.

Med anledning av yrkanden om att införa nya och alternativa sätt att finansiera verksamheter inom välfärden (offentliga sociala projekt) genom s.k. sociala utfallsprojekt vill utskottet påminna om att detta i första hand är en fråga för kommuner och regioner. Utskottet ser därmed i dagsläget inget behov av att införa en nationell strategi för att underlätta framväxten av sociala utfallskontrakt.

Därutöver anser utskottet att det nu gällande systemet med skolpeng fungerar väl och ser därmed inget behov av att göra några förändringar på området med anledning av yrkandet om en digital elevpeng.

Skollokaler

När det gäller yrkandet om att satsa på renovering av skollokaler kan utskottet inledningsvis konstatera att många skollokaler runt om i landet har en undermålig arbetsmiljö och inte är anpassade utifrån kunskapen om hur inlärning bäst stimuleras. En god arbetsmiljö för elever och lärare är en viktig förutsättning för att alla elever ska nå kunskapskraven i skolan.

Utskottet påminner om det statsbidrag som lämnas sedan slutet av 2015 för upprustning av skollokaler och utemiljöer. Statsbidraget gäller för förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Enligt förordningen (2015:552) om statsbidrag för upprustning av skollokaler och utemiljöer vid skolor, förskolor och fritidshem får statsbidraget lämnas för att rusta upp skollokaler i syfte att

1. förbättra lärmiljön, exempelvis lokalernas utformning och användbarhet samt upplevelsen av trygghet
2. förbättra arbetsmiljön, exempelvis luftkvalitet, ljudmiljö och förutsättningar för städning
3. minska miljöpåverkan, exempelvis minskad användning av särskilt farliga ämnen eller minskad energi- eller vattenanvändning.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att 680 miljoner kronor avsätts för bidraget 2018. Med hänvisning till detta ser utskottet inga skäl att tillstyrka yrkandet om en satsning på skolmiljön.

Svagpresterande och utsatta skolor

Ett flertal yrkanden handlar om åtgärder för att stärka svagpresterande skolor för att uppnå ökade kunskapsresultat, bl.a. genom införandet av s.k. kunskapskontrakt och att Skolverket ska kunna ta över huvudmannskapet för svagpresterande skolor. Andra yrkanden handlar om ett behov av att införa stöd till skolor på landsbygden med ett litet elevunderlag.

Utskottet vill framhålla att regeringens politik syftar till att skapa en jämlik skola för alla elever. Detta sker exempelvis genom att man inför ett riktat stöd till de skolor som har lägst resultat och svårast förutsättningar och genom en förstärkning av den statliga finansieringen till skolan med 6 miljarder kronor under den kommande treårsperioden. Utskottet vill även lyfta fram den

jämlikhetspeng som regeringen initierat för att öka andelen behöriga elever till nationella program i gymnasieskolan. Utskottet anser i likhet med regeringen att likvärdigheten i skolväsendet kan förbättras genom riktade insatser till de skolor som har de största utmaningarna.

I skollagen finns det bestämmelser som uttrycker skolans kompensatoriska uppdrag. Bland annat har ett tillägg i skollagen från den 1 juli 2014 tydliggjort att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 a § skollagen). Det finns även bestämmelser i 5 kap. skollagen om elevers trygghet och studiero.

Utskottet vill också upplysa om att Skolverket på regeringens uppdrag har tagit fram en fördelningsnyckel för att kunna identifiera och bedöma hur olika satsningar och riktade statsbidrag ska kunna fördelas mellan skolenheter (dnr U2015/03774/S och 2015:00898). För ett statsbidrag där alla skolor får medel skulle nyckeln kunna användas så att det genomsnittliga statsbidraget per elev varierar mellan olika huvudmän beroende på de behov som finns.

Inom ramen för satsningen Samverkan för bästa skola har regeringen beslutat om två uppdrag (U2015/03357/S, U2017/00301/S) till Skolverket och ett uppdrag (U2015/03631/GV) till Skolinspektionen. Skolverket ska i dialog med huvudmän för skolor med låga kunskapsresultat och tuffa förutsättningar genomföra insatser i syfte att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan skolor. Skolverkets bedömning av vilka skolor som ska prioriteras samt vilka utvecklingsområden som är relevanta ska främst baseras på underlag från Skolinspektionen. Skolverket ska komma överens med varje berörd huvudman om hur insatserna ska utformas och genomföras. Samarbetet mellan Skolverket och respektive skolhuvudman kan pågå i upp till tre år. För närvarande deltar sammanlagt 57 huvudmän och 127 skolor i satsningen. Fram till 2019 beräknas 180 skolor ha medverkat i satsningen.

Här kan även nämnas uppdraget Nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor inom förskola, grund- och gymnasieskola. Programmen består av olika kompetensutvecklings- och stödinsatser inom områden där det finns ett dokumenterat nationellt utvecklingsbehov och syftar till att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt (dnr U2015/03844/S och 2015:899). När det gäller svagpresterande och utsatta skolor vill utskottet också lyfta fram regeringens satsning på karriärtjänster i utanförskapsområden, som även beskrivs ovan under rubriken Insatser för läraryrket.

När det gäller yrkandet om att stödja skolor med ett litet elevunderlag på landsbygden vill utskottet framhålla att det framgår av 10 kap. 24 § skollagen att det är hemkommunen som ansvarar för att utbildning i grundskolan kommer till stånd för alla som enligt skollagen har rätt att gå i grundskolan och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt. Skyldigheten ska enligt bestämmelsen fullgöras genom att hemkommunen anordnar grundskola i den omfattning som krävs för att erbjuda utbildning för alla i kommunen som är berörda. Att elever ska ha nära till skolan regleras i 10 kap. 29 § skollagen. I

bestämmelsen sägs att varje kommun är skyldig att vid utformningen av sin grundskola beakta vad som är ändamålsenligt för eleverna från kommunikationssynpunkt. Avsteg får dock göras från detta om förhållandena är så speciella att det framstår som orimligt att kommunen måste ordna skolgång nära hemmet. Utskottet vill även i detta sammanhang lyfta fram den fördelningsnyckel som Skolverket har tagit fram för bedömningen av hur olika satsningar och riktade statsbidrag ska kunna fördelas mellan skolenheter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns några skäl att tillstyrka yrkanden med det ovannämnda innehållet.

Studie- och yrkesvägledning

När det gäller yrkanden om att på olika sätt stärka studie- och yrkesvägledningen i skolan kan utskottet inledningsvis konstatera att enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i grund- och gymnasieskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Med väl underbyggda val minskar risken för avhopp och felval, och fler unga kan gå vidare till högre studier eller arbete. En väl fungerande studie- och yrkesvägledning är därför av stor vikt. Utskottet vill därför uppmärksamma den satsning som riksdagen ställde sig bakom vid behandlingen av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16, bet. 2015/16:UbU1, rskr. 2015/16:113). Satsningen innebär en förlängning av Skolverkets pågående utbildningsuppdrag för att ytterligare förbättra studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. I Skolverkets regleringsbrev för 2017 (s. 9) anges att utbildningsinsatserna ska inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen, med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Insatserna ska vidare fokusera på att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller social eller kulturell bakgrund. I den senaste delredovisningen av uppdraget från mars 2017 (dnr 2013:00121) anger Skolverket att en rad insatser har genomförts. Bland annat har myndigheten upphandlat ett antal olika högskolekurser för studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare vid tre lärosäten. Totalt deltog ca 300 studie- och yrkesvägledare, skolledare eller lärare i någon av de olika utbildningskurserna under 2016. Vidare har olika stödmaterial utarbetats som bl.a. syftar till att stödja och stimulera arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och som utgår från kursplanernas centrala innehåll.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns några skäl att tillstyrka yrkanden om studie- och yrkesvägledning.

Yrkesgymnasier och samverkan med arbetslivet

När det gäller yrkanden som behandlar frågor om de gymnasiala yrkesprogrammen, en satsning på teknikgymnasier och en ökad samverkan mellan skolan och arbetslivet vill utskottet inledningsvis framhålla att det är allvarligt att ungas intresse för yrkesutbildning har minskat under flera års tid. Utskottet anser i likhet med regeringen att kraftfulla åtgärder krävs för att stärka den nationella kompetensförsörjningen och öka antalet sökande till gymnasieskolans yrkesprogram.

För att motverka återvändsgränder i utbildningssystemet avser regeringen enligt budgetpropositionen att under 2018 återkomma med förslag om stärkta möjligheter för elever på yrkesprogrammen att läsa in grundläggande behörighet till högskolan. För att öka intresset för yrkesprogrammen och visa på goda chanser till arbete efter avslutad utbildning utnämnde regeringen 2016 till Yrkesutbildningens år. Satsningen genomförs tillsammans med arbetsmarknadens parter och syftar bl.a. till att höja yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft samt till att förbättra samverkan mellan skola och arbetsliv. Satsningen förlängdes under 2017 och föreslås även fortsätta under 2018. Regeringen har även föreslagit en förlängning av det arbete som syftar till att stödja det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) samt att införa en försöksverksamhet med yrkesprov i yrkesutbildningen. Utskottet ser positivt på alla dessa insatser.

Utskottet vill även påminna om att riksdagen i juni 2017 biföll regeringens förslag om att inrätta försöksverksamhet med branschskolor (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319). Försöksverksamheten innebär att en huvudman för utbildning på yrkesprogram inom gymnasieskolan med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal med en branschskola om att utföra vissa uppgifter på entreprenad. De uppgifter som får överlämnas är dels undervisning i yrkesämnen, dels undervisning som avser sådant gymnasiearbete som ingår i utbildningen. Den nya lagen trädde i kraft den 1 augusti 2017 och ska tillämpas på utbildning efter den 1 juli 2018.

När det gäller yrkanden om att göra ungdomar anställningsbara genom ytterligare gymnasieutbildning och praktik kan utskottet konstatera att satsningen Tekniksprånget fortgår t.o.m. 2019 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 200). Tekniksprånget syftar bl.a. till att bredda intresset bland unga personer med gymnasieexamen från teknik- och naturvetenskapsprogrammen för att söka till ingenjörsutbildningar och att på sikt bidra till kompetensförsörjningen inom teknikintensiva företag.

Utskottet anser mot bakgrund av de pågående insatser som beskrivits ovan att det saknas skäl att tillstyrka yrkanden som behandlar ovanstående frågor.

Övriga minskningar av anslag

När det gäller övriga yrkanden om minskningar eller ökning av anslag som föreslås i motionerna kan utskottet konstatera att utskottet har redovisat regeringens satsningar och reformer under avsnittet Anslag och

bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning. Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägda.

Sammanfattning

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden och att avstyrka motionerna 2017/18:101 (SD), 2017/18:300 (M), 2017/18:522 (L) yrkande 1, 2017/18:523 (L) yrkandena 3–5, 2017/18:905 (SD) yrkandena 6–9 och 11, 2017/18:906 (SD) yrkande 3, 2017/18:908 (SD) yrkande 7, 2017/18:982 (SD) yrkandena 18 och 25, 2017/18:1062 (SD) yrkandena 2–4, 6, 9, 14, 16, 19, 20, 22, 25, 29, 37 och 39–47, 2017/18:1317 (KD), 2017/18:1593 (SD) yrkande 6, 2017/18:2283 (SD) yrkande 3, 2017/18:2794 (SD) i denna del, 2017/18:2815 (L) yrkande 22, 2017/18:3040 (L) yrkande 1, 2017/18:3072 (M) yrkande 9, 2017/18:3215 (M) yrkande 10, 2017/18:3355 (M) yrkande 5, 2017/18:3567 (M) yrkandena 2–4, 13, 14, 16 och 25, 2017/18:3574 (L) yrkande 2, 2017/18:3601 (KD) yrkandena 1 i denna del, 5, 7, 10, 23, 39, 42, 56 och 57, 2017/18:3683 (C) yrkandena 28, 29 och 31, 2017/18:3711 (C) i denna del, 2017/18:3747 (KD) yrkande 7, 2017/18:3750 (KD) yrkandena 104 och 121, 2017/18:3751 (KD) yrkande 3, 2017/18:3759 (C) yrkandena 4, 26–28, 32 och 44, 2017/18:3812 (L) i denna del, 2017/18:3836 (KD) yrkandena 22 och 24–27 och 2017/18:3857 (M) yrkandena 1 i denna del, 2 och 4–6 (se utskottets förslag om anslag inom utgiftsområde 16 i avsnitt 2).

4 Vuxenutbildning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av inriktningen på regeringens politik inom verksamhetsområdet Vuxenutbildning för budgetåret 2018 samt en närmare redogörelse för budgetpropositionen inom detta område. Därefter följer en beskrivning av de motioner som har väckts med anledning av regeringens förslag. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i budgetpropositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 2 Anslag inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). De mål som riksdagen har slagit fast för vuxnas lärande är att alla vuxna ska ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229).

I skollagen (2010:800) anges att målet för de skolformer som ingår i kommunernas vuxenutbildning är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. För kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna gäller också att de som fått minst utbildning ska prioriteras.

I målen för yrkeshögskolan anges att det inom yrkeshögskolan ska säkerställas att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stånd, att statens stöd fördelas effektivt, att utbildningarna håller hög kvalitet och att behovet inom smala yrkesområden av eftergymnasiala yrkesutbildningar, som avses leda till förvärvsarbete för de studerande eller till en ny nivå inom deras yrke, tillgodoses. Utbildningarna ska vidare bidra till att bryta traditioner om könsbundna utbildnings- och yrkesval.

Resultaten för verksamhetsområdena kommunernas vuxenutbildning och eftergymnasial yrkesutbildning sammanfattas nedan för de verksamheter där regeringen använder resultatindikatorer för att bedöma måluppfyllelsen: kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux), utbildning i svenska för invandrare (sfi) samt yrkeshögskolan (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 137 f. och 145 f.). Indikatorerna belyser de delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala. Utöver indikatorerna som sammanfattas nedan lyfter regeringen i

resultatredovisningen även in övriga utvecklingsinsatser och resultat för att bedöma måluppfyllelsen. Regeringen redovisar också övergripande indikatorer för svensk utbildning och universitetsforskning i förhållande till omvärlden i ett inledande avsnitt (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.), som sammanfattas i avsnitt 2 och återges kortfattat i bilaga 6.

Kommunal vuxenutbildning (komvux)

Kostnader

Den totala kostnaden för komvux uppgick 2016 till knappt 4,6 miljarder kronor. Det innebär att kostnaden för komvux ökade med 4,3 procent jämfört med 2015. Kostnaden per heltidsstuderande på grundläggande nivå i komvux uppgick 2016 till 47 100 kronor. Denna kostnad har därmed ökat med 4,1 procent jämfört med föregående år. Kostnaden per heltidsstuderande på gymnasial nivå i komvux uppgick 2016 till 48 700 kronor, vilket är en ökning med 63,0 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Indikatorn *Antal heltidsstuderande* visar att det fanns totalt ca 97 000 heltidsstuderande elever 2016, vilket var en ökning med 2,87 procent jämfört med föregående år. Totalt fanns det ca 222 000 elever i komvux under 2016, vilket är en ökning med 3,3 procent jämfört med föregående år. Det motsvarade 3,8 procent av befolkningen i åldern 20–64 år, vilket är samma andel som 2015. Av eleverna i komvux 2016 studerade 179 000 elever på gymnasial nivå och 42 000 elever på grundläggande nivå. För 2016 var andelen utrikes födda i komvux 46,2 procent, att jämföra med 2015 då motsvarande andel var 43,9 procent. Fördelningen mellan kvinnor och män inom komvux var 61,8 procent kvinnor respektive 38,2 procent män. En elev i komvux kan delta i flera kurser. Ett relevant mått på utbildningsvolym och genomströmning är därför, utöver antalet elever, också antalet kursdeltagare. Totalt fanns det ca 754 305 kursdeltagare 2016, vilket är en minskning med drygt 0,5 procent jämfört med föregående år.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år* visar att av samtliga kursdeltagare på grundläggande nivå 2016 avslutade 62,1 procent sin kurs, medan 13,9 procent fortsatte sina studier under 2017. Andelen kursdeltagare på grundläggande nivå som avbröt sin kurs uppgick 2016 till 24 procent, vilket var i nivå med föregående år. Av kursdeltagarna på gymnasial nivå avbröt 18,5 procent sin kurs 2016, en något högre andel än 2015. Andelen som slutförde sin kurs 2016 var 71,3 procent, medan 10,2 procent fortsatte under 2017.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som uppnått lägst godkänt betyg (lägst betyget E)* visar att av de kursdeltagare inom komvux på gymnasial nivå som 2016 fick kursbetyg enligt ämnesplaner som tillämpas sedan den 1 juli 2012

fick 90 procent lägst betyget E, vilket är en ökning från 87 procent 2015. För kursdeltagare inom komvux på grundläggande nivå som 2016 fick kursbetyg enligt kursplaner som tillämpas sedan den 1 juli 2012 fick 88,9 procent lägst betyget E, vilket är en minskning från 89,1 procent 2015.

Indikatorn *Sysselsättning efter avslutade studier* visar att bland de som studerat i komvux och avslutade studierna 2012 var arbetsmarknads-etableringen 2014, två år efter avslutade studier, följande: 40 procent hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, 11 procent hade en osäker ställning och 14 procent en svag ställning. Vidare studerade 19 procent på högskola, 5 procent bedrev övriga studier och 11 procent återfanns i kategorin för de som varken studerar eller arbetar. För elever som avslutat en yrkesutbildning inom komvux var sysselsättningsgraden generellt sett högre medan elever inom teoretiska utbildningar i högre grad gick vidare till högskolan.

Särskild utbildning för vuxna (särvox)

Kostnader

Den totala kostnaden för särvox 2016 uppgick till drygt 258 miljoner kronor, vilket är en minskning med 0,9 procent jämfört med 2015. Kostnaden per elev uppgick 2016 till 61 900 kronor, vilket är en minskning med 0,7 procent jämfört med föregående år.

Resultat

Indikatorn *Antal elever* visar antalet personer som deltagit i en eller flera kurser under året. Totalt studerade 3 900 elever i särvox hösten 2016, vilket var 200 färre elever än föregående år. Av eleverna var 49,5 procent kvinnor och 50,5 procent män.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Kostnader

Den totala kostnaden för sfi uppgick till drygt 3 miljarder kronor 2016, vilket är en ökning med 15,2 procent jämfört med föregående år. Kostnaden per heltidsstuderande var 42 600 kronor, vilket innebär en ökning med 12,5 procent jämfört med 2015.

Resultat

Indikatorn *Antal elever* visar antalet personer som deltagit i en eller flera kurser under året. Antalet elever i sfi har ökat kraftigt under de senaste åren och uppgick 2016 till 150 100 elever, vilket är det största antalet elever i sfi någonsin och en ökning med ca 8 procent jämfört med föregående år. Antalet elever har mer än fördubblats sedan 2007. Under 2016 var drygt 58 100 elever nybörjare i sfi. Eftersom en elev kan läsa flera kurser under ett år var det totala

antalet kursdeltagare i sfi under året knappt 199 000 elever. Andelen kvinnor var 51 procent och andelen män 49 procent.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år* visar att 22 procent av kursdeltagarna avbröt studierna under 2016 och att 42 procent antogs fortsätta utbildningen. Av kvinnorna hade 21 procent avbrutit studierna och av männen 23 procent. Flest avbrott stod de elever som studerade på studieväg 3, kurs C, för.⁹ Där avbröt 27 procent av eleverna sina studier.

Indikatorn *Andel kursdeltagare som uppnått lägst godkänt betyg på nationella slutprov* visar att bäst resultat 2016 fick de kursdeltagare som deltog i prov efter kurs B där 92 procent fick lägst betyget E i sammanvägt provbetyg. På C- och D-proven var motsvarande andelar 85 procent. Kvinnor och män presterade i stort sett likvärdigt på de nationella slutproven.

Den nya indikatorn *Sysselsättning efter avslutade studier* visar att bland de som läst sfi och avslutade studierna 2012 var arbetsmarknadsetableringen 2014, två år efter avslutade studier, följande: 25 procent hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden, 12 procent en osäker ställning och 17 procent en svag ställning. Vidare studerade 2 procent på högskola, 15 procent bedrev övriga studier och 29 procent återfanns i kategorin för de som varken studerar eller arbetar.

Regeringens analys och slutsatser för kommunernas vuxenutbildning

I resultatanalysen framhåller regeringen att vuxenutbildningens mål om att ge vuxna möjligheter att utveckla sina kunskaper och sin kompetens för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden blir en allt viktigare uppgift mot bakgrund av att allt fler bedöms ha behov av att studera.

Regeringen återger statistik från Arbetsförmedlingen som visar att bland de inskrivna arbetslösa som var 25 år eller äldre och hade högst förgymnasial utbildning var drygt 75 procent utrikes födda.

Regeringen påminner om att kommunerna också framöver kommer att spela en viktig roll för att ta emot personer från Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag i den kommunala vuxenutbildningen. Nyanlända i etableringsuppdraget behöver i större utsträckning få utbildning för att kunna närma sig arbetsmarknaden, och komvux behöver kunna möta även dessa personers behov av utbildning.

Trots lagändringar som syftar till en mer effektiv vuxenutbildning, framför allt när det gäller anpassningen efter varje individs behov och förutsättningar,

⁹ Utbildningen är kursutformad och består av tre olika studievägar som riktar sig till personer med olika studiebakgrund och förutsättningar. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem med större studievana. Trots att en elev kan avsluta sfi efter respektive kurs eller studieväg är intentionen att alla elever ska ges möjlighet att studera t.o.m. kurs D, som är den högsta kursen. Det krävs dock inte betyg från kurs D för studier inom komvux eller högre utbildning. Den sökande måste däremot ha nödvändiga kunskaper för att klara av sina studier.

och satsningar på att öka tillgången till utbildningen, är andelen som studerar under etableringstiden fortfarande för liten, anser regeringen.

Regeringen understryker betydelsen av en väl fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna och framhåller vidare att validering av individers kunskap och kompetens också är en betydelsefull del i sammanhanget.

Yrkeshögskolan

Omfattning och kostnader

Totalt studerade drygt 47 800 elever inom yrkeshögskolan under 2016, vilket var en ökning med 5 300 studerande jämfört med 2013. Myndigheten för yrkeshögskolan betalade totalt ut drygt 1 740 miljoner kronor 2016 i statlig finansiering till utbildningar inom yrkeshögskolan. Totalt lämnades ersättning för drygt 27 300 årsplatser, vilket var en ökning med knappt 300 årsplatser jämfört med 2015 (en årsplats omfattar 40 studieveckor på heltid). Genomsnittskostnaden för en utbildningsplats i yrkeshögskolan 2016 var 63 800 kronor, vilket var en ökning med 1 600 kronor jämfört med 2015 (löpande priser).

Resultat

Indikatorn *Andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete året efter avslutad utbildning* visar att 91 procent av de som examinerades 2015 hade arbete som sin huvudsakliga sysselsättning året efter avslutad utbildning. Det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Det är en marginell skillnad mellan mäns och kvinnors sysselsättning året efter avslutad utbildning, men de arbetar inom olika områden.

Indikatorn *Andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete inom utbildningsområdet året efter avslutad utbildning* visar att 67 procent av de som examinerades 2015 och som året därefter hade ett arbete angav att de hade ett arbete som helt eller till största delen överensstämmer med utbildningen. Detta är en ökning med ca 9 procentenheter jämfört med de som examinerades 2014. Vidare angav 10 procent att arbetet inte stämmer överens med utbildningen, och den andelen har varit relativt stabil sedan mätningarna påbörjades 2011.

Regeringens analys och slutsatser för yrkeshögskolan

Regeringen framhåller i sin resultatanalys att matchningen och träffsäkerheten mellan yrkeshögskoleutbildningar och arbetslivets behov är goda. Yrkeshögskolans utbildningar visar på samma goda resultat som tidigare år när det gäller andelen examinerade som har ett arbete ett år efter examen. Drygt nio av tio hade 2016 arbete ett år efter examen, att jämföra med sju av tio innan utbildningen.

Regeringen konstaterar att utbildningarna inom yrkeshögskolan håller en hög kvalitet men att det finns utvecklingsområden. Utbildnings- och yrkesval inom yrkeshögskolan präglas till viss del av stereotypa könsmonster. De studerandes examensgrad i yrkeshögskolan har ökat över tid men är fortfarande låg inom vissa utbildningsinriktningar. Regeringen anser att det är särskilt bekymmersamt att examensgraden i genomsnitt är betydligt lägre för utrikes födda än för inrikes födda. I det sammanhanget lyfter regeringen fram Myndigheten för yrkeshögskolans kartläggning av insatsen Svenska med yrkesinriktning som visar att den kan ha betydelse för de studerandes möjligheter att slutföra utbildningen och få en examen.

Vidare framhåller regeringen att indikatorn som mäter måluppfyllelsen för yrkeshögskolan när det gäller hur väl examinerades arbete stämmer överens med utbildningen ökade under 2016 efter en nedgång 2015. En av förklaringarna till den ökade andelen är det förbättrade konjunkturläget, menar regeringen. Även myndighetens ökade fokus på kvalitetsgranskning och fördjupad dialog med branschorganisationer spelar en roll för det förbättrade resultatet, anser regeringen.

Politikens inriktning

Kunskapslyftet byggs ut

Regeringen genomför ett fortsatt kunskapslyft, som under 2018 beräknas omfatta ca 78 000 statligt finansierade utbildningsplatser inom regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux), yrkeshögskolan, folkhögskolan samt universitet och högskolor (se utg.omr. 17). Inklusive tidigare års satsningar föreslås Kunskapslyftet byggas ut och beräknas omfatta omkring 93 000 utbildningsplatser 2021. Totalt för 2018 omfattar Kunskapslyftet omkring 10 miljarder kronor, och 2021 beräknas Kunskapslyftet omfatta drygt 12 miljarder kronor.

Yrkeshögskolan stärks

Inom ramen för regeringens satsning på ett utvidgat kunskapslyft föreslår regeringen en utbyggnad av yrkeshögskolan med 1 100 nya platser under 2018. Fullt utbyggd 2022 kommer yrkeshögskolan att ha byggts ut med ca 14 000 platser utöver vad som tidigare beslutats och omfattar totalt drygt 1 540 miljoner kronor 2022, inklusive kostnader för studiestöd.

En förstärkning av regionalt yrkesvux

Behovet av arbetskraft med gymnasial yrkeskompetens är stort. För att den yrkesinriktade vuxenutbildningen ska kunna erbjuda ett brett utbud av utbildningar som motsvarar de behov som finns i olika regioner är det lämpligt att utbildningarna planeras och genomförs på regional nivå. Regeringen har

därför utvecklat formerna för en regionaliserad yrkesutbildning för vuxna, regionalt yrkesvux.

Regeringen satsar ytterligare drygt 1,2 miljarder kronor 2018 för 7 750 platser, inklusive kostnader för studiestöd, inom regionalt yrkesvux, varav 1 000 platser är vikta till yrkesförarutbildning. Utöver satsningen på fler utbildningsplatser föreslår regeringen även att 315 miljoner kronor avsätts 2018 och därefter 340 miljoner kronor årligen i syfte att stärka kvaliteten inom yrkesvux och ge bättre förutsättningar för att bredda utbudet av utbildningar.

Regeringen avser även att fortsätta att reservera delar av satsningen på regionalt yrkesvux för elever inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk inom komvux och särskild utbildning för vuxna (särsvux) på grundläggande nivå.

Lärcentrum med regional förankring

Individens möjligheter till utveckling liksom efterfrågan hos den lokala och regionala arbetsmarknaden förutsätter att individen har nära tillgång till utbildning. Regeringen föreslår därför en satsning för att möjliggöra en utbyggnad av lärcentrum som tillhandahåller lokaler och stöd för lärande nära hemorten. Lärcentrumen behöver vara tillgängliga för olika utbildningsnivåer och utbildningsanordnare från komvux till yrkeshögskola, universitet och högskola.

Fler nyanlända ska studera

Regeringen anger att förutsättningarna för nyanlända att påbörja och fullfölja studier behöver förbättras. Regeringen har därför gett Skolverket i uppdrag att se över om innehållet i kursplanerna och kursutbudet inom komvux på grundläggande nivå motsvarar de behov och förutsättningar som finns hos främst nyanlända med kort utbildning. Vidare har regeringen infört en utbildningsplikt för deltagare i Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag i syfte att fler nyanlända ska ta del av utbildning inom bl.a. komvux och folkbildning (se utg.omr. 13).

Regeringen föreslår även en satsning som möjliggör för kommunerna att möta utbildningsbehovet bland fler nyanlända, bl.a. från etableringsuppdraget, i komvux. Det kan handla om intensivare sfi-undervisning och olika stödinsatser. Med anledning av införandet av en utbildningsplikt anger regeringen att det bör tillskjutas medel till kommunerna för att de bättre ska kunna möta detta utbildningsbehov. Regeringen avser därför att 2018 höja schablonersättningen till kommunerna (se utg.omr. 13), och avser även att återkomma i frågan om vidare reglering.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att genomföra systematiska insatser i syfte att stärka huvudmännens förmåga att på kort och lång sikt erbjuda nyanlända barn och elever en utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

Regeringen föreslår att detta uppdrag utvidgas till att även omfatta vuxenutbildningen.

Validering

Utbildning för vuxna förutsätter i många fall att individen erbjuds validering av sitt tidigare lärande så att utbildningen kan utformas efter individens behov och förutsättningar. För att utveckla ett system för validering tillsatte regeringen i november 2015 en nationell delegation, Valideringsdelegationen 2015–2019, med uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom validering på den nationella och regionala nivån.

Anslag och bemyndiganden för vuxenutbildningen

1:11 Bidrag till vissa studier

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 17 525 000 kronor till anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som lämnas för studier om funktionsnedsättningar, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionsnedsättningar samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda och särskild utbildning för vuxna.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar under detta anslag i budgetpropositionen för 2018.

1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 115 581 000 kronor till anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 1 777 000 kronor (1,5 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av förslaget om fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan föreslår regeringen att Myndigheten för yrkeshögskolan tillförs medel för att administrera denna utbyggnad. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 4 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 4 000 000 kronor för 2019, 8 000 000 kronor för 2020 och 10 000 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen avser vidare att statistik om yrkeshögskoleutbildningar samt konst- och kulturutbildningar ska bli officiell och att Statistiska centralbyrån ska bli statistikansvarig myndighet. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål minskar med 350 000 kronor för 2018 och beräknar att anslaget minskar med samma belopp åren därefter.

Regeringen föreslår att 115 581 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 119 015 000 kronor respektive 124 747 000 kronor.

1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 570 034 000 kronor till anslaget 1:13 *Statligt stöd till vuxenutbildning* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för kommunal vuxenutbildning (komvux) och särskild utbildning för vuxna samt för motsvarande äldre utbildningar och annan utbildning som motsvarar kommunal vuxenutbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för lärcentrum.

Regeringens överväganden

Yrkesvux

För att bidra till fler utbildningsplatser i den statligt finansierade regionalt yrkesinriktade vuxenutbildningen (regionalt yrkesvux) föreslås att kommunerna tilldelas medel för sådan utbildning. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 337 500 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 312 500 000 kronor fr.o.m. 2019.

Stärkt kvalitet och breddat utbud

Regeringen föreslår vidare att medel tillskjuts i syfte att stärka kvaliteten i utbildningarna och bredda utbudet av utbildningar. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 315 000 000 kronor för 2018.

För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 340 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Statsbidrag för utveckling av lärcentrum

Regeringen föreslår att ett statsbidrag för utveckling av lärcentrum införs. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 50 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 70 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Förarutbildning

Regeringen föreslår att 64 134 000 kronor överförs till anslaget från anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* för 2018 för de delar av anslaget som avser statsbidrag för förarutbildning. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 60 922 000 kronor 2019 och årligen därefter.

För att kunna bidra till fler utbildningsplatser för yrkesförarutbildning inom regionalt yrkesvux föreslås att kommunerna tilldelas medel för sådan utbildning. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 66 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 66 000 000 kronor fr.o.m. 2019.

Traineejobben avskaffas

Den arbetsmarknadspolitiska insatsen traineejobb kommer att avskaffas. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 130 650 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget minskas med 177 000 000 kronor för 2019 och 248 000 000 kronor fr.o.m. 2020.

1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 204 750 000 kronor till anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* för budgetåret 2018.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för

- statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning
- kostnader för personskadeförsäkring och ansvarsförsäkring inom yrkeshögskolan
- statsbidrag för konst- och kulturutbildningar
- särskilt verksamhetsstöd för riksomfattande kursverksamhet avseende hemslöjd eller för att främja samisk utbildningsverksamhet.

Regeringens överväganden

För att bidra till fler utbildningsplatser inom yrkeshögskolan föreslår regeringen att medel tillförs för sådan utbildning. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål ökas med 70 000 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget ökas med 320 000 000 kronor för 2019, 620 000 000 kronor för 2020, 819 000 000 kronor för 2021 och 920 000 000 kronor fr.o.m. 2022.

Regeringen föreslår att 64 134 000 kronor överförs från anslaget till anslaget 1:13 *Statligt stöd till vuxenutbildning* för 2018 för de delar av anslaget som avser statsbidrag för förarutbildning. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget minskas med 60 922 000 kronor fr.o.m. 2019.

Regeringen anser vidare att statistik om yrkeshögskoleutbildningar samt konst- och kulturutbildningar ska bli officiell och att Statistiska centralbyrån ska bli statistikansvarig myndighet. Regeringen föreslår därför att anslaget för detta ändamål minskar med 3 150 000 kronor för 2018. För samma ändamål beräknar regeringen att anslaget minskas med 2 850 000 kronor för 2019 och med 2 650 000 kronor fr.o.m. 2020. Regeringen föreslår att 2 204 750 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* för 2018. För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 2 486 508 000 kronor respektive 2 814 611 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 600 000 000 kronor 2019–2025.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om stöd för bl.a. yrkeshögskoleutbildningar. Regeringen har bedömt att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel bör omfatta fler än två utbildningsomgångar. Utbildningar som omfattas av förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar kan också pågå under en längre tid.

Motionerna

Centerpartiet

I kommittémotion 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 1:13 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 200 000 000 kronor samt en ökning av anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* med 259 000 000 kronor.

Av partimotion 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 14 framgår att motionärerna vill att möjligheten att stärka och bygga ut yrkeshögskolan

överbägs. Enligt motionärebarna får yrkeshögskolorna relativt lite ekonomiska medel jämfört med sina akademiska motsvarigheter. Att stärka och bygga ut yrkeshögskolan är därför enligt motionärebarna en prioriterad uppgift.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 18 föreslås att antalet platser på yrkeshögskolan utökas, både genom nya offentligt finansierade platser och genom att utöka antalet platser som finansieras av studieavgifter. I yrkande 25 föreslås att möjligheterna att utöka folkhögskolans uppdrag ses över samt att fler folkhögskolor får möjlighet att bedriva språkintruktionsprogram för nyanlända på gymnasienivå.

Liberalerna

I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslås en ökning av anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* med 1 000 000 kronor, en minskning av anslaget 1:13 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 1 340 000 000 kronor samt en ökning av anslaget 1:14 *Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning* med 191 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

Av partimotion 2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19 samt av kommittémotionen ovan framgår att motionärebarna vill att en yrkesskola införs – en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå med ett stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör följa en modell som liknar yrkeshögskolan och bör rikta sig mot personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa andra grupper. Yrkesskolan bör administreras av Myndigheten för yrkeshögskolan. Liberalerna anslår 5 000 000 kronor för 2018 på anslaget 1:12 för att Myndigheten för yrkeshögskolan ska kunna förbereda inrättandet av en yrkesskola.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) i denna del föreslås en minskning av anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* med 1 000 000 kronor och en ökning av anslaget 1:13 *Statligt stöd till vuxenutbildning* med 250 000 000 kronor i förhållande till regeringens förslag.

I partimotion 2017/18:3626 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 13 föreslås att fler utbildningsplatser skapas inom yrkesvux.

I kommittémotion 2017/18:3650 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 16 föreslås att utbildningsplatserna utökas inom regionalt yrkesvux. Kristdemokraterna gör bedömningen att ytterligare platser behövs inom regionalt yrkesvux framöver, varför man avsätter 300 000 000 kronor mer än regeringen för detta ändamål fr.o.m. 2018. Detta uppges motsvara minst 6 000 utbildningsplatser.

Utskottets ställningstagande

Vuxenutbildningen är en viktig del av det livslånga lärandet, och är därmed nödvändig för alla människor och en viktig förutsättning för att tillgodose arbetsmarknadens behov av kvalificerad yrkeskompetens. Vuxenutbildningen ska ge den enskilde möjligheter att komplettera sin grundutbildning, skola om sig och skaffa sig en ny yrkesutbildning, bli behörig till högskolan eller studera för sin personliga eller yrkesmässiga utveckling.

Det pågående Kunskapslyftet innebär enligt utskottet fortfarande en betydande ambitionshöjning när det gäller vuxnas lärande, vad avser både fler platser och högre kvalitet inom utbildning för vuxna. Utskottet redovisar nedan sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden och avstyrka motionerna.

Yrkesvux

När det gäller yrkanden om att bygga ut yrkesutbildningar eller motsvarande, såsom införandet av en yrkesskola, kan utskottet konstatera att regeringen fortsätter att kraftfullt bygga ut yrkesvux kommande och nästkommande år. Utskottet noterar även att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta fram förslag till nationellt utformade sammanhållna yrkesutbildningar, s.k. yrkespaket, som ska kunna användas inom den kommunala vuxenutbildningen och för gymnasieskolans introduktionsprogram. Utskottet anser att regeringen gör kraftfulla satsningar på yrkesutbildning för vuxna och ser därmed inte skäl att vidta ytterligare åtgärder.

Yrkeshögskolan m.m.

När det gäller yrkandet om fortsatta satsningar på yrkeshögskoleutbildningar vill utskottet anförda följande. Utskottet välkomnar regeringens fortsatta föreslagna utbyggnad av yrkeshögskolan. Inom ramen för regeringens satsning på ett utvidgat kunskapslyft fortsätter utbyggnaden av yrkeshögskolan med motsvarande omkring 1100 utbildningsplatser fr.o.m. 2018. Mot bakgrund av att regeringen fortsätter den kraftiga utbyggnaden av yrkeshögskoleplatser ser utskottet inte skäl att vidta ytterligare åtgärder. Utskottet anser vidare att regeringen gör en kraftfull satsning även på folkhögskolorna, där antalet platser på allmän och särskild kurs utökas med motsvarande 5 000 platser, och ser därmed inte skäl att vidta ytterligare åtgärder.

Övriga minskningar eller öknningar av anslag

När det gäller övriga yrkanden om minskningar eller öknningar av anslag som föreslås i motionerna kan utskottet konstatera att utskottet har redovisat regeringens satsningar och reformer ovan under avsnittet Anslag och

bemyndiganden för vuxenutbildningen. Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägda.

Sammanfattning

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden och att avstyrka motionerna 2017/18:2815 yrkande 19, 2017/18:3601 i denna del, 2017/18:3626 yrkande 13, 2017/18:3650 yrkande 16, 2017/18:3683 yrkande 14, 2017/18:3711 i denna del, 2017/18:3759 yrkandena 18 och 25 samt 2017/18:3812 i denna del (se utskottets förslag om anslag inom utgiftsområde 16 i avsnitt 2).

5 Universitet och högskolor

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av inriktningen på regeringens politik inom verksamhetsområdet Universitet och högskolor för budgetåret 2018 samt en närmare redogörelse för budgetpropositionen inom detta område. Sedan följer en beskrivning av de motioner som väckts med anledning av regeringens förslag. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i budgetpropositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 2 Anslag inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Målet för verksamhetsområdet Universitet och högskolor är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt.

Resultaten för verksamhetsområdet sammanfattas nedan för de indikatorer som används för att redovisa resultat inom området (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 155 f.). Utöver indikatorerna som sammanfattas nedan lyfter regeringen i resultatredovisningen även in övriga utvecklingsinsatser och resultat för att bedöma målpuffyllelsen. Regeringen redovisar också övergripande indikatorer för svensk utbildning och universitetsforskning i förhållande till omvärlden i ett inledande avsnitt (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.). Dessa sammanfattas under avsnitt 2 och återges kortfattat i bilaga 6.

Omfattning och kostnader

Totalt fanns det ca 293 900 helårsstudenter 2016 (grundnivå och avancerad nivå). Antalet helårsstudenter minskade något jämfört med tidigare år. Andelen kvinnor uppgick till 60 procent och andelen män till 40 procent. Fördelningen mellan kvinnor och män har varit i stort sett densamma under flera års tid. Antalet doktorander uppgick hösten 2016 till ca 18 010, vilket är 640 färre än föregående höst. Av doktoranderna var 47 procent kvinnor och 53 procent män.

De totala kostnaderna för verksamheten vid statliga universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare uppgick 2016 till 69 miljarder kronor, vilket motsvarar 1,8 procent av Sveriges BNP. Verksamheten omfattar utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå samt forskning. De direkta statliga anslagen till dessa lärosäten uppgick under 2016 till 41,8 miljarder kronor. Utöver de direkta statsanslagen finansierar staten verksamhet vid statliga universitet och högskolor via olika statliga myndigheter, framför allt genom forskningsråden. Sammantaget är 79 procent

av verksamheten vid statliga universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare statligt finansierad.

Resultat

Vad gäller indikatorn *Resultatet av Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar* har regeringen gett myndigheten i uppdrag att vidareutveckla och införa ett nytt nationellt kvalitetssäkringssystem för högskoleutbildning (U2016/01349/UH). Som ett led i metodutvecklingen slutförde myndigheten under våren 2016 pilotutvärderingar av 13 utbildningar på forskarnivå inom samtliga ämnesområden. Elva av utbildningarna fick omdömet hög kvalitet. Hos två av utbildningarna, en i kemi och en i hälsovetenskap, upptäcktes brister i kvaliteten. Inom ramen för det förra nationella kvalitetssäkringssystemet för högskoleutbildning fattade myndigheten mellan 2011 och 2014 beslut om 2 088 utbildningar, varav ca 14 procent fick det högsta omdömet mycket hög kvalitet och 26 procent fick det lägsta omdömet bristande kvalitet. Under 2016 och våren 2017 fattade myndigheten beslut om 105 utbildningar som tidigare fått omdömet bristande kvalitet. Av dessa har 97 utbildningar bedömts uppfylla kvalitetskraven för högskoleutbildning.

Indikatorn *Universitetskanslersämbetets beslut om tillstånd att utfärda examina* beskriver antalet prövningar av tillstånd att utfärda examina som myndigheten har genomfört och antalet tillstånd som har beviljats respektive fått avslag. Under 2016 prövade myndigheten 18 ansökningar om tillstånd att utfärda examina, en minskning med 9 ansökningar från året innan. Av dessa ansökningar beviljades 12, 3 avslogs och 3 fick förlängd prövningstid.

Indikatorn *Andelen disputerade lärare vid universitet och högskolor* beskriver andelen lärare vid universitet och högskolor som är disputerade, dvs. har en doktorsexamen. År 2016 var andelen disputerade lärare 57,7 procent, vilket var en ökning med 4 procentenheter jämfört med för tio år sedan. Av de kvinnliga lärarna var 54,7 procent disputerade lärare. Motsvarande siffra för de manliga lärarna var 60,1 procent.

Indikatorn *Prestationsgrad i utbildning på grundnivå och avancerad nivå* beskriver i vilken omfattning studenterna tar de högskolepoäng de varit registrerade för. Om en student tar alla sina registrerade poäng är prestationsgraden 100 procent. Prestationsgrad är alltså ett genomströmningsmått för högskoleutbildning. Den senaste samlade uppföljningen av prestationsgrad gäller läsåret 2013/14. Prestationsgraden var detta år 82 procent för samtliga helårsstudenter, vilket var 0,8 procentenheter högre än föregående år. Detta innebär att prestationsgraden har ökat under de senaste fyra läsåren. Kvinnorna uppvisade en högre prestationsgrad än männen, 84 procent mot männens 79 procent. Skillnaden i prestationsgrad var också stor mellan olika studieformer. Prestationsgraden för program som leder till en yrkesexamen var 90 procent läsåret 2013/14 och för fristående kurser på distans 53 procent.

Indikatorn *Genomströmning i utbildning på forskarnivå* beskriver nettostudietiden i genomsnitt för en doktorsexamen. Den nominella studietiden för en doktorsexamen är fyra år. De som under 2016 avlade en doktorsexamen hade en genomsnittlig nettostudietid på drygt fyra år. Det innebär att utfallet nästan stämmer med den nominella studietiden för en doktorsexamen. För doktorander som avlade licentiatexamen under samma period uppgick den genomsnittliga nettostudietiden till drygt två och ett halvt år. Under 2016 var bruttostudietiden, dvs. den totala tiden i utbildningen utan hänsyn tagen till aktivitetsgrad, i genomsnitt fem och ett halvt år för doktorsexamen och tre och ett halvt år för licentiatexamen.

Indikatorn *Vetenskaplig produktion* beskriver antalet vetenskapliga artiklar i Sverige och vissa mindre och medelstora europeiska länder samt i Kina, Japan, Sydkorea och vissa större europeiska länder. Resultaten för indikatorn redovisas nedan under avsnitt 6 Forskning, där indikatorn benämns Vetenskapliga artiklar.

Indikatorn *Förmåga att attrahera externa medel för forskning* beskriver lärosätenas tillgång till externa medel. Lärosätenas intäkter för forskning från nationella och internationella forskningsfinansierare uppgick 2016 till 19,0 miljarder kronor, intäkterna från uppdragsforskning och avgifter samt de finansiella intäkterna uppgick till 3,7 miljarder kronor. Jämfört med föregående år var detta en intäktsökning med 0,8 miljarder kronor från nationella och internationella forskningsfinansierare samt en intäktsminskning med 0,1 miljarder kronor från avgifter räknat i 2016 års priser.

Regeringens analys och slutsatser

I resultatanalysen framhåller regeringen att det övergripande målet för verksamhetsområdet under 2016 var att utbildning och forskning vid universitet och högskolor skulle hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt. Regeringen konstaterar att eftersom ett nytt kvalitetssäkringssystem håller på att införas genomfördes inga nya kvalitetsutvärderingar under 2016. Universitetskanslersämbetet har dock fattat beslut om ett antal utbildningar som tidigare har fått omdömet bristande kvalitet. Det stora flertalet av dessa bedöms nu uppfylla kvalitetskraven för högskoleutbildning.

Det andra övergripande målet för verksamhetsområdet var under 2016 att verksamheten skulle bedrivas effektivt. Regeringen konstaterar att prestationsgraden i utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ökat under de senaste åren, vilket tyder på att effektiviteten har ökat. Även genomströmningen i utbildning på forskarnivå är relativt god.

Regeringen framför vidare att målet om att främja hållbar utveckling, internationalisering, jämställdhet och breddad rekrytering är områden som kräver en konstant utveckling. Det saknas i dag en samlad bild av hur utbildning för hållbar utveckling tillämpas, det finns fortfarande mycket att göra för att nå en jämn könsfördelning inom hela högskolan och det är av

största vikt att motverka skillnader i tillgång till utbildning mellan människor med olika bakgrund, men också att säkerställa att utbildning finns tillgänglig i hela landet, t.ex. via distanskurser.

Politikens inriktning

Regeringen anför att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och ett av världens främsta forskningsländer. Regeringens mål är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Därför investerar regeringen i att bygga ett modernt kunskapssamhälle med högklassig forskning och utbildning i hela landet. Den högre utbildningen ska möjliggöra ett livslångt lärande oavsett var man bor i landet och bidra till en hållbar utveckling, näringslivets konkurrenskraft och jämlikhet. Regeringen framhåller vidare att det är viktigt att det finns goda möjligheter att återvända till högskolan eller påbörja en högskoleutbildning senare i livet för att skaffa ny kompetens, fördjupa tidigare kunskap eller specialisera sig. Universitet och högskolor har en viktig uppgift att utbilda både för dagens och för morgondagens arbetsmarknad. Lärosätena har därför, enligt regeringen, ett stort ansvar att se till att utbildningarna vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt att de förnyas, är långsiktigt hållbara och arbetsmarknadsanknutna.

Regeringen framhåller att universitetens och högskolornas styrning behöver utvecklas för att de ska få goda förutsättningar att kunna bedriva en långsiktig verksamhet. En utredning genomför därför en samlad översyn av styrningen, inklusive resurstilldelningen. För att bidra till en fungerande kvalitetssäkring har Universitetskanslersämbetets uppgift utökats till att ansvara för ett sammanhållet system för kvalitetssäkring som omfattar högskolans hela verksamhet, dvs. även forskningen.

Regeringen anför vidare att nyckeln till att förbättra kunskapsresultaten i den svenska skolan är behöriga och kompetenta lärare. Med hänsyn till den stora bristen på lärare och förskollärare genomför regeringen en rad omfattande insatser, t.ex. en utbyggnad av antalet utbildningsplatser och fler vägar in i yrkena. Vidare menar regeringen att tillgången på relevant utbildning är en förutsättning för en hållbar tillväxt och för enskilda individers utveckling. För att fler behöriga sökande ska kunna få plats på högskoleutbildningar föreslår regeringen en utökning av resurserna till högskoleutbildning i hela landet. Regeringen föreslår bl.a. en utbyggnad av flera samhällsviktiga utbildningar.

Regeringen understryker att Sverige och världen står inför flera stora samhällsutmaningar som måste mötas och hanteras för att vi ska kunna utveckla ett modernt välfärdssamhälle. Regeringens ambition är att stärka den fria forskningen samtidigt som forskningspolitiken kopplas till relevanta samhällsutmaningar. I enlighet med propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) föreslår regeringen ökning av de statliga anslagen för forskning. Det är viktigt att

universitetets och högskolors anslag för forskning och utbildning på forskarnivå öka för att de ska få bättre möjligheter att ta ansvar för utvecklingen av den svenska forskningen. I den nämnda forskningspolitiska propositionen 2016 angav regeringen principer för fördelningen av de ökade anslagen. Genom den höjning som nu gäller skapas goda förutsättningar för att bedriva forskning vid alla lärosäten och därmed att stärka forskningsanknytningen i samtliga utbildningar på grundnivå och avancerad nivå.

Anslag och bemyndiganden

2:1 Universitetskanslersämbetet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 144 539 000 kronor till anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 2 134 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning (1,5 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 151 821 000 kronor respektive 154 406 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Universitetskanslersämbetets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås öka med 5 000 000 kronor 2018 till följd av Universitetskanslersämbetets nya uppdrag om en samlad kvalitetssäkring. Anslaget beräknas öka med 10 000 000 kronor 2019 respektive 2020 av samma anledning.

2:2 Universitets- och högskolerådet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 174 578 000 kronor till anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 2 388 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning (1,4 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 177 360 000 kronor respektive 180 402 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Universitets- och högskolerådet ansvarar för bedömning av utländsk utbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå. För att stärka stödet för bedömning av nyanlända elevers tidigare kunskaper och utbildning föreslår regeringen att anslaget ökar med 500 000 kronor 2018.

För att möjliggöra det särskilda informationsuppdrag för att tydliggöra vägarna in i lärar- och förskolläraryrkena som regeringen avser att ge Universitets- och högskolerådet tillsammans med Skolverket föreslår regeringen att anslaget ökar med 4 000 000 kronor 2018.

För att möta det ökade antalet ärenden samt möjliggöra vidareutveckling av myndighetens beredskap och insatser föreslår regeringen att anslaget ökar med 20 902 000 kronor 2018.

Anslaget beräknas öka med 500 000 kronor 2019 respektive 2020 för att stärka stödet för bedömning av nyanlända elevers tidigare kunskaper och utbildning. Anslaget beräknas öka med 4 000 000 kronor 2019 respektive 2020 för att möjliggöra myndighetens uppdrag att tydliggöra vägarna in i lärar- och förskolläraryrkena.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Universitets- och högskolerådet har även intäkter från avgiftsbelagd verksamhet, för bl.a. högskoleprovet. För 2018 beräknas avgiftsintäkterna uppgå till 220 400 000 kronor.

Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 22 037 533 000 kronor till de totalt 30 anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor för budgetåret 2018. Det finns också medel till universitet och högskolor inom anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*, anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*, anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* och anslaget 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet*.

Samtliga ersättningsbelopp för helårsstudenter och helårsprestationer räknas upp med pris- och löneomräkning på 1,84 procent. Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer framgår av propositionen, tabell 10.54 (s. 242).

Ändamål

Anslagen får användas för ersättning till statliga universitet och högskolor för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning.

Regeringens överväganden

Nedan redovisas övergripande regeringens förslag till satsningar med påverkan på universitetens och högskolornas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. De närmare detaljerna redovisas under respektive anslagstexter i budgetpropositionen. För en översikt över förslag till utbyggnad av utbildningar 2018, fördelat på lärosäte, se propositionen, tabell 10.55 (s. 242–243). För en översikt över föreslagen utbyggnad av utbildningar på längre sikt, se tabellerna 9.2–9.4 (s. 208). I härledningstabeller under respektive lärosätes anslag framgår omfattningen av medel till olika satsningar, t.ex. specifika utbyggnader av utbildningar.

Kvalitet och utbud

År 2015 inleddes en kvalitetssatsning om 250 miljoner kronor på lärar- och förskollärarytbildningar och utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap. För att ge förutsättningar för en fortsatt hög kvalitet bör satsningen vara långvarig, och medel bör därför avsättas för detta ändamål även fortsättningsvis.

För att fler behöriga sökande ska kunna få plats på högskoleutbildningar föreslår regeringen en utökning av resurserna till högskoleutbildning i hela landet. Regeringen föreslår att drygt 260 miljoner kronor avsätts för 2018 och beräknar samma summa fr.o.m. 2019, motsvarande drygt 3 200 utbildningsplatser.

Ett större utbud av relevanta sommarkurser ger studenter möjlighet att bedriva effektivare studier. Regeringen föreslår en satsning om 38 miljoner kronor 2018 för att utöka antalet sådana kurser vid elva lärosäten. Därefter beräknas 75 miljoner kronor tillföras för ändamålet, och då kan också fler lärosäten bli aktuella för satsningen.

Fler i förskole- och lärarutbildning

Med anledning av den stora bristen på förskollärare och lärare genomför regeringen en rad insatser för att öka antalet förskollärare och lärare. Sedan 2015 pågår en utbyggnad om 10 400 utbildningsplatser inom förskolläraryt- och lärarutbildningarna. Regeringen föreslår att totalt 4 miljoner kronor respektive 8 miljoner kronor avsätts för projekt som skapar fler vägar in i dessa yrken. Skolverket och Universitets- och högskolerådet föreslås få 8 miljoner kronor för ett särskilt informationsuppdrag om utbildningar till förskollärare och lärare. Flera insatser pågår för att öka antalet behöriga lärare, och regeringen avser att omprioritera ytterligare 90 miljoner 2018 för bl.a. insatserna Vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen (VAL) och särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). För att förbättra förutsättningarna för att rekrytera lärare till kulturskolor föreslår regeringen en permanent satsning på ett kulturskolekliv motsvarande 25 miljoner kronor för 2018.

Särskilda samhällssektorer

Det finns ett stort behov av ingenjörer, och regeringen föreslår därför att 20 miljoner kronor avsätts 2018 för att bygga ut ingenjörsutbildningar. Fullt utbyggd 2023 beräknas satsningen uppgå till ca 160 miljoner kronor, vilket motsvarar 1 600 utbildningsplatser. Regeringen föreslår en satsning på utbildningsplatser särskilt inriktad mot samhällsbyggnadssektorn. För 2018 föreslås ca 14 miljoner kronor avsättas för utbyggnaden. Fullt utbyggd 2023 beräknas satsningen uppgå till ca 112 miljoner kronor, vilket motsvarar ca 1 150 utbildningsplatser.

Läkarutbildningarna behöver byggas ut. Regeringen föreslår att ca 9 miljoner kronor avsätts för ändamålet 2018, vilket motsvarar ca 40 helårsstudenter. Fullt utbyggd 2023 beräknas satsningen omfatta 96 miljoner kronor, motsvarande ca 440 utbildningsplatser.

Sedan 2015 pågår en utbyggnad av utbildningarna till sjuksköterska, barnmorska och specialistsjuksköterska.

Försvvarshögskolans civila utbildningar bör byggas ut. Regeringen föreslår att 5 miljoner kronor avsätts för 2018. Fullt utbyggd 2019 motsvarar satsningen ca 200 utbildningsplatser.

Behovet av teologiskt utbildade med inriktning mot den ortodoxa kyrkan har ökat de senaste åren. Därför föreslås resurserna till Teologiska högskolan i Stockholm öka med knappt 2 miljoner kronor 2018. Fullt utbyggd 2020 motsvarar satsningen ca 100 utbildningsplatser.

Eftersom det råder brist på tolkar i offentlig sektor föreslås Stockholms universitet tillföras 4,2 miljoner kronor under 2018 för tolk- och tolkläraryt utbildning.

Med ett ökat antal nyanlända har efterfrågan på svenska som andraspråk ökat. För att utöka kapaciteten för Nationellt center för svenska som andraspråk föreslås centret förstärkas med 5 miljoner kronor 2018.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Universitet och högskolor har även intäkter från avgiftsbelagd verksamhet. För detaljerade uppgifter hänvisas till redovisningen under anslagstexterna för respektive lärosäte.

Anslag för forskning, konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 15 280 096 000 kronor till de totalt 30 anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor för budgetåret 2018.

Ändamål

De 30 anslagen får användas för ersättning till statliga universitet och högskolor för forskning och utbildning på forskarnivå. Av de totalt 30 anslagen avser anslagen för Stockholms konstnärliga högskola, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan och Kungl. Musikhögskolan i Stockholm konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå.

Regeringens överväganden

För en översikt över ökningen av anslagen för respektive lärosäte hänvisas till propositionen, tabell 9.6 (s. 212). För en översikt över föreslagna och beräknade anslagsökningar för forskning även inom andra utgiftsområden, se propositionen, tabell 9.5 (s. 209). I härledningstabeller under respektive lärosätes anslag framgår om ökningen av medel härrör från satsningar enligt forskningspropositionen 2016 (prop. 2016/17:50).

Regeringen beräknade i budgetpropositionen för 2017 att universitetens och högskolornas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå ska öka med sammanlagt 1 300 miljoner kronor 2018–2020. I den forskningspolitiska propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft från 2016, angav regeringen principer för fördelning av de ökade anslagen. Alla statliga universitet och högskolor samt Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping får anslag för forskning och utbildning på forskarnivå som omfattar minst 12 000 kronor per helårsstudent.

I samma proposition aviserade regeringen också att merparten av nya anslag till forskning och utbildning på forskarnivå ska fördelas utifrån dels de nuvarande två kvalitetsindikatorerna, citeringar och publiceringar respektive externa medel, dels samverkan med det omgivande samhället. I avvaktan på förslag från den pågående Styr- och resursutredningen (dir. 2017:46), som bl.a. ska föreslå hur samverkan med det omgivande samhället ska premieras ekonomiskt, avser regeringen att använda Vinnovas bedömningar av samverkan med det omgivande samhället som grund för tilldelning av en del av de ökade resurserna. Resursfördelningen för 2018 utifrån samverkan kommer därför att göras utifrån den bedömning som Vinnova har gjort av lärosätenas strategier för samverkan. Fördelningen gäller endast de lärosäten som ingår i den kvalitetsbaserade resurstilldelningen.

I 2017 års budgetproposition gjordes ingen omfördelning av de befintliga anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå baserad på citeringar och publiceringar respektive externa medel. Inte heller 2018 görs någon omfördelning av de befintliga anslagen.

I budgetpropositionen för 2018, tabell 9.6 (s. 212) framgår hur ökningen av anslag för forskning och utbildning på forskarnivå fördelar sig på respektive lärosäte, utifrån de olika kvalitetsindikatorerna m.m.

Bemyndigande om medlemskap och medlemsavgift till kunskaps- och innovationsplattform inom mat (KIC Food for Future) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT)

I budgetpropositionen för 2017 beslutade riksdagen om att bemyndiga regeringen att under 2017 besluta om medlemskap i en kunskaps- och innovationsplattform inom mat (KIC Food for Future) under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och att under 2017–2024 för anslaget 2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om en årlig medlemsavgift på högst 500 000 kronor. Lunds universitets ansökan om medlemskap i KIC Food for Future har inte beviljats, och bemyndigandet kommer därmed inte att utnyttjas.

Bemyndigande om bildande av ett holdingbolag knutet till Malmö universitet och kapitaltillskott knutet till bolaget

För att möjliggöra ett ökat nyttiggörande och kommersialisering av forskningsresultat tillkomna vid Malmö universitet samt för att förstärka universitetets samverkan med näringslivet föreslås att regeringen bemyndigas att bilda ett holdingbolag knutet till universitetet. För att kunna bilda bolaget föreslås även inom ramen för bemyndigandet ett kapitaltillskott till bolaget om högst 1 500 000 kronor under 2018.

2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 344 601 000 kronor till anslaget 2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 58 829 000 till följd av pris- och löneomräkning (1,8 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 3 420 525 000 kronor respektive 3 498 407 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till forskning och utbildning på forskarnivå.

Regeringens överväganden

Den föreslagna anslagsnivån består av de förändringar som regeringen anvisar under anslaget i budgetpropositionen. Inom anslaget fördelar regeringen

resurser till Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Teologiska Högskolan Stockholm AB (svb), Akademi för Ledarskap och Teologi, Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska institut, Ericastiftelsen, Ersta Sköndal Bräcke högskola AB, Stiftelsen Rödakorshemmet, Sophiahemmet, Ideell förening, Beckmans skola AB och Newmaninstitutet AB. Dessutom omfattas mervärdesskattekostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. För en översikt av fördelningen per lärosäte hänvisas till propositionen, tabell 10.233 (s. 311).

2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 732 248 000 kronor till anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 10 671 000 till följd av pris- och löneomräkning (1,5 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 1 160 363 000 kronor respektive 1 706 080 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser för högskoleutbildning och forskning inom högskoleområdet. Anslaget får även användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar 2018

Anslaget föreslås öka med 8 000 000 kronor 2018 för finansiering av utveckling av flexibla utbildningsvägar i syfte att skapa fler vägar in i lärar- och förskolläraryrkena.

Anslaget föreslås öka med 4 000 000 kronor 2018 för utveckling av poänggivande kompetensutveckling.

Anslaget föreslås öka med 22 900 000 kronor 2018 för finansiering av kulturskoleklivet.

Anslaget föreslås öka med 5 000 000 kronor 2018 med anledning av satsningen på starkare vetenskaplig grund i skolan som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2016 (prop. 2016/17:50).

Anslaget föreslås öka med 145 000 000 kronor ytterligare 2018 med anledning av den utbyggnad av kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk högskoleutbildning som motsvarar en svensk högskoleutbildning som inleddes 2016.

Anslaget föreslås minska med 45 116 000 kronor 2018 med anledning av att vissa bidrag till organisationer överförs till anslag 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet*.

Anslaget föreslås minska med 15 000 000 kronor 2018 för finansiering av studiemedel för kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning som motsvarar en svensk högskoleutbildning. Behovet av studiemedel påverkas av vilka utbildningar som genomförts inom ramen för satsningen och beräknas därför årligen.

Anslaget föreslås minska med sammanlagt 500 000 000 kronor 2018 då ökningen av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå fördelas i enlighet med de principer som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2016.

Resursfördelning

Regeringen avser att under 2018 inom ramen för anslaget använda drygt 97 000 000 kronor för vidareutbildning av obehöriga lärare och särskild kompletterande pedagogisk utbildning. Regeringen avser även att omprioritera upp till 90 000 000 kronor från kompletterande utbildningar för akademiker med utländsk examen till vidareutbildning av obehöriga lärare och särskild kompletterande pedagogisk utbildning. Av anslaget avses högst 44 900 000 kronor användas för att utveckla den verksamhetsförlagda delen av lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna och högst 12 000 000 kronor för valideringsinsatser i yrkesläraryrkesutbildningen. Av medlen under anslaget avses 10 500 000 kronor användas för stöd till waldorfläraryrkesutbildning.

Av anslaget avses 18 000 000 kronor användas för ett kandidatprogram i teckenspråk och tolkning vid Stockholms universitet.

Av anslaget avses högst 109 000 000 kronor fördelas till universitetens innovationskontor.

Av anslaget avses 30 500 000 kronor användas till en särskild satsning på bedömning av reell kompetens inom högskolan. Av medlen under anslaget beräknas ca 200 000 000 kronor fördelas till insatser för personer med utländsk högskoleutbildning eller en annan utländsk utbildning som motsvarar utbildning enligt högskolelagen. Merparten avser kompletterande utbildningar för personer med avslutad utländsk utbildning enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning.

Av anslaget avses 11 000 000 kronor användas för det s.k. Tekniksprånget. Regeringen avser vidare att under 2018 inom ramen för anslaget ändamål fördela medel till Svenska institutet för informationsinsatser i utlandet och för svenskundervisning i utlandet.

Anslagsförändringar 2019 och framåt

Anslaget beräknas öka med 12 000 000 kronor 2019 och med 12 000 000 kronor 2020 för finansiering av utveckling av flexibla utbildningsvägar i syfte att skapa fler vägar in i lärar- och förskolläraryrkena. Anslaget beräknas öka

med 6 000 000 kronor 2019 för utveckling av poänggivande kompetensutveckling.

Anslaget beräknas öka med 37 000 000 kronor 2019 respektive 2020 med anledning av den satsning på sommarkurser som inleds 2018.

Anslaget beräknas öka med 40 000 000 kronor 2019 och med 40 000 000 kronor 2020 för finansiering av kulturskolelivet.

Anslaget beräknas öka med 250 000 000 kronor ytterligare 2019 och med 550 000 000 kronor ytterligare 2020. Dessa medel avser regeringen att fördela till anslagen för forskning och utbildning på forskarnivå för universitet och högskolor i enlighet med det som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2016. Anslaget beräknas öka med 10 000 000 kronor ytterligare 2019 med anledning av satsningen på starkare vetenskaplig grund i skolan som presenterades i den forskningspolitiska propositionen 2016.

Anslaget beräknas öka med 120 000 000 kronor ytterligare 2019 och med ytterligare 133 000 000 kronor 2020 för att utöka insatserna för personer med utländsk högskoleutbildning. I de beräknade medlen ingår även medel för studiestöd.

Anslaget beräknas minska med 45 867 000 kronor 2019 och med 46 674 000 kronor 2020 med anledning av att vissa bidrag till organisationer överförs till anslag 2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet. Anslaget beräknas minska 2019 med 6 400 000 kronor då satsningen på förinkubation inom upphör. Anslaget beräknas minska 2019 med 31 534 000 kronor när satsningen på särskilda medel för validering inom högskolan som inleddes 2016 upphör. Anslaget beräknas minska 2020 med 150 000 000 kronor för att finansiera förstärkningen av det strategiska forskningsområdet it och mobil kommunikation.

2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 432 125 000 kronor till anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 7 634 000 kronor (1,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 440 897 000 kronor respektive 450 870 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter vid universitet och högskolor för särskilda åtaganden och för utgifter för bidrag till insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Regeringens överväganden

Resursfördelning

För en översikt över fördelningen av anslaget per lärosäte hänvisas till propositionen, tabell 10.238 (s. 319–320). Anslaget föreslås öka med 4 200 000 kronor 2018 för att bygga ut tolk- och tolklärarytbildningar vid Stockholms universitet. För att stärka det nationella centret för svenska som andra språk vid Stockholms universitet föreslås anslaget öka med 5 000 000 kronor 2018.

Som en följd av utbyggnaden av tandläkarutbildningen vid Malmö universitet, dåvarande Malmö högskola, som inleddes 2012 och 2013 föreslås anslaget öka med 696 000 kronor 2018. Som en följd av utbyggnaden av tandläkarutbildningen vid Karolinska institutet som inleddes 2013 föreslås anslaget öka med 1 157 000 kronor. Anslaget föreslås öka med 1 178 000 kronor 2018 för den utbyggnad av tandläkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013.

Anslaget föreslås minska med 5 075 000 kronor 2018 då medel överförs till den nya jämställdhetsmyndigheten för jämställdhetsintegrering.

Regeringen avser att för 2018 fördela medel till ämnesdidaktiska centrum inom naturvetenskap och teknik på samma sätt som under 2017. Regeringen avser att återkomma i frågan om hur medel ska fördelas mellan dessa centrum på längre sikt.

Anslagsförändringar 2019 och framåt

Anslaget beräknas öka med 7 200 000 kronor 2019 och med 9 600 000 kronor 2020 för att möjliggöra en utbyggnad av tolk- och tolklärarytbildningar vid Stockholms universitet.

Anslaget beräknas öka med 5 000 000 kronor från 2019 för att stärka det nationella centret för svenska som andraspråk vid Stockholms universitet.

Anslaget beräknas öka med 5 162 000 kronor 2020 då överföring av medel till den nya jämställdhetsmyndigheten för jämställdhetsintegrering upphör.

Anslaget beräknas öka med 590 000 kronor 2019 med anledning av den utbyggnad av tandläkarutbildningen vid Karolinska institutet som inleddes 2013.

Anslaget beräknas minska med 5 348 000 kronor 2020 som en följd av att satsningen på jämställdhetsintegrering upphör.

2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 583 230 000 kronor till anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 46 447 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning (1,8 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 2 635 887 000 kronor respektive 2 688 315 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag enligt avtal mellan svenska staten och landsting om samarbete om högskoleutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till landsting enligt avtal om samarbete om högskoleutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringens överväganden

Ett avtal om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården, det s.k. ALF-avtalet, slöts under 2014 mellan staten och företrädare för de sju berörda landstingen (Stockholms läns landsting, Uppsala läns landsting, Östergötlands läns landsting, Skåne läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Örebro läns landsting och Västerbottens läns landsting).

Ett avtal om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården slöts 2004 mellan staten, Västra Götalands läns landsting och Västerbottens läns landsting.

Resursfördelning läkarutbildningen

För en översikt per lärosäte över antalet platser på läkarutbildning som omfattas av anslaget, se propositionen, tabell 10.241 (s. 321). För en översikt av fördelningen av anslagsmedel per lärosäte, se propositionen, tabell 10.243 (s. 321).

Anslaget föreslås öka 2018 med 3 032 000 kronor med anledning av den utbyggnad av läkarutbildningen som inleds 2018. Totalt beräknas ökningen när den är fullt utbyggd 2023 omfatta 440 helårsstudenter. Anslaget föreslås öka med 6 088 000 kronor till följd av utbyggnaden av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2019 omfatta 440 helårsstudenter. Anslaget beräknas öka med ytterligare 5 000 000 kronor 2018. I enlighet med avtalet har en omfördelning av medel mellan berörda lärosäten gjorts.

Anslagsförändringar 2019 och framåt

Anslaget beräknas öka med 9 097 000 kronor 2019 och med 15 162 000 kronor 2020 med anledning av den utbyggnad av läkarutbildningen som inleds 2018. Anslaget beräknas öka med 3 094 000 kronor 2019 med anledning av den utbyggnad av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013.

Resursfördelning tandläkarutbildningen

För en översikt per lärosäte över antalet platser på tandläkarutbildning som omfattas av anslaget, se propositionen, tabell 10.242 (s. 321). För en översikt av fördelningen av anslagsmedel per lärosäte, se propositionen, tabell 10.243 (s. 321).

Anslaget föreslås öka med 1 403 000 kronor till följd av utbyggnaden av tandläkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013. Totalt beräknas utbyggnaden när den är fullt utbyggd 2018 uppgå till 145 helårsstudenter.

Anslagsförändring 2019

Anslaget beräknas öka med 476 000 kronor 2019 med anledning av den utbyggnad av tandläkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013.

2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 45 116 000 kronor till anslaget 2:67 *Särskilda bidrag inom högskoleområdet* budgetåret 2018.¹⁰

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 45 867 000 kronor respektive 46 674 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet.

Regeringens överväganden

Av anslaget avses 32 700 000 kronor fördelas för insatser för att stärka studentinflytandet. Regeringen avser vidare att under 2018 inom ramen för anslagets ändamål fördela medel under anslaget genom att bl.a. lämna bidrag till Svenska Studenthemmet i Paris och vissa stipendier.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en

¹⁰ Anslaget är nytt. Medel är överförda från anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*.

minskning på vissa av anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå med totalt 274 084 000 kronor. Dessutom föreslås en minskning på vissa av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå med totalt 46 607 000 kronor, och en höjning av samma anslag med totalt 11 700 000 kronor. För anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* föreslås en minskning i förhållande till regeringens förslag med 41 673 000 kronor.

Motionärerna föreslår en ökad anslagsnivå med 397 100 000 kronor för anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* och en höjning av anslagsnivån på anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* med 5 075 000 kronor för att stärka kvaliteten på högskoleutbildningar och öka den lärarledda undervisningstiden på lärarutbildningen. Motionärerna behandlar även satsningar om högre kvalitet och ökad lärarledd undervisningstid i yrkandena 7 och 8. I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 17 finns en liknande begäran om en ökning av undervisningstiden på lärarutbildningen.

I kommittémotion 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en omfördelning inom anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* till modellen Teach for Sweden. På så sätt stärks möjligheten för studenter som inte valt lärarutbildningen att senare ta sig in i läraryrket och få fler som lämnat yrket att komma tillbaka, enligt motionärerna. En liknande begäran finns i partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21.

I kommittémotion 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås en satsning för att stärka kvaliteten i forskningen på landets universitet och högskolor. Motionärerna behandlar denna satsning även i yrkande 9.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2017/18:2794 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) i denna del föreslås en minskning av anslagen 2:54 *Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå* med 9 000 000 kronor och 2:58 *Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå* med 10 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även medel på ett annat anslag för satsningar relaterade till högskola och forskning, inklusive nationella prov på lärarutbildningen samt inträdesprov och lämplighetstest för sökande till lärarutbildningen.

I kommittémotion 2017/18:909 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att begreppet konstnärlig forskning ska avskaffas och att anslaget för detta ska föras in i högskolornas basanslag. I yrkande 1 anges att basanslagen till forskningen inom högskolorna ska ökas och att motsvarande summa för strategisk forskning ska dras ned.

I kommittémotion 2017/18:911 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 1 förespråkas att anslagen till den högre utbildningen ökas för att öka kvaliteten

på undervisningen, framför allt inom områdena naturvetenskap och teknik. I samma motion yrkande 7 föreslås att akademiker med naturvetenskaplig examen ska erbjudas två terminers betald pedagogisk utbildning för att bli behöriga gymnasielärare. I yrkande 5 föreslås vidare att produktivitetsavdraget inom högskoleväsendet avskaffas.

I kommittémotion 2017/18:900 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 5 anges att insatserna inom naturvetenskapliga ämnen inom utbildningsväsendet bör intensifieras. I yrkande 6 framförs att det behövs mer riktade satsningar för att utbilda fler ingenjörer.

I kommittémotion 2017/18:931 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 4 förespråkas att medel riktas till metallurgiforskning.

Centerpartiet

I kommittémotion 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning på anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med 4 720 000 kronor till följd av att regeringens förslag om en informationsinsats för att tydliggöra vägarna in i lärar- och förskolläraryrkena avvisas. Centerpartiet föreslår även en minskning av vissa av anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå med totalt 219 984 000 kronor, till viss del beroende på att Centerpartiet motsätter sig regeringens förslag om att bygga ut lärarutbildningen. Centerpartiet föreslår vidare en minskning av vissa av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå med 80 500 000 kronor. För anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning med 22 104 000 kronor. På anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning om 13 930 000 kronor.

Centerpartiet föreslår vidare en ökning i förhållande till regeringens förslag på anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 6 800 000 kronor till följd av en satsning på kompletterande utbildningar. Frågan om kompletterande utbildningar behandlas även i partimotion 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 30.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 1 framförs vidare att en översyn av lärarutbildningen bör göras och fler vägar in till läraryrket bör skapas, genom möjligheten till fristående lärarutbildning, snabbare validering av kunskap och fler kompletterande pedagogiska utbildningar.

En ökning i förhållande till regeringens satsning föreslås även på anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* med 2 785 000 kronor till följd av att regeringens förslag om att flytta pengar till Jämställdhetsmyndigheten avvisas.

Centerpartiet föreslår vidare en lägre uppräkningstakt för pris- och löneomräkning som påverkar anslagen 2:1–2:66.

Liberalerna

I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en ökning på anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* med 4 000 000 kronor till följd av en satsning på deltagande i OECD-projektet Higher Education System Performance, med syfte att jämföra olika länders högskoleutbildningar. Motionärerna föreslår en minskning av anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med 5 000 000 kronor. Motionärerna föreslår vidare en höjning av vissa av anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 163 000 000 kronor och en minskning av vissa av anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå med totalt 557 000 000 kronor. Vidare föreslår motionärerna en minskning av vissa av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå med totalt 422 000 000 kronor. Liberalerna motsätter sig en allmän utbyggnad av antalet högskoleplatser då man anser att kvaliteten på de nuvarande utbildningarna måste höjas först. Vidare menar motionärerna att ämneslärarutbildningarna ska koncentreras till färre orter. Liberalerna vill satsa ytterligare medel till Tolks- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet. Motionärerna avvisar regeringens förslag om forskning till förmån för en egen satsning.

I partimotion 2017/18:474 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 understryks att en utbyggnad av utbildningsplatser till högre utbildning aldrig får ske på bekostnad av kvaliteten i undervisningen. En kvalitetssatsning bör göras på framför allt på humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar, genom en höjd ersättningsnivå per student. I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en minskning på anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* med 60 000 000 kronor. I förhållande till regeringens förslag föreslår motionärerna en ökning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 198 000 000 kronor med anledning av en satsning på kompletterande pedagogisk utbildning enligt modellen Teach for Sweden och en satsning på fler sommarkurser samt en ökning av anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* med 4 000 000 kronor. För anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* föreslår motionärerna en minskning i förhållande till regeringens förslag med 12 000 000 kronor.

I partimotion 2017/18:474 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 framförs att kvalitet bör premieras i den högre utbildningen och att omfördelningsmodellen för nya resurser bör utvecklas för att ännu starkare premiera kvalitet samt att alla statliga lärosäten ska konkurrera i samma grupp vid omfördelningen. I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslår motionärerna att pris- och löneomräkningen justeras ned med 20 procent. I denna del påverkas anslagen 2:1–2:29, 2:31–2:33, 2:35, 2:39, 2:41, 2:43, 2:45, 2:47, 2:49, 2:51, 2:53, 2:57, 2:59, 2:63, 2:65 och 2:66.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av vissa av anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå med totalt 116 000 000 kronor och en minskning av vissa av anslagen till forskning och utbildning på forskarnivå med 77 000 000 kronor. Kristdemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslagen 2:1 *Universitetskanslersämbetet* med 1 000 000 kronor och 2:2 *Universitets- och högskolerådet* med 1 000 000 kronor. Motionärerna föreslår även en minskning i förhållande till regeringens förslag på anslagen 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* med 18 000 000 kronor, 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* med 246 000 000 kronor och 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* med 14 000 000 kronor. Kristdemokraterna föreslår i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 191 000 000 kronor. I yrkande 47 föreslås resurser för nya utbildningsplatser för lärare, sjuksköterskor och barnmorskor. I partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 30 finns ett liknande förslag om fler utbildningsplatser för vårdyrken.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna en nedjustering av anslagen till de myndigheter som tillämpar pris- och löneomräkning (PLO). Justeringen beräknas som en 30-procentig minskning av PLO-uppräknningen.

Utskottets ställningstagande

Sverige ska vara en ledande kunskapsnation när det gäller utbildning, forskning och innovation. Genom utbildnings- och forskningspolitiken lägger vi grunden för en god samhällsutveckling och en fortsatt utveckling av den svenska modellen. Utbildning och bildning ger kunskaper och perspektiv som möjliggör personlig utveckling och skapar förutsättningar för ett aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle. Investeringar i utbildning säkerställer kompetensförsörjningen i privat och offentlig sektor.

Läroutbildning

Ett flertal yrkanden rör frågor om läroutbildningen och dess kvalitet i olika avseenden.

Läroutbildningen förändrades 2011 genom att fyra nya examina ersatte den tidigare läroexamen, nämligen förskolläroexamen, grundläroexamen, ämnesläroexamen och yrkesläroexamen. Ett par av dessa examina har i sin tur olika inriktningar. Fortfarande har de flesta som nu examineras från en läroutbildning den examen (läroexamen) som infördes 2001, men antalet examinerade med de nya examina ökar successivt. Inom ramen för den nya

lärarutbildningen har det hittills framför allt utfärdats förskolläraexamen och grundläraexamen med inriktning mot fritidshem, i och med att dessa utbildningar är något kortare än de andra. Läro- och lärutbildning finns på sammanlagt 28 av Sveriges lärosäten. Många av dem ger flera av de olika lärarexamina, medan vissa bara ger någon enstaka. Nästan alla dessa lärosäten ger ämnesläraexamen, och det är vanligt att de lärosäten som bara ger någon enstaka lärarexamen ger just denna (Årsrapport 2017, UKÄ).

När det gäller frågan om kvalitet kan utskottet upplysa om att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i kommande utbildningsutvärderingar (en av de fyra komponenterna i det nya kvalitetssäkringssystemet) har getts i uppdrag att prioritera att granska utbildningar som leder till legitimation. Samtliga läro- och lärutbildningar ska därför granskas under den kommande sexårsperioden. UKÄ har under 2016–2017 genomfört en pilotutvärdering där sammanlagt åtta läro- och lärutbildningar har ingått, två förskollärautbildningar och sex grundläro- och lärutbildningar. De ordinarie utvärderingarna av förskollära- och grundläro- och lärutbildningarna startar under våren 2018, och under hösten 2018 påbörjas utvärderingen av ämnesläro- och lärutbildningarna.

Utskottet vill även påminna om den insats som pågår med syftet att ytterligare höja kvaliteten inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) i läro- och förskollärautbildningarna, i form av en femårig försöksverksamhet med övningsförskolor och övningskolor. Upplägget innebär att VFU:n på förskollära- och läro- och lärutbildningar koncentreras till färre skolor med fler utbildade handledare. I slutet av 2017 ska UKÄ lämna en delrapport till regeringen som redovisar resultat från den första etappen.

Utskottet vill vidare påpeka att det sedan 2015 pågår en kvalitetssatsning på läro- och förskollärautbildningar och utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap, och att regeringen i årets budgetproposition föreslår att medel avsätts för denna satsning även fortsättningsvis. I sammanhanget kan nämnas den pågående översyn av universitetens och högskolornas styrning som omfattar frågan om resurstilldelning (dir. 2017:46). Utskottet vill även uppmärksamma flera pågående satsningar som är inriktade på bl.a. läro- och förskollärautbildningarna. En försöksverksamhet pågår med samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktisk forskning, och den ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i läro- och förskollärautbildningarna och i skolväsendet (regeringsbeslut den 9 mars 2017). Även den näraliggande utredningen om hur universitet och högskolor som bedriver läro- och förskollärautbildningar och huvudmän inom skolväsendet kan skapa långsiktig samverkan kring praktisk forskning (dir. 2017:27) syftar bl.a. till att utveckla läro- och förskollärautbildningen.

Utskottet konstaterar att regeringen på flera sätt arbetar med frågan om läraryrket, inklusive hur läro- och lärutbildningen kan utvecklas och förbättras, och att ytterligare resurser avsätts i detta syfte. Utskottet anser att det utvecklingsarbete som pågår och kommande utbildningsutvärderingar från det

nya kvalitetssäkringssystemet ska avvaktas och ser därför inga skäl att tillstyrka motionsyrkanden i denna fråga.

Kompletterande utbildning och fler vägar in i läraryrket

Ett antal yrkanden rör frågor om kompletterande utbildning och fler vägar in i läraryrket.

Utskottet vill påminna om att det sedan 2015 pågår en utbyggnad av utbildningsplatserna inom förskolläraryrket och lärarutbildningarna med 10 400 platser. Utskottet noterar även att regeringen i budgetpropositionen för 2018 avsätter medel för projekt som syftar till att skapa fler vägar in i yrkena och flexibla utbildningsvägar för dem som har tidigare studier och erfarenheter med fler kompletterande utbildningar, utbildning i modulform, och gemensamma former för validering. Skolverket och Universitets- och högskolerådet tillförs också medel för att kunna bedriva informations- och kampanjinsatser om vägar till lärar- och förskolläraryrkena.

I dag har 28 lärosäten examenstillstånd för någon eller några lärar- eller förskolläraexamina. Utbildningarna kan erbjudas i olika studietakt och studieform inom ramen för olika typer av utbildningsinsatser för lärare och blivande lärare, t.ex. Lärarlyftet, Vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen (VAL) och Utländska lärares och förskollärares vidareutbildning (ULV). Insatser pågår också för att få fler behöriga lärare, genom t.ex. VAL och en försöksverksamhet med särskild kompletterande utbildning vid ett antal lärosäten, bl.a. i samarbete med organisationen Teach for Sweden. Regeringen satsar nu ytterligare resurser på fortbildning av lärare.

När det gäller yrkandet om betald pedagogisk utbildning kan utskottet upplysa om att en student vid en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som leder till en ämneslärarexamen inom matematik, biologi, fysik, kemi, naturvetenskap eller teknik har rätt till studiemedel med den högre bidragsnivån, 1 657 kronor per vecka. Vidare finns den pågående satsningen KPU för forskarutbildade, där utbildningen vänder sig till personer med forskarexamen, i första hand inom matematik, biologi, kemi, fysik eller teknik. Studenterna läser 90 högskolepoäng på ett år, mot normala 60, och får ett skattepliktigt utbildningsbidrag på 25 000 kronor i månaden. Utbildningen ges på distans vid Karlstads universitet och Umeå universitet, samt i samarbete mellan Stockholms universitet och Kungl. Tekniska högskolan.

Utskottet välkomnar regeringens förslag i budgetpropositionen för 2018 om fortsatt utbyggnad av utbildningar till lärare och förskollärare och olika insatser för att få fler behöriga lärare. Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag sammantaget att omfattande satsningar görs för att på olika sätt stimulera intresset för att bli lärare och för att verksamma lärare ska kunna ta examen och bli behöriga. Enligt utskottet finns det redan i dag möjligheter till ekonomiska bidrag och stöd för kompletterande utbildningar inom naturvetenskap och teknik som ligger i linje med motionärernas yrkande.

Utskottet ser inget behov av ytterligare åtgärder från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena.

Kvalitet och övrig resursfördelning

Ett antal yrkanden berör fördelningen av medel till lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå liksom fördelningen av medel till lärosätenas anslag för forskning och utbildning på forskarnivå, utifrån kvalitet och särskilda områden.

Utskottet vill i det sammanhanget påminna om den pågående utredningen Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten (dir. 2017:46) där utredaren ska göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning, inklusive resurstilldelning. Utredaren ska bl.a. föreslå hur styrningen bör utformas för att säkerställa att riksdagens och regeringens mål får genomslag i verksamheten på ett ändamålsenligt sätt och hur ansvaret för dimensioneringen av utbildningsutbudet ska fördelas mellan regeringen och lärosätena för att säkerställa kompetensförsörjningen och andra samhällsbehov. När det gäller frågan om resursfördelning ska utredaren föreslå på vilket sätt anslag för utbildning och forskning bör tilldelas så att lärosätena får förutsättningar att bedriva långsiktig verksamhet, kan nå målen för utbildning och forskning samt uppnå högsta möjliga kvalitet. Vidare ska utredaren bedöma om dagens användningsområden för direkta forskningsanslag respektive externa forskningsmedel är ändamålsenliga, och föreslå hur samverkan med det omgivande samhället kan premieras ekonomiskt. Uppdraget ska redovisas senast den 3 december 2018.

När det gäller motionsyrkanden om att avsätta medel för utbildningsplatser för läkare, sjuksköterskor och barnmorskor vill utskottet uppmärksamma att det sedan 2015 pågår en utbyggnad av utbildningarna till sjuksköterska, barnmorska och specialistsjuksköterska. Regeringen föreslår i årets budgetproposition även ytterligare resurser för utbyggnad av läkarutbildningarna.

När det gäller motionsyrkanden om ingenjörer kan utskottet konstatera att regeringen i budgetpropositionen föreslår att medel avsätts för att bygga ut ingenjörsutbildningar och även en satsning på utbildningsplatser särskilt inriktade mot samhällsbyggnadssektorn.

Utskottet anser att regeringens fördelning av medel till lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt anslag för forskning och utbildning på forskarnivå är väl avvägd. Utskottet anser också att resultat från den pågående utredningen om ett nytt system för styrning och resurstilldelning bör inväntas. Motionsyrkanden om fördelningen av medel till lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och till deras anslag för forskning och utbildning på forskarnivå avstyrks därmed.

Övriga minskningar av anslag

När det gäller övriga yrkanden om minskningar av anslag som föreslås i motionerna hänvisar utskottet till redovisningen av regeringens satsningar och reformer ovan under avsnittet Anslag och bemyndiganden för universitet och högskolor. Utskottet finner sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägda.

Sammanfattning

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden samt avstyrka motionerna 2017/18:474 (L) yrkandena 2 och 8, 2017/18:900 (SD) yrkandena 5 och 6, 2017/18:909 (SD) yrkandena 1 och 7, 2017/18:911 (SD) yrkandena 1, 5 och 7, 2017/18:931 (SD) yrkande 4, 2017/18:2794 (SD) i denna del, 2017/18:3567 (M) yrkandena 17 och 21, 2017/18:3601 (KD) yrkande 1 i denna del och yrkande 47, 2017/18:3683 (C) yrkande 30, 2017/18:3711 (C) i denna del, 2017/18:3750 (KD) yrkande 30, 2017/18:3759 (C) yrkande 1, 2017/18:3812 (L) i denna del, 2017/18:3857 (M) yrkande 1 i denna del och yrkandena 7–9 (se utskottets förslag om anslag inom utgiftsområde 16 i avsnitt 2).

6 Forskning

Inledning

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av inriktningen på regeringens politik inom verksamhetsområdet Forskning för budgetåret 2018 och en närmare redogörelse för propositionen inom detta område. Sedan följer en beskrivning av de motioner som väckts med anledning av regeringens förslag. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i propositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 2 Anslag inom utgiftsområde 16).

Resultat

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Målet för verksamhetsområdet Forskning är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

Resultaten för verksamhetsområdet Forskning sammanfattas nedan för de indikatorer som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 173 f.). Utöver indikatorerna som sammanfattas nedan lyfter regeringen i resultatredovisningen även in övriga

utvecklingsinsatser och resultat för att bedöma måluppfyllelsen. Regeringen redovisar också övergripande indikatorer för svensk utbildning och universitetsforskning i förhållande till omvärlden i ett inledande avsnitt (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.), som sammanfattas under avsnitt 2 och återges kortfattat i bilaga 6.

Omfattning och kostnader

Det svenska nationella målet för forskning och utveckling (FoU) är att de totala investeringarna i FoU ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP 2020 (prop. 2010/11:100). År 2000 uppställdes målet inom EU att de samlade privata och offentliga investeringarna i FoU skulle uppgå till 3 procent av BNP 2010. Flera länder inom EU har ökat sina avsättningar till FoU till följd av detta och uppnår därmed målet. Målsättningen att fler länder ska uppnå målet till 2020 kvarstår. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) beräknas de statliga anslag som investeras i FoU uppgå till 36,7 miljarder kronor 2017, vilket är en ökning med 2,3 miljarder kronor jämfört med 2016. FoU-medlen i statens budget 2017 beräknas därmed av SCB motsvara drygt 0,80 procent av BNP.

Av de totala FoU-medlen 2017 om 36,7 miljarder kronor tilldelades universitet och högskolor 17,4 miljarder kronor som direkta forskningsanslag. De fyra myndigheterna med särskilda uppgifter att finansiera FoU, dvs. Vetenskapsrådet, Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) beräknas fördela 10,6 miljarder kronor under 2017. Försvarsmyndigheterna avsätter 1,1 miljard kronor för FoU, till Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida) används 941 miljoner kronor för FoU och till Statens energimyndighet för energiforskning avsätts 1,4 miljarder kronor. Övriga myndigheters finansiering beräknas uppgå till 5,3 miljarder kronor. Detta motsvarar 14,4 procent av statens budgetmedel för FoU.

Förutom de medel som är avsatta till FoU i statens budget beräknas investeringar i FoU under 2017 göras med 1,65 miljarder kronor från de forskningsstiftelser som bildades med löntagarfondsmedlen. Inom kommuner och landsting avsattes 2015 sammantaget 2,29 miljarder kronor för FoU. Bidragen från EU:s forskningsmedel beräknades 2016 uppgå till 2,3 miljarder kronor. Sammantaget uppskattas statens investeringar och övriga offentliga investeringar i FoU uppgå till 42,9 miljarder kronor 2017, utifrån antagandet att avsättningarna inom kommuner och landsting har varit konstanta sedan 2015 och medlen från EU sedan 2016. Det motsvarar en andel av BNP på ca 0,98 procent, vilket kan jämföras med 2015 och 2016 då statens investeringar och övriga offentliga investeringar i FoU uppgick till 0,94 procent respektive 0,95 procent.

Det svenska näringslivet är ett av de mest FoU-intensiva i världen. SCB uppskattar att företagens investeringar i FoU uppgick till 95,6 miljarder kronor 2015, vilket är en ökning med 9,6 miljarder kronor sedan 2013. Företagens

investeringar i FoU motsvarade 2015 en andel på 2,3 procent av BNP. Tillsammans med offentliga avsättningar på 0,94 procent 2015 avsattes därmed ca 3,24 procent av BNP på FoU 2015.

Resultat

Indikatorn *Vetenskapliga artiklar* beskriver antalet vetenskapliga artiklar från Sverige, vissa mindre, medelstora och större europeiska länder och från USA, Kina, Japan och Sydkorea. Antalet vetenskapliga artiklar per land är ett mått på omfattningen av den forskning som bedrivs i ett land och på den vetenskapliga produktiviteten. Sverige, Danmark och Schweiz är de tre länder i världen som producerar flest artiklar per capita. Svenska forskare publicerade ca 15 600 artiklar (fraktionerat¹¹) 2016. Forskare i Danmark publicerade ca 10 900 artiklar och forskare i Schweiz ca 15 700 artiklar med samma mått. Från Schweiz publiceras därmed fler artiklar än från Sverige trots att det är ett mindre land. Den svenska produktionen av vetenskapliga artiklar har ökat med 40 procent sedan 2000, medan den från Schweiz har ökat med 60 procent och från Danmark med 97 procent. Den största ökningen av vetenskaplig produktion har skett i Asien. Kina har tiofaldigt sin publicering av vetenskapliga artiklar sedan 2000, och Sydkorea har fyrfaldigt sin produktion under samma period. Kina är nu, efter USA, med 311 000 fraktionerade artiklar per år, världens näst största producent av vetenskapliga artiklar. Därefter följer Storbritannien, Tyskland och Japan.

Indikatorn *Andelen artiklar som tillhör de 10 procent högst citerade inom sina områden* beskriver vilken påverkan ett arbete har på vetenskapen och brukar generellt användas som ett mått på forskningens kvalitet. Under de senaste tio åren har andelen av sådana högciterade artiklar varit ca 11 procent i Sverige och har legat konstant sedan 2000, dvs. högre än världsgenomsnittet som är 10 procent. Detta är i nivå med Belgien, Frankrike och Tyskland, men lägre än för Schweiz (14 procent), Singapore (16 procent), Nederländerna (14 procent), Storbritannien (14 procent), USA (14 procent), Australien (12 procent) och Danmark (13 procent). De områden där Sverige har störst andel publikationer bland de 10 procenten högst citerade är agronomi med 15 procent följt av medicin med 12 procent.

Regeringens analys och slutsatser

Av regeringens resultatanalys framgår att i takt med den ökade finansieringen har antalet publicerade artiklar från Sverige ökat, men ökningen per capita har varit större i flera andra länder. Schweiz, med en högre publicering per capita, ökar mer med motsvarande finansiering. Även från Danmark kommer fler artiklar per capita än från Sverige, med motsvarande finansiering. Regeringen framhåller att i förhållande till de offentliga anvisade medlen är antalet artiklar

¹¹ En artikel med t.ex. två författare räknas som en halv för vardera författare.

ändå jämförelsevis högt i Sverige och något högre än exempelvis Finland, Nederländerna och Norge.

Regeringen redogör för att när vetenskapligt genomslag mäts som andelen artiklar som tillhör de 10 procenten högst citerade är Sverige ett av de 15 länder som presterat högst, med 11 procent 2016. Jämförbara länder presterar generellt bättre än Sverige. Danmark och Schweiz, som båda avsätter ungefär samma resurser som Sverige mätt per capita, uppnådde 13 procent respektive 14 procent 2016. Regeringen redogör vidare för att andelen högst citerade artiklar i Sverige har varit konstant i över tio år, trots att finansieringen har ökat kraftigt under denna tid. Regeringen konstaterar därmed att trots den ökade finansieringen har Sverige inte lyckats öka svensk forsknings genomslag mätt som andel högst citerade artiklar.

Politikens inriktning

Regeringen anför att Sverige behöver göra strategiska satsningar på forskningsområden för att möta de utmaningar som samhället står inför. Prioriterade globala samhällsutmaningar är klimat och miljö, hälsa och livsvetenskap samt en ökad digitalisering. Nationellt står Sverige även inför flera stora utmaningar som att skapa ett säkert, inkluderande och hållbart samhälle, att förbättra kunskapsresultaten i den svenska skolan och övriga utbildningssystem samt att utveckla välfärd och hållbart arbetsliv utifrån den demografiska utvecklingen. I forskningspropositionen 2016 (prop. 2016/17:50) presenterade regeringen sin syn på forskningspolitikens inriktning i ett tioårigt perspektiv, med särskilt fokus på satsningar 2017–2020. Forskningsområden som särskilt lyftes fram var bl.a. biobanker och registerdata, klinisk forskning, antibiotikaresistens, migration och integration, forskning inom humaniora och samhällsvetenskap samt ökad kvalitet i skolan med forskarskolor. I enlighet med denna proposition föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2018 att de statliga anslagen för forskning ökas med 1 100 miljoner kronor 2018 till totalt 1 490 miljoner kronor för strategiska satsningar för att möta samhällsutmaningar. När det gäller beskrivningar av forskningssatsningar i fråga om Vinnova och RISE, se utgiftsområde 24, satsningar i fråga om Formas, se utgiftsområde 20 och satsningar i fråga om Forte, se utgiftsområde 9. Satsningar på forskning inom energiområdet beskrivs inom utgiftsområde 21.

Regeringen understryker vidare att rymdverksamhet är av strategisk betydelse för samhället. Forskning baserad på satellitdata är avgörande för att förstå och hantera den globala klimat- och miljöutmaningen. De senaste årens utveckling har aktualiserat behovet av att även hantera de utrikes-, försvars- och säkerhetspolitiska aspekterna inom rymdverksamheten. Regeringen föreslår därför en satsning på forskning om rymdverksamheten.

Regeringen framhåller att det är viktigt att forskningsinfrastruktur nyttjas av många olika aktörer i olika konstellationer och attraherar nya aktörer i systemet. Den forskningsinfrastruktur som byggs upp i Sverige ska nyttjas på

ett tillväxtfrämjande och effektivt sätt som gynnar alla samverkande parter. För att få en ökad utväxling av befintlig forskningsinfrastruktur behöver den därför i högre grad tillgängliggöras för forskare från näringsliv, offentlig sektor och andra länder, enligt regeringen.

Anslag och bemyndiganden

3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 6 007 846 000 kronor till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 6 053 846 000 kronor respektive 6 048 346 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd för forskning och forskningsinformation. Anslaget får även användas för utgifter för forskningsinfrastrukturer, internationellt forskningssamarbete, utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Anslaget får även användas för bidrag till ett konsortium för konstruktionen och driften av European Spallation Source ESS, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringens överväganden

Resursfördelning

I enlighet med vad som presenterades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) ökar anslaget med 175 000 000 kronor 2018. Inom ramen för denna ökning föreslår regeringen en satsning på 55 000 000 kronor för att möta hälsoutmaningen där 30 000 000 kronor avsätts för biobanker och register, 5 000 000 kronor för klinisk forskning och 20 000 000 kronor för forskning om antibiotikaresistens. Vidare föreslår regeringen en satsning på 60 000 000 kronor för hållbart samhällsbyggande där 10 000 000 kronor avsätts för forskning om migration och integration, 40 000 000 kronor för forskning inom områdena humaniora och samhällsvetenskap och 10 000 000 kronor för forskning om jämlika villkor. Regeringen föreslår en satsning på 20 000 000 kronor för att möta digitaliseringsutmaningen och stöd till datadriven forskning, 30 000 000 kronor för ökat nyttjande av forskningsinfrastrukturer samt 10 000 000 kronor för forskarskolor.

Anslaget föreslås minska med 55 000 000 kronor 2018 till följd av en minskning av satsningen för internationell rekrytering av framstående forskare (bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90). Vidare föreslår regeringen att anslaget minskar med 50 000 000 kronor 2018 för att finansiera ökade utgifter till följd av valutakursförluster inom anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer*.

Anslagsförändringar 2019 och framåt

För 2019 beräknar regeringen att anslaget ökar med 60 000 000 kronor i enlighet med vad som presenterades i ovanstående proposition. Inom ramen för denna ökning beräknar regeringen en ökning på 20 000 000 kronor för att möta hälsoutmaningen där 10 000 000 kronor avsätts för biobanker och register, 5 000 000 kronor för klinisk forskning och 5 000 000 kronor för forskning om antibiotikaresistens. Regeringen beräknar en ökning på 10 000 000 kronor för forskning om migration och integration, en ökning på 20 000 000 kronor till stöd för datadriven forskning och en ökning på 10 000 000 kronor för ökat nyttjande av forskningsinfrastrukturer.

För 2020 beräknar regeringen att 10 000 000 kronor satsas på forskning om biobanker och register, 5 000 000 kronor på klinisk forskning, 20 000 000 kronor på forskning inom området humaniora och samhällsvetenskap, 10 000 000 kronor på forskning om jämlika villkor samt 70 000 000 kronor på forskarskolor.

Anslaget beräknas minska med 14 000 000 kronor 2019 till följd av att satsningen på fördjupad vetenskaplig eller teknisk verifiering (proof-of-concept), som presenterades i budgetpropositionen för 2016, avslutas. Vidare beräknas att anslaget minskar med 120 500 000 kronor i fråga om strategiska forskningsområden. Sammantaget beräknar regeringen att anslaget minskar med 5 500 000 kronor 2020 jämfört med 2019.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För en översikt över omfattningen av anslagets beställningsbemyndigande hänvisas till propositionen, tabell 10.248 (s. 324).

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 för anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 17 940 000 000 kronor 2019–2028.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet vanligen bedrivs i form av fleråriga projekt. De medel som Vetenskapsrådet fördelar för vetenskaplig utrustning är också långsiktiga, eftersom rådet åtar sig att under flera år betala amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen. Vidare tillkommer de åtaganden som följer av inrättandet av konsortiet för europeisk forskningsinfrastruktur, European Spallation Source ERIC (ESS). Konstruktionen av ESS har beräknats kosta drygt 1,8 miljarder euro för perioden 2013–2025. Sveriges andel är 35 procent av den totala kostnaden, motsvarande ca 5,8 miljarder

kronor i 2013 års priser. Fram t.o.m. 2017 har Sverige betalat knappt 4 miljarder kronor för konstruktionen, varav knappt 2,6 miljarder kronor från Vetenskapsrådets forskningsanslag, ca 0,6 miljarder kronor från Lunds universitets forskningsanslag samt 0,8 miljarder kronor från Skåne läns landsting (Region Skåne).

I budgetpropositionen för 2016 informerade regeringen om att det kunde bli aktuellt med ytterligare kostnader för byggnationen av ESS i och med att de totala kostnaderna för fastigheterna till ESS tidigare endast har varit preliminära (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16). Efter att ESS nu har slutit ett avtal med Skanska om den slutliga kostnaden för fastigheterna beräknas de totala kostnaderna öka med ca 1,33 miljarder kronor. De tillkommande kostnaderna bör fördelas mellan värdländerna Sverige och Danmark enligt de tidigare ägarandelarna i ESS AB, vilket innebär att Sverige svarar för 73,7 procent och Danmark för 26,3 procent. Danmarks folketing har beslutat i enlighet med denna ordning. På grund av de ökade kostnaderna för fastigheterna innebär detta för Sveriges del att kostnaderna ökar med 980 miljoner kronor utöver de tidigare beräknade totala kostnaderna för ESS på ca 5,8 miljarder kronor. De tillkommande kostnaderna för Sveriges del bedöms kunna finansieras inom ramen för Vetenskapsrådets forskningsanslag.

Bemyndigande om bidrag till European Spallation Source ERIC (ESS)

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 för anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag på högst 600 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS).

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att konstruktionen av ESS påbörjades under hösten 2014 och att anläggningen beräknas stå helt färdig 2025. Enligt vad som presenterades i tidigare forskningspropositioner (prop. 2008/09:50 och prop. 2012/13:30) anvisades Vetenskapsrådet 150 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010, och ytterligare 200 miljoner kronor per år anvisades fr.o.m. 2015 för att finansiera ESS. Vidare överfördes 70 miljoner kronor fr.o.m. 2015 och ytterligare 60 miljoner kronor fr.o.m. 2017 till Vetenskapsrådets forskningsanslag för finansieringen av ESS.

Bemyndigande om beslut om medlemskap och avgift för medlemskap i ERIC-konsortium

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 för anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. ERIC-konsortier: European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRIS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och European Research

Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en medlemsavgift på högst 3 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDA-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHAREERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESS-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 7 750 000 kronor.

Som skäl för sitt förslag anger regeringen att för att underlätta för forskare att samarbeta med andra forskare i olika länder inom forskningsinfrastrukturer har ett antal ERIC-konsortier bildats och flera sådana konsortier planeras. För en närmare beskrivning av verksamheten hos aktuella konsortier, se propositionen, avsnitt 10.3.1 (s. 324–325).

3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 360 061 000 kronor till anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 360 061 000 kronor för respektive år.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella forskningsorganisationer.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 80 000 000 kronor 2018 för att finansiera ökade utgifter till följd av växelkursförluster. Ökningen finansieras delvis genom att anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* minskas med 50 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För en översikt över omfattningen av anslaget beställningsbemyndigande hänvisas till propositionen, tabell 10.251 (s. 327).

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 för anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 810 000 000 kronor 2019–2023. Som skäl för sitt förslag anger regeringen att Vetenskapsrådet svarar för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer.

3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 163 492 000 kronor till anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 2 567 000 kronor (1,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 166 090 000 kronor respektive 168 936 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Vetenskapsrådets förvaltningsavgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag.

3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 947 356 000 kronor till anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 962 356 000 kronor respektive 962 356 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning och utveckling inklusive industriutvecklingsprojekt och fjärranalys inom nationella och internationella samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för information om rymdforskning och rymdverksamhet samt utgifter för deltagande i internationella rymdsamarbeten. Anslaget får dessutom användas för utgifter för statsbidrag för verksamhet vid Esrange och till utgifter för ersättning till vissa samebyar samt till samefonden med anledning av verksamheten vid Esrange.

Regeringens överväganden

I enlighet med vad som presenterades i propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50) föreslår regeringen att anslaget ökar med 25 000 000 kronor 2018 för rymdforskning och rymdverksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget minskar med 5 000 000 kronor 2018 för att finansiera det ökade antalet uppdrag inom området rymdforskning och rymdverksamhet inom anslaget 3:5 *Rymdforskning: Förvaltning*.

Som en administrativ effektivisering föreslår regeringen att anslaget slås ihop med det tidigare anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer*. Därmed överförs 551 309 000 kronor till anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* fr.o.m. 2018.

Anslagsförändring 2019

Regeringen beräknar en ökning med 15 000 000 kronor 2019 för rymdforskning och rymdverksamhet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För en översikt över omfattningen av anslagets beställningsbemyndigande hänvisas till propositionen, tabell 10.256 (s. 329).

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2018 för anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 800 000 000 kronor 2019–2034. Som skäl för sitt förslag anger regeringen att den verksamhet som finansieras via anslaget vanligen bedrivs i form av fleråriga projekt.

3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning**Propositionen**

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 34 464 000 kronor till anslaget 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning* för budgetåret 2018. Anslaget beräknas öka med 943 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 35 014 000 kronor respektive 35 615 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Rymdstyrelsens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

För att kunna finansiera det ökade antalet uppdrag inom området rymdforskning och rymdverksamhet föreslår regeringen att anslaget ökar med

5 000 000 kronor. Ökningen finansieras genom en minskning med motsvarande belopp för anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*.

3:6 Institutet för rymdfysik

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 55 428 000 kronor till anslaget 3:6 *Institutet för rymdfysik* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 998 000 kronor (1,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 56 313 000 kronor respektive 57 284 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för rymdfysiks förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag.

3:7 Kungl. biblioteket

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 370 085 000 kronor till anslaget 3:7 *Kungl. biblioteket* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 7 917 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 375 943 000 kronor respektive 382 328 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Kungl. bibliotekets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Som en administrativ effektivisering föreslår regeringen att anslaget minskas med 200 000 kronor för att finansiera Kungl. bibliotekets medverkan i samordningssektariatet för digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av kulturarvet. Därmed ökar anslaget 7:1 *Riksantikvarieämbetet* inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid med motsvarande belopp.

3:8 Polarforskningssekretariatet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 48 024 000 kronor till anslaget 3:8 *Polarforskningssekretariatet* för budgetåret 2018. Anslaget beräknas öka med 1 543 000 kronor till följd av pris- och löneomräkning (3,2 procent).

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 48 781 000 kronor respektive 49 607 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Polarforskningssekretariatets förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Polarforskningssekretariatets utgifter varierar mellan åren beroende på om större expeditioner genomförs eller inte. För att klara år med stora utgifter måste hela anslagssparandet tas i anspråk, och anslaget är beräknat utifrån dessa förutsättningar.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Polarforskningssekretariatet får ta ut avgifter för tjänsteexport av polarforskningsexpeditioner. För 2018 beräknas avgiftsintäkterna uppgå till 35 000 000 kronor.

3:9 Sunet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 49 183 000 kronor till anslaget 3:9 *Sunet* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 49 183 000 kronor för respektive år.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för Swedish University Computer Network (Sunet), ett datanätverk för överföring av digital information mellan universitet och högskolor samt vissa andra organisationer. Anslaget får även användas för utgifter för grundanslutning till Sunet för de konstnärliga högskolorna, statliga kulturarvsinstitutioner och Kungl. biblioteket.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Avgifterna ska täcka de kostnader som inte täcks av anslaget. För 2018 beräknas intäkterna uppgå till 140 000 000 kronor.

3:10 Centrala etikprövningsnämnden

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 342 000 kronor till anslaget 3:10 *Centrala etikprövningsnämnden* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 85 000 kronor (1,2 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 7 455 000 kronor respektive 7 579 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala etikprövningsnämndens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den verksamhet som Expertgruppen för oredlighet i forskning har ansvar för.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag.

3:11 Regionala etikprövningsnämnder

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 41 377 000 kronor till anslaget 3:11 *Regionala etikprövningsnämnder* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 465 000 kronor (1,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 42 018 000 kronor respektive 42 716 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för de regionala etikprövningsnämndernas förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Nämnderna finansierar sin verksamhet genom avgifter. Enligt det ekonomiska målet ska avgifterna täcka kostnaderna för nämndernas verksamhet. För 2018 beräknar regeringen kostnaderna för verksamheten till 40 577 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

De regionala etikprövningsnämnderna tar ut avgifter för etikprövning av forskning. Nämnden får inte disponera avgifterna. För 2018 beräknas avgifter uppgå till 41 377 000 kronor.

3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 99 995 000 kronor till anslaget 3:12 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 99 995 000 kronor för respektive år.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för tull och mervärdesskatt som har betalats av EISCAT Scientific Association. Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet. Anslaget får även användas för kapitaltillskott till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 5 000 000 kronor 2018 för att finansiera samarbete om utbildning av läkare och klinisk forskning samt utveckling av hälso- och sjukvården inom ramen för det s.k. ALF-avtalet. Vidare föreslås anslaget minskas med 2 000 000 kronor för att finansiera prioriterade satsningar.

Bemyndigande om kapitaltillskott

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 3:12 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel.

Som skäl för sitt förslag anger regeringen att en fortsatt uppbyggnad av idébanker gör det möjligt att öka forskningsresultat som kommersialiseras. Idébankerna består av forskningsresultat som forskare av olika anledningar inte driver vidare till kommersialisering. Uppbyggnaden av idébanker inkluderar även införandet av en struktur och process för att hantera sådana forskningsresultat.

Motionerna

Moderaterna

I kommittémotion 2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en ökning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 158 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en minskning med 41 673 000 kronor i förhållande till regeringens förslag av anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning*. Satsningen på Vetenskapsrådet behandlas även i yrkande 10, i vilket motionärerna också anger att de inom andra utgiftsområden satsar på Formas och RISE.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2017/18:2794 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 20 000 000 kronor. Motionärerna anger att de vill finansiera en del forskning genom ett statligt forskningsinstitut och att RISE ska utöka sin verksamhet och utveckla kvaliteten i sina satsningar. I motion 2017/18:900 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 9 framförs att forskning ska prioriteras utifrån industrins behov.

Centerpartiet

I kommittémotion 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag minskningar av anslagen 3:1 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* med 14 000 000 kronor till följd av att en tidigare anslagshöjning återställs och 3:7 *Kungl. biblioteket* med 2 380 000 kronor.

Centerpartiet föreslår även en lägre uppräkningstakt för pris- och löneomräkningen (PLO), vilket i denna del påverkar anslagen 3:3, 3:5, 3:6–3:8, 3:10 och 3:11.

Liberalerna

I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslås i förhållande till regeringens förslag en minskning med 1 000 000 kronor för anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* och en minskning med 2 000 000 kronor för anslaget 3:7 *Kungl. biblioteket*. Motionärerna föreslår en ökning för anslaget 3:3 *Rymdforskning och rymdverksamhet* med 55 000 000 kronor med anledning av en satsning på Rymdstyrelsens verksamhet m.m. Liberalerna avvisar regeringens förslag om forskning till förmån för en egen satsning.

Liberalerna föreslår även att pris- och löneomräkningen (PLO) justeras ned med 20 procent, vilket i denna del påverkar anslagen 3:1, 3:3, 3:4 och 3:8.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning av anslagen 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* med 1 000 000 kronor och 3:7 *Kungl. biblioteket* med 2 000 000 kronor.

Utskottets ställningstagande

När det gäller forskning vill utskottet inledningsvis påminna om att det övergripande målet för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av en hög kvalitet (prop. 2011/12:1 utg.omr.16, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Utskottet uttalade att det är av avgörande betydelse att möta de utmaningar som världen och Sverige står inför med forskning och innovation. Utskottet välkomnade regeringens förslag till tioåriga nationella forskningsprogram som ett led i denna strävan (bet. 2016/17:UbU12). Med anledning av det anförda finner utskottet det inte motiverat med någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandet om en satsning på Vetenskapsrådets forskning.

När det gäller yrkandena om resurser till forskningsinstitut och forskning för industrins behov vill utskottet hänvisa till det som i forskningspropositionen från 2016 anges om industriforskningsinstitutens roll och syfte. Industriforskningsinstitutet bedriver behovsmotiverad forskning och utveckling i global samverkan med lärosäten, näringsliv och samhälle inom flera olika områden och branscher. Institutet vidareutvecklar kunskap och kompetens, stärker industrins och näringslivets konkurrenskraft och löser viktiga samhällsutmaningar (s. 131). År 2016 gick tre av institutgrupperna samman i den nya RISE-koncernen RISE Research Institutes of Sweden Holding AB (namnändring från den 28 februari 2017). I propositionen angav regeringen vidare att den nya koncernen fortsatt skulle verka för bl.a. att uppnå en närmare samverkan med universitet och högskolor, näringsliv och offentlig sektor på nationell och regional nivå samt att vidareutveckla spetskompetensen inom strategiskt viktiga områden för industrins och övriga näringslivets omvandling i nära samverkan med lärosäten och näringsliv (s. 134).

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslår att anslaget 1:3 *Institutens strategiska kompetensmedel* inom utgiftsområde 24 Näringsliv ska öka med 100 miljoner kronor 2018 i enlighet med förslagen i forskningspropositionen från 2016. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för strategiska kompetensmedel för industriforskningsinstitutet med ägande under RISE Research Institutes of Sweden AB liksom utgifter för RISE Research Institutes of Sweden AB:s verksamhet m.m. (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24). Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte anledning att bifalla yrkanden om RISE och forskning utifrån industrins behov.

När det gäller yrkanden om rymdforskning och resurser till Rymdstyrelsen vill utskottet påminna om att frågan om rymdforskning och rymdverksamhet behandlades i samband med behandlingen av forskningspropositionen 2016 (prop. 2016/17:50, bet. 2016/17:UbU12, rskr. 2016/17:208). Utskottet instämde då i näringsutskottets uppfattning att det är viktigt att göra det möjligt för svenska företag att även framöver vara i framkant i den ökande konkurrensen inom rymdsektorn, liksom att insatser för rymdindustrin har betydelse för tillväxt och sysselsättningen i andra sektorer. I utbildningsutskottets behandling av kommissionens meddelande om en rymdstrategi för Europa (KOM(2016) 705, utl. 2016/17:UbU13) uttalade utskottet bl.a. att rymdforskning och rymdverksamhet är av vital strategisk betydelse för samhället, och utskottet framhöll bl.a. vikten av att se till att framtidens forskning på ett bättre sätt integrerar rymdforskningen med andra politikområden som söker svar på globala och samhälleliga utmaningar. Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslår medel för rymdforskning och rymdverksamhet i enlighet med det som presenterades i forskningspropositionen 2016 samt föreslår ett flerårigt bemyndigande för verksamhet som finansieras via anslaget för rymdforskning och rymdverksamhet. Utskottet ser fram emot den skrivelse från regeringen om en svensk nationell rymdstrategi som aviserades i propositionsförteckningen (2017-09-12). Utskottet finner inte anledning att föreslå någon ytterligare åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkanden om rymdforskning.

Övriga minskningar av anslag

När det gäller övriga yrkanden om minskningar av anslag som föreslås i motionerna hänvisar utskottet till redovisningen av regeringens satsningar och reformer ovan under avsnittet Anslag och bemyndiganden för forskning och forskningens infrastruktur. Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringens förslag är väl avvägda.

Sammanfattning

Utskottet har här redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden och att avstyrka motionerna 2017/18:900 (SD) yrkande 9, 2017/18:2794 (SD) i denna del, 2017/18:3601 (KD) yrkande 1 i denna del, 2017/18:3711 (C) i denna del, 2017/18:3812 (L) i denna del, 2017/18:3857 (M) yrkande 1 i denna del och yrkande 10 (se utskottets förslag om anslag inom utgiftsområde 16 i avsnitt 2).

7 Gemensamma ändamål

Inledning

Detta avsnitt omfattar en redogörelse för budgetpropositionens förslag inom verksamhetsområdet och för de motioner som väckts med anledning av regeringens förslag. Avslutningsvis redovisas utskottets ställningstagande med utskottets skäl för att tillstyrka regeringens förslag i budgetpropositionen och avstyrka motionerna (se avsnitt 2 Anslag inom utgiftsområde 16).

Resultat

Internationellt studentutbyte

Inresande studenter

Läsåret 2015/16 deltog ca 35 100 inresande studenter i svensk högskoleutbildning, vilket var 1 900 fler än föregående år. Kvinnorna var, liksom läsåret innan, i majoritet bland de inresande: 52 procent var kvinnor och 48 procent var män. Av dessa inresande studenter var det 23 100 som studerade i Sverige för första gången, vilket var en ökning med 6 procent sedan föregående läsår.

Av inresande studenter som var nybörjare vid svenska universitet och högskolor 2015/16 var 59 procent utbytesstudenter och 41 procent fritt inresande studenter (freemover-studenter). Antalet utbytesstudenter steg med 4 procent och antalet fritt inresande ökade med 9 procent. Antalet nya inresande har ökat från länder både utanför och inom EU/EES sedan 2014/15.

Höstterminen 2016 betalade drygt 2 700 nybörjare i svensk högskoleutbildning avgifter,¹² vilket är en ökning med 23 procent jämfört med hösten 2015. Majoriteten av de avgiftsbetalande nybörjarna kom från Asien, och de enskilt största länderna var Indien och Kina.

Utresande studenter

Under läsåret 2015/16 studerade drygt 26 400 svenska studenter utomlands, vilket var ca 2 700 färre än föregående läsår. Av de utresande studenterna var 18 400 fritt utresande studenter (s.k. freemover-studenter), 7 260 utresande utbytesstudenter och 910 studerade språkkurser på eftergymnasial nivå. En stor del av den minskning av antalet utresande som har skett sedan det föregående läsåret, 2014/15, beror på en omklassificering av språkkurserna. Sett över de senaste tio åren har dock antalet svenskar som studerar utomlands ökat.

¹² Personer som inte är medborgare i en stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz (s.k. tredjelandsmedborgare) är sedan hösten 2011 skyldiga att betala anmälnings- och studieavgifter i Sverige.

Majoriteten av de utresande studerade i Europa, främst i Storbritannien, Danmark och Polen. Många valde även att studera i Nordamerika, och allt fler valde Asien.

Anslag och bemyndiganden

4:1 Internationella program

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 81 589 000 kronor till anslaget 4:1 *Internationella program* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 81 589 000 kronor respektive 81 589 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att främja internationella kontakter inom EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Anslaget får även användas för att medfinansiera EU-medel inom Universitets- och högskolerådets ansvarsområde och genomföra stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För en översikt över omfattningen av anslagets beställningsbemyndigande hänvisas till propositionen, tabell 10.278 (s. 336).

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 4:1 *Internationella program* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2019–2021.

Regeringen anger som skäl för sitt förslag att Universitets- och högskolerådet under 2018 kommer att bevilja stipendier för senare läsår.

4:2 Avgift till Unesco och ICCROM

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 30 886 000 kronor till anslaget 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 30 886 000 kronor respektive 30 886 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Unesco. Anslaget får även användas för utgifter för Internationella centret för

bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt utgifter för de Unescokonventioner som Sverige har ratificerat.

Regeringens överväganden

Regeringen anger att utgifterna för anslaget främst påverkas av utvecklingen av Unescos budget, Sveriges andel av budgeten och eventuella valutaförändringar.

4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 10 380 000 kronor till anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet* för budgetåret 2018. Anslaget ökar med 165 000 kronor (1,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 10 545 000 kronor respektive 10 725 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för Svenska Unescorådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bevakning och genomförande av Unescos verksamhet.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar inga förändringar inom detta anslag för 2018.

4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 21 043 000 kronor till anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning* för budgetåret 2018.

För 2019 och 2020 beräknas anslaget till 23 943 000 kronor respektive 34 643 000 kronor.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning. Anslaget får även användas för utgifter för statistik, analyser och prognoser inom dessa områden.

Regeringens överväganden

Under 2016 och innevarande år har en stor del av medlen avsatts för den årliga övergripande utbildningsstatistiken och för OECD:s indikatorprojekt Indicators of Education Systems (INES). Anslaget belastas även med förvaltningskostnader för utredningen Nationell delegation för en samordnad utveckling av validering 2018–2019. Delar av anslaget används för verksamhet av tillfällig art där behoven uppstår löpande under året.

Anslagsförändringar

Anslaget föreslås öka med 7 700 000 kronor 2018 och beräknas öka med 10 600 000 kronor 2019 och 26 300 000 kronor 2020 för internationella studier, förvaltningskostnader för utredningen Nationell delegation för en samordnad utveckling av validering, deltagande i andra omgången av PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) 2018–2023 samt överflyttning av statistikansvaret för yrkeshögskolan och folkhögskolan från Myndigheten för yrkeshögskolan och Folkbildningsrådet till Statistiska centralbyrån. I samband med överflyttningen utökas statistiken över yrkeshögskolan i betydande grad, samtidigt som såväl den som statistiken över folkhögskolan blir officiell.

Motionerna

Centerpartiet

I kommittémotion 2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) i denna del föreslår motionärerna en lägre uppräkningstakt för pris- och löneomräkning (PLO), vilket påverkar anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet*.

Liberalerna

I kommittémotion 2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L) i denna del föreslår motionärerna i förhållande till regeringens förslag en minskning för anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning* med 7 000 000 kronor. Liberalerna avvisar regeringens förslag till satsning till förmån för en egen satsning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag om anslag är väl avvägda. Utskottet har därmed redovisat sina närmare skäl för att tillstyrka regeringens förslag om anslag och bemyndiganden och avstyrker motionerna 2017/18:3711 (C) i denna del och 2017/18:3812 (L) i denna del (se utskottets förslag om anslag inom utgiftsområde 16 i avsnitt 2).

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 16 (M)

Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M) anför:

Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I partimotionen Vi tror på Sverige – Moderaternas budgetmotion 2018 (2017/18:3681) presenteras Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag på ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 16. I stället redovisar vi i detta särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i kommittémotion 2017/18:3857.

Moderaternas uppfattning är att alla skolor ska vara bra skolor och att det inte ska spela någon roll i vilken skola man går. För Moderaterna är det självklart att varje elev ska få det stöd som krävs för att nå kunskapsmålen. Det finns dock skolor där inte ens hälften av eleverna klarar kunskapskraven, där generation efter generation lämnar skolan och går in i utanförskap. Det är oacceptabelt. I svensk skola ska man lära sig allt det som krävs för att kunna stå på egna ben och komma till sin rätt i det svenska samhället. Det är avgörande för Sveriges utveckling och styrka att alla människor rustas med kunskaper. Vi ska vara ett land som byggs och konkurrerar med kunskap. Därför är det en tydlig prioritering för Moderaterna att vi inte tänker spara på skolan.

Moderaternas budgetalternativ innebär utökade insatser på skolor som inte ger eleverna tillräckliga kunskaper. Om Skolinspektionen bedömer att en skola har kvalitetsbrister ska en åtgärdsplan upprättas. Efter åtgärdsplanen ska Skolverket sedan erbjuda dessa skolor ett särskilt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till vissa åtgärder som forskningen visar stärker kunskapsresultaten. I de fall skolan inte lyckas genomföra de åtgärder som krävs behövs enligt Moderaterna ett utökat statligt ansvar. Moderaterna vill därför att en skola som trots hjälp inte lyckas lyfta resultaten övergår till statligt huvudmannaskap. Detta ska gälla oavsett vem som är huvudman. Vid behov ska en skola läggas ner. Moderaterna vill avsätta 1 200 miljoner kronor för

2018 för åtgärder som avser framför allt införandet av obligatoriska kunskapskontrakt och statligt huvudmannaskap för svagpresterande skolor.

Skickliga lärare ska ha bra betalt, och Sveriges lärare ska känna sig trygga med att de riktade lönehöjningar som görs i dag ska fortsätta att gälla. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs även möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Alliansregeringen införde därför karriärlärartjänster, och målet var att fler än var femte lärare med pedagogisk högskoleexamen skulle få möjlighet till en förstelärartjänst.

Vi anser att karriärlärarsystemet ska byggas ut då karriärtjänsterna har varit betydelsefulla. I sin granskning av den svenska skolan lyfter OECD bl.a. fram vikten av goda karriärvägar för att höja läraryrkets status. Vi vill därför fortsätta att bygga ut antalet karriärtjänster så att de uppgår till 22 000 tjänster. För detta avsätter vi 186 miljoner kronor för 2018. Vi förstärker även anslagen till vår tidigare satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden genom att avsätta 26 miljoner kronor för 2018.

Forskningen visar att ökad fysisk aktivitet får eleverna att prestera bättre i skolan och minskar risken för psykisk ohälsa. För att stimulera till rörelse och ge alla elever chans att utöva en idrott, även efter skoltid, vill vi anslå 10 miljoner kronor till ett aktivitetslyft för fritidshemmen.

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan, men mobbning är tyvärr fortfarande ett stort problem. Ska skolan kunna skapa en trygg miljö utan hot, våld och kränkningar krävs ett genomgripande och systematiskt arbete. Det måste finnas rutiner för hur hot, våld och olika former av kränkningar ska hanteras. Det är viktigt att allt arbete mot olika former av kränkningar i skolan är evidensbaserat. Den brist på kunskap om mobbning som finns på många skolor behöver åtgärdas. Vi vill därför omfördela 2 miljoner kronor för att Skolverket i samråd med Skolinspektionen, Brottsförebyggande rådet (Brå) och Folkhälsomyndigheten ska utarbeta en webbaserad pilotmodell, liknande Matematiklyftet, med syfte att kunna erbjuda ett digitalt kompetenslyft i frågor som rör att förebygga mobbning, våld och kränkningar i skolan.

Att vara lärare i dag kräver att man ständigt vidareutvecklar sin kompetens och fyller sin kunskapsbank. Kunskap är i många avseenden en färskvara och det gäller inte minst kunskapen om att lära ut. Vi vill därför att Skolverket får ett nytt uppdrag att se över hur alla skolhuvudmän kan bli skyldiga att upprätta en individuell kompetensutvecklingsplan för alla lärare i syfte att garantera regelbunden fortbildning. På sikt är det rimligt med ett krav på regelbunden fortbildning för bibehållen lärarlegitimation. Vi vill också att det inrättas ett professionsprogram som säkerställer lärares kompetensutveckling. Vi anser att programmet bör utgå från gemensamma nationella målsättningar för att säkerställa kvaliteten och möjlighet till uppföljning av programmet. Moderaterna föreslår att 10 miljoner kronor omfördelas till detta ändamål.

Kvaliteten brister på många av landets högskoleutbildningar. Det finns flera rapporter som vittnar om att studier som räknas som heltid, dvs. 40 timmar per vecka, ibland har mycket låg andel lärarledda timmar och hög andel självstudier. Moderaterna vill därför inrätta ett särskilt kvalitetsstöd om 400

miljoner kronor 2018 för att stärka kvaliteten. Över tid har den lärarledda undervisningstiden på lärarutbildningen minskat. För 40 år sedan hade lärarstudenterna i snitt 24 timmar lärarledd undervisningstid i veckan på lärarutbildningen, i dag har hälften av lärarstudenterna mindre än 8 timmar lärarledd undervisning i veckan. Inom ramen för Moderaternas satsning på kvalitet i högskolan ska den lärarledda undervisningstiden på lärarutbildningen öka.

För att möta lärarbristen behöver fler vägar till läraryrket öppnas där människor med rätt ämneskunskaper men utan lärarkompetens bereds möjlighet att ta sig in. Redan i dag finns utbildningsprogrammet Teach for Sweden som kombinerar studier i bl.a. ledarskap med praktik för blivande lärare. För att stärka möjligheten för studenter som inte valt lärarutbildningen att senare ta vägen in i läraryrket och få fler som lämnat läraryrket att komma tillbaka vill Moderaterna omfördela 50 miljoner kronor årligen till Teach for Sweden.

Forskning av hög kvalitet är avgörande för att Sverige ska vara internationellt konkurrenskraftigt. Moderaterna vill höja basanslagen för att stärka kvaliteten i forskningen och satsar 150 miljoner kronor 2018 för att stärka forskningen på landets universitet och högskolor. Vi satsar även medel för forskning på Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas) och RISE Research Institutes of Sweden AB.

2. Anslag inom utgiftsområde 16 (SD)

Robert Stenkvist (SD) och Crister Spets (SD) anför:

Sverigedemokraterna har i sin budgetmotion 2017/18:2487 presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. När nu vårt förslag till budgetram för utgiftsområde 16 har fallit har vi avstått från att delta i utskottets beslut när det gäller anslagen för 2018. I detta särskilda yttrande redovisar vi den politik vi anser behövs för utgiftsområdet.

Sverigedemokraterna gör stora satsningar inom utbildningsområdet eftersom det är ett av de viktigaste områdena för att behålla och utveckla hela vårt samhälle. Nästan alla samhällsområden oavsett om det gäller ekonomi, företagande eller förvaltning är i grunden beroende av ett välutvecklat och stabilt utbildningssystem. Inför detta budgetår gör vi flera stora och viktiga satsningar för att stärka vårt utbildningssystem. Vårt samhälle står också inför stora utmaningar, inte minst beroende på det stora inflödet av immigranter under hösten 2015. Vi är med vår budget redo att möta dessa allvarliga utmaningar.

Sverigedemokraterna har länge propagerat och budgeterat för ett system med jourklasser till vilka elever som inte fungerar i den normala skolsituationen ska kunna flyttas för en lite längre eller kortare tid. Vi har nu föreslagit att man ska tillsätta en utredning om hur ett system med jourklasser ska kunna införas i samtliga svenska kommuner. Det är en nödvändig reform,

både för att elever som mobbar ska få hjälp och för att övriga elever ska få en trygg och lugn tillvaro med studiero i skolan.

Det finns skolor som inte uppfyller minimikraven när det gäller trygghet och undervisning. Ytterst ansvarig för den enskilda skolan är skolans rektor. En kompetent rektor med gott ledarskap är grunden för en god arbetsmiljö och en väl fungerande verksamhet. Vi föreslår därför att det ska införas ett system liknande s.k. academy schools i Storbritannien, vilket innebär att skolor som under en lång tid haft omfattande problem omvandlas och får en statligt tillsatt rektor med ett omfattande mandat att förändra skolan från grunden. För genomförandet av detta system avsätter Sverigedemokraterna 100 miljoner kronor.

Skolmaten ska genomgående ha högt näringsvärde, vara svensk- och närproducerad och ekologiskt framställd. Sverigedemokraterna vill också att skolmaten tillagas på plats på skolorna, och därför vill vi införa ett stimulansbidrag för att göra det möjligt att bygga om befintliga mottagningskök till tillagningskök.

Det stora antalet nyanlända de senaste åren har bidragit till att skillnaderna i förkunskaper hos eleverna på introduktionsprogrammet språkintrouktion i gymnasieskolan skiljer sig kraftigt åt. Här går både elever som har genomgått grundskola och elever utan tidigare skolgång. Att mängden elever har ökat kraftigt gör förstås situationen ännu svårare. För att ge varje individ en större chans att lyckas bör därför en ny nivåindelning införas på introduktionsprogrammet utifrån vilka som har genomgått grundskola respektive inte har genomgått grundskola.

Med anledning av rapporter om ökad stress, osäkerhet och orättvisor med de nuvarande kursbetygen har vi också föreslagit att det nuvarande systemet med kursbetyg i gymnasieskolan ska avskaffas och att ämnesbetygen ska återinföras. För dessa båda satsningar avsätter vi 55 miljoner kronor i vår budget för 2018.

Under senare tid har lärarnas arbetsbelastning och arbetsmiljö försämrats kraftigt, speciellt i utsatta områden. För att komma till rätta med ökad administration och ett ökat socialt ansvar för eleverna vill Sverigedemokraterna anställa fler skolsköterskor, skolpsykologer, kuratorer, vaktmästare och administrativ personal. Fler vuxna runt skolbarnen och personal som avlastar lärarna kommer också att öka chanserna för att någon vuxen upptäcker och tar tag i de elever som mår dåligt. Vi har därför föreslagit att 1 miljard kronor avsätts för mer personal i skolan.

Vi budgeterar inte för regeringens satsning på fler anställda i lågstadiet. Vi har i stället en egen satsning för utökad personal i förskolan. Vi avsätter inte heller några medel för regeringens statliga satsning på lärarlöner, utan gör en egen satsning gällande höjda lärarlöner. Sverigedemokraternas mest genomgripande reform inom skolan är en ny karriärtjänstereform för lärare, vilken innebär kraftiga lönelöft men också större ansvar för lärare som stannar och utvecklas i yrket. Reformen omfattar en utbildningstrappa med ett certifieringssystem inom vilket det ställs tydliga krav på lärare, bl.a. på

fortbildningsinsatser och att vara mentor för lärarkollegor. Enligt förslaget ska rektorer rekryteras bland lärare från de högre certifieringsnivåerna. Detta är en modell vi är övertygade om kommer att bidra till en mer effektiv och ändamålsenlig styrning av skolan, och därför avsätter vi 1, 8 miljarder kronor för att införa den s.k. Singaporemodellen.

Vidare vill Sverigedemokraterna förbättra situationen för landets lärare. Vi föreslår därför en rejäl satsning för att avskaffa karensdagen, både för lärare och fritidspedagoger inom grundskolan och fritidshemmen samt för förskollärare inom förskolan. Dessa yrkeskategorier löper en avsevärt förhöjd risk att smittas av vanliga infektionssjukdomar på sin arbetsplats jämfört med de flesta övriga yrkesgrupper. En slopad karensdag är både rättvist och skulle göra läraryrket mer attraktivt.

Sverigedemokraterna har som målsättning att få en så effektiv matchning av arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt. Som ett led i vår strävan att skapa en högre grad av matchning ser Sverigedemokraterna det som en självklarhet att stärka och effektivisera studie- och yrkesvägledningen i såväl grund- och gymnasieskolan som på komvux och också budgetera för detta. Vi vill också att det ska stipuleras ett maximalt antal elever som varje studie- och yrkesvägledare har ansvar för.

Utöver det som beskrivits ovan beskrivs i Sverigedemokraternas budgetmotion ett flertal satsningar på den svenska skolan, bl.a. vad gäller ökat statligt ansvar för renovering av skollokaler, införande av skoluniform, ett särskilt stöd för landsbygdsskolor och ämnesbetyg från årskurs 4 samt en pliktsskola för unga kriminella.

Teknikcollege finns redan som en etablerad institution. I korthet är det ett samarbete mellan kommuner, utbildningsanordnare och lokalt näringsliv som anpassar utbildningen till industrins behov. Bakom teknikcollege står Industrirådet, som i sin tur består av arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inom industrisektorn. För att förbättra relationerna med arbetslivet och framför allt teknikföretag vill Sverigedemokraterna se en ytterligare satsning på teknikgymnasium. Genom dessa skolor tar vi till vara företagets erfarenheter och kunskaper i respektive bransch och tillgodoser företagets behov av arbetskraft.

Det har visat sig att alltför många ungdomar i dag väljer teoretiska gymnasieutbildningar, eftersom arbetsmarknadens behov inte står i proportion till antalet elever som väljer dessa utbildningar. Vi är övertygade om att vi behöver satsa på att få fler gymnasieingenjörer som i ett senare skede kommer att söka sig dit jobben finns eller vidareutbilda sig för framtidens arbetsmarknad. Sverigedemokraterna vill därför ge ungdomar en andra chans att bli anställningsbara i industrin genom en s.k. teknikbrygga. Det innebär att eleverna under två terminer stärker sina kunskaper i teoretiska och praktiska ämnen varefter de får en termin betald praktik hos en lokal industri. Vi gör här en kraftig satsning på att dels ge ungdomar en chans på arbetsmarknaden, dels förse industrin med lämplig arbetskraft.

För att säkerställa att framtida lärare är lämpliga att undervisa anser vi att lärarutbildningarna ska ha ett inträdesprov som testar kunskaper och ledaregenskaper. Vid underkänt ska studenten inte bli antagen till utbildningen. Vi avsätter även medel för att införa nationella prov på lärarutbildningar för att kunna kontrollera att utbildningarna håller lika hög kvalitet vid alla lärosäten. Proven ska göras ämnesvis och genomföras regelbundet.

Den viktiga interaktionen mellan lärare och studenter på lärosätena har minskat över tid eftersom varje lärare har fått ansvar för fler studenter. Detta innebär en kraftig sänkning av utbildningskvaliteten och riskerar på sikt att påverka kvaliteten på svensk forskning. Vi satsar därför resurser på ökad lärartäthet, framför allt med fokus på områdena naturvetenskap och teknik. De senaste decennierna har den lärarledda undervisningstiden stadigt minskat, speciellt på utbildningar inom de naturvetenskapliga disciplinerna. Denna nedgång påverkar utbildningarnas kvalitet starkt negativt. Sverigedemokraterna väljer därför att satsa extra resurser i enlighet med vad som framkommer i budgetpropositionen. Framför allt ska satsningen ske med fokus på områdena naturvetenskap och teknik.

Vi vill avskaffa det s.k. produktivitetsavdraget som drabbar alla lärosäten i landet.

Vi vill börja höja basanslagen för att underlätta karriärvägarna för forskare och för att öka lärosätenas frihet att kunna styra forskningen till det de själva finner bäst. Vi menar att forskningskvaliteten blir bättre och att lärosätena kommer att fungera effektivare.

Vi vill finansiera en del forskning genom ett statligt forskningsinstitut. Exempel på detta finns i en del andra europeiska länder som är framgångsrika inom forskning. Sverige har redan ett embryo till ett tekniskt forskningsinstitut, RISE Research Institutes of Sweden AB. Sverigedemokraterna vill öppna upp för att RISE ska kunna utöka sin verksamhet och utveckla kvaliteten i sina satsningar som ett led i vår strävan att främja företagsnära och tillväxtdrivande forskning.

Sverigedemokraterna gör en extra satsning på metallurgiforskning vid Luleå tekniska universitet eftersom vi anser att Sverige har en stor potential att utveckla gruv- och stålindustrin ytterligare. Detta är en näring som vårt välstånd är beroende av, och här ska vi ha en världsledande position.

3. Anslag inom utgiftsområde 16 (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I partimotionen Nytt ledarskap för Sverige (2017/18:3716) presenteras Centerpartiets budgetförslag. Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt

motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Jag vidhåller Centerpartiets uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha begränsats med 3 730 943 000 kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2017/18:3711 (C).

Centerpartiets budgetpolitik innebär i huvudsak följande. Den svenska skolans problem i form av sjunkande skolresultat, lärarbrist och stora regionala och socioekonomiska skillnader i kvalitet är en av de största utmaningarna framöver. Centerpartiet föreslår en rad förändringar för att vända den negativa utvecklingen i skolan.

Bristen på förskollärare är en utmaning för en utökning av förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten och få fler kompetenta pedagoger i verksamheten behöver karriärtjänster och kompetensutvecklingsgaranti även gälla för pedagoger i förskolan.

Ett annat viktigt steg i att höja kvaliteten och göra förskolan tillgänglig för fler barn är att se över resursfördelningen. Systemet med maxtaxa i förskolan behöver reformeras för att ge större frihet åt kommunerna att bestämma över avgiftsnivåerna. Ett ökat inflytande för kommunerna över avgiftsnivåerna i förskolan skulle kunna skapa utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper.

Skolans finansiering har under en längre tid diskuterats utifrån hur resurser ska hamna där de behövs som mest. I dag lägger kommuner olika mycket resurser på skolan, och de många riktade statsbidragen spår på skillnaderna ytterligare, vilket främst gynnar större huvudmän med rutin och resurser att ansöka. För att säkerställa en likvärdig skola i hela landet och att resurser går dit de behövs mest borde de riktade statsbidragen ses över i syfte att bli ett generellt bidrag öronmärkt för skolan.

Centerpartiet vill införa en statlig kompetensutvecklingsgaranti för att säkerställa och finna system för att förskollärare, lärare och skolledare fortlöpande får den kompetensutveckling som de behöver. Vi ser ett stort behov av ett tydligt och utökat statligt ansvar för hur förskollärare, lärare och skolledare kontinuerligt under sin karriär ska utvecklas och fortbildas.

Centerpartiet vill ha ett tydligt och transparent karriärsystem för både lärare och skolledare. Vi vill utöka antalet förstelärare och öppna för lärartjänster som kombinerar undervisning i grund- och gymnasieskolan med forskning och samarbete på universitetsnivå liksom arbete inom näringslivet. Försteläraryrket bör även utökas till att omfatta förskollärare. Vidare behöver systemet med karriärlärartjänster utvecklas och stärkas med särskilda satsningar i utanförskapsområden. Syftet är att locka fler av de bästa lärarna till de mest utsatta skolorna. Centerpartiet anvisar totalt 212 miljoner kronor för att inrätta fler karriärtjänster.

Den tilltagande lärarbristen är ett stort problem för svensk skola. För att möta detta problem krävs att utbudet av lärare ökas. Centerpartiet vill därför utöka och bredda de kompletterande pedagogiska utbildningarna och ta vara

på initiativ som Teach for Sweden, där högpresterande personer med examen inom matematik, naturvetenskap och liknande får möjligheten att läsa in behörigheten till lärare på kort tid för att arbeta som lärare i en utsatt skola i två år. I syfte att möjliggöra för personer med fler ämnesbakgrunder att söka vill Centerpartiet att medlen till Teach for Sweden utökas med 30 miljoner kronor.

Många nyanlända elever klarar inte att nå målen i skolan. Många nyanlända barn har liten eller ingen skolerfarenhet och tillsammans med dåliga kunskaper i svenska blir det svårt för många att tillgodogöra sig undervisningen. För att kompensera för detta krävs en längre period av intensifierad skolgång med fokus på de viktigaste kunskaperna. Bland de viktigaste är förmågan att läsa, skriva och tala svenska. Det är av största vikt att de nyanlända eleverna snabbt lär sig språket. För att möjliggöra detta föreslår Centerpartiet att antalet timmar med undervisning i svenska utökas för dessa elever. Pedagogiken för snabbinläring av språk bör förstärkas genom att framgångsrika metoder i Sverige och internationellt dokumenteras och sprids.

För att förbättra förutsättningarna för elever som kommit till Sverige i högstadietåldern att klara kunskapsmålen och ta sig vidare till ett nationellt gymnasieprogram bör det bli tillåtet att låta dessa elever fokusera på något färre ämnen. Centerpartiet föreslår även att möjligheten till sommar- och lovskola utökas för nyanlända elever. Därutöver bör språkintruktionsprogrammet endast rikta sig till elever som nyligen kommit till Sverige, och elever som har uppnått godkänt i vissa ämnen men inte i ämnet svenska borde i stället gå vidare till ett annat introduktionsprogram. Totalt bör satsningen på språk- och introduktionsprogram för nyanlända barn enligt Centerpartiet stärkas med 500 miljoner kronor.

Centerpartiet vill att alla elever ska få ta del av information om och få chansen att pröva entreprenörskap via Ung Företagsamhet (UF). Många, speciellt elever i gymnasieskolans estetiska program och yrkesprogrammen kommer under sitt yrkesverksamma liv driva eget företag. Trots det var det bara 5 procent av eleverna på det estetiska programmet som hade ett UF-företag förra året. Motsvarande siffra för en årskull på gymnasiet var 25 procent. Det är därför viktigt att fler ges grundläggande kunskap i företagsamhet på estetiska programmet och yrkesprogrammen genom exempelvis projekt som Ung Företagsamhet. Därför avsätts 16 miljoner kronor 2018 till följd av Centerpartiets satsning på Ung Företagsamhet.

Genom yrkeshögskolans utbildningar förses företag med kompetent arbetskraft, och de studerande får en utbildning som i hög grad leder till arbete. Yrkeshögskolan erbjuder också utbildningar i många av de yrken Sverige i dag har brist på. Samtidigt har yrkeshögskolan relativt lite resurser jämfört med sina akademiska motsvarigheter. Att stärka och bygga ut yrkeshögskolan är därför en prioriterad uppgift. Ett sätt att göra detta handlar om att öka antalet utbildningsplatser på yrkeshögskolan, både genom nya offentligt finansierade platser och genom att öka antalet platser som finansieras av studieavgifter. Redan i dag finns det utbildningsplatser inom yrkeshögskolan som är

godkända att bedriva, men som inte ryms inom ramen för den finansierade verksamheten. Detta borde utvecklas ytterligare.

När det kommer till att erbjuda kompletterande utbildning inriktad mot ett specifikt yrke har yrkeshögskolan en viktig roll att fylla, oberoende av om det handlar om personer som precis gått ut gymnasiet eller de som vill komplettera sin akademiska utbildning efter många år i arbetslivet. Yrkeshögskolan bör därför ges förutsättning att verka långsiktigt genom längre tillstånd och mer resurser. Vidare bör den geografiska spridningen ses över med utgångspunkt i att utbildningar bör placeras där de har en god möjlighet att samarbeta med det lokala näringslivet.

Folkhögskolorna har en god spridning runt om i hela landet, och de bidrar med värdefulla utbildningsinsatser. Inte minst är folkhögskolor bra på att motivera elever som avslutat en kurs eller ett program att fortsätta studera inom folkhögskolan. Centerpartiet anser att folkhögskolorna har stor potential och borde kunna spela en än viktigare roll i svenskt utbildningsväsende. Därför bör folkhögskolans uppdrag utökas genom möjlighet till fortsatta studier på folkhögskola, samt möjlighet för fler folkhögskolor att bedriva språkintruktionsprogram för nyanlända på gymnasienivå.

Centerpartiet motsätter sig regeringens förslag från budgetpropositionen för 2017 om att bygga ut lärarutbildningen, vilket innebär att de aktuella lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå föreslås minska med 108 miljoner kronor 2018.

Den tilltagande lärarbristen är ett stort problem för svensk skola. Lärarutbildningen behöver också ses över för att bättre svara mot de behov skolan har. Centerpartiet vill även stärka fristående lärarutbildningar och stärka initiativ som rekryterar från andra akademiska yrken. Centerpartiet vill därför utöka och bredda de kompletterande pedagogiska utbildningarna. Centerpartiet föreslår därför ökade resurser för kompletterande utbildning och avsätter 10 miljoner kronor för detta ändamål.

4. Anslag inom utgiftsområde 16 (L)

Christer Nylander (L) anför:

Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I partimotionen En budget som håller ihop Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2018 (2017/18:3752) presenteras Liberalernas budgetförslag. Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag önskar avstår jag från att delta i beslutet och från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16. Liberalernas budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Jag vidhåller Liberalernas uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha begränsats med 1 372 000 000 kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2017/18:3812 (L). I detta

särskilda yttrande redovisar jag den politik vi anser behövs för utgiftsområde 16.

Utbildningssystemet ska ställa höga krav och ha höga förväntningar på alla elever för att kunna åstadkomma en likvärdig skola där alla elever har samma möjlighet till utbildning. Kunskap är och förblir skolans huvuduppgift. Tidigare präglades svensk skola av en rädsla för att mäta elevers kunskaper med sjunkande resultat som följd. Liberalerna har lett en total omläggning av svensk skola med en ny läroplan, nationella prov, skriftliga omdömen, betyg från årskurs 6 och en ny betygsskala med fler steg. I de senaste internationella kunskapsmätningarna från de internationella studierna Trends in International Mathematics and Science Study (Timss) 2015 och Programme for International Student Assessment (PISA) 2015 visar det sig att de liberala skolreformerna i alliansregeringen har gett resultat: elevernas kunskaper har ökat efter flera decennier av sjunkande resultat. Liberalerna ser dock nu med oro hur på hur regeringen bryter mot den nya inslagna kunskapslinjen i svensk skolpolitik och att fokus flyttas från kunskap och studiero i klassrummen.

En omfattande vidareutbildning av den svenska lärarkåren är nödvändig. Det är märkligt att en så stor och viktig yrkeskår med en så kunskapsorienterad yrkesuppgift, har så lite vidareutbildning, i synnerhet som många lärare arbetar i yrket hela sitt yrkesliv. Liberalerna föreslår att ett års vidareutbildning i ämneskunskaper på universitet ska vara ett krav för huvudmännen att erbjuda alla lärare inom grundskolan och gymnasiet. Utbildningen ska avse legitimerade lärare som har minst tio års tjänstgöring som lärare bakom sig. Under denna utbildning erhålls 80 procent av ordinarie lön.

Utbildningen ska avse fördjupning i ämnesmetodik eller de ämnen som läraren redan är behörig i eller studier för att bli behörig i ytterligare ämne. Studierna kan bedrivas på heltid eller deltid ett år i sträck eller uppdelade under flera perioder. Kostnaderna ska bäras av staten och kommer att omfatta 2 miljarder kronor per år. Reformen och kostnaderna är permanenta. Det är den största satsningen i historien på vidareutbildning av lärare. Liberalerna anslår 2 miljarder kronor för 2018 för att bekosta ersättningen till lärarna under fortbildningstiden.

För elever i skolor i utanförskapsområden – områden där arbetslösheten är hög och utbildningsnivån låg – är utmaningarna extra stora. De elever som har de sämsta förutsättningarna ska ha mer ekonomiska resurser, men också möta de skickligaste lärarna och rektorerna. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utanförskapsområden ska dessa ges bättre löne- och arbetsvillkor. Rektorerna bör ges större möjlighet att utse de lärare som de vill ska vara anställda på dessa skolor. För att göra läraryrket mer attraktivt och skapa möjligheter att utvecklas i yrket införde alliansregeringen ett särskilt statsbidrag som ger en löneökning på 5 000 kronor per månad till särskilt skickliga lärare med en karriärtjänst som förstelärare. Den nuvarande regeringen har sänkt ambitionen och valt att inte fortsätta att bygga ut karriärtjänstreformen i den takt som alliansregeringen planerade.

Utbyggnaden av förstelärare och lektorer bör fortsätta i enlighet med alliansregeringens planer.

Inom den offentliga sektorn har lönerna för många kvinnodominerade akademikeryrken släpat efter. Utbildningspremien är låg i många yrken där flest kvinnor arbetar, att jämföra med de relativt höga löner som råder i många mansdominerade yrkesgrupper där kraven på utbildningsnivå är lägre. Liberalerna vill bryta detta mönster. Vår politik för fler karriärtjänster för lärare och specialistsjuksköterskor innebär att fler skickliga medarbetare i kvinnodominerade akademikeryrken får högre lön.

Liberalerna anslår utöver regeringens förslag 170 miljoner kronor för 2018 för en utbyggnad av karriärtjänster, 298 miljoner kronor för 2018 till karriärtjänster i utanförskapsområden samt 300 miljoner till en extra satsning på rektorer och lärare i utanförskapsområden för 2018.

Lärarnas arbetsmiljö och situation på skolorna måste förbättras. I dag upplever många lärare att allt annat än undervisningen stjälar deras tid, t.ex. administration, föräldrakontakter och att vara rastvakt. För att minska lärarnas arbetsbörda bör en ny yrkeskategori införas, lärarassistenter. Assistenterna ska kunna ta över administrativa och praktiska uppgifter för att frigöra tid åt lärarna och rektorerna så att de kan ägna sig åt sina kärnuppgifter i skolan. Liberalerna föreslår en ny form av verksamhetsförlagd utbildning där lärarstudenterna arbetar som lärarassistenter i en mer strukturerad form under ledning av handledare som blir en ny form av karriärtjänster för lärare. För införandet av en ny struktur för den verksamhetsförlagda utbildningen som lärarassistenter anslår Liberalerna 100 miljoner kronor för 2018.

Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är också viktig för att stimulera barns utveckling och lärande. Liberalerna vill förstärka Skolinspektionens tillsyn över förskolan, med fokus på kvalitet och målpuppfyllelse. Den nuvarande tillsynen ska kompletteras med regelbundna stickprov genom besök på ett antal förskolor i varje kommun. Liberalerna anslår 10 miljoner kronor årligen för denna satsning.

Liberalerna vill införa en yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå med ett stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör följa en modell i likhet med yrkeshögskolan och bör administreras av Myndigheten för yrkeshögskolan. Utbildningen bör rikta sig till personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa. Liberalerna anslår 5 miljoner kronor 2018 för att Myndigheten för yrkeshögskolan ska kunna förbereda inrättandet av yrkesskola.

Det behövs en bred satsning på att få fler att vilja bli lärare. Som ett led i den bör ämneslärarutbildningen av högstadie- och gymnasielärare slås ihop. Masterexamen ska vara ett krav för att bli ämneslärare. Det krävs en omdisponering av innehållet i lärarutbildningen till förmån för mer ämneskunskaper och ämnesmetodik. Liberalerna vill dessutom höja antagningskraven till lärarutbildningen.

Liberalerna vill satsa på en särskild kompletterande pedagogisk utbildning som den modell som i USA går under namnet Teach for America. Studenter med en tidigare examen med goda resultat får läsa en kompletterande pedagogisk utbildning för att nå en ämneslärarexamen samtidigt som de arbetar i skolan. Organisationen Teach for Sweden och ett antal universitet och högskolor har tagit initiativ till att arbeta på detta sätt. Liberalerna anslår därför ytterligare 13 miljoner kronor för 2018. Med sommarkurser ökar genomströmningen genom att fler studenter snabbare skulle kunna avsluta sina studier. Liberalerna vill göra en större satsning på fler sommarkurser redan 2018 och anslår 65 miljoner kronor för sommarkurser för 25 000 studenter.

Liberalerna motsätter sig en allmän utbyggnad av antalet högskoleplatser, där bl.a. den tidigare inledda utökningen av lärarutbildningen ingår, eftersom vi menar att en sådan utbyggnad måste föregås av en omfattande kvalitetshöjning på de nuvarande högskoleutbildningarna. Liberalerna avvisar regeringens förslag till anslagsökning för en utbyggnad av antalet högskoleplatser. Liberalerna vill att Alliansens modell att premiera vetenskaplig kvalitet vid omfördelning av nya resurser ska utvecklas vidare för att ännu starkare premiera kvalitet. Liberalerna anser också att alla statliga lärosäten ska konkurrera i samma grupp vid omfördelningen.

Ämneslärarutbildningen ska till skillnad från andra lärarutbildningar koncentreras till färre orter. Valmöjligheterna för studenterna ökar då genom fler ämnesinstitutioner på ett minskat antal utbildningsorter, eftersom ett större lärosäte kan erbjuda fler ämnen än mindre lärosäten. Ungefär 2 600 platser på lärosätena omfördelas till de högst rankade och största universiteten i Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala, och anslagen omfördelas därefter.

Sverige ska ha höga ambitioner när det gäller andelen personer som går vidare till högre studier men utbyggnaden av antalet platser får inte ske på bekostnad av kvaliteten. Liberalerna vill se en kvalitetssatsning på främst humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar redan 2018. Skälet är att det är dessa utbildningar som har låg andel lärarledda timmar. Förbättringen sker i form av en förhöjd ersättningsnivå med 1 000 kronor per student. För att finansiera denna reform justeras antalet platser på vissa högskolor och anslagen för dessa.

Dagens utbildningsstruktur klarar inte av att tillgodose samhällets behov av kvalificerade tolkar. Liberalerna vill att en kvalificerad tolkutbildning i huvudsak bedrivs på universitet och högskolor. Det finns goda skäl att bygga ut den utbildning som bedrivs på Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet och för detta avsätts ytterligare 15 miljoner kronor.

Ett av OECD:s högst prioriterade projekt de närmaste åren, Higher Education System Performance, är att skapa en möjlighet att jämföra olika länders högskoleutbildningar, en PISA-studie på högskolenivå. Liberalerna anser att det är nödvändigt att Sverige deltar i studien i syfte att höja kvaliteten på landets högre utbildning. För deltagande i studien anslås 4 miljoner kronor.

Med Liberalerna och alliansregeringen höjdes de statliga forskningsanslagen kraftigt, och Liberalerna vill fortsätta att prioritera forskningen. Liberalerna avvisar regeringens förslag till förmån för en egen satsning.

För att få fler astronauter behöver Sverige flytta och tillföra pengar inom Europeiska rymdstyrelsen (ESA) till programmet för bemannad rymdfart. För att möjliggöra för rymdturism bör Rymdstyrelsen få i uppdrag att verka för detta och ta fram en tillståndprocess, lagar behöver uppdateras och nya behöver komma till. Liberalerna anslår därför 50 miljoner till Rymdstyrelsen.

5. Anslag inom utgiftsområde 16 (KD)

Annika Eclund (KD) anför:

Kristdemokraterna har i sin budgetmotion 2017/18:3798 presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. När nu Kristdemokraternas förslag till budgettram för utgiftsområde 16 har fallit har jag avstått från att delta i utskottets beslut när det gäller anslagen för 2018. I detta särskilda yttrande redovisar jag den politik vi anser behövs för utgiftsområdet.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan har också ett bildningsuppdrag. Skolan ska bygga på och förmedla vidare de värden och dygder som är centrala för ett gott liv och ett gott samhälle. Skolan ska inte bara utbilda personer som ska kunna få ett jobb, utan också medborgare som kan vara med och ta ansvar för samhällets gemensamma angelägenheter och förvalta centrala värden och kulturarv. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barn och unga och för Sverige som land.

Även om många nödvändiga och lyckade reformer genomförts, visar flera nationella och internationella undersökningar att den svenska skolan alltjämt står inför stora utmaningar. Elevernas skolresultat sjunker på en rad centrala områden. Vi behöver därför återupprätta en utbildningstradition som bygger på tillit och förtroende mellan elever, lärare och föräldrar där skolan förmedlar kunskap och stimulerar elevernas intellektuella utveckling.

Småbarnsgrupperna i förskolan är i dag alltför stora. Kristdemokraterna vill därför att kommunerna ska införa ett tak för barngruppernas storlek i förskolan om högst tolv barn för åldrarna 1–3 år och högst 15 barn för åldrarna 4–5 år. I dag finns ett statsbidrag som utgår till kommuner som minskar barngruppernas storlek. Statsbidraget utgår om kommunerna minskar barngrupperna med ett barn men även till de kommuner som inte ökar barngrupperna. Det saknas dock ett mål för barngruppernas storlek, och de kommuner som faktiskt satsar på små barngrupper premieras för dåligt. Utformningen av det nuvarande systemet är därför inte optimal. Kristdemokraterna föreslår att fördelningen av statsbidraget förändras genom att målet om högst tolv barn i småbarnsgrupperna inkluderas och att de kommuner som uppnått eller visar

att de arbetar mot detta mål får del av satsningen. Utformningen bör likna den s.k. kömiljarden som tidigare fanns i sjukvården, med en tydlig koppling till prestation. Kristdemokraterna avsätter 500 miljoner kronor för att minska barngrupperna i förskolan. Med en ökad kvalitet är det rimligt att höja taket i maxtaxan för hushåll med högre inkomster. Kristdemokraterna föreslår därför att maxtaxan höjs med 5 procent.

Kristdemokraterna vill att det ska finnas möjlighet för föräldrar att få barnomsorgspeng för omsorg om egna barn och anhörigas barn i hemmet. För att få del av barnomsorgspeng för egna barn och anhörigas barn bör kraven på pedagogiskt innehåll inte vara lika högt ställda. Barnomsorgspengen ska uppgå till 6 000 kronor per barn och månad och betraktas som inkomst och vara skattepliktig. Barnomsorgspengen kan inte samtidigt tas ut som föräldraförsäkring eller ersättningar från andra transfereringssystem. Barnomsorgspeng för egna barn gäller barn som är 1–3 år. Kristdemokraterna avsätter 600 miljoner kronor för att införa en barnomsorgspeng för egna barn.

Under lång tid har det varit brist på specialpedagoger och speciallärare, och många som i dag jobbar som speciallärare har inte examen. Införandet av lärarlegitimation har också ökat kraven på att speciallärare ska ha rätt utbildning. På grund av förestående pensionsavgångar och den stora andelen obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd visar prognoser för yrket specialpedagog eller speciallärare att bristen kommer att öka de kommande åren. Kristdemokraterna föreslår därför ett särskilt speciallärarlyft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare och anslår 230 miljoner kronor utöver regeringens budget för denna kompetensutveckling under 2018.

Alliansregeringen införde karriärtjänster som innebär att skickliga lärare kan göra karriär och bli förstelärare eller lektorer. Det är bra att det genom karriärtjänster möjliggörs att lärare kan fortsätta att utvecklas i yrket. Kristdemokraterna menar att karriärlärartjänsterna behöver bli fler samt att det behövs fler förstelärare i utanförskapsområden. Men hur tjänsterna utformas och används behöver utvärderas. Alliansen har föreslagit att de förstelärare som väljer att arbeta i utanförskapsområden ska få ett dubbelt så stort lönepåslag som andra förstelärare, 10 000 kronor. Till detta föreslår Kristdemokraterna en satsning på 312 miljoner kronor 2018.

För att stödja språkutvecklingen och möjligheterna att nå kunskapsmålen hos nyanlända och andra elever med svenska som andraspråk föreslår Kristdemokraterna en kompetenssatsning för svensklärare inom svenska som andraspråk. För reformen avsätts 200 miljoner kronor.

Att barn mår bra och känner sig trygga i skolan är avgörande för hur de kan lyckas i sitt lärande och sin utveckling. Därför krävs det att skolor använder sig av metoder för att hantera mobbning som är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. Kristdemokraterna menar att det ska vara obligatoriskt för skolhuvudmännen att enbart ha evidensbaserade antimobbningsprogram. Skolverket bör få i uppdrag att göra en uppföljning av den utvärdering av metoder mot mobbning som gjordes 2011. En rekommendation om vilka program som kan användas bör tas fram till skolhuvudmännen. Dessutom bör

alla metoder som inte vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet sluta användas. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att verkställa och följa upp detta. Kristdemokraterna avsätter 95 miljoner kronor för att underlätta detta arbete för skolorna.

I genomsnitt blir tre barn i varje skolklass sexuellt utnyttjade. Möjligheten att tidigt upptäcka övergrepp mot barn beror i stor utsträckning på om barnet eller andra i barnets närhet vågar berätta. Ett led i att stärka barnens egen rätt till sin kropp är att förskolor arbetar medvetet med frågorna, att man på ett tydligt sätt anpassat för barnen informerar dem om gränser och hur viktigt det är att säga till när något är fel. Därför vill Kristdemokraterna anslå 70 miljoner kronor som förskolor kan ansöka om för att genomgå utbildning och införa arbetssätt som stärker barns integritet och motverkar sexuella övergrepp.

Kristdemokraterna menar att det är viktigt att kunna erbjuda föräldrar stöd, bl.a. i att hjälpa sina barn att klara skolans krav. Därför föreslår vi en satsning på att alla skolor mer aktivt ska involvera föräldrarna i barnens lärande. Denna satsning handlar bl.a. om särskilda utbildningsträffar för föräldrar där skolhuvudmännen ska erbjuda konkreta verktyg för föräldrarna att stötta sina barn. Träffarna ska ske utanför skoltid så att så många föräldrar som möjligt kan delta. Extra medel ska gå till skolor med stor andel hushåll med låg utbildning och utländsk bakgrund. För denna reform lägger Kristdemokraterna 40 miljoner kronor.

Kommuner och landsting brottas i dag med ett växande utanförskap, integrationsutmaningar och ett alltmer utmanande tryck på välfärden. Samtidigt finns det externa aktörer som vill vara med och bidra med kapital till sociala investeringar och effektiva lösningar på samhällsproblem. En variant av detta är sociala utfallskontrakt, där en extern finansär investerar i ett offentligt socialt projekt för att uppnå definierade mål som motsvarar mänskliga och ekonomiska vinster för den offentliga parten. Kristdemokraterna föreslår att det ska inrättas en nationell strategi för att möta behoven och underlätta framväxten av sociala utfallskontrakt i Sverige samt införa en nationell fond för att höja intresset för att investera. För att införa sociala utfallskontrakt avsätter Kristdemokraterna 337 miljoner kronor.

I och med budgetpropositionen för 2018 föreslår regeringen att modellen med regionalt yrkesvux byggs ut till att omfatta totalt 31 500 platser 2018. Kristdemokraterna välkomnar denna utbyggnad. Efterfrågan på arbetskraft är i dag stor samtidigt som vi vet att det finns betydande matchningsproblem på arbetsmarknaden, där de personer som i dag saknar jobb i för liten utsträckning är kvalificerade för de lediga jobb som finns. De senaste åren har ett stort antal nyanlända personer tagit steget in på arbetsmarknaden och fler är på väg in under kommande år, i många fall med bristande språkkunskaper och en lägre utbildningsbakgrund än den avslutade gymnasieutbildning som i princip är ett krav för att kunna komma in och etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Givet de stora utmaningar som denna kombination innebär gör Kristdemokraterna bedömningen att ytterligare platser behövs inom regionalt yrkesvux framöver, varför vi avsätter 300 miljoner kronor mer än regeringen

för detta ändamål från år 2018 och framåt. Detta motsvarar minst 6 000 årsstudieplatser. Många vittnar om att studier inom yrkesutbildning kombinerat med studier i svenska väsentligen ökar möjligheterna till jobb och etablering för nyanlända. Kristdemokraterna ser det därför som angeläget att så många nyanlända som möjligt går den vägen.

År 2017 är 2 000 av platserna inom regionalt yrkesvux reserverade för yrkesvux i kombination med utbildning i svenska för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk (sva), medan ca 550 av platserna är avsatta för lärlingsvux i kombination med sfi och sva. Regeringen skriver i budgetpropositionen för 2018 att de avser att fortsätta att reservera delar av platserna för regionalt yrkesvux för dessa elever. Kristdemokraterna välkomnar också detta initiativ men menar samtidigt att kommunerna i ännu större utsträckning bör uppmuntras att erbjuda nyanlända sådana kombinerade utbildningar så tidigt som möjligt under etableringstiden. Av denna anledning väljer Kristdemokraterna att reservera ytterligare 6 000 studieplatser till dessa ändamål utöver de platser som regeringen reserverar till yrkesvux respektive lärlingsvux i kombination med sfi eller sva.

Kristdemokraterna tar tydligt ställning för kvalitet och excellens i högskola och forskning. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. Kristdemokratisk högskolepolitik har sin grund i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Forskningen har en avgörande roll för tillväxt och utveckling och säkerställer välfärden på längre sikt.

Det behövs fler utbildningsplatser för vårdyrken. Utbyggnadstakten måste öka för att möta behovet. Särskilt stort är behovet av fler utbildningsplatser inom förlossningsvården, psykiatri och för vissa specialsjuksköterskor. Den stora bristen på utbildade läkare, sjuksköterskor och barnmorskor leder till mindre tillgänglighet i vården. Därför anslår Kristdemokraterna resurser till nya utbildningsplatser för dessa yrkeskategorier. För 2018 anslår vi 100 miljoner kronor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:1 Budgetpropositionen för 2018 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 bilda ett holdingbolag knutet till Malmö universitet och för anslaget 2:30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå besluta om kapitaltillskott till bolaget på högst 1 500 000 kronor (avsnitt 10.2.30).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag på högst 600 000 000 kronor till European Spallation Source ERIC (ESS) (avsnitt 10.3.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om medlemskap i följande konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. Erickonsortier: European Advanced Translational Research Infrastructure in Medicine (EATRIS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och European Research Infrastructure for Biomedical Imaging (Euro-Bioimaging-ERIC) med en medlemsavgift på högst 3 000 000 kronor. Vidare bemyndigas regeringen att under 2018 besluta om finansiering av de årliga medlemsavgifterna i följande angivna konsortier: Council of European Social Science Data Archives (CESSDA-ERIC) med en medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 000 000 kronor, Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Biobanking and Biomolecular Resources Infrastructure (BBMRI-ERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 2 500 000 kronor, European Social Survey (ESSERIC) med en årlig medlemsavgift på högst 1 500 000 kronor, Joint Institute for VLBI in Europe (JIVE-ERIC) med en medlemsavgift på högst 1 800 000 kronor och Integrated Carbon Observation System (ICOS-ERIC) med en medlemsavgift på högst 7 750 000 kronor (avsnitt 10.3.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 för anslaget 3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål besluta om kapitaltillskott på högst 11 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet för finansiering av idébanksmedel (avsnitt 10.3.12).

5. Riksdagen anvisar för budgetåret 2018 ramanslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt tabell 1.1.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2018 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:101 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av gemensam klädsel under skoltid och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:300 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta över huvudmannaskapet i skolor som inte når målen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:474 av Jan Björklund m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvalitet bör premieras i den högre utbildningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utbyggnad av utbildningsplatser till högre utbildning aldrig får ske på bekostnad av kvaliteten i undervisningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:522 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolinspektionen i uppdrag att komplettera den nuvarande kommunala tillsynen med regelmässiga stickprov och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt utökning av antalet förstelärare, särskilt i utanförskapsområdena, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny yrkeskategori – lärarassistenter – bör införas för att minska lärarnas arbetsbörda och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudmännen efter en viss tids tjänstgöring ska erbjuda alla lärare inom grundskolan och gymnasiet en längre vidareutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:900 av Josef Fransson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera insatserna inom utbildningsväsendet i naturvetenskapliga ämnen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktade satsningar för fler ingenjörer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera forskning utifrån industrins behov och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa teknikgymnasium i det svenska skolsystemet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tvåårigt yrkesgymnasium och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ämnesbetyg i stället för kursbetyg och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en satsning på studievägledning och yrkesvägledning i den svenska gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ungdomar som inte blivit anställningsbara genom sitt första gymnasieval en andra chans genom att erbjuda två terminers gymnasiestudier samt en termin betald praktik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:906 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa karensdagen för fritidspedagoger och förskollärare inom grund- och förskolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:908 av Robert Stenkvist m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa karensdagen för personal som arbetar i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:909 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka basanslagen till forskningen inom högskolorna och samtidigt dra ned motsvarande summa för strategiska satsningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa begreppet konstnärlig forskning och inlemma detta anslag i högskolornas basanslag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:911 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslagen till den högre utbildningen för att öka kvaliteten på undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa produktivitetssvandet inom högskoleväsendet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att akademiker med naturvetenskaplig examen ska erbjudas två terminers betald pedagogisk utbildning för att bli behöriga gymnasielärare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:931 av Josef Fransson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rikta medel till metallurgiforskning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja anslaget för kvalitetssäkrande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa karensdagen för personal inom både privat och kommunal förskola och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortbilda lärare enligt ett certifieringssystem på två nivåer, en basnivå och en mer avancerad nivå, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en utbildningstrappa där tydliga krav ställs på att agera mentor för både lärarkollegor och andra skolor och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tydlig individuell lönetrappa som följer ansvar samt utbildningsnivå och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa stimulansbidrag för digital kompetensutveckling av skolans personal och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa karensdagen för vissa lärarkategorier och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ämnesbetyg ska sättas fr.o.m. årskurs 4 i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska utreda hur ett system med jourklasser ska kunna införas i samtliga svenska kommuner, dit elever som inte fungerar i den normala skolsituationen ska kunna flyttas med omedelbar verkan, och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att värna landsbygdsskolorna och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en satsning på fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en satsning på barn med särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast utreda möjligheten att införa nivågruppering i matematik-, svensk- och engelskundervisningen från och med årskurs 4 och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa olika nivåer i introduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet efter förkunskaper och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en matreform i den svenska grundskolan och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en satsning på studievägledning och yrkesvägledning i den svenska skolan och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en satsning på skolmiljön i den svenska grundskolan ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärares kompetens, vidareutbildning samt karriärmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt övertagande av skolor som fungerar alarmerande illa och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av pliktskola för gärningsman misstänkt för grova brott och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en digital elevpeng och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över myndighetsstrukturen inom utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av frivilliga betyg på folkhögskolorna och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad satsning på Skolinspektionen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1317 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnomsorgspengen också ska gälla för vård av egna barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1593 av Heidi Karlsson m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa den karensdag som sedvanlig sjukfrånvaro är förknippad med i förskolan för att minska smittorisken och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få en effektivare studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2794 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av yrkesskola och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de elever som har sämst förutsättningar ska ha mer ekonomiska resurser och möta de skickligaste lärarna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör rikta en del av karriärtjänsterna till utanförskapsområdena och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3072 av Olof Lavesson m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fysisk aktivitet och idrott på fritidshemmen bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3215 av Olof Lavesson m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hbtq-frågor i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensutvecklingssatsningar om kränkande behandling, hot och våld bör genomföras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans mot dåliga skolor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskapskontrakt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket ska kunna ta över huvudmannaskapet för skolor med bristande utbildningskvalitet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett professionsprogram för lärares fortbildning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka den lärarledda undervisningen på lärarutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler vägar in till läraryrket och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en webbaserad modell för att kunna erbjuda ett kompetenslyft för lärare i

frågor som rör att förebygga hot, våld och kränkande behandling i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3574 av Jan Björklund m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärtjänster för kvinnodominerade akademikeryrken som lärare och specialistsjuksköterskor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla skolhuvudmän ska ha evidensbaserade antimobbingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett specialläraryft för lärare som vill utbilda sig till speciallärare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler karriärlärartjänster och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en kompetenssatsning för svensklärare inom Svenska som andraspråk och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolans barngrupper och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorgspong och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsplatser för läkare, sjuksköterskor och barnmorskor och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebygga övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala utfallskontrakt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3626 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler platser inom yrkesvuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3650 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka platserna inom regionalt yrkesvux och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att stärka och bygga ut yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kommunernas frihet att besluta över avgiftsnivåerna i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en pröva möjligheten till en nationell satsning på intensivutbildning i svenska för nyanlända barn och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka och bredda de kompletterande pedagogiska utbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla systemet med karriärlärartjänster genom att pröva möjligheten till särskilda satsningar i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3711 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala utfallskontrakt och att införa dessa som en modell för hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utbildningsplatser för vårdyrken och tillkännager detta för regeringen.
104. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskolepersonal ska få genomgå utbildning i arbetssätt som stärker barns integritet i syfte att förebygga sexuella övergrepp och tillkännager detta för regeringen.
121. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa sociala utfallskontrakt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3751 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utbildning som stärker elever och inkluderar föräldrarna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra en översyn av lärarutbildningen och att skapa fler vägar in till läraryrket genom möjligheten till fristående lärarutbildning, snabbare validering av kunskap och fler kompletterande pedagogiska utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att premiera skickliga lärare och skolledare som arbetar på skolor i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att yrkeshögskolans utbildningar breddas och byggs ut med fler platser, genom nya offentligt finansierade platser men även genom att öka antalet platser som finansieras av studieavgifter och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utöka folkhögskolans uppdrag, samt ge möjlighet för fler folkhögskolor att bedriva språkintruktionsprogram för nyanlända på gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att intensifiera och utöka nyanlända elevers undervisningstid och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka antalet timmar med undervisning i svenska för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elever som kommit till Sverige i högstadietåldern bör tillåtas fokusera på något färre ämnen utan att för den delen ges mindre undervisningstid och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett generellt bidrag öronmärkt för skolan i stället för riktade statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka kommunernas frihet att besluta över avgiftsnivåerna i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3812 av Christer Nylander m.fl. (L):

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2017/18:3836 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunernas skyldighet att informera om barnomsorgsavgiften måste skärpas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barnomsorgsavgift för föräldrar som tar hand om enbart egna barn mellan ett och tre år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör införa ett tak för barngruppernas storlek i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statsbidraget till de kommuner som minskar barngrupperna i förskolan ska ha ett tydligt mål om högst tolv barn i småbarnsgrupperna och endast ges till dem som har uppnått eller som visar att de arbetar mot detta mål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja statsbidraget som går till att minska barngrupperna i förskolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3857 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på kunskapskontrakt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på idrott på fritidshem och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på karriärtjänster och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på karriärtjänster i utanförskapsområden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på högre kvalitet på högskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på att utöka undervisningstiden på lärarutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på basforskning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på Vetenskapsrådet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
1:1 Statens skolverk	1 124 218	-23 000		-145 940	+207 000	+496 000
1:2 Statens skolinspektion	405 298		+100 000	-3 130	+9 000	-2 000
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	722 806			-3 990		-4 000
1:4 Sameskolstyrelsen	40 099		-2 000	-200		
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 685 198	-2 495 500	+4 416 000	-878 000	-1 039 000	-1 325 000
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	296 950			-1 600	-1 000	-2 000
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	4 436 000	-130 000		-1 410 000		-250 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	190 220			-7 200		
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	102 540			-550		-1 000
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	308 985				+2 318 000	-70 000
1:11 Bidrag till vissa studier	17 525					
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	115 581			-530	+1 000	-1 000
1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning	2 570 034	-309 000		-200 000	-1 340 000	+250 000
1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	2 204 750			+259 000	+191 000	
1:15 Upprustning av skollokaler och utemiljöer	680 000	-200 000		-200 000	-200 000	-680 000
1:16 Fler anställda i lågstadiet	2 300 000		-1 300 000			
1:17 Skolforskningsinstitutet	23 756			-100		
1:18 Praktisknära skolforskning	18 543					
1:19 Bidrag till lärarlöner	4 457 100	+196 900	-2 657 000	+212 000	+853 000	+312 000
1:20 Särskilda insatser inom skolområdet	163 418					
1:21 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	1 000 000	-1 000 000	-50 000	-1 000 000	-1 000 000	-308 000

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
2:1 Universitetskanslersämbetet	144 539			-640	+4 000	-1 000
2:2 Universitets- och högskolerådet	174 578			-4 720	-5 000	-1 000
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 756 305	-20 455		-22 670	+19 000	-9 000
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 131 629	+10 700		-11 420	-45 000	-11 000
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 066 875	-20 465		-18 754	+38 000	-11 000
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 193 198			-11 720	-42 000	-12 000
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 123 478	-20 465		-19 064	+23 000	-11 000
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 564 290	+1 000		-8 310	-32 000	-7 000
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 739 036	-20 465		-22 590	+31 000	-9 000
2:10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 630 355			-8 730	-27 000	-9 000
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 396 659	-13 985		-11 844	+31 000	-7 000
2:12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 118 416			-5 980	-20 000	-6 000
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 549 701	-10 530		-14 324	+21 000	-8 000
2:14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	886 763			-4 720	-20 000	-5 000
2:15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	720 949	-9 720		-3 850	-12 000	-4 000
2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 559 586			-8 320	-31 000	-8 000
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 161 006	-9 720		-5 980	-18 000	-6 000
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 545 942			-8 290	-6 000	-8 000
2:19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	674 320	-9 720		-5 230	-10 000	-4 000

Ramanslag	Regeringens		Avvikelse från regeringen			
	förslag	M	SD	C	L	KD
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	385 307			-2 040	-10 000	-2 000
2:21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	664 465	-9 720		-5 736	-57 000	-4 000
2:22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	238 163			-1 260	-8 000	-1 000
2:23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 067 905	-13 165		-10 144	-77 000	-6 000
2:24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	335 303			-1 790	-1 000	-2 000
2:25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	797 279	-9 720		-6 466	-31 000	-4 000
2:26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	265 079			-1 400	-1 000	-1 000
2:27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	554 525	-13 165		-6 250	-45 000	-3 000
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	244 069			-1 300	-1 000	-1 000
2:29 Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	935 565	-13 175		-14 404	-52 000	-5 000
2:30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	236 817			-770	-96 000	-1 000
2:31 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	247 764	-6 075		-1 310	-20 000	-1 000
2:32 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	96 517			-510		-1 000
2:33 Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	610 073	-9 528		-3 220	-35 000	-3 000
2:34 Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	113 742			-580	-7 000	-1 000
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	202 136	-1 215		-1 090	-1 000	-1 000
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	50 405			-270		
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	103 938	-3 240		-3 324	-4 000	-1 000
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	34 406			-180	-2 000	

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	501 449	-6 075		-5 980	-10 000	-3 000
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	74 480			-370	-6 000	
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	432 085	-9 528		-2 816	-37 000	-2 000
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	76 988	-9 629		-340	-14 000	
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	455 713	-6 075		-6 286	-38 000	-2 000
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	98 016			-510	-4 000	-1 000
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	393 975	-6 075		-4 854	-14 000	-2 000
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	68 748			-350	-4 000	
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	397 872	-9 528		-5 400	-28 000	-2 000
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	63 057	-6 558		-300	-9 000	
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	309 935	-6 075		-1 640	-15 000	-2 000
2:50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	50 523			-260	-2 000	
2:51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	364 670	-6 075		-4 126	-31 000	-2 000
2:52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	63 124	-8 439		-270	-6 000	
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	162 576	-810		-1 984	-3 000	-1 000
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	19 689		-9 000	-50		
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	64 579	-810		-350	-1 000	
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	11 214			-30	-5 000	
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	131 513	-810		-1 824	-2 000	-1 000

Ramanslag	Regeringens			Avvikelse från regeringen		
	förslag	M	SD	C	L	KD
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	19 787		-10 000	-50	-10 000	
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	421 111	-7 695		-8 314	-11 000	-2 000
2:60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	83 707	-21 891		-320	-3 000	
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	30 076			-160	-5 000	
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	20 776			-60	-10 000	
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 344 601	-41 673		-22 104	-60 000	-18 000
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	732 248	+397 100		+6 800	+198 000	+191 000
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	432 125	+5 075		+2 785	+4 000	-246 000
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 583 230			-13 930	-12 000	-14 000
2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	45 116					
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	6 007 846	+158 000	-20 000	-14 000		
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	360 061					
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	163 492	-41 673		-770	-1 000	-1 000
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	947 356				+55 000	
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	34 464			-280		
3:6 Institutet för rymdfysik	55 428			-300		
3:7 Kungl. biblioteket	370 085			-2 380	-2 000	-2 000
3:8 Polarforskningssektariatet	48 024			-460		
3:9 Sunet	49 183					
3:10 Centrala etikprövningsnämnden	7 342			-30		
3:11 Regionala etikprövningsnämnder	41 377			-140		
3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål	99 995					
4:1 Internationella program	81 589					
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM	30 886					
4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet	10 380			-50		
4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	21 043				-7 000	

Ramanslag	Regeringens förslag			Avvikelse från regeringen		
	M	SD		C	L	KD
Nya anslag						
99:1 Kunskapskontrakt	+1 200 000					
99:2 Antimobbningsprogram						+95 000
99:3 Utbildningsdag för föräldrar						+40 000
99:4 KD skolpolitik						+2 100 000
99:5 Sociala utfallskontrakt						+337 000
99:6 Motverka övergrepp i föreningar						+70 000
99:7 Barnomsorgspeng						+600 000
Summa för utgiftsområdet	77 965 638	-2 592 672	+468 000	-3 730 943	-643 000	+1 372 000

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	L	KD	
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	1 495 000	2019–2024					
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	34 000	2019					
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	664 000	2019					
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	205 000	2019–2021					
1:14	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	6 600 000	2019–2025					
1:16	Fler anställda i lågstadiet	1 150 000	2019					
1:18	Praktiknära skolforskning	19 000	2019–2020					
1:19	Bidrag till lärarlöner	2 221 000	2019					
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	17 940 000	2019–2028					
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	1 810 000	2019–2023					
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	2 800 000	2019–2034					
4:1	Internationella program	153 000	2019–2021					
Summa beställningsbemyndiganden		35 091 000		±0	±0	±0	±0	±0

BILAGA 4

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2018 inom
utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning*Tusental kronor*

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Statens skolverk	±0	1 124 218
1:2 Statens skolinspektion	±0	405 298
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	±0	722 806
1:4 Sameskolstyrelsen	±0	40 099
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	±0	3 685 198
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	±0	296 950
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	±0	4 436 000
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	±0	190 220
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	±0	102 540
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	±0	308 985
1:11 Bidrag till vissa studier	±0	17 525
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	±0	115 581
1:13 Statligt stöd till vuxenutbildning	±0	2 570 034
1:14 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	±0	2 204 750
1:15 Upprustning av skollokaler och utemiljöer	±0	680 000
1:16 Fler anställda i lågstadiet	±0	2 300 000
1:17 Skolforskningsinstitutet	±0	23 756
1:18 Praktisknära skolforskning	±0	18 543
1:19 Bidrag till lärlöner	±0	4 457 100
1:20 Särskilda insatser inom skolområdet	±0	163 418
1:21 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	±0	1 000 000
2:1 Universitetskanslersämbetet	±0	144 539
2:2 Universitets- och högskolerådet	±0	174 578
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 756 305
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	2 131 629
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	2 066 875
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	2 193 198

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	2 123 478
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	1 564 290
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 739 036
2:10 Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	1 630 355
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 396 659
2:12 Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	1 118 416
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 549 701
2:14 Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	886 763
2:15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	720 949
2:16 Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	1 559 586
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 161 006
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	1 545 942
2:19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	674 320
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	385 307
2:21 Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	664 465
2:22 Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	238 163
2:23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 067 905
2:24 Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	335 303
2:25 Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	797 279
2:26 Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	265 079
2:27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	554 525

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	244 069
2:29 Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	935 565
2:30 Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	236 817
2:31 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	247 764
2:32 Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	96 517
2:33 Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	610 073
2:34 Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	113 742
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	202 136
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	50 405
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	103 938
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	34 406
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	501 449
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	74 480
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	432 085
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	76 988
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	455 713
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	98 016
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	393 975
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	68 748
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	397 872
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	63 057

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	309 935
2:50 Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	50 523
2:51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	364 670
2:52 Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	63 124
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	162 576
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	19 689
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	64 579
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	11 214
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	131 513
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	±0	19 787
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	421 111
2:60 Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	83 707
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	30 076
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	±0	20 776
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	±0	3 344 601
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	±0	732 248
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	±0	432 125
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	±0	2 583 230
2:67 Särskilda bidrag inom högskoleområdet	±0	45 116
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	±0	6 007 846
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	±0	360 061
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	±0	163 492
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	±0	947 356
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	±0	34 464
3:6 Institutet för rymdfysik	±0	55 428
3:7 Kungl. biblioteket	±0	370 085
3:8 Polarforskningssekreteriatet	±0	48 024

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
3:9 Sunet	±0	49 183
3:10 Centrala etikprövningsnämnden	±0	7 342
3:11 Regionala etikprövningsnämnder	±0	41 377
3:12 Särskilda utgifter för forskningsändamål	±0	99 995
4:1 Internationella program	±0	81 589
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM	±0	30 886
4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet	±0	10 380
4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	±0	21 043
Summa för utgiftsområdet	±0	77 965 638

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	±0	1 495 000	2019–2024
1:6	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	±0	34 000	2019
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	±0	664 000	2019
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	±0	205 000	2019–2021
1:14	Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	±0	6 600 000	2019–2025
1:16	Fler anställda i lågstadiet	±0	1 150 000	2019
1:18	Praktiknära skolforskning	±0	19 000	2019–2020
1:19	Bidrag till lärarlöner	±0	2 221 000	2019
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	±0	17 940 000	2019–2028
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	±0	1 810 000	2019–2023
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	±0	2 800 000	2019–2034
4:1	Internationella program	±0	153 000	2019–2021
Summa beställningsbemyndiganden		±0	35 091 000	

BILAGA 6

Regeringens redovisning av resultaten för utgiftsområde 16 i korthet

Målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Resultaten för utgiftsområde 16 i korthet sammanfattas nedan utifrån de indikatorer och övriga resultat regeringen använder för att följa upp måluppfyllelsen på en övergripande nivå (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 43 f.).

Befolkningens utbildningsnivå

Indikatorn *Befolkningens uppnådda utbildningsnivå* visar att Sveriges befolkning har en högre utbildningsnivå än genomsnittet för både EU21¹³ och OECD-länderna. Ökningstakten var fram till 2008, med lite variation mellan de enskilda åren, i stort sett densamma i Sverige som inom OECD och EU21. Därefter har ökningstakten varit något snabbare i Sverige.

När det gäller *Unga vuxnas deltagande i utbildning*¹⁴ visar indikatorn att denna andel under hela 2000-talet har legat på en högre nivå i Sverige än inom OECD och EU21 som helhet, men sedan 2005 har skillnaderna efter hand minskat. Under det senaste året har dock skillnaderna ökat något igen.

Indikatorn *Olika ålderskohorters uppnådda utbildningsnivå* visar att den genomsnittliga utbildningsnivån i Sverige vid en viss given ålder inte är lika hög för de unga ålderskohorterna som den är för de något äldre kohorterna. Högst andel högutbildade i de ålderskohorter som regeringen redovisar har de som föddes 1980. I ålderskohorterna födda 1985 och 1990 är utbildningsnivån lägre än bland födda 1980.

Indikatorn *Övergången mellan olika utbildningsnivåer* visar att andelen personer som går vidare från en nivå i utbildningssystemet till nästa har minskat under de senaste åren. Det gäller inom alla nivåer i utbildningssystemet. Av de kvinnor som gick ut gymnasieskolan 2009 gick 53,5 procent vidare till högskola inom tre år. Av de som gick ut 2013 hade andelen sjunkit till 50,0 procent. För männen har motsvarande andel sjunkit från 42,8 procent till 40,5 procent under perioden.

Indikatorer för jämställdhet inom universitet och högskolor

Indikatorn *Könsfördelningen bland nybörjare inom olika utbildningsinriktningar* visar att utbildningsvalen i de flesta fall inte är lika könsstereotypa

¹³ EU21 omfattar de länder som var medlemmar i unionen strax före utvidgningen 2004 samt OECD-länderna Estland, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern.

¹⁴ Denna indikator mäts som andelen personer i åldern 20–29 år som deltar i någon form av utbildning.

i Sverige som de är i andra OECD-länder. Inom fem av åtta utbildningsinriktningar har Sverige en jämnare könsfördelning än vad OECD-länderna som helhet har i genomsnitt.

Indikatorn *Andelen kvinnor bland den undervisande och forskande personalen i högskolan* visar att andelen kvinnor bland den undervisande och forskande personalen är något högre i Sverige än i OECD som helhet och inom EU21. I såväl Sverige som EU21- och OECD-länderna är dock andelen kvinnor lägre än andelen män.

När det gäller indikatorn *Andelen professorer som är kvinnor* var andelen kvinnliga professorer 2013 ca 24 procent i Sverige och ca 20 procent i EU15-länderna¹⁵. Ökningen har varit större i Sverige än i EU som helhet, särskilt under den senast uppmätta perioden 2010–2013.

Publiceringar och citeringar av forskningsartiklar samt forskningssamarbeten

Inom forskningsområdet redovisar regeringen den övergripande indikatorn *Publiceringar och citeringar av forskningsartiklar samt forskningssamarbeten*, som avser att beskriva den svenska forskningens kvalitet och hur den bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. Ett sätt att mäta vetenskaplig produktion är genom att jämföra antalet publicerade artiklar för enskilda forskare, lärosäten eller länder. Från Sverige publicerades 2016 enligt Web of Science ca 15 600 fraktionerade publikationer, där fraktionerade innebär att varje publikation delas mellan författare så att t.ex. för en artikel med två författare tillräknas båda en halv artikel var. Detta är en ökning med ca 300 artiklar jämfört med ett medelvärde för 2013–2015. Räknat per capita ligger Sverige efter både Danmark och Schweiz men före Nederländerna, Storbritannien, Norge och Finland. Sveriges mest produktiva område är medicin med närmare 7 000 artiklar följt av naturvetenskap med ca 3 200 artiklar.

Ett sätt att mäta forskningens kvalitet är att studera andelen artiklar som är bland de 10 procent mest citerade artiklarna i världen. För svenskt vidkommande ligger denna enligt Web of Science på 11 procent och har legat konstant sedan 2000. Det är högre än Norge och Finland men i nivå med länder som Belgien, Frankrike och Tyskland. Andelen är lägre än jämförbara länder som Danmark, Nederländerna, Storbritannien, Schweiz och Singapore.

När det gäller forskningssamarbeten med andra länder och företag var 2014 mer än hälften av de publicerade artiklarna resultatet av ett internationellt forskningssamarbete, vilket var högt i ett internationellt perspektiv såväl i Norden som i världen i stort.

Ytterligare ett sätt att följa upp det forskningspolitiska målet är att mäta graden av samverkan med det omgivande samhället. I Sverige hade 7,9 procent av företagen med minst tio anställda innovationsrelaterade samarbeten

¹⁵ EU15 omfattar de länder som var medlemmar i unionen strax före utvidgningen 2004.

med universitet och högskolor under perioden 2010–2012 (samarbeten med institut var 5,1 procent). Denna andel var mindre än i andra jämförbara länder som Finland, i paritet med Tyskland, men större än i länder som Storbritannien, Danmark och Nederländerna. Jämfört med andra länder hamnade Sverige på en fjärdeplats när det gäller innovationsrelaterad samverkan mellan företag med minst tio anställda och universitet och högskolor respektive en femteplats när det gäller samverkan med institut.

Uppföljning av EU:s gemensamma utbildningsmål

I maj 2009 kom EU-ländernas utbildningsministrar överens om ett ramverk med strategiska mål för att förbättra utbildningsresultaten inom EU (Utbildning 2020). Inom detta samarbete har ministrarna enats om sju riktmärken som regeringen följer upp med indikatorn *Uppföljning av EU:s gemensamma utbildningsmål*.¹⁶ Riktmärkena avser EU som helhet och inte enskilda medlemsländer.

Det första riktmärket innebär att andelen unga kvinnor och män i åldern 18–24 år som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent i EU.¹⁷ Detta riktmärke är även ett av de övergripande målen i EU:s tillväxtstrategi Europa 2020. Sverige har inom ramen för Europa 2020-strategin antagit det nationella målet att andelen 18–24-åringar som inte fullföljt gymnasieskolan och som inte studerar 2020 ska vara mindre än 7 procent. I den senaste statistiken från 2016 var denna andel i Sverige 7,4 procent, vilket innebär att Sverige har uppfyllt EU:s mål om mindre än 10 procent men inte det nationella målet om mindre än 7 procent. För kvinnor uppgick andelen till 6,4 procent och för män till 8,2 procent under 2016. Även inom EU totalt sett har andelen minskat påtagligt under de senaste tio åren, dock från en högre nivå. Genomsnittet för EU:s 28 medlemsstater låg 2016 på 10,7 procent.

Det andra riktmärket anger att andelen personer i åldern 30–34 år med minst två års eftergymnasial utbildning ska uppgå till minst 40 procent. I begreppet eftergymnasial utbildning ingår utbildning vid högskola och universitet, kvalificerad yrkesutbildning och utbildning inom yrkeshögskolan. Även detta riktmärke är ett övergripande mål i Europa 2020-strategin, och Sverige har inom ramen för denna strategi satt upp det nationella målet att andelen 30–34-åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska

¹⁶ Regeringen redovisar i budgetpropositionen sex av dessa sju överenskomna riktmärken. Enligt information i budgetpropositionen pågår det ett arbete inom Eurostat för att få fram statistik som belyser det sjunde riktmärket om internationell rörlighet. Detta riktmärke anger att andelen högskoleexaminerade som studerat utomlands under en period som omfattar minst 15 högskolepoäng ska uppgå till minst 20 procent och att andelen 18–34 åringar som deltar i en grundläggande yrkesutbildning och som studerat utomlands under minst två veckor ska uppgå till minst 6 procent.

¹⁷ Riktmärket mäter andelen unga kvinnor och män i åldern 18–24 år som saknar eller har mindre än två års studier på gymnasial nivå och som inte heller befunnit sig i formell eller icke-formell utbildning under fyraveckorsperioden närmast före mätningen. Detta innebär att personer med två eller flera års studier på gymnasial nivå inte klassas som ”ung med låg utbildning”, oavsett om dessa har fullföljt utbildningen eller inte.

vara 45–50 procent 2020. Andelen 30–34-åringar som har minst två års eftergymnasial utbildning har fortsatt att öka i Sverige och uppgick 2016 till 51 procent. Sverige uppfyllde därmed både EU-riktmärket och det nationella målet. Bland män var andelen 43,4 procent och bland kvinnor 59,2 procent. Även genomsnittet inom EU har förbättrats något, och kvinnorna har nu nått över målet på 40 procent. För männen uppgick andelen 2016 till 34,4 procent.

Måluppfyllelsen för det tredje riktmärket – att högst 15 procent av ungdomarna ska prestera på låg nivå i läsning, matematik respektive naturvetenskap – mäts med hjälp av den internationella kunskapsmätningen PISA. En ny PISA-undersökning publicerades hösten 2016, och för EU som helhet försämrades resultaten i alla ämnen, medan Sveriges resultat förbättrades i alla ämnen. I läsförståelse minskade andelen elever i Sverige som presterar på låg nivå för både flickor och pojkar, men fortfarande är det endast flickor som når upp till EU-riktmärket. Andelen svenska pojkar på låg nivå var 24,5 procent och andelen flickor var 12,3 procent. Totalt för både flickor och pojkar uppgick andelen lågpresterande till 18,4 procent i Sverige och för EU som helhet till 19,7 procent, vilket innebär att varken Sverige eller EU som helhet når upp till EU-riktmärket. Resultaten i matematik förbättrades för både flickor och pojkar i Sverige. Andelen lågpresterande pojkar minskade från 28,2 procent till 22,2 procent, och andelen lågpresterande flickor minskade från 25,9 procent till 19,6 procent. Resultaten i naturvetenskap blev också bättre för Sverige i PISA 2015, men förändringarna var mindre än i övriga ämnen och inte signifikanta. Inte heller i matematik och naturvetenskap uppnår Sverige eller EU som helhet riktmärket om andel lågpresterande.

Det fjärde riktmärket anger att andelen barn i åldern fyra år fram till åldern för obligatorisk skolstart som går i förskola ska uppgå till minst 95 procent. För EU som helhet uppgick andelen barn i förskola i åldern fyra år och upp till skolstart till nästan exakt samma nivå som i Sverige, dvs. runt 95 procent. Andelarna har ökat under en följd av år i såväl Sverige som EU totalt. Ökningstakten har dock varit snabbare i EU än i Sverige som redan tidigare legat på en hög nivå.

Det femte riktmärket innebär att andelen vuxna som deltagit i någon form av utbildning, såväl formell som informell, de senaste fyra veckorna ska uppgå till minst 15 procent. Bland svenska kvinnor uppgick den genomsnittliga nivån till 36,7 procent 2016. Bland män var motsvarande andel 22,7 procent. Sverige ligger därmed över EU:s riktmärke. Inom EU som helhet uppgick den genomsnittliga andelen för kvinnor till 11,7 procent och för män till 9,8 procent.

Det sjätte riktmärket innebär att sysselsättningsgraden bland personer i åldern 20–34 år ska uppgå till minst 82 procent tre år efter att de avlagt examen på gymnasial eller eftergymnasial nivå. I Sverige uppgick andelen 2016 till 86,9 procent bland kvinnor och till 86,5 procent bland män, vilket överträffar målet på 82 procent. Genomsnittet för EU som helhet var 78,2 procent totalt sett. För kvinnor uppgick andelen till 76 procent och för män till 80,5 procent.

Regeringens analys och slutsatser

I resultatanalysen av den övergripande måluppfyllelsen när det gäller hur Sverige placerar sig i förhållande till omvärlden framhåller regeringen att indikatorerna ger en delad bild av hur Sverige står sig som kunskaps- och forskningsnation.

Regeringen pekar på att Sverige har uppnått goda resultat när man ser till befolkningens utbildningsnivå. Sysselsättningsgraden efter avslutad utbildning är också hög och dessutom stigande i Sverige, och till skillnad från EU är det ingen skillnad mellan kvinnor och män i det avseendet. Sverige har också en betydligt större andel 20–29-åringar som studerar än vad EU och OECD totalt sett har. Andelen unga som inte fullföljer gymnasieskolan och som därefter inte deltar i någon form av utbildning är betydligt lägre i Sverige än i EU som helhet, även om den stigit något de senaste två åren. Andelen kvinnliga professorer har dessutom ökat snabbare i Sverige än i EU totalt sett. Sverige står sig också väl i mätningar av omfattningen och kvaliteten på den forskning som bedrivs.

Ser man till utvecklingen under de senaste åren är dock bilden inte lika entydigt positiv. Flera utbildningsindikatorer visar på en svag tillbakagång. Antalet studenter som är inskrivna på universitet och högskolor har minskat. Andelen högutbildade i de yngsta ålderskohorterna var vid given ålder något lägre än i de äldre ålderskohorterna. Andelen ungdomar som går vidare från en utbildningsnivå till nästa sjunker, och andelen unga som inte fullföljer gymnasieskolan och därefter och inte heller studerar stiger.

En förändring som bidragit till att göra Sverige till en mer framstående utbildningsnation är att andelen lågpresterande 15-åringar i läsförståelse, matematik och naturvetenskap nu sjunker, efter att ha stigit under en lång följd av år. Till det kommer att andelen ungdomar som efter avslutade gymnasiestudier eller eftergymnasiala studier får jobb fortsätter att stiga.

I den övergripande resultatanalysen lyfter regeringen samtidigt fram att Sverige i vissa avseenden har långt kvar innan vi når ett jämställt utbildningssystem. Regeringen nämner i detta sammanhang bl.a. att männen genom hela utbildningssystemet presterar sämre än vad kvinnor gör och att de i genomsnitt uppnår en lägre utbildningsnivå, samt att andelen pojkar med låg kunskap i läsförståelse fortfarande är oroväckande hög.

Sammantaget framhåller regeringen att Sverige i flera avseenden fortfarande är en framstående kunskaps- och forskningsnation, men att det finns många viktiga utmaningar kvar.

BILAGA 7

Utskottets uppföljning av riktade statsbidrag och vissa satsningar inom skolområdet 2016

Inledning

Utskottet har under de föregående två åren inom ramen för utskottets årliga genomgång av regeringens resultatredovisning gjort en särskild uppföljning av de riktade statsbidragen inom skolområdet (bet. 2015/16:UbU1 bil. 5 och bet. 2016/17:UbU1 bil. 9). Uppföljningen har genomförts av Anna Ekwing, föredragande vid kansliet.

I årets genomgång, som avser budgetåret 2016, redovisas tolv riktade statsbidrag och två uppdrag, där statsbidragen utgör en del av uppdraget, inom fem olika anslag. Det handlar om dessa satsningar:

Anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

---

- Matematiklyftet (statsbidrag)
- Läsllyftet (statsbidrag)
- Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan (statsbidrag)
- Ökad specialpedagogisk kompetens (statsbidrag)
- Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik (statsbidrag – nytt)
- Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan (statsbidrag – nytt)
- Personalförstärkningar i skolbibliotek (statsbidrag – nytt)
- Nationella skolutvecklingsprogram (uppdrag)
- Samverkan för bästa skola (uppdrag)

Anslaget 1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.

- Mindre barngrupper i förskolan (statsbidrag)

Anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

- Lärarlyftet II (statsbidrag)

Anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet

- Fler anställda i lågstadiet (statsbidrag)

Anslaget 1:19 Bidrag till lärarlöner

- Höjda lärarlöner – Lärarlönelyftet (statsbidrag)
  - Karriärtjänster för lärare (statsbidrag)
-

Inga av satsningarna inom skolområdet har avslutats under 2016. Flera av statsbidragen har däremot förlängts eller fått tilläggsuppdrag. Dessutom har tre nya statsbidrag inom skolområdet tillkommit. De nya statsbidragen är Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik, Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan och Personalförstärkningar i skolbibliotek.

Samtliga statsbidrag som redovisas är s.k. stimulansbidrag. Denna typ av statsbidrag syftar till att påverka huvudmännens prioriteringar. De är av mer tillfällig karaktär och avser insatser som syftar till att stimulera skolutveckling, t.ex. undervisningen i vissa ämnen, lärarfortbildning eller personaltäthet. De flesta av de satsningar som redovisas styrs också av en statsbidragsförordning. Undantaget är satsningen Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan som regeringen gav Skolverket genom en ändring i myndighetens regleringsbrev i juni 2016 (U2016/02937/S).

Årets genomgång visar att medelsåtgången för vissa av satsningarna understiger vad som har avsatts för ändamålet. Här kan t.ex. nämnas statsbidragen för Matematiklyftet och Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever. Genomgången av statsbidragen har även visat att regeringen i budgetpropositionen har redovisat vissa resultat från de uppföljningar och utvärderingar som har gjorts av ett flertal av satsningarna.

I den följande redogörelsen redovisas medelsanvändningen och utfallet för 2016 för de tolv statsbidrag och två uppdrag som har identifierats. Genomgången fokuserar på statsbidragens syfte och utformning eller motsvarande för uppdragen, samt utfall och medelsanvändning för 2016. Förordningen beskrivs kortfattat i de fall det finns en sådan. Uppgifterna har i huvudsak hämtats från regeringens skrivelse Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2016/17:102), Skolverkets årsredovisning för 2016 och budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16). Uppgifter om de aktuella anslagens medelsanvändning för 2016 har hämtats från regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2016 (skr. 2016/17:101). Avslutningsvis redovisas en tabell (tabell 6) med översikt över statsbidragens syfte och kommande uppföljningar och utvärderingar.

Anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* används bl.a. för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. Anslaget används även för utgifter för administration, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Anslaget omfattar bl.a. följande satsningar: Matematiklyftet, Läslyftet, Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan, Nationella skolutvecklingsprogram, Samverkan för bästa skola, Ökad specialpedagogisk kompetens, Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik, Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan och Personalförstärkning i skolbibliotek.

Utfallet 2010–2016 för anslag 1:5

Av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten (skr. 2016/17:101) framgår bl.a. följande (s. 110): Utgifterna för anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* blev 1 441 miljoner kronor (41,3 procent) lägre än anvisat i statens budget. Det beror på att utgifterna blivit lägre bl.a. för uppdragen Samverkan för bästa skola och Nationella skolutvecklingsprogram och för statsbidraget Försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan. Det beror även på att huvudmän (t.ex. kommuner och enskilda huvudmännen inom skolväsendet) har rekvirerat statsbidrag i mindre omfattning än beräknat för t.ex. fortbildning i specialpedagogik. Ytterligare en förklaring till det lägre utfallet är att flera uppdrag inte kom igång som planerat.

Utgifterna för anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* blev 807 miljoner kronor (28,3 procent) lägre än 2015. Minskningen beror till stor del på anslagsförändringar till följd av överföringar till andra anslag. Bland annat har utgifter för karriärsteg för lärare flyttats till anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* (skr. 2016/17:101 s. 110 f.).

Tabell 1 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:5 enligt Årsredovisning för staten

Miljoner kronor

År	Statens budget	Utfall	Skillnad	Skillnad i procent
2010	906	757	-149	-16,5
2011	917	805	-112	-12,2
2012	857	632	-224	-26,2
2013	1 591	1 350	-241	-15,1
2014	2 708	2 198	-511	-18,9
2015	3 711	2 851	-860	-23,2
2016	3 485	2 044	-1 441	-41,3

Källa: Skr. 2010/11:101, skr. 2011/12:101, skr. 2012/13:101, skr. 2013/14:101, skr. 2014/15:101, skr. 2015/16:101 och skr. 2016/17:101.

Utfall och medelsanvändning för 2016, per statsbidrag och uppdrag

Matematiklyftet

Skolverket hade 2012–2016 regeringens uppdrag att i samverkan med Nationellt centrum för matematikutbildning vid Göteborgs universitet ansvara för en ämnesdidaktisk fortbildnings satsning för lärare som undervisar i matematik, det s.k. Matematiklyftet (dnr U2012/02013/GV). Uppdraget har förlängts under 2017.

Av förordningen (2012:161) om statsbidrag för fortbildning av matematiklärare och för matematikhandledare framgår att syftet med satsningen är att öka elevers måluppfyllelse i matematik genom att ge matematiklärare möjlighet att få ökade kunskaper i matematikdidaktik genom kollegialt lärande. Fortbildningen vänder sig till lärare inom grundskolan,

grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen och den särskilda utbildningen för vuxna. Det finns också stödmaterial för personal inom förskolan och förskoleklassen. I Skolverkets uppdrag ingår att utbilda matematikhandledare och rektorer samt att utveckla en webbplattform för fortbildningens didaktiska stödmaterial.

För 2016 avsattes 93 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, varav högst 11 miljoner kronor fick användas för administration, uppföljning och utvärdering av uppdraget och högst 6 miljoner kronor för att finansiera anläggningstillgångar i form av en särskild webbplattform. Av detta belopp utnyttjades 51 miljoner kronor (55 procent av de avsatta medlen), varav 7 miljoner kronor avsåg ersättning för administration, uppföljning och utvärdering. Skolverket har förklarat den låga nyttjandegraden med att satsningen har pågått i flera år och att söktrycket därför har minskat (Skolverkets årsredovisning 2016, s. 50).

De utvärderingar som har gjorts av satsningen visar att undervisningen i matematik har utvecklats och att lärare som deltagit i Matematiklyftet har fått bättre förutsättningar för att genomföra och utveckla matematikundervisningen. Slututvärderingen visar bl.a. att Matematiklyftet har nått ut till lärare i hög grad och deltagarna i satsningen i stor utsträckning har fullföljt fortbildningen. Utvärderingen visar även att de deltagande lärarna har varit mycket nöjda med satsningen. Särskilt tycks satsningen ha bidragit till att lärarna i högre grad reflekterar över sin roll och har fått tillgång till fler undervisningsmetoder (Slututvärdering av Matematiklyftet 2013–2016, Skolverket 2016).

Läsllyftet

Skolverket har under 2014–2018 regeringens uppdrag att ansvara för fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling, med fokus på det kollegiala lärandet (U2013/7215/S). Målgruppen för insatserna är i första hand lärare i grundskolan, och motsvarande skolformer, och i gymnasieskolan samt lärare som undervisar elever i första årskursen på gymnasiesärskolan. Även förskollärare och lärare i förskoleklass omfattas av satsningen. Statsbidrag betalas ut till huvudmännen i enlighet med förordningen (2015:42) om statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling. Genom ett tilläggsuppdrag som gavs i december 2016 vidgades målgruppen till att även omfatta förskollärare och skolbibliotekarier (U2016/05733/S). Samtidigt förlängdes satsningen till 2019 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 110).

För 2016 avsattes 118 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Av det avsatta beloppet utbetalades 56 miljoner kronor till huvudmän som statsbidrag för handledare. Dessutom användes 50 miljoner kronor för Skolverkets arbete

med fortbildningsinsatsen. Totalt 90 procent av de avsatta medlen betalades ut under 2016 (skr. 2016/17:102 s. 75).

Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan

En fyraårig försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska för nyanlända elever i grundskolan pågick under 2013–2016. Satsningen är en del i arbetet med att stärka nyanlända elevers resultat. Försöksverksamheten har förlängts, och huvudmän som deltar kan rekvirera bidrag under 2017. Skolverket beslutar om deltagande i försöksverksamheten och om statsbidrag enligt förordningen (2013:69) om försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan.

För 2016 avsattes 120 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* inom utgiftsområde 16. Av detta belopp betalades 67,5 miljoner kronor ut till 89 huvudmän varav 71 kommuner. Av det avsatta beloppet användes 0,4 miljoner kronor för information, administration, uppföljning och utvärdering av bidraget. Skolverket har förklarat den låga nyttjandegraden (52 procent av de avsatta medlen) med att huvudmännen inte fullt ut har använt sig av möjligheten att ansöka om bidrag (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 108, skr. 2016/17:102 s. 81 f.).

Skolverkets utvärderingar visar att huvudmännen valt att organisera försöksverksamheten på olika sätt beroende på de lokala förutsättningarna. Utifrån de två utvärderingar som gjorts går det inte att dra några generella slutsatser om effekterna på elevernas studieresultat eller inläring (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 108).

Ökad specialpedagogisk kompetens (Specialpedagogik för lärande)

Skolverket har under 2016–2019 i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning i specialpedagogik för lärare i grundskolan, motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem och sameskolan (U2015/05783/S). Statsbidrag betalas ut i enlighet med förordningen (2015:938) om statsbidrag för fortbildning i specialpedagogik. Syftet är att stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan. Innehållet i fortbildningen ska utgå från lärarnas behov och vara verksamhetsnära. Fortbildningen bör baseras på kollegialt lärande med professionellt stöd i form av handledare. Regeringen avser att förlänga satsningen t.o.m. 2020 inom ramen för avsatta medel för specialpedagogik.

För 2016 avsattes 100 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Av detta belopp utbetalades 11 miljoner kronor. Den låga nyttjandegraden (11 procent av de totalt avsatta medlen) beror främst på att antalet deltagande huvudmän varit lågt, vilket bl.a. förklaras av att det tog tid för Skolverket att påbörja uppdraget (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 106, skr. 2016/17:102 s. 82).

Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik (nytt)

I syfte att öka den genomsnittliga personaltätheten inom elevhälsan beslutade regeringen förordningen (2016:400) om statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser. Den syftar bl.a. till att lärare eller förskollärare kan avlägga en speciallärarexamen eller specialpedagogexamen.

För 2016 avsattes 408 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Av detta belopp utbetalades 121 miljoner kronor, varav 52 miljoner kronor som statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan och 69 miljoner kronor som statsbidrag för personalförstärkning och fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser. Drygt 0,2 miljoner kronor användes för administrativa kostnader. Skolverket har förklarat den låga nyttjandegraden (30 procent av de totalt avsatta medlen) med att förordningen trädde i kraft först i juni 2016, vilket innebar att satsningen kom igång sent på året (skr. 2016/17:102 s. 90 f.). Den senaste ansökningsomgången avslutades dock med ett högt söktryck, och prognosen är därför att avsatta medel kommer att utnyttjas i väsentligt högre utsträckning under 2017 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 106).

Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan (Hälsofrämjande skolutveckling) (nytt)

Regeringen gav genom en ändring i Skolverkets regleringsbrev i juni 2016 (U2016/02937/S) myndigheten i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan i syfte att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Inom ramen för uppdraget har Skolverket valt att inrätta ett bidrag som är sökbart för huvudmän som vill utveckla det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Uppdraget delredovisades den 1 februari 2017. Av Skolverkets delredovisning (U2017/00400/S) framgår att intresset för bidraget har varit mycket stort. En slutredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 1 februari 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16, s. 106 samt Skolverkets årsredovisning 2016, s. 43).

För 2016 avsattes 44,5 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Av detta belopp betalade Skolverket ut drygt 42 miljoner kronor fördelat på 99 huvudmän. Intresset för bidraget har varit stort med närmare 600 ansökningar motsvarande ett belopp om närmare 400 miljoner kronor (skr. 2016/17:102 s. 91).

Personalförstärkningar i skolbibliotek (nytt)

I april 2016 beslutade regeringen förordningen (2016:370) om statsbidrag för personalförstärkning i skolbibliotek. Syftet med statsbidraget är att öka skolbibliotekens möjligheter att stödja elevernas lärande, stimulera deras läslust och främja deras språkutveckling (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 110).

Statsbidrag får lämnas i enlighet med förordningen för anställning av personal som har utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap och som innebär en personalförstärkning i form av en utökad närvaro av personal i skolbiblioteken. Om det inte finns sådan personal, får bidrag lämnas för anställning av personal som har en annan lämplig utbildning.

För 2016 avsattes 15 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Hela beloppet betalades ut och fördelades på 119 huvudmän (skr. 2016/17:102 s. 90).

Skolverket har i uppdrag att göra en utvärdering av satsningen som ska redovisas den 30 november 2017.

Uppdrag

Inom ramen för utskottets genomgång av statsbidrag inom skolområdet har två uppdrag identifierats där statsbidragen utgör en del av uppdraget. Det är Nationella skolutvecklingsprogram och Samverkan för bästa skola.

Nationella skolutvecklingsprogram

Skolverket fick i juli 2015 i uppdrag av regeringen att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor (U2015/03844/S). För att stärka förskolans pedagogiska uppdrag utvidgade regeringen 2016 uppdraget till att även omfatta förskolans personal.

Syftet med de nationella skolutvecklingsprogrammen är att utveckla och stärka utbildningen för att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt. Insatserna ska bl.a. genom olika kompetensutvecklingsinsatser ge lärare fler metoder för att kunna anpassa undervisningen efter elevers olika behov. Vidare ska insatserna ha fokus på grundskolan och motsvarande skolformer samt på gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och ska avse olika kompetensutvecklings- och stödinsatser där det finns ett dokumenterat nationellt utvecklingsbehov. Insatserna ska vara breda, systematiska och långsiktiga och rikta sig till hela systemet, från huvudmänna- till skolenhetsnivå. Ett program kan definieras som ett nationellt prioriterat utvecklingsområde som Skolverket erbjuder skolutveckling inom.

Skolverket ska i årsredovisningen redovisa hur arbetet med de nationella skolutvecklingsprogrammen fortlöper. Det generella stöd som Skolverket erbjuder huvudmän och skolor ges huvudsakligen genom insatser i de nationella skolutvecklingsprogrammen. Skolverket har under 2016 förbättrat hur myndigheten presenterar insatserna så att det tydligare framgår vilka de nationella skolutvecklingsprogrammen är och hur insatserna fördelar sig mellan de olika programmen. Skolverket har vidare tagit fram en programbeskrivning för varje program, som omfattar syfte, övergripande mål samt de skolutvecklingsbehov som insatserna inom programmen ska svara mot. Myndigheten har också skapat en gemensam lärportal där de insatser som bygger på kollegialt lärande enligt modellen för Matematiklyftet och Läslyftet presenteras, i stället för att varje insats har en egen lärportal.

Vidare har det skapats en process för att bedriva nationella skolutvecklingsprogram som numera omfattar allt generellt skolutvecklingsarbete. Processen syftar till att strukturera och systematisera Skolverkets långsiktiga arbete med skolutveckling samt att på ett samlat och överskådligt sätt informera om allt generellt skolutvecklingsarbete inom samtliga skolformer (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 105).

Fem av de satsningar som redovisas i denna genomgång av statsbidragen inom skolområdet är insatser som omfattas av de nationella skolutvecklingsprogrammen. Nedan beskrivs kortfattat de åtta nationella skolutvecklingsprogrammen och de statsbidrag inom skolområdet som omfattas av dessa:

Bedömning och betyg: Insatser som syftar till att skapa förutsättningar för en likvärdig och rättssäker bedömning och betygsättning.

Digitalisering: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar för barn och elever att utveckla adekvat digital kompetens och som bidrar till effektivisering och utveckling av utbildningen.

Elevhälsa och barns omsorg: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar att arbeta främjande och förebyggande för att stödja barn och elever i deras utveckling mot utbildningens mål, däribland statsbidragen Ökad specialpedagogisk kompetens och Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan.

Kunskaper och värden: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar för barn och elever att inhämta och utveckla kunskaper och värden utifrån förskolans och skolans samlade uppdrag, däribland statsbidragen Matematiklyftet och Läslyftet.

Nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar att erbjuda barn och elever med annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

Skola och arbetsliv samt vidare studier: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar för elever att kunna göra väl underbyggda val inför fortsatta studier eller arbetsliv, samt för att underlätta övergången mellan olika skolformer och mellan skola och arbetsliv eller vidare studier.

Styrning och ledning: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar för huvudmän, rektorer och förskolechefer att styra och leda mot en utbildning av hög kvalitet, däribland Lärarlyftet II.

Systematiskt kvalitetsarbete: Insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar att bedriva systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannan- respektive enhetsnivå. (Skolverkets årsredovisning 2016, s. 42 f.)

Utfall och medelsanvändning

Den övergripande finansieringen av de nationella skolutvecklingsprogrammen sker från Skolverkets förvaltningsanslag. För uppdraget fick Skolverket under 2016 disponera högst 132 miljoner kronor. Av dessa medel förbrukades 18,2 miljoner kronor, vilket motsvarar 14 procent av de avsatta medlen. Av

Skolverkets årsredovisning för 2016 framgår att myndigheten under året initierade flera nya insatser, både om stöd för kompetensutveckling av lärare inom områdena digitalisering och värdegrund och om stöd till skolledare som leder förändring med fokus på digitalisering. Uppgifter om orsaker till den låga medelsanvändningen saknas (Skolverkets årsredovisning 2016, s. 107–109).

Skolverket ska lämna en utvärdering av de nationella skolutvecklingsprogrammen för 2016 och 2017 senast den 13 april 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 104 f. och 109).

Samverkan för bästa skola

Skolverket har sedan 2015 i uppdrag att, som en del i satsningen Samverkan för bästa skola, och i dialog med skolhuvudmännen, genomföra insatser i syfte att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan skolor (U2015/03357/S, U2015/03631/GV och U2017/00301/S). Insatserna ska riktas till skolor med låga studieresultat och svåra förutsättningar. Skolverket ska komma överens med varje berörd huvudman om hur insatserna ska utformas och genomföras. De största insatserna på skolorna gäller stöd för det systematiska kvalitetsarbetet samt insatser i fråga om undervisning och lärande. Därutöver görs insatser inom områdena betyg och bedömning, trygghet och studiero samt extra anpassning och särskilt stöd (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 105).

Inom ramen för satsningen erbjuds även insatser för nyanlända elever och elever med ett annat modersmål än svenska. År 2016 erbjöds bl.a. samtliga huvudmän möjligheten att utse samordnare för frågor som rör nyanlända elever. Totalt antog 277 kommunala och en enskild huvudman erbjudandet. Av dem har 192 rekviderat bidrag från Skolverket till ett totalt belopp om 21 miljoner kronor.

Sedan 2016 får statsbidrag även lämnas till en huvudman för en grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola som har ingått en särskild överenskommelse med Skolverket i enlighet med uppdraget Samverkan för bästa skola, eller för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända elever. Bidraget får även användas för att inrätta karriärsteg för fler lärare än det betalas ut bidrag för enligt förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare. Det får också användas för att genomföra insatser som möjliggör anställning av särskilt yrkesskickliga personer i ledande befattningar och för att genomföra insatser som medför ökade lönekostnader för särskilt yrkesskickliga personer i ledande befattningar. Förordningen (2016:329) om statsbidrag till skolhuvudmän för insatser inom ramen för Samverkan för bästa skola och för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända, som reglerar bidraget, trädde i kraft i april 2016. Höstterminen 2016 var den första terminen som det gick att rekvidera medel. Regeringen har även utvidgat uppdraget Samverkan för bästa skola till att även omfatta förskolan (skr. 2016/17:102 s. 81).

Utfall och medelsanvändning

För 2016 avsattes 34 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för statsbidrag enligt förordningen. Av detta belopp betalades 1,7 miljoner kronor ut. Skolverket har förklarat den låga nyttjandegraden med att det tagit längre tid än beräknat att träffa överenskommelser med huvudmän samt att inte alla huvudmän har rekviderat samtliga medel som beviljats (skr. 2016/17:102 s. 81).

Anslaget 1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.

Anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* avser utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet, statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet till kommuner som tillämpar maxtaxa, statsbidrag för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds, statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan och statsbidrag för ökad personaltäthet och kvalitetsförbättringar på fritidshem. Inom anslaget 1:7 ligger satsningen Mindre barngrupper i förskolan.

Utfallet under 2010–2016 för anslaget 1:7

Av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2016 (skr. 2016/17:101) framgår bl.a. följande (s. 111): Utfallet för anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* blev 4 609 miljoner kronor, vilket är 675 miljoner kronor (17,2 procent) högre än 2015. Det beror främst på att statsbidrag till huvudmän i förskolan för insatser som syftar till att minska barngruppernas storlek har ökat.

Tabell 2 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:7 enligt Årsredovisning för staten*Miljoner kronor*

År	Statens budget	Utfall	Skillnad	Skillnad i procent
2010	3 660	3 658	-2	-0,1
2011	3 660	3 656	-4	-0,1
2012	3 660	3 658	-2	-0,1
2013	3 676	3 671	-5	-0,1
2014	3 691	3 689	-2	-0,1
2015	4 055	3 934	-121	-3,0
2016	4 612	4 609	-3	-0,1

Källa: Skr. 2010/11:101, skr. 2011/12:101, skr. 2012/13:101, skr. 2013/14:101, skr. 2014/15:101, skr. 2015/16:101 och skr. 2016/17:101.

Mindre barngrupper i förskolan: Utfall och medelsanvändning 2016

Skolverket har sedan 2015 regeringens uppdrag att fördela statsbidrag till huvudmännen för att minska barngruppernas storlek i förskolan enligt förordningen (2015:404) om statsbidrag för mindre barngrupper i förskolan. Huvudmännen ska prioritera barngrupper med de yngsta barnen.

För 2016 avsattes 830 miljoner kronor för stödet till mindre barngrupper i förskolan till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.*, varav högst 2 miljoner kronor fick användas för administration och information. Bidragsåret 2015/16 var bidraget enligt regeringen kraftigt underutnyttjat. Skolverket genomförde därför inför ansökningsomgången 2016/17 omfattande informationsåtgärder till samtliga huvudmän. Detta resulterade i att huvudmännen ansökte om bidrag om 1 253 miljoner kronor den aktuella omgången. Utöver avsatta medel för läsåret 2016/17 tillkom kvarvarande medel för bidragsåret 2015/16 om 140 miljoner kronor. Totalt beviljades bidrag om 970 miljoner kronor, och samtliga avsatta medel betalades ut 2016. Bidraget beviljades till 242 kommunala och 343 enskilda huvudmän (skr. 2016/17:102 s. 78).

Skolverkets senaste statistik visar att det gick i genomsnitt 15,9 barn i en barngrupp 2016 jämfört med 16,7 barn 2015. Barngrupperna i förskolan har inte sedan 1992 varit så små som nu. Gruppstorleken ligger emellertid fortfarande något över Skolverkets riktmärken för hur stora barngrupperna ska vara. Statistiken visar också att förskolorna har anställt mer personal (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 103).

Anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* avser utgifter för statsbidrag för fortbildning av lärare, fritidspedagoger och motsvarande, rektorer, förskolechefer, förskollärare, barnskötare och annan pedagogisk personal som är anställda i förskolan. Anslaget omfattar bl.a. satsningen Lärarlyftet II.

Utfallet under 2010–2016 för anslaget 1:10

Av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2016 (skr. 2016/17:101) framgår bl.a. följande (s. 110): Utgifterna för anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* blev 277 miljoner kronor, vilket är 105 miljoner kronor (27,4 procent) lägre än anvisat i statens budget.

Tabell 3 Utfall 2010–2016 för anslaget 1:10 enligt Årsredovisning för staten

Miljoner kronor

År	Statens budget	Utfall	Skillnad	Skillnad i procent
2010	1 264	841	-423	-33,5
2011	1 046	739	-307	-29,4
2012	503	277	-226	-44,9

2013	523	338	-185	-35,4
2014	400	265	-135	-33,8
2015	355	287	-69	-19,3
2016	385	277	-105	-27,4

Källa: Skr. 2010/11:101, skr. 2011/12:101, skr. 2012/13:101, skr. 2013/14:101, skr. 2014/15:101, skr. 2015/16:101 och skr. 2016/17:101.

Lärarlyftet II: Utfall och medelsanvändning 2016

Skolverket har sedan 2012 i uppdrag att genomföra det s.k. Lärarlyftet II (U2011/5531/S). Satsningen är en fortsättning på det första Lärarlyftet, men inriktas på att lärare ska bli behöriga i alla skolformer, ämnen och årskurser som de undervisar i. Uppdraget utvidgades under 2016 till att även omfatta utbildning i svenska som andraspråk och speciallärarutbildning, bl.a. genom att ett statsbidrag som täcker delar av deltagarnas lönekostnad under utbildningstiden har införts (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 76).

Bestämmelser om statsbidraget finns i förordningen (2007:222) om statsbidrag för fortbildning av lärare samt fritidspedagoger och motsvarande. Regeringen har föreslagit att satsningen Lärarlyftet II förlängs t.o.m. 2019 inom ramen för avsatta medel för lärarfortbildning.

Tilläggsuppdrag om speciallärarutbildning inom Lärarlyftet II

Skolverket har i uppdrag (U2012/01181/S) att inom ramen för Lärarlyftet II erbjuda lärare och förskollärare att genom utbildning få en speciallärarexamen. Satsningen syftar till att öka andelen lärare med behörighet att undervisa i grundsärskolan, gymnasiesärskolan, särskild utbildning för vuxna eller specialskolan. Från och med 2016 är uppdraget inte begränsat till någon särskild specialisering inom speciallärarutbildningen utan syftar till att öka antalet lärare och förskollärare som är behöriga att som speciallärare undervisa och bedriva undervisning som avser särskilt stöd. Under 2016 har, med olika startterminer och studiehastighet, 25 speciallärarutbildningar pågått inom ramen för Lärarlyftet II med 482 deltagare. Sedan starten 2012 har 1 067 personer påbörjat speciallärarutbildning inom ramen för Lärarlyftet II (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 76 f.).

Utfall och medelsanvändning

För 2016 avsattes 175 miljoner kronor till Lärarlyftet II inom anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*. Av det avsatta beloppet betalades 18 miljoner kronor ut till huvudmän. Den största delen av det avsatta beloppet, 144,3 miljoner kronor, användes för Skolverkets köp av kurser och 5,7 miljoner kronor användes för administration.

För 2016 avsattes vidare 122 miljoner kronor till statsbidraget för fortbildning av lärare i svenska som andraspråk. Av detta belopp utnyttjades totalt 17,4 miljoner kronor (14 procent av de avsatta medlen). Skolverket har förklarat att den låga nyttjandegraden sannolikt berodde på att huvudmännen fick en alltför kort planeringstid.

För 2016 avsattes 97 miljoner kronor till satsningen på speciallärarutbildning inom Lärarlyftet II. Av detta belopp utnyttjades totalt 77,3 miljoner kronor (ca 80 procent av de avsatta medlen). Skolverket har förklarat den låga nyttjandegraden med att kapaciteten hos de lärosäten som anordnar utbildningen har varit begränsad (skr. 2016/17:102 s. 83 f.).

Anslaget 1:16 Fler anställda i lågstadiet

Sedan 2015 lämnas statsbidrag för att främja en ökning av antalet anställda i lågstadiet. Satsningen är en del av regeringens lågstadielöfte som presenterades i 2015 års ekonomiska vårproposition och som går ut på att alla barn och elever tidigt ska få det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen (prop. 2014/15:100 s. 53).

Anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* infördes 2015 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I budgetpropositionen för 2016 införde regeringen ett nytt anslag, 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* och det tidigare anslaget 1:18 upphörde. Från och med den 1 juli 2016 innefattar satsningen även fritidshem.

Utfallet under 2010–2016 för anslaget 1:16

Av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2016 framgår att utfallet för anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet* blev 659 miljoner kronor lägre än budgeterat. Det beror på att anslaget minskades med 658 miljoner kronor i vårändringsbudgeten (prop. 2015/16:99) för att kunna finansiera ökade anslag inom andra områden och att utbetalningen av medlen i stället senarelades. Anslaget ersatte 2016 anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* som upphörde 2015.

Tabell 4 Utfall 2015–2016 för anslaget 1:18/1:16 enligt Årsredovisning för staten

Miljoner kronor

År	Statens budget	Utfall	Skillnad	Skillnad i procent
2015	1 987	1 987	–	–
2016	1 974	1 315	–659	–33,4
2016 VÄB*	1 316	1 315	–1	–0,1

Källa: Skr. 2015/16:101 och skr. 2016/17:101.

* Justerade uppgifter efter ändringar genom behandlingen av Vårändringsbudget för 2016 (prop. 2015/16:99).

Fler anställda i lågstadiet: utfall och medelsanvändning 2016

Skolverket beslutar om statsbidrag enligt förordningen (2015:215) om statsbidrag för de lägre årskurserna i grundskolan och motsvarande skolformer samt viss annan utbildning. Från och med den 1 juli 2016 innefattar satsningen även fritidshem. Statsbidraget kan sökas av huvudmän för att anställa mer personal på fritidshem. Syftet med bidraget är att höja verksamhetens kvalitet.

För 2016 avsattes 1 316 miljoner kronor till stödet när det gäller lågstadiet inom anslaget 1:16 *Fler anställda i lågstadiet*. Av detta belopp fick högst 2,5 miljoner kronor användas för administration. Av de avsatta medlen har 1 315 miljoner kronor betalats ut. För läsåret 2016/17 har Skolverket beviljat bidrag till 665 huvudmän, varav 290 kommunala, 373 enskilda och 2 statliga huvudmän (skr. 2016/17:102 s. 78 f.).

För 2016 avsattes 250 miljoner kronor till statsbidraget för fritidshem. Intresset för satsningen har varit stort, och hela beloppet har betalats ut. För läsåret 2016/17 har Skolverket beviljat bidrag till 273 kommunala, 258 enskilda och 2 statliga huvudmän (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 101).

Anslaget 1:19 Bidrag till lärarlöner

Anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* används för utgifter för statsbidrag till höjda löner för lärare, förskollärare och fritidspedagoger på fritidshem samt utbildade fritidspedagoger eller motsvarande i förskolan, för statsbidrag för karriärstegsreformen och särskild kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå. Anslaget infördes 2016. Satsningen Karriärsteg för lärare omfattades tidigare av anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* och överfördes 2016 till det nya anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner*.

Utfallet under 2016 för anslaget 1:19

Av regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2016 framgår följande: Utfallet för anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner* blev 330 miljoner kronor (10,5 procent) lägre än anvisat och uppgick till 2 581 miljoner kronor. Skillnaden förklaras av att huvudmän inte rekviderat medel i den omfattning som beräknades.

Tabell 5 Utfall 2016 för anslaget 1:19 enligt Årsredovisning för staten

Miljoner kronor

År	Statens budget	Utfall	Skillnad	Skillnad i procent
2016	2 884	2 581	-303	-10,5

Källa: Skr. 2016/17:101.

Utfall och medelsanvändning för 2016, per satsning

Höjda lärarlöner – Lärarlönelyftet

Sedan det andra halvåret 2016 kan huvudmän söka statsbidrag för att höja lönerna för särskilt kvalificerade lärare, förskollärare eller fritidspedagoger inom ramen för det s.k. Lärarlönelyftet. Syftet med bidraget är att höja läraryrkets attraktionskraft och därigenom förbättra resultaten i skolan. Statsbidraget betalas ut i enlighet med förordningen (2016:100) om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier.

För 2016 avsattes 1 500 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner*. Av detta belopp betalades 1 365 miljoner kronor (ca 90 procent av de avsatta medlen) ut. Skolverket har förklarat skillnaden mellan avsatt och utbetalt belopp med att ett antal huvudmän inte rekvirerat samtliga medel som de har ansökt om (skr. 2016/17:102 s. 80 f.).

Statskontoret har fått i uppdrag (U2016/02466/UH) att följa upp, analysera och utvärdera hur statsbidraget för höjda lärarlöner har genomförts, fungerat och nyttjats av skolhuvudmännen samt om satsningen har uppfyllt sitt syfte. Statskontoret ska delredovisa uppdraget i december 2017 respektive 2019 och slutredovisa i juni 2021 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 70).

Karriärtjänster för lärare (tidigare anslaget 1:5)

Den 1 juli 2013 infördes ett s.k. målsättningsstadgande i skollagen som innebär att skolhuvudmän ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare. Skolverket beslutar om statsbidrag enligt förordningen (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare. Sedan 2014 beslutar myndigheten även om bidrag enligt förordningen (2014:145) om extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden (skr. 2016/17:102 s. 79 f.).

Skolhuvudmän som gör insatser enligt särskilda överenskommelser inom ramen för bl.a. Skolverkets uppdrag Samverkan för bästa skola (U2015/03357/S) kan också sedan 2016 få ytterligare statsbidrag för att inrätta karriärsteg i form av förstelärare och lektorer. I detta fall kan statsbidrag även lämnas för insatser för personer i ledande befattning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 68 f.).

För 2016 avsattes 1 342 miljoner kronor till stödet inom anslaget 1:19 *Bidrag till lärarlöner*. Av detta belopp betalades 1 216 miljoner kronor ut. Skolverket har förklarat skillnaden mellan avsatt och utbetalt belopp med att ett antal huvudmän inte har ansökt om medel och att några huvudmän inte rekvirerat samtliga medel som de har ansökt om (skr. 2016/17:102 s. 79 f.).

Statskontoret har haft regeringens uppdrag att följa upp reformen. I den tredje och sista delrapporten (Statskontoret 2017:1) framhåller Statskontoret att regeringens ambition med reformen – att var sjätte legitimerad lärare ska ha en karriärtjänst hösten 2016 – nästan är uppnådd. Våren 2016 hade var åttonde legitimerad lärare en sådan tjänst. Samtliga kommuner har ansökt om bidrag, och enskilda huvudmän deltar i allt högre utsträckning. Rapporten visar vidare att rektorerna inte är fullt lika positiva till reformen som huvudmännen, men mer positiva än lärarna. Lärarna värderar generellt riskerna med reformen högre, medan rektorerna värderar risken för splittring bland lärare högst av aktörerna. I rapporten konstateras också att lönespridningen har ökat och att det finns en koppling mellan reformen och lönespridning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 68 f.).

Riksrevisionens granskning av Karriärstegsreformen och Lärarlönelyftet

I september 2017 publicerades Riksrevisionens granskning av Karriärstegsreformen och Lärarlönelyftet. Granskningen visar att regeringens lönemässiga målsättningar med reformen till stor del har uppnåtts men att det skett till priset av ett försämrat arbetsklimat för lärarna. Granskningen visar också att reformerna har bidragit till att lärarnas generella lönenivå har höjts och också till en ökad lönespridning bland lärare.

Vidare visar granskningen att regeringens styrning av reformerna skulle kunna samordnas och förtydligas för att få större legitimitet och ge bättre förutsättningar för att öka läraryrkets attraktionskraft. Bristen på styrning av urvalet av lärare till statsbidragen har skapat ett dilemma vid genomförandet, nämligen om Lärarlönelyftet bör kunna gälla lärare som också tagit del av statsbidraget för karriärsteg eller inte. Riksrevisionen skriver att detta dilemma har gjort reformerna otydliga, försvårat genomförandet för huvudmännen och försämrat deras möjligheter att motivera fördelningen vad gäller Lärarlönelyftet. Granskningen visar bl.a. också att huvudmännen anser att reformerna har skapat en tydlig karriärväg och utvecklingsmöjligheter för lärarna. Däremot finns inga tecken på att reformerna på kort sikt har bidragit till läraryrkets attraktionskraft, mätt i antalet sökande till lärarutbildningarna och deras kvalifikationer. Det är dock troligt att reformernas eventuella effekter på antalet sökande och dessas kvalifikationer kommer att visa sig på längre sikt (Riksrevisionen RiR 2017:18).

Statsbidragens utformning

I tabell 6 finns en sammanställning över statsbidragen och uppdragen, i form av satsningar, och deras syfte. Statsbidragen presenteras per anslag och tabellen visar även när uppdragen ska följas upp och/eller utvärderas.

Tabell 6 Statsbidragens utformning

<i>Satsning</i>	<i>Syfte</i>	<i>Uppföljning/utvärdering</i>
Anslaget 1:5		
Matematiklyftet 2012–2017	(SFS 2012:161) Öka elevers måluppfyll- else i matematik genom att ge matematiklärare möjlighet att få ökade kunskaper i matematik- didaktik	Nov. 2016 Skolverket, slutredovisning inkl. utvär- dering (Ramböll Manage- ment Consulting och Umeå universitet) Efter 2016 utvärdering av IFAU (på eget initiativ)
Läslyftet 2014–2019	(SFS 2015:42) Lärare och förskollärare ska utveckla undervis- ningen för att bättre kunna stödja och	15 dec. 2018 Slutredovisning inkl. utvärdering av Skolverket (2014/15 Utvärdering av Göteborgs och Umeå

	förbättra elevers läs- och skrivförmåga	universitet)
Försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan 2013–2017	(SFS 2013:69) Stärka nyanlända elevers kunskapsutveckling i svenska språket	1 april 2017 Uppföljning och slutredovisning med en utvärdering av Skolverket (i samarbete med Stockholms och Lunds universitet)
Ökad specialpedagogisk kompetens (Specialpedagogik för lärande) 2016–2020	(SFS 2015:938) Generellt stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan	15 april 2020 Skolverket ska följa upp och utvärdera
Ökade resurser till elevhälsa och specialpedagogik 2016–	(SFS 2016:400) Öka den genomsnittliga personaltätheten inom elevhälsan, för specialpedagogiska insatser samt fortbildning	Årlig uppföljning av Skolverket
Insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan (Hälsofrämjande skolutveckling) 2016–2017	Att stödja arbetet med hälsofrämjande skolutveckling för en ökad måluppfyllelse	Skolverket: Delredovisning 1 februari 2017 1 februari 2018 Slutredovisning
Personalförstärkningar i skolbibliotek 2016–	(SFS 2016:370) Öka skolbibliotekens möjligheter att stödja elevers lärande, läslust och språkutveckling	Skolverket: Utvärdering 30 november 2017
Samverkan för bästa skola 2015–		Årlig uppföljning av Skolverket
Nationella skolutvecklingsprogram 2015–	(SFS 2016:329)	2015 Två delredovisningar av Skolverket 16 dec. 2016 Uppföljning av uppdraget, Skolverket 13 april 2018 Utvärdering av Skolverket

Anslag 1:7		
Mindre barngrupper i förskolan 2015–	(SFS 2015:404) Minska barngruppernas storlek	Skolverket ska följa upp och utvärdera (Delredovisning november 2016) Skolinspektionen ska 2015–2017 granska förskolornas kvalitet och måluppfyllelse
Anslag 1:10		
Läraryftet II 2012–2019	(SFS 2007:222) Fortbildningen av lärare syftar till att ge dem behörighet för den undervisning de bedriver, så att eleverna måluppfyllelse kan öka. Motsvarande för fritidspedagoger	Redovisning av Skolverket. (Skolverkets årsredovisning 2015)
Anslag 1:16		
Fler anställda i lågstadiet 2015–	(SFS 2015:215) Höja utbildningskvaliteten	Uppföljning Skolverket Utvärdering extern aktör Redovisning senast 1 mars 2018
Anslag 1:19		
Höjda lärarlöner 2016–	(SFS 2016:100) Att stimulera skolhuvudmännen att ge särskilt kvalificerade lärare, förskollärare eller fritidspedagoger högre lön för att därigenom bidra till en ökad kvalitet i undervisningen, till förbättrade kunskapsresultat och till verksamhetens utveckling i övrigt	Uppföljning Skolverket. Utvärdering Statskontoret Delredovisning 1 dec. 2017 och 1 dec. 2019 Slutredovisning 1 juni 2021 2017 Granskning av Riksrevisionen
Karriärtjänster för lärare 2013–	(SFS 2013:70) (SFS 2014:145) Stimulera skolhuvudmän att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare	Februari 2017 Uppföljning Statskontoret (Delrapporter 2015 och 2016) 2017 Granskning av Riksrevisionen